

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa wielkopolskiego 2021

Report on the socio-economic situation of Wielkopolskie Voivodship 2021

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa wielkopolskiego 2021

Report on the socio-economic situation of Wielkopolskie Voivodship 2021

Urząd Statystyczny w Poznaniu Statistical Office in Poznań

Poznań 2021

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Poznaniu, Wielkopolski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Poznań, Centre for Regional Surveys of Wielkopolska

Zespół autorski

Editorial team

Urząd Statystyczny w Poznaniu, Wielkopolski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Poznań, Centre for Regional Surveys of Wielkopolska

Kierujący

Supervisor

Artur Owczarkowski

Tłumaczenie (przedmowa, synteza)

Translation (preface, executive summary)

Grzegorz Grygiel

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Magdalena Bryza, Wanda Nowara

ISSN 2084-7112

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website

<http://poznan.stat.gov.pl/>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Przedmowa

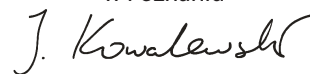
Urząd Statystyczny w Poznaniu przekazuje Państwu kolejną edycję Raportu o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa wielkopolskiego. Publikacja zawiera obszerny zestaw najbardziej aktualnych informacji statystycznych charakteryzujących poziom rozwoju naszego województwa.

Zakres tematyczny opracowania obejmuje problematykę z zakresu środowiska, społeczeństwa, gospodarki oraz finansów samorządu terytorialnego. Prezentowane zagadnienia zostały przedstawione w retrospekcji od 2010 r., co umożliwia analizę i ocenę zmian zachodzących w ostatnich latach. Wybrane dane statystyczne przedstawione zostały także na tle kraju i innych województw.

Tekst analityczny opracowania wzbogacono tablicami oraz prezentacją graficzną w postaci map i wykresów pozwalających na łatwiejszą percepcję informacji statystycznych i ich relacji przestrzennych.

Mam nadzieję, że tegoroczne opracowanie będzie dla Państwa użytecznym źródłem wiedzy o poziomie i zróżnicowaniu zjawisk zachodzących w województwie wielkopolskim, a także stanowić będzie wsparcie przy monitorowaniu procesów gospodarczych i społecznych.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Poznaniu

Jacek Kowalewski

Poznań, maj 2021 r.

Preface

The Statistical Office in Poznań presents another edition of the Report on the socio-economic situation of Wielkopolskie Voivodship. The publication contains a wide range of updated statistical information about the development of our region.

The thematic scope of the current edition includes topics related to the environment, society, economy and finances of the local government. In order to track changes taking place over a longer period, data series in each thematic domain start from 2010. Selected statistics are compared with figures for the whole country and other voivodships.

The analytical commentary is supplemented with tables, maps and charts, which help to understand statistical information and spatial relationships.

I hope that the latest edition of the Report will prove to be a valuable source of information about our region and will support the monitoring of economic and social processes.

Director
of the Statistical Office
in Poznań

Jacek Kowalewski

Poznań, May 2021

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Spis treści	5
Contents	5
Objaśnienia znaków umownych	8
Symbols	8
Skróty	9
Abbreviations	9
Synteza	10
Executive summary	13
Województwo na tle kraju	16
Voivodship against the background of the country	16
Wielkopolskie na tle pozostałych województw	19
Wielkopolskie against the background of other voivodships	19
Powierzchnia i podział terytorialny województwa	27
Area and territorial division of Voivodship	27
Środowisko	28
Environment	28
4.1 Warunki meteorologiczne	28
4.1 Meteorological conditions	28
4.2 Powierzchnia ziemi	30
4.2 Ground surface	30
4.3 Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe	32
4.3 Water consumption. Municipal and industrial wastewater	32
4.4 Zanieczyszczenie i ochrona powietrza	37
4.4 Pollution and protection of air	37
4.5 Ochrona przyrody. Lasy	38
4.5 Nature protection. Forests	38
4.6 Odpady przemysłowe i komunalne	42
4.6 Industrial and municipal waste	42
4.7 Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska	45
4.7 Economic aspects of environmental protection	45
Społeczeństwo	47
Society	47
5.1 Kapitał ludzki	47
5.1 Human capital	47

Demografia	47
Demography	47
Edukacja	56
Education	56
Zasoby pracy	65
Labour resources	65
5.2 Jakość życia	70
5.2 Quality of life	70
Zamożność mieszkańców	70
Inhabitant's wealth	70
Pomoc społeczna i wspieranie rodziny.	75
Social welfare and family support.	75
Warunki mieszkaniowe.	81
Housing conditions	81
Ochrona zdrowia	88
Health care	88
Kultura	94
Culture	94
Bezpieczeństwo publiczne	97
Public safety	97
Społeczeństwo informacyjne.	100
Information society	100
Aktywność społeczna	101
Social activity.	101
Gospodarka	103
Economy	103
6.1 Produkt krajowy brutto	103
6.1 Gross domestic product	103
6.2 Koniunktura gospodarcza.	108
6.2 Business tendency.	108
6.3 Przedsiębiorczość	111
6.3 Entrepreneurship	111
Podmioty gospodarki narodowej	111
Entities of the national economy	111
Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna	115
Research and development as well as innovation activity	115
Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach	120
Using of information and communication technologies in enterprises	120
Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych	122
Financial results of non-financial enterprises.	122
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw	126
Investment outlays of enterprises	126

6.4 Produkcja i usługi	130
6.4 Production and services	130
Rolnictwo	130
Agriculture	130
Przemysł	135
Industry	135
Budownictwo	138
Construction	138
Rynek wewnętrzny	145
Internal market	145
Transport	147
Transport	147
Energia	153
Energy	153
Finanse jednostek samorządu terytorialnego	156
Finances of local government units	156
7.1 Dochody jednostek samorządu terytorialnego	156
7.1 Revenue of local government units	156
7.2 Wydatki jednostek samorządu terytorialnego	160
7.2 Expenditure of local government units	160
7.3 Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	163
7.3 Result of budgets of local government units	163
7.4 Projekty dofinansowane z UE z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności	167
7.4 Projects co-financed by the EU from structural funds and the Cohesion Fund	167
Wybrane dane o województwie wielkopolskim	169
Selected data on wielkopolskie voivodship	169
Wybrane dane o Poznaniu	174
Selected data on Poznań	174

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbols	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka (.)	zupełny brak informacji lub brak informacji wiarygodnych data not available or not reliable
Znak x	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe not applicable
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification are presented in abbreviated form
„W tym” “Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given
Comma (,)	used in figures represents the decimal point

W Raporcie zastosowano skróty nazw niektórych poziomów klasyfikacyjnych – skrócone nazwy oznaczone zostały w tablicach i na wykresach „Δ”. Zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

The names of some classification levels used in the Report are abbreviated; those abbreviations are marked in the tables and graphs with the sign “Δ”. The list of abbreviations used and their full names are given below:

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI – PKD 2007

POLISH CLASSIFICATION OF ACTIVITIES - PKD 2007

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Full name
Sekcje Sections	
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych Trade; repair of motor vehicles	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and catering	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi Accommodation and food service activities
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
Działy Divisions	
Handel hurtowy	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowym
Handel detaliczny	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi
Budowa budynków	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej

Skróty

Abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
zł PLN	złoty zloty
tys.	tysiąc thousand
mln	milion million
kg	kilogram kilogram
t	tona tonne
dt	decytona deciton
hl	hektolitr hectolitre
ha	hektar hectare
m	metr metre
mm	milimetr millimetre
m ²	metr kwadratowy square metre
m ³	metr sześcienny cubic metre
dam ³	dekametr sześcienny cubic decametre
hm ³	hektometr sześcienny cubic hektometre
km	kilometr kilometre
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
kWh	kilowatogodzina kilowatt-hour
GWh	gigawatogodzina gigawatt-hour
°C	stopień Celsjusa centigrade
szt. pcs	sztuka piece
p.proc. pp	punkt procentowy percentage point
BAEL LFS	Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności Labour Force Survey
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności NACE classification

Synteza

- Średnia roczna temperatura mierzona w wybranych stacjach meteorologicznych była w 2020 r. wyższa niż przeciętnie w latach 1971–2000 o ok. 2,1 – 2,3°C, a o ok. 1,4 – 1,6°C niż w latach 2001–2010.
- Od 2010 r. w województwie wielkopolskim notowano zmniejszenie powierzchni użytków rolnych, a wzrost gruntów zabudowanych i zurbanizowanych.
- W latach 2010–2019 w wielkopolskim zmniejszało się zużycie wody i emisja ścieków przez przemysł, natomiast odwrotna tendencja dotyczyła gospodarstw domowych. Od 2010 r. zmniejszały się wielkości zanieczyszczeń powietrza emitowanych w województwie.
- W 2019 r. w województwie wielkopolskim ochroną objęte było 883 tys. ha, z czego prawie 80% to obszary chronionego krajobrazu, a ok. 19% – parki krajobrazowe. Od 2010 r. powierzchnia chroniona województwa spadła o 6,9%, natomiast odnotowano istotny wzrost liczby bobrów europejskich oraz wilków.
- W latach 2010–2019 w województwie wielkopolskim spadała liczba wytworzonych odpadów przemysłowych, natomiast rosła wielkość zebranych odpadów komunalnych. Zwiększał się w tym okresie udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w relacji do odpadów ogółem. Zmniejszała się liczba i powierzchnia składowisk komunalnych.
- W ostatniej dekadzie nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej wykazywały znaczną zmienność. Nakłady w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2019 r. wyniosły 376 zł, tj. o 31 zł mniej niż w kraju.
- W 2020 r. w województwie wielkopolskim po raz pierwszy od 21 lat zanotowano spadek liczby ludności. W większości powiatów odnotowano ujemny przyrost naturalny. Saldo migracji ludności na pobyt stały, zarówno wewnętrznych jak i zagranicznych, było dodatnie. W wielkopolskim, podobnie jak w całej Polsce, postępuje proces starzenia się ludności. Mediana wieku w ciągu dziesięciu lat przesunęła się o blisko 4 lata do 40,5.
- W roku szkolnym 2019/20 we wszystkich typach szkół w województwie uczyło się łącznie 477,1 tys. osób, podobnie jak przed rokiem. Również liczba dzieci objęta wychowaniem przedszkolnym nie zmieniła się istotnie i wyniosła 140,4 tys. Liczba studentów kształcących się na wielkopolskich uczelniach spadła w ciągu roku o 0,4%.
- Pandemia COVID-19 spowodowała, że tendencja malejąca bezrobocia, utrzymująca się od 2013 r., uległa zmianie, a populacja bezrobotnych w ciągu 2020 r. zwiększyła się o 31,6% do poziomu 61,0 tys. osób. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie wielkopolskim na koniec grudnia 2020 r. wyniosła 3,7%, co w skali roku oznacza wzrost o 0,9 p.proc. Pomimo tego, wskaźnik ten pozostał najniższy w kraju i kształtował się o 2,5 p.proc. poniżej wartości ogólnopolskiej. Większość bezrobotnych nie miała prawa do zasiłku. Współczynnik aktywności zawodowej i wskaźnik zatrudnienia były niższe niż rok wcześniej, ale nadal przekraczały średnie wartości w kraju.
- W wielkopolskim w 2019 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wzrosło, ale nadal było niższe niż średnio w kraju o 9,5%. Jedynie w 3 powiatach przeciętne wynagrodzenie było wyższe od notowanego dla województwa. W województwie w odniesieniu do poprzedniego roku liczba emerytów i rencistów oraz przeciętna emerytura i renta brutto zwiększyły się. Podobnie jak w kraju, zanotowano spadek wskaźników określających zasięg ubóstwa materialnego. W ślad za tym subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych uległa poprawie.

- W 2019 r. łączna kwota świadczeń wypłaconych w ramach programu „Rodzina 500 plus” stanowiła 9,9% puli wypłaconej w kraju, a pod względem liczby rodzin objętych Kartą Dużej Rodziny województwo plasowało się na 3. miejscu. Liczba przyznanych świadczeń społecznych spadła. Wzrosła liczba żłobków oraz miejsc i dzieci w nich przebywających.
- Pod względem wielkości zasobów mieszkaniowych w 2019 r. województwo wielkopolskie kolejny rok zajmowało 3. miejsce w kraju, ale po odniesieniu tej wielkości do liczby mieszkańców, lokowało się na miejscu przedostatnim. Długości sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej zwiększyły się, podobnie jak zużycie wody, ilość odprowadzonych ścieków i zużycie gazu.
- W 2020 r. niewielki spadek liczebności kadry medycznej ponownie uplasował województwo wielkopolskie na ostatnim miejscu w kraju pod względem dostępności lekarzy, dentystów czy pielęgniarek. Wskaźnik określający liczbę ludności przypadającą na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej był nieco poniżej średniej dla kraju. Wskaźnik obsady łóżek szpitalnych w wielkopolskim należał do najwyższych w Polsce.
- Ze względu na COVID-19 w 2020 r. w województwie odnotowano duży spadek zwiedzających muzea oraz galerie i centra sztuki, któremu towarzyszył spadek liczby tych placówek. Zmniejszyła się także liczba widzów i słuchaczy w teatrach, instytucjach muzycznych oraz kinach.
- Liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych była w 2020 r. niższa niż przed rokiem, a wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw nieznacznie wzrósł. Mniej było wypadków drogowych, ofiar śmiertelnych i rannych.
- W 2020 r. liczba zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych w województwie wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim.
- Według wstępnego szacunku za 2019 r., wartość wytworzonego produktu krajowego brutto (PKB) w wielkopolskim stanowiła 9,9% wartości wytworzonej w kraju. PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca lokował województwo na 3. miejscu w Polsce, ale wskaźnik ten w podregionach był mocno zróżnicowany – najwyższy w Poznaniu, najniższy w pilskim. Rosła wydajność pracy ogółem mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, ale dla województwa była niższa od średniej w kraju. Wyższą od średniej krajowej wydajność uzyskano w Poznaniu oraz podregionie poznańskim.
- W kwietniu 2020 r. wystąpiło radykalne pogorszenie klimatu koniunktury wszystkich rodzajów działalności. Najbardziej pesymistyczne oceny w ostatnich 12 miesiącach formułowane były przez wielkopolskich przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie zakwaterowania i gastronomii, a relatywnie najlepsze oceny były wystawiane w sekcji informacja i komunikacja. Negatywne skutki pandemii COVID-19 przejawiały się przede wszystkim w spadku sprzedaży (przychodów), braku pracowników i spadku zatrudnienia oraz problemach z bieżącym finansowaniem. W kwietniu 2021 r. przedsiębiorcy oceniali koniunkturę lepiej niż rok wcześniej i w większości lepiej niż w marcu 2021 r.
- Na koniec 2020 r. w rejestrze REGON było zarejestrowanych ponad 461 tys. podmiotów gospodarki narodowej (o 3,4% więcej niż w roku poprzednim). Plasowało to województwo nadal na 3. miejscu w kraju z udziałem 9,9%. W strukturze podmiotów wg sekcji PKD najwięcej było związanych z handlem oraz budownictwem.
- W województwie wielkopolskim w 2019 r., podobnie jak w latach ubiegłych, wzrosły nakłady poniesione na działalność badawczą i rozwojową, ale na 1 mieszkańca były o 1/3 niższe niż w kraju. Również o 1/3 mniej niż w kraju przypadało pracujących w B+R na 1000 osób aktywnych zawodowo.
- W 2020 r. dostęp do Internetu szerokopasmowego posiadały prawie wszystkie przedsiębiorstwa. Rośnie udział przedsiębiorstw mających dostęp do Internetu dużych prędkości, otrzymujących zamówienia przez Internet oraz zatrudniających specjalistów ICT.

- Podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe uzyskane przez przedsiębiorstwa niefinansowe w województwie wielkopolskim w 2020 r. były gorsze niż przed rokiem, ale kształtowały się korzystniej niż w 2015 r.
- W roku 2020 odnotowano spadek nakładów inwestycyjnych badanych przedsiębiorstw niefinansowych. Nakłady na budynki i budowlę obniżyły się w większym stopniu niż na zakupy. W porównaniu z 2019 r. niższa była liczba inwestycji nowo rozpoczętych, ale ich wartość kosztorysowa była zbliżona.
- W 2020 r. odnotowano zwiększenie dostaw zbóż do skupu. Większa także była podaż świń, ale mniej była bydła. Czerwcowe badanie pogłowia zwierząt gospodarskich wykazało wzrost liczebności stada badanych gatunków.
- Produkcja sprzedana przemysłu w województwie była w 2020 r. niższa niż w roku poprzednim. Zanotowano także spadek wydajności pracy przy jednoczesnym zmniejszeniu przeciętnego zatrudnienia w przemyśle.
- W 2020 r. w województwie odnotowano spadek produkcji sprzedanej budownictwa oraz wartości sprzedaży produkcji budowlano-montażowej w odniesieniu do roku poprzedniego. Spadła liczba mieszkań oddanych do użytkowania, natomiast zwiększyła się nieznacznie ich przeciętna powierzchnia użytkowa. Zmniejszyła się liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto, a zwiększyła, na budowę których wydano pozwolenia.
- W wielkopolskim, jak w latach ubiegłych, w 2020 r. wzrosła ogólna wartość sprzedaży detalicznej oraz hurtowej towarów. W wielu kategoriach sprzedaż detaliczna i hurtowa jednak spadła.
- W 2019 r. w porównaniu z rokiem poprzednim nie odnotowano istotnych zmian w strukturze dróg publicznych. Spadła liczba podmiejskich linii regularnej komunikacji autobusowej, natomiast rozwinęła się komunikacja miejska, głównie autobusowa.
- Głównym źródłem pozyskiwania energii były elektrownie ciepłne, ale udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w województwie stale rośnie. Za zużycie energii elektrycznej w ponad 1/3 odpowiadały gospodarstwa domowe, a liczba odbiorców zwiększyła się. Mieszkańcy wsi zużywali średnio więcej energii niż mieszkańcy miast.
- Łączne dochody na 1 mieszkańca jednostek samorządu terytorialnego w województwie wielkopolskim w 2019 r. były wyższe niż w 2018 r. Dochody własne stanowiły średnio połowę dochodów ogółem w JST. Istotnym elementem budżetu wszystkich szczebli samorządu były dotacje celowe, z których ponad 1/3 to środki w ramach programów finansowanych z udziałem funduszy europejskich.
- Wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego w 2019 r. były wyższe niż rok wcześniej. Średni udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wyniósł 16,9%. Podobnie jak w latach poprzednich najwięcej środków z budżetów rozdysponowano na wydatki w działach: oświata i wychowanie, rodzina oraz transport i łączność.
- W 2019 r. nadwyżkę budżetową osiągnęło 155 z 258 jednostek samorządu terytorialnego, ale budżety wszystkich miast na prawach powiatu oraz samorządu województwa zamknęły się deficytem. Zadłużenie wszystkich jednostek samorządu terytorialnego województwa zwiększyło się o 6%.
- Na terenie województwa wielkopolskiego wartość projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 do końca 2019 r. stanowiła 6,6% wartości całkowitej dofinansowania w Polsce. Najwięcej pieniędzy wydano w ramach projektów Regionalnego Programu Operacyjnego.

Executive summary

- The average annual temperature in 2020, measured at selected weather stations was higher the average in the period 1971–2000 by approx. 2.1 – 2.3°C and by approx. 1.4 – 1.6°C higher than the average in the period 2001–2010.
- Since 2010, the size of agricultural land in the voivodship of Wielkopolskie has decreased in favour of built-up and urbanized areas.
- In 2010–2019, there was a fall in industrial water use and industrial waste water discharged, while the corresponding figures for households have risen. Since 2010, the volume of air pollution emitted in the voivodship has also declined.
- In 2019, 883 thousand hectares of land in the voivodship were designated as protected areas, with protected landscapes accounting for almost 80% and landscape parks – about 19%. While the size of protected areas has decreased by 6.9% since 2010, populations of European beavers and wolves have increased considerably.
- The period 2010–2019 saw a decline in the amount of industrial waste, accompanied by an increase in the volume of municipal waste collected. During the same period, the share of municipal waste collected selectively in relation to total waste increased, while the number and area of municipal landfills decreased.
- Between 2010 and 2019, spending on fixed assets used for environmental protection and water management in the voivodship varied considerably. Per capita expenditure in 2019 amounted to PLN 376, which was PLN 31 less than the national figure.
- In 2020, for the first time in the last 21 years, the population of Wielkopolskie declined. Most powiats of the voivodship registered natural population decrease. Also the balance of migration of permanent residents, both internal and foreign, was positive. In Wielkopolskie, as in the whole of Poland, population aging continues. Over the 10 reference years the median age increased by over 4 years to 40.5 years.
- In the school year of 2019/20, all types of schools in the voivodship were attended by 477.1 thousand pupils, the same as in the previous year. The number of children in preschool education also remained essentially unchanged at the level of 140.4 thousand. The number of students in higher education decreased by 0.4%.
- As a result of the COVID-19 pandemic, the level of unemployment in 2020, which had been declining from 2013, rose the first time by 31.6% to 61.0 thousand people. At the end of December the registered unemployment rate in the voivodship was 3.7%, which represents an annual increase by 0.9 percentage point. Despite the increase, the indicator was still the lowest in the country, 2.5 percentage points below the national average. Most unemployed persons were not entitled to an unemployment benefit. The economic activity rate and the employment rate were lower than in the previous year but higher than the national average values.
- In 2019, despite the growing trend, the average gross monthly wage in the voivodship was still lower than the national average by approx. 9.5%. Only 3 powiats recorded average wages higher than the average for the voivodship. Compared to the previous year, the number of pensioners and invalidity benefit claimants as well as the average gross retirement and disability pension increased. As in the whole of Poland, indicators of material poverty declined, which was reflected by an improvement in households' subjective assessments of financial wellbeing.

- In 2019, the amount of benefits paid under the „Family 500 plus” program accounted for 9.9% of the total amount paid in the whole country, and as regards the number of families covered by the Large Family Card, the voivodship ranked 3rd in Poland. The number of social benefits awarded decreased. However, there were more nurseries and children’s clubs, which offered more places and were attended by more children.
- In terms of housing stock available in 2019, the voivodship ranked 3rd in Poland but only 15th in relation to the number of inhabitants. The length of the water supply, sewage and gas networks increased, as did water consumption. By contrast, gas consumption and the amount of discharged sewage decreased.
- Following a slight fall in the number of medical professionals, in 2020 the voivodship was once again ranked last in the country in terms of the availability of doctors, dentists and nurses. As regards the number of people per 1 outpatient health care entity, the voivodship was slightly above the national average. The hospital bed occupancy rate was one of the highest in Poland.
- As a result of the COVID-19 pandemic, 2020 saw a dramatic decline in the number of visitors in museums, galleries and art centres, which was accompanied by a decrease in the number of such facilities. Similar decreases were also recorded in cinema, theatre and concert attendance.
- In 2020, the number of offences identified by the police in completed preparatory proceedings was lower than in the previous year, and the crime detection rate slightly improved. There were also fewer road accidents with fewer casualties (deaths and injuries).
- Compared to the previous year, The number of foundations, associations and similar social organizations registered in 2020 went up.
- According to the preliminary estimate for 2019, the value of the gross domestic product (GDP) generated in the voivodship made up 9.9% of the value generated in the country. In terms of GDP per capita Wielkopolskie ranked 3rd in Poland, but this indicator varied considerably across subregions – it was the highest in Poznań and the lowest in Pilski. Labour productivity measured by gross value added per employee increased, but it was still lower than the national average. However, the national average of labour productivity was exceeded in the city of Poznań and Poznański subregion.
- In April 2020, the general business climate radically deteriorated across all NACE sections. The most pessimistic assessments in the last 12 months were given by entrepreneurs conducting accommodation and food service activities, while the relatively most positive ones were formulated by business owners involved in information and communication services. The negative effects of the pandemic were mainly reflected in declining sales (revenue), staff shortages, a decline in employment and problems of financing current operations. In April 2021, assessments of the general business climate were better than a year earlier and, in most cases, better than in March 2021.
- At the end of 2020, the REGON register contained over 461 thousand entities of the national economy (a 3.4% increase compared to the previous year), which put the voivodship in the 3rd place in the national ranking with a 9.9% share. The largest number of entities was registered in two NACE sections: wholesale and retail trade and in construction.
- Like in the previous years, research and development expenditure in 2019 increased, but when measured per capita, was still lower by a third than the corresponding figure for the country. The number of those in employment per 1000 economically active people was also lower by a third than the national average.
- In 2020, almost all enterprises had access to the Internet. The share of enterprises with high-speed Internet connections, receiving online orders and employing ICT specialists is also growing.
- In 2020, financial results of non-financial enterprises in the voivodship were worse than in the previous year, but still more positive than in 2015.

- In 2020, the monthly business survey indicated a decline in investment outlays of non-financial enterprises. The outlays on buildings and construction was bigger than those on purchases. Compared to 2019, the number of newly started investments was lower, but their cost estimates were similar.
- In 2020, the amount of cereals supplied to purchasing centres increased. While the supply of pigs was higher, the supply of cattle dropped. According to the June livestock survey, herd sizes all species surveyed rose.
- In 2020, the value of sold production of industry in the voivodship was lower than in the previous year. A fall in labour productivity was accompanied by a decline in the average employment in industry.
- Compared to 2019, the value of sold production in the construction industry and the value of sales of construction and assembly production decreased. The number of dwellings completed in 2019 also decreased, while their average usable floor area slightly rose. A fall in the number of new build starts was accompanied by an increase in the number of construction permits issued.
- In 2020, as in previous years, the total value of retail and wholesale sales increased. In many categories, however, retail and wholesale sales decreased.
- In 2020 there were no significant changes in the structure of public roads compared to the previous year. While the number of regular suburban bus lines is declining, public transport, mainly the number of bus lines, is growing.
- Thermal power plants are the main source of energy generation, but the share of renewable energy in the production of electricity keeps growing. Households account for over a fifth of electricity consumption, and the number of consumers is increasing. On average, rural inhabitants consume more energy than urban residents.
- In 2019, per capita revenue of local government units (LGUs) in the voivodship was higher than in 2018. Own revenues of LGUs accounted for half of total revenues of LGUs. Targeted subsidies were an important element of budgets at all levels of local government, of which over one fifth were granted under programmes financed from European funds.
- Total expenditures of local government units in 2019 were higher than in 2018. The average share of investment expenditure in total expenditure was 16.9%. As in the previous years, the biggest shares of budgets were allocated to finance activities in categories such as education and upbringing, family, and transport and communications.
- In 2019, budget surpluses were recorded in 155 out of 258 local government units, while budget deficits were reported by all towns with powiat status and by voivodship government. The debt of all LGUs in the voivodship increased by 6%.
- The value of projects implemented in Wielkopolskie under the 2014–2020 Partnership Agreement until the end of 2019 accounted for 6.6% of the total amount of co-financing received by Poland. Most of the funding was spent to finance projects under the Regional Operational Programme.

Rozdział 1

Chapter 1

Województwo na tle kraju

Voivodship against the background of the country

Tabela 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie

Table 1. Selected data for voivodship and Poland

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Wielkopolskie
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w powierzchni ogółem w 2018 r. (w %) Share of devastated and degraded land requiring reclamation and management in total area in 2018 (in %)	0,2	0,3
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w 2019 r. (w hm ³) Consumption of water for needs of the national economy and population during the year in 2019 (in hm ³)	8816,0	1295,5
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi w 2019 r. (w hm ³) Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground in 2019 (w hm ³)	7689,1	1187,8
Ścieki komunalne oczyszczane w ciągu roku ogółem w 2019 r. (w dam ³) Municipal treated wastewater during the year in 2019 (in dam ³)	1336621	121918
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2019 r. (tony/rok): Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in 2019 (tonnes/year):		
gazowych gases	198440735	10897868
pyłowych particulates	27091	1929
Obszary prawnie chronione ogółem w powierzchni ogółem w 2019 r. (w %) Total of legal protected area in total area in 2019 (in %)	32,3	29,6
Lesistość w 2019 r. (w %) Forest cover in 2019 (in %)	29,6	25,8
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per 1 km ² of total area in 2020 (as of 31st December)	122	117
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2020 r. Natural increase per 1000 population in 2020	-3,2	-1,2
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2020 r. Net migration for permanent residence per 1000 population in 2020	0,1	0,5
Przeciętne trwanie życia w 2019 r. (w latach) Life expectancy in 2019 (in years)		
mężczyźni males	74,1	74,3
kobiety females	81,8	81,5
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^a na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w 2019/2020 r. Children attending pre-primary education establishments ^a per 1000 children aged 3–6 in 2019/2020	904	916

^a W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą.

^a In nursery schools, pre-primary sections of primary schools, pre-primary education groups and pre-primary points; including children in units performing health care activities throughout the school year.

Tabela 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (cd.)

Table 1. Selected data for voivodship and Poland (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Wielkopolskie
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2020 r. (w %) (przeciętne w roku) Employment rate by LFS in 2020 r. (in %) (annual averages)	54,3	56,5
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w 2020 r. (w %) (przeciętne w roku) Activity rate by LFS in 2020 (in %) (annual averages)	56,1	57,6
Stopa bezrobocia według BAEL w 2020 r. (w %) (przeciętne w roku) Unemployment rate by LFS in 2020 (in %) (annual averages)	3,2	1,8
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2020 r. Registered unemployed persons per 1 job offer in 2020	24	16
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^d w 2020 r. (w zł) Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^d in 2020 (in PLN)	5411,45	4922,32
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2020 r. (w zł) Average monthly retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in 2020 (in PLN)	2390,64	2320,35
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2019 r. (w zł) Average monthly per capita available income in households in 2019 (in PLN)	1819,14	1806,98
Wskaźniki zasięgu ubóstwa w gospodarstwach domowych w 2019 r. w % osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej: Poverty rates in households in 2019 in % of persons in households with expenditures below:		
relatywnej granicy ubóstwa relative poverty threshold	13,0	15,0
granicy ubóstwa skrajnego extreme poverty threshold	4,2	5,2
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2019 r. (w %) Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in 2019 (in %)	4,6	4,3
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2019 r. (w tys. zł) Social assistance benefits granted in 2019 (in thousand PLN)	3529011	308485
Dzieci przebywające w żłobkach ^b i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2019 r. Children staying in nurseries ^b and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 in 2019	123,9	122,2
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2019 r. Population per out-patient health care unit in 2019	1461	1379
Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności w 2019 r.: Medical personel per 10 thousand population in 2019:		
lekarze doctors	23,7	15,1
pielęgniarki nurses	50,3	34,2
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności w 2019 r. Beds in hospitals per 10 thousand population in 2019	43,5	37,4
Produkt krajowy brutto ^c (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w 2019 r. (w zł) Gross domestic product ^c (current prices) per capita in 2019 (in PLN)	59598	64641
Podmioty gospodarki narodowej ^d na 10 tys. ludności w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy ^d per 10 thousand population in 2020 (as of 31st December)	1219	1319
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego ^d na 10 tys. ludności w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies with foreign capital ^d participation per 10 thousand population in 2020 (as of 31st December)	21	17

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Łącznie z oddziałami żłobkowymi i ze żłobkami przykładowymi.

c Wstępny szacunek. d Dla województwa bez podmiotów, dla których informacja o adresie siedziby/miejsu zamieszkania nie występuje w rejestrze REGON.

a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. b Including nursery wards and workplace nurseries. c Preliminary estimate. d For voivodship excluding entities, for which the information about business address or place of residence does not exist in the REGON register.

Tabela 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (dok.)

Table 1. Selected data for voivodship and Poland (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Wielkopolskie
Pracujący (personel wewnętrzny) w działalności badawczej i rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo ^a w 2019 r. Internal R&D personnel per 1000 economically active ^a persons in 2019	8,0	5,4
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw ^b niefinansowych w 2020 r. (w %) Share of profitable enterprises in the total number of non-financial enterprises ^b surveyed in 2020 (in %)	80,5	83,8
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach ^b niefinansowych w 2020 r. (w %) Cost level indicator in non-financial enterprises ^b in 2020 (in %)	95,6	95,1
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw ^b w 2020 r. (rok poprzedni=100; ceny bieżące) Indices of investment outlays of enterprises ^b in 2020 (previous year=100; current prices)	93,9	87,8
Obsada bydła ^c na 100 ha użytków rolnych w 2020 r. (w szt.) Cattle density ^c per 100 ha of agricultural land in 2020 (in heads)	43,2	62,7
Obsada trzody chlewnej ^c na 100 ha użytków rolnych w 2020 r. (w szt.) Pigs density ^c per 100 ha of agricultural land in 2020 (in heads)	77,8	231,2
Produkcja sprzedana przemysłu ^d (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle w 2020 r. (w zł) Sold production of industry ^d (current prices) per 1 average employed person in industry in 2020 (in PLN)	555212	536682
Produkcja sprzedana budownictwa ^d (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie w 2020 r. (w zł) Sold production of construction ^d (current prices) per 1 average employed person in construction in 2020 (in PLN)	626535	740555
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2020 r. Dwellings completed per 1000 population in 2020	5,8	6,3
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2019 r. Communal and district roads with hard surface per 100 km ² of total area in 2019	82,6	86,0
Długość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km ² w 2019 r. Length of railway lines operated per 100 km ² in 2019	6,2	6,3
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w 2019 r. (w %) Share of renewable energy sources in production of electricity in 2019 (in %)	15,5	25,3

^a Aktywni zawodowo (wszystkie osoby pracujące oraz uznane za bezrobotne) – na podstawie badania aktywności ekonomicznej ludności – dane średnioroczne. ^b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. ^c Stan w dniu 1 czerwca. Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2020 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych wg stanu w dniu 1 czerwca 2019 r. ^d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Economically active persons (employed and unemployed persons) – based on LFS – annual average. ^b Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. ^c The data on agricultural land as of June 1, 2019 was used as the basis for the calculations for farm animal stocks on June 1, 2020. ^d Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Rozdział 2

Chapter 2

Wielkopolskie na tle pozostałych województw

Wielkopolskie against the background of other voivodships

Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych $PM_{2,5}$, PM_{10} i NO_2 w 2019 r.

Map 1. Concentration of suspended particulates matter $PM_{2,5}$, PM_{10} and NO_2 in 2019

Wybrane obszary:

Chosen areas:

aglomeracje:

agglomerations:

białostocka

bydgoska

górnośląska

krakowska

lubelska

łódzka

poznańska

rybnicko-jastrzębska

szczecińska

trójmiejska

warszawska

wrocławska

miasta:

cities:

Gorzów Wielkopolski

Kielce

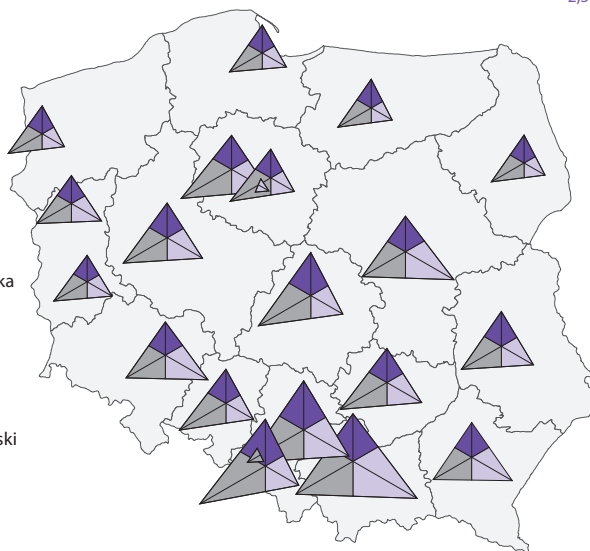
Olsztyn

Opole

Rzeszów

Toruń

Zielona Góra

Średnia wartość normowanego stężenia

średniego rocznego w $\mu g/m^3$:

Average value of standardized average

annual concentration in $\mu g/m^3$:

pyły zawieszone $PM_{2,5}$

suspended particulates

matter $PM_{2,5}$

pyły zawieszone PM_{10}

suspended particulates

matter PM_{10}

dwutlenek azotu (NO_2)

nitrogen dioxide (NO_2)

pyły zawieszone $PM_{2,5}$

suspended particulates

matter $PM_{2,5}$

pyły zawieszone PM_{10}

suspended particulates

matter PM_{10}

dwutlenek azotu (NO_2)

nitrogen dioxide (NO_2)

pyły zawieszone $PM_{2,5}$

suspended particulates

matter $PM_{2,5}$

pyły zawieszone PM_{10}

suspended particulates

matter PM_{10}

dwutlenek azotu (NO_2)

nitrogen dioxide (NO_2)

pyły zawieszone $PM_{2,5}$

suspended particulates

matter $PM_{2,5}$

pyły zawieszone PM_{10}

suspended particulates

matter PM_{10}

dwutlenek azotu (NO_2)

nitrogen dioxide (NO_2)

pyły zawieszone $PM_{2,5}$

suspended particulates

matter $PM_{2,5}$

pyły zawieszone PM_{10}

suspended particulates

matter PM_{10}

dwutlenek azotu (NO_2)

nitrogen dioxide (NO_2)

pyły zawieszone $PM_{2,5}$

suspended particulates

matter $PM_{2,5}$

pyły zawieszone PM_{10}

suspended particulates

matter PM_{10}

dwutlenek azotu (NO_2)

nitrogen dioxide (NO_2)

pyły zawieszone $PM_{2,5}$

suspended particulates

matter $PM_{2,5}$

pyły zawieszone PM_{10}

suspended particulates

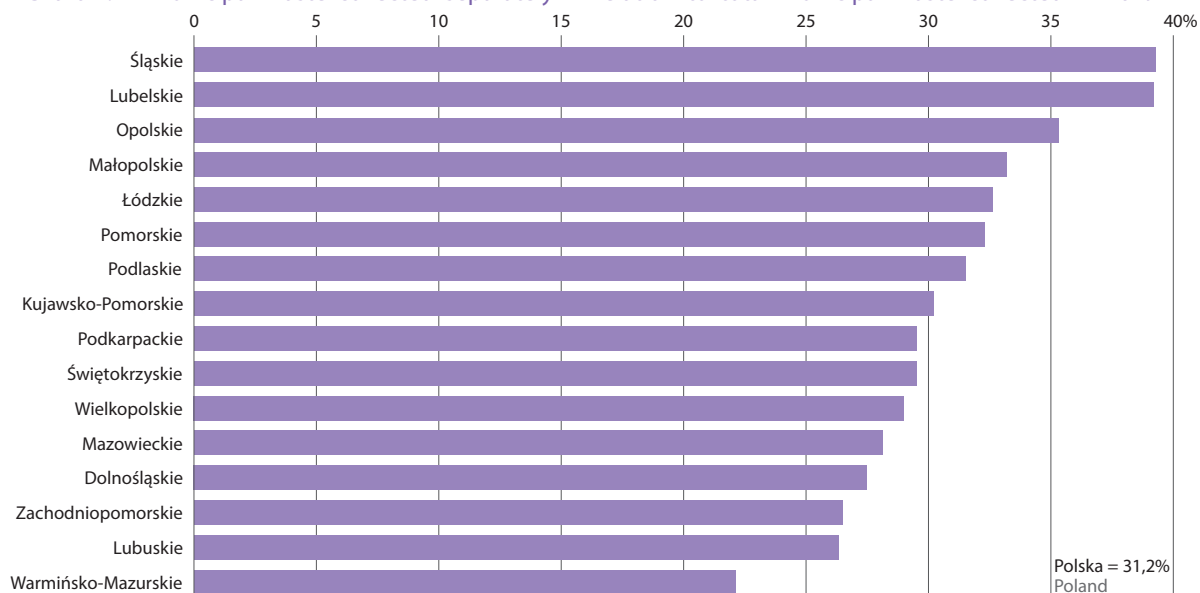
matter PM_{10}

dwutlenek azotu (NO_2)

nitrogen dioxide (NO_2)

Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2019 r.

Chart 1. Municipal waste collected separately in relation to total municipal waste collected in 2019

Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2020 r.

Chart 2. Natural increase per 1000 population in 2020

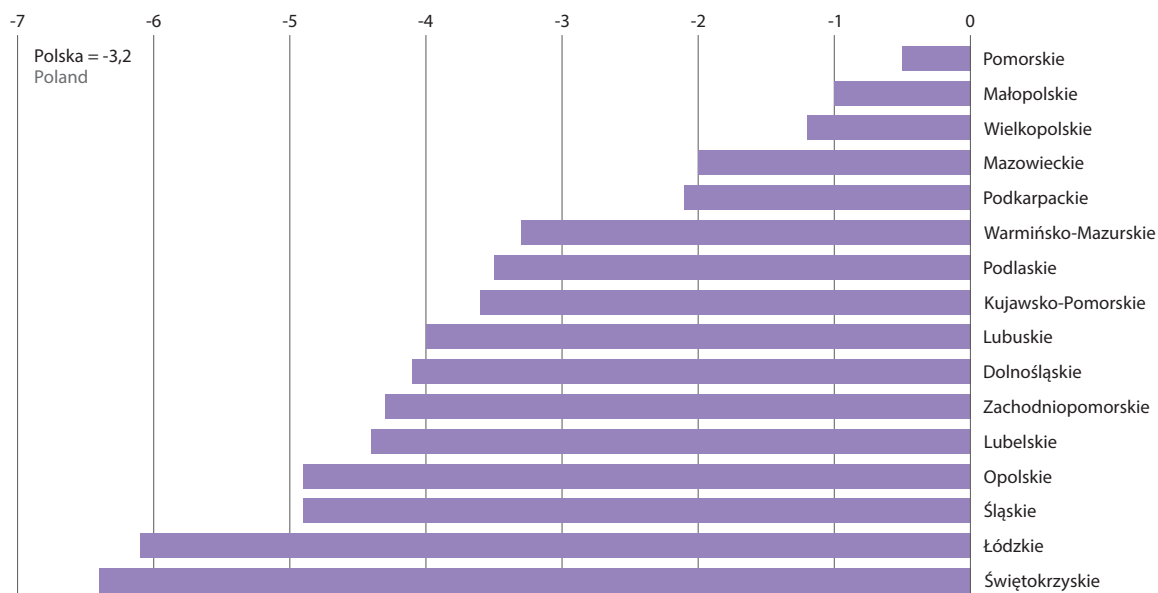
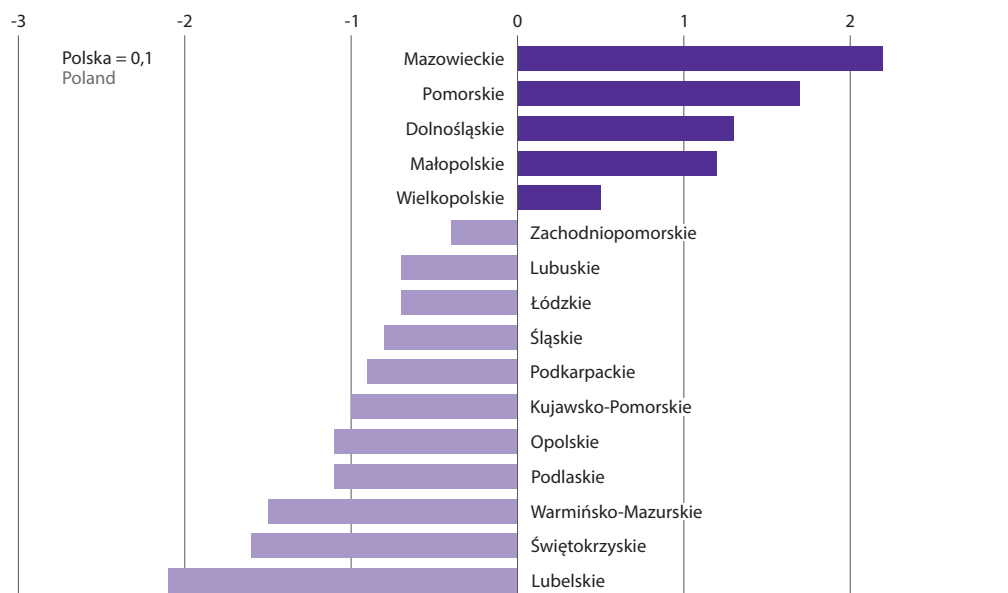
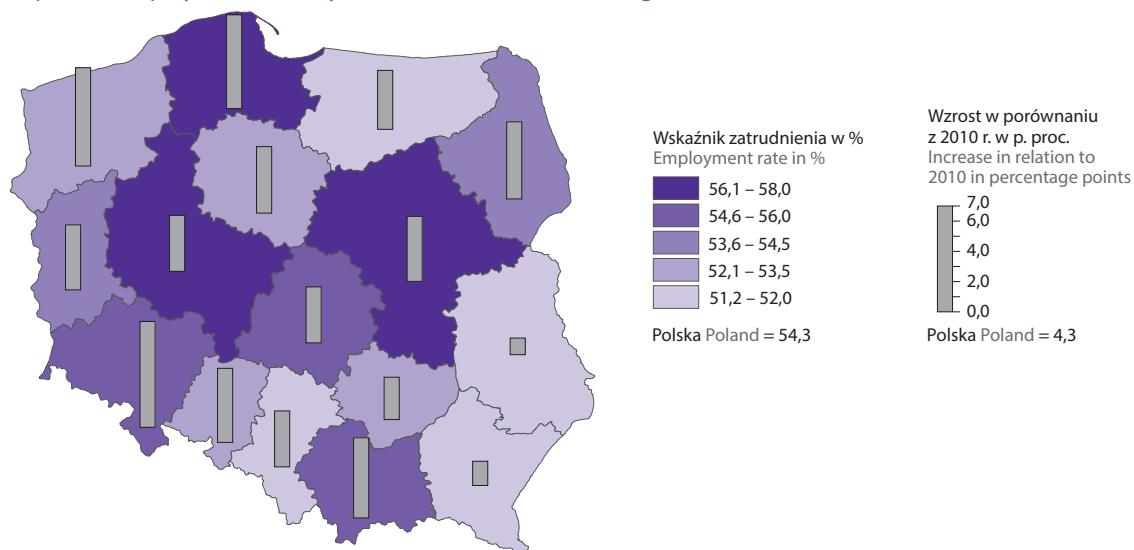
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2020 r.

Chart 3. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2020

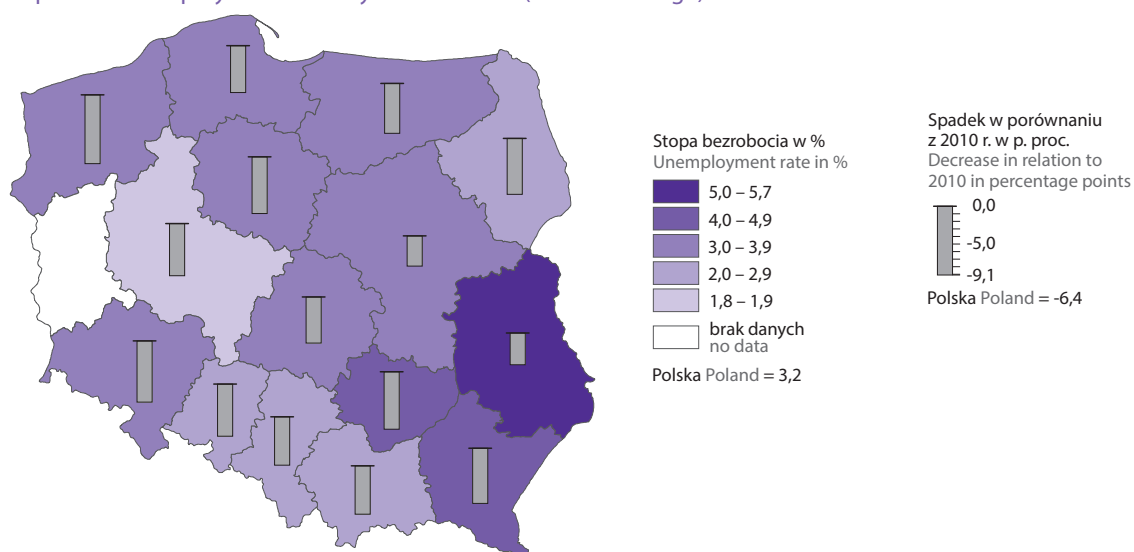

Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2020 r. (przeciętne w roku)

Map 2. Employment rate by LFS in 2020 (annual average)

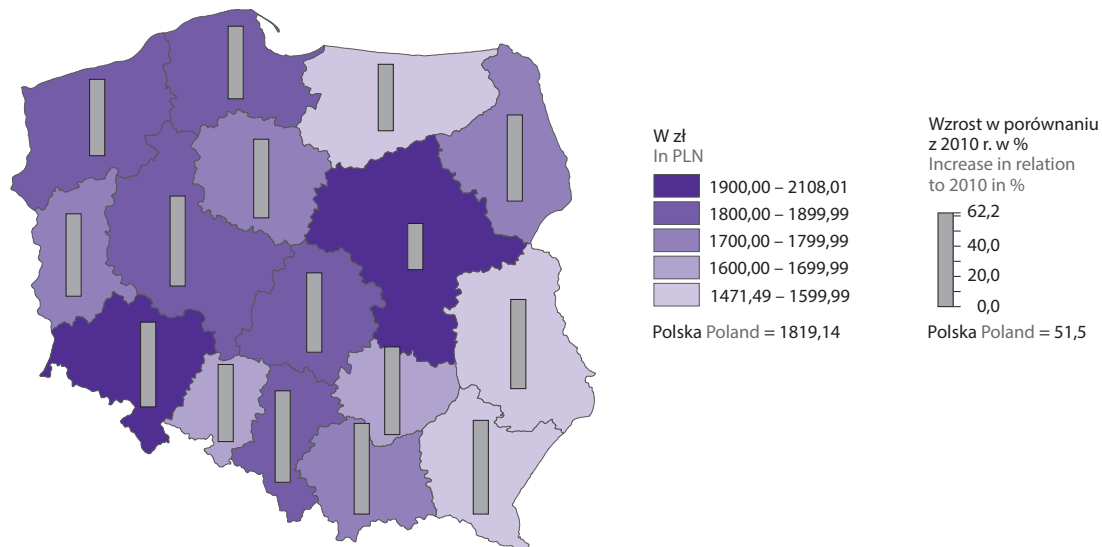
Mapa 3. Stopa bezrobocia według BAEL w 2020 r. (przeciętne w roku)

Map 3. Unemployment rate by LFS in 2020 (annual average)

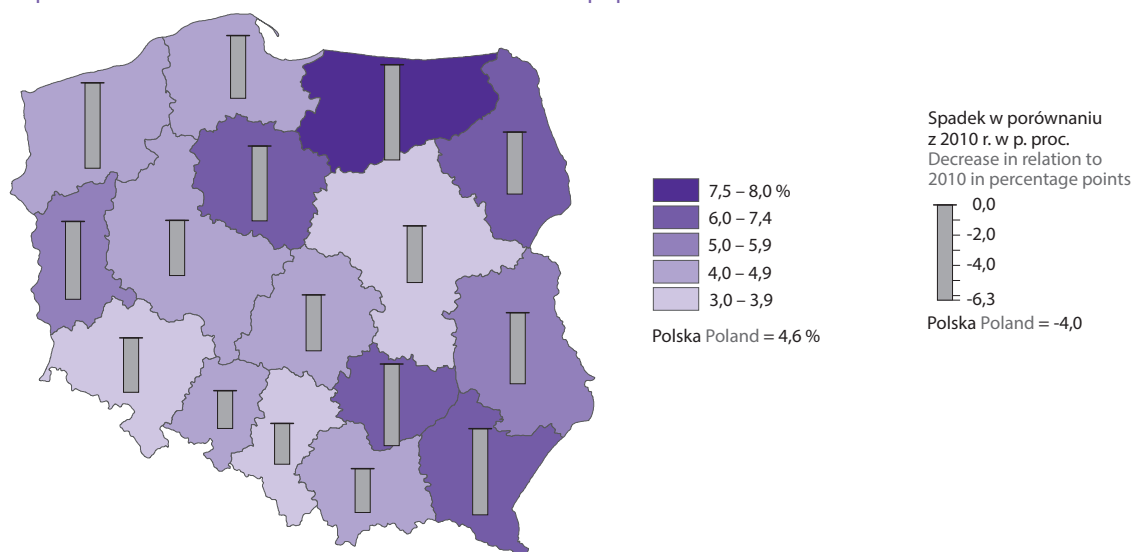
Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2019 r.

Map 4. Average monthly available income per capita in households in 2019

Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2019 r.

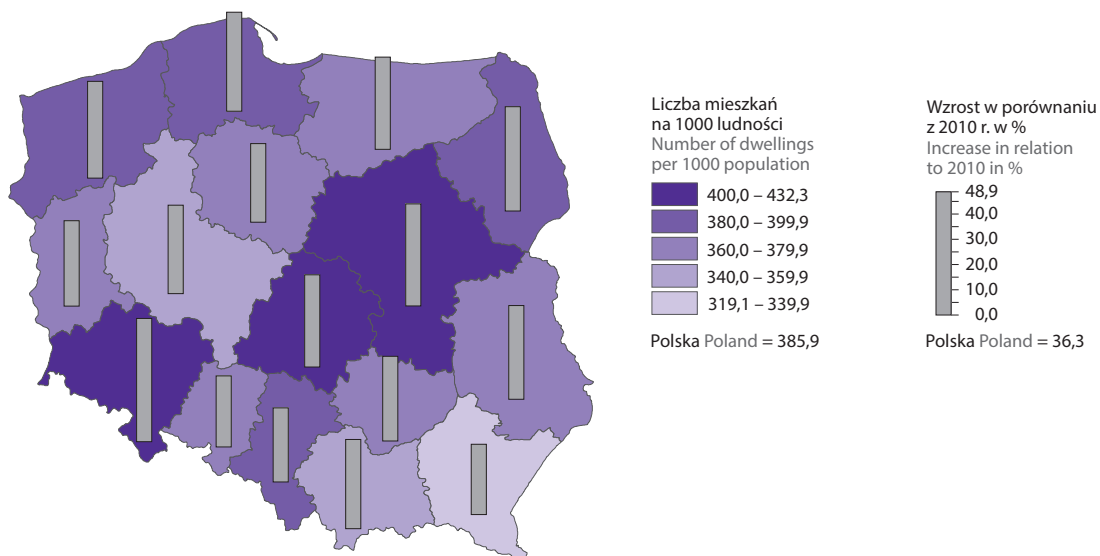
Map 5. Social assistance beneficiaries in the total population in 2019

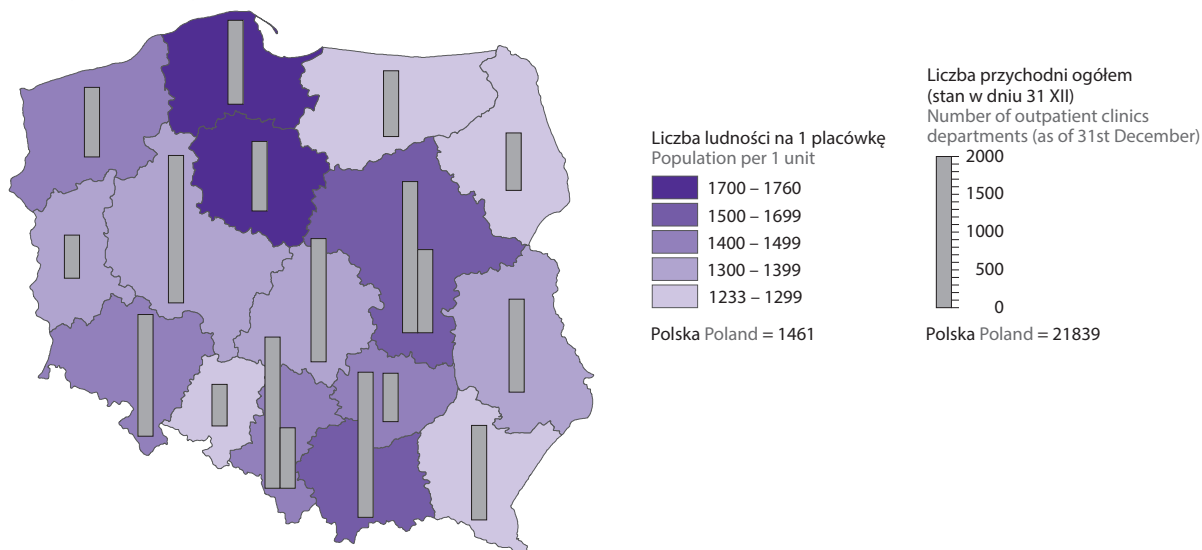
Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2019 r.

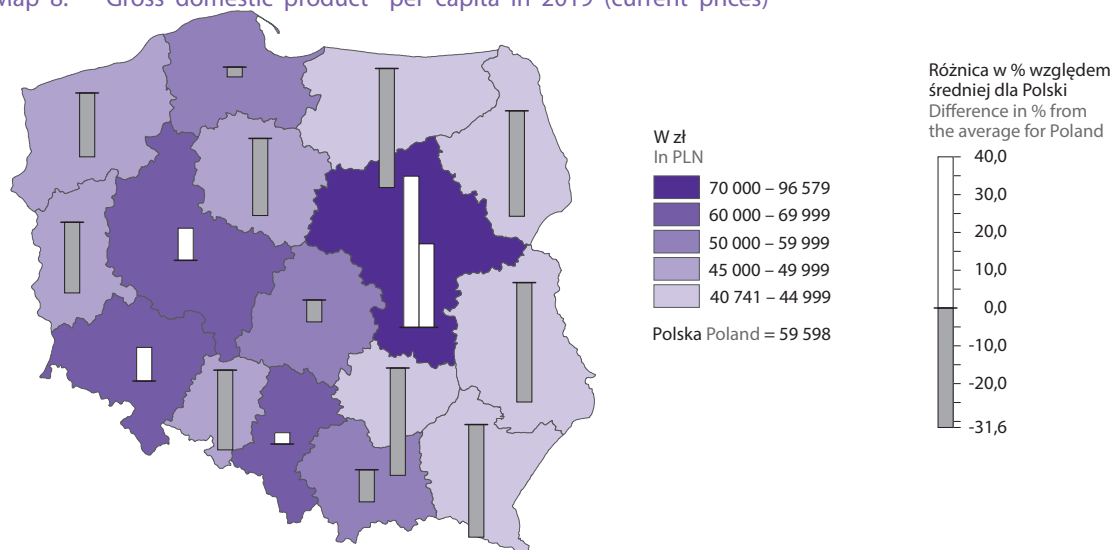
Stan w dniu 31 grudnia

Map 6. Dwellings stocks per 1000 population in 2019
As of 31st December

Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2019 r.

Map 7. Outpatient health care units in 2019

Mapa 8. Produkt krajowy brutto^a na 1 mieszkańca w 2019 r. (ceny bieżące)Map 8. Gross domestic product^a per capita in 2019 (current prices)

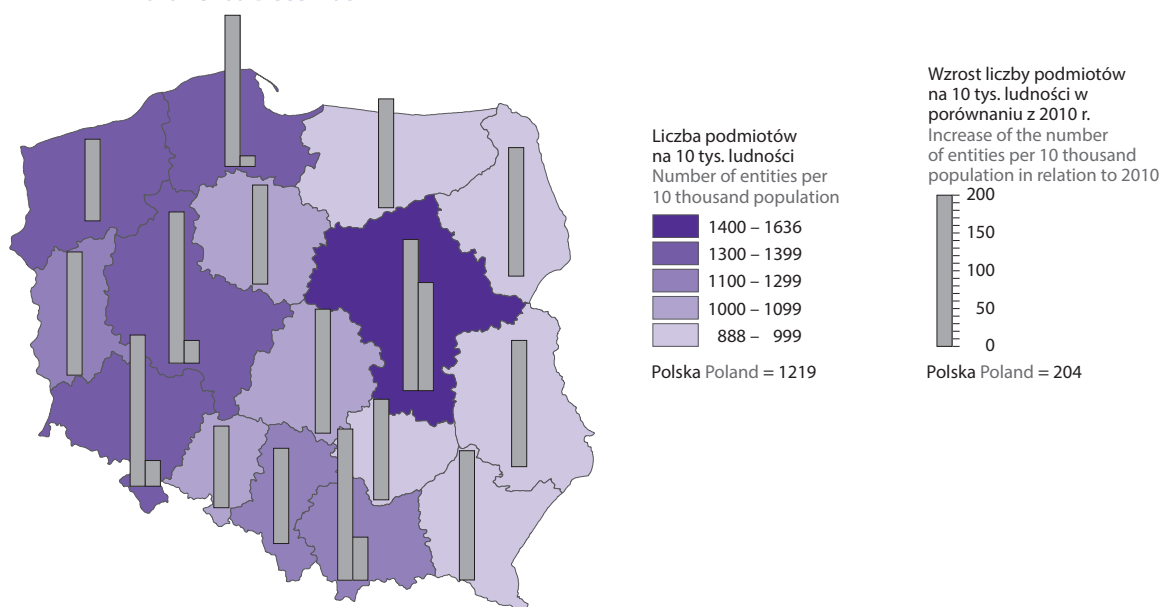
^a Grupowanie metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności; wstępne szacunki.
^a Grouping by local kind-of-activity unit method; provisional estimates.

Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2020

As of 31st December

Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2020 r.

Chart 4. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2020

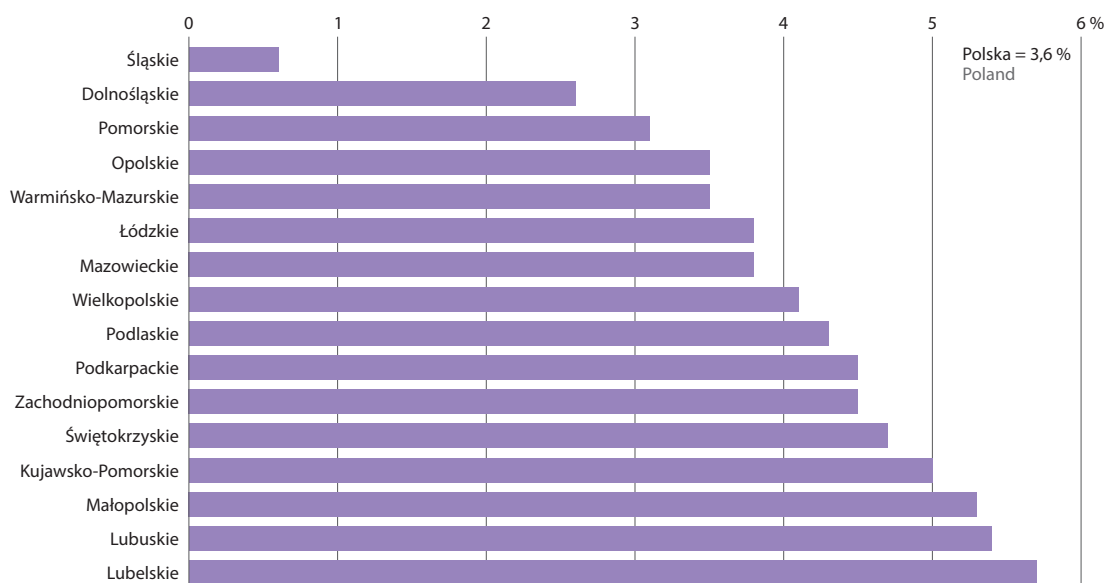
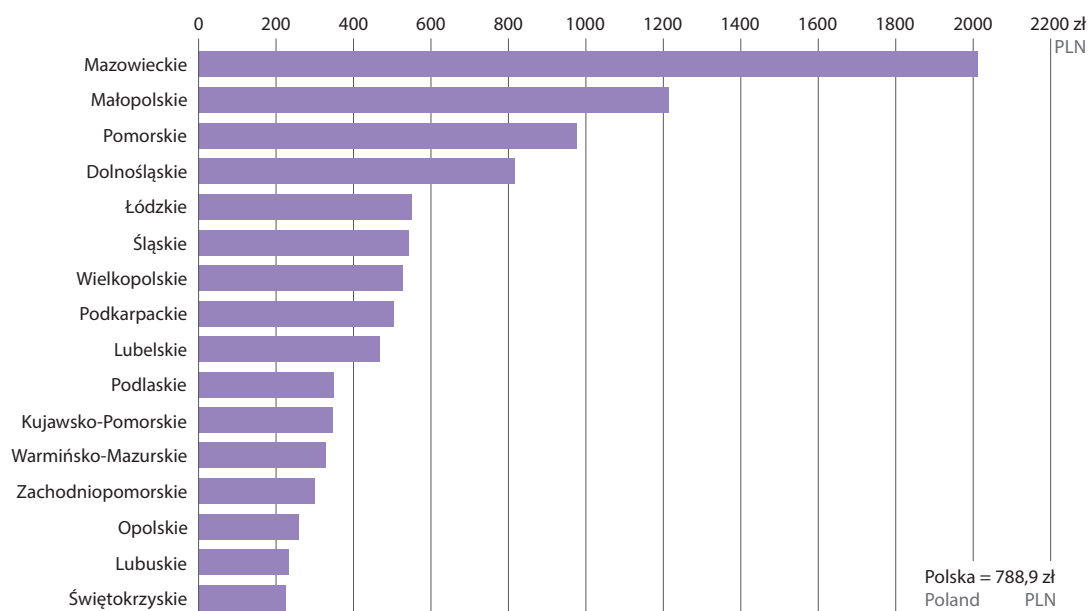
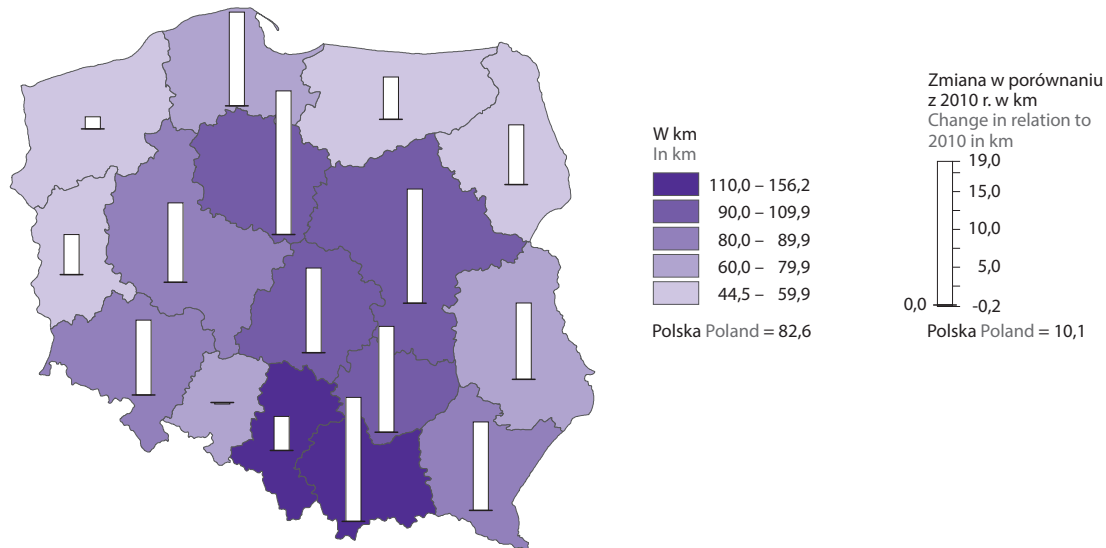
Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2019 r. (ceny bieżące)

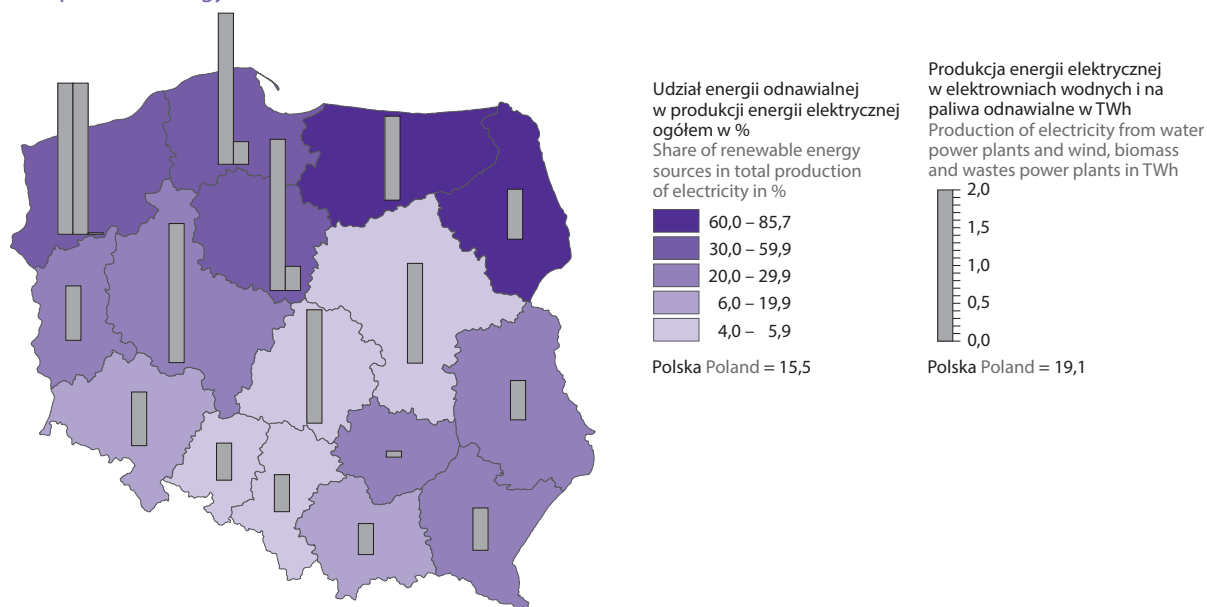
Chart 5. Intramural expenditures on research and development per capita in 2019 (current prices)

Mapa 10. Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni ogólnej w 2019 r.
 Map 10. Gmina and powiat roads with hard surface per 100 km² of total area in 2019

Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2019 r.
 Map 11. Energy from renewable sources in 2019

Rozdział 3

Chapter 3

Powierzchnia i podział terytorialny województwa

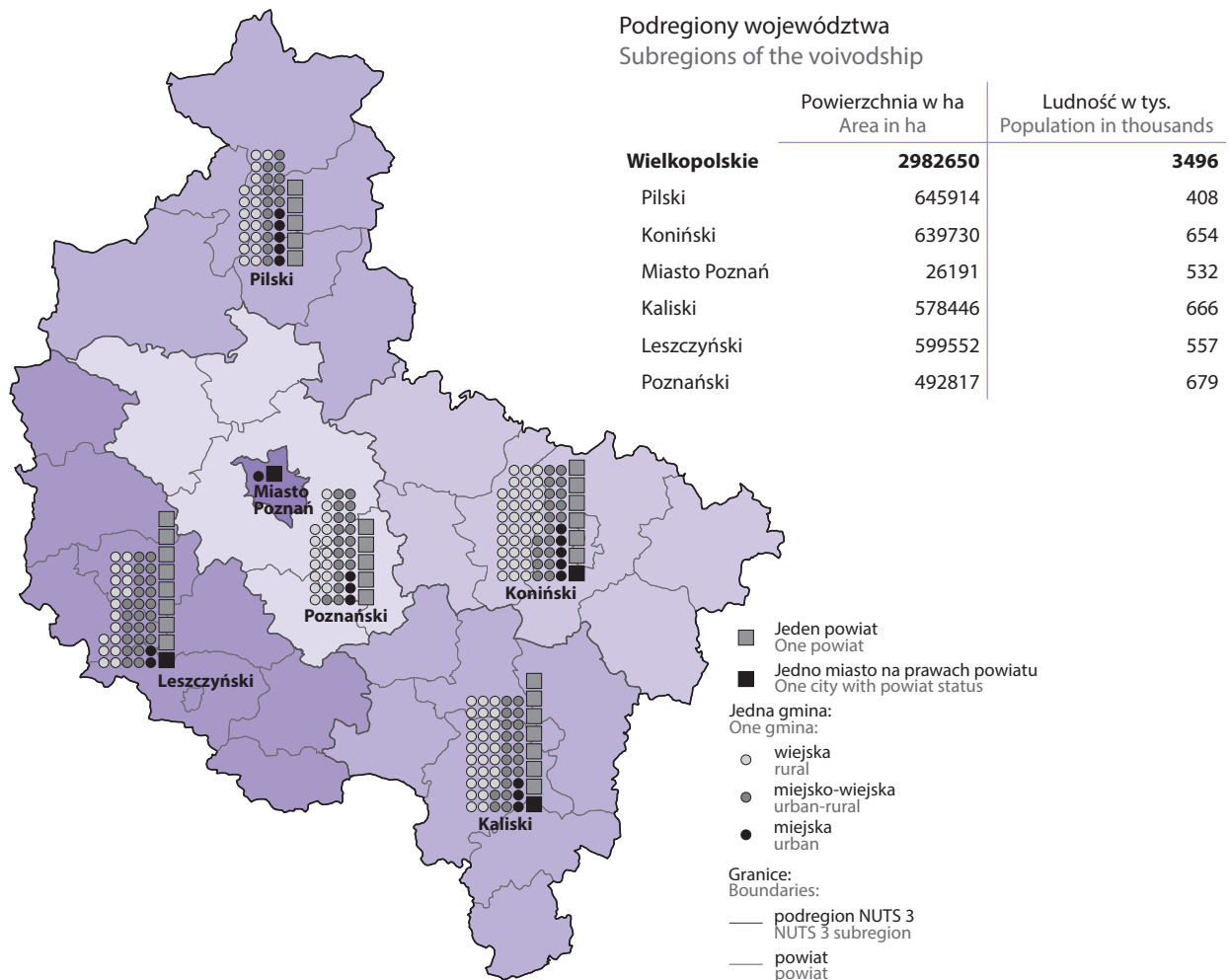
Area and territorial division of Voivodship

Wykres 6. Podział województwa wielkopolskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2020 r.

Stan w dniu 31 XII

Chart 6. Division of the Wielkopolskie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2020

As of 31st December

Według stanu w dniu 1 I 2020 r. województwo wielkopolskie zajmowało powierzchnię 29826 km², co stanowi 9,5% powierzchni kraju. Na jego obszarze (według stanu w dniu 31 XII 2020 r.) mieszkało 3496 tys. ludności, tj. 9,1% ogółu ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 117 osób. W miastach mieszkało 53,7% ludności województwa.

Rozdział 4

Chapter 4

Środowisko

Environment

4.1 Warunki meteorologiczne

4.1 Meteorological conditions

Średnia roczna temperatura mierzona w wybranych stacjach meteorologicznych była w 2020 r. wyższa niż przeciętnie w latach 1971–2000 o ok. 2,1 – 2,3°C, a o ok. 1,4 – 1,6°C niż w latach 2001–2010. Roczna suma opadów była w Poznaniu niższa o przynajmniej 15 mm niż przeciętnie w latach 1971–2000 i o ponad 43 mm niż w latach 2001–2010, a w Kaliszu wyższa odpowiednio o 85 mm i 81 mm.

W 2020 r. średnia temperatura roczna zanotowana w Poznaniu wyniosła +10,8°C, a w Kaliszu +10,5°C. Wobec normy z lat 1971–2000 przeciętna temperatura w 2020 r. była wyższa o 2,3°C w Poznaniu i 2,1°C w Kaliszu, a w odniesieniu do lat 2001–2010 odpowiednio o 1,6°C i 1,4°C. Amplituda temperatur w latach 1971–2020 wyniosła w Poznaniu 65,6°C, a w Kaliszu 66,5°C.

Roczna suma opadów w 2020 r. w Poznaniu wyniosła 492 mm, a w Kaliszu 592 mm. Wobec norm z lat 1971–2000 i 2001–2010 opady w Poznaniu były niższe o 15 mm i 43 mm, natomiast w Kaliszu wyższe o odpowiednio 85 mm i 81 mm.

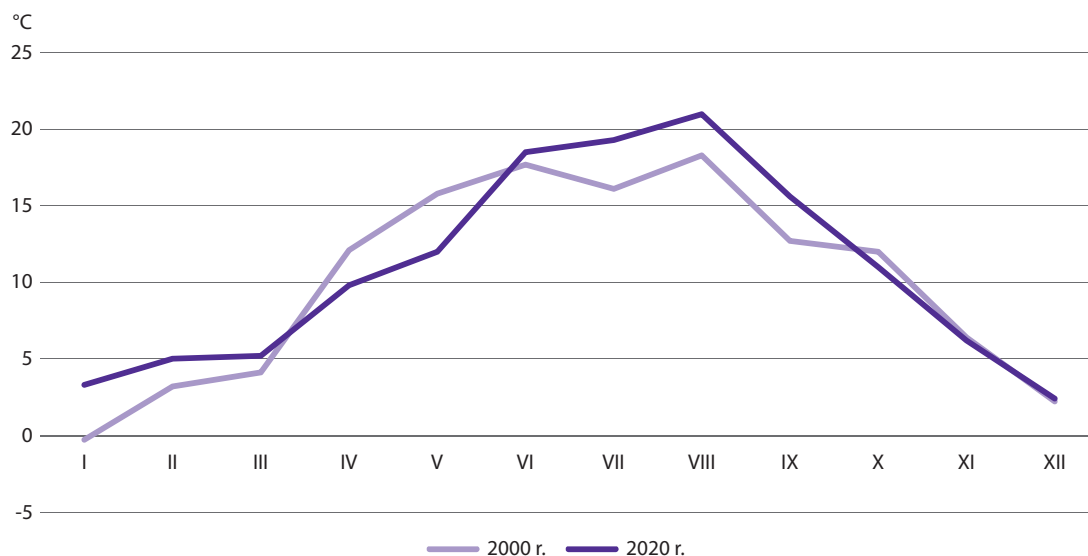
Tabela 2. Warunki meteorologiczne
Table 2. Meteorological conditions

Stacja meteorologiczna Meteorological station	1971–2000	1991–2000	2001–2005	2006–2010	2001–2010	2020
	średnie ^a average ^a					
	Temperatury w °C Temperatures in °C					
Poznań	8,5	8,8	9,1	9,4	9,2	10,8
Kalisz	8,4	8,8	9,0	9,2	9,1	10,5
	Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm					
Poznań	507	555	507	564	535	492
Kalisz	507	505	492	531	511	592

^a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

^a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

Wykres 7. Temperatury powietrza w Poznaniu
Chart 7. Air temperatures in Poznań

Wykres 8. Opady atmosferyczne w Poznaniu
Chart 8. Atmospheric precipitation in Poznań

4.2 Powierzchnia ziemi

4.2 Ground surface

Prawie 65% gruntów w województwie wielkopolskim to użytki rolne, a ponad ¼ – grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione. Od 2010 r. notowano zmniejszenie powierzchni użytków rolnych, a wzrost gruntów zabudowanych i zurbanizowanych. W 2019 r. w województwie wielkopolskim grunty wymagające rekultywacji stanowiły 16,6% takich gruntów w Polsce. Rekultywacją i zagospodarowaniem objęto mniej niż 3% gruntów zdegradowanych i zdewastowanych.

Województwo wielkopolskie położone jest w środkowo-zachodniej części Polski, pomiędzy 53°39'a 51°06' szerokości geograficznej północnej oraz 15°46' a 19°06' długości geograficznej wschodniej. Graniczy od północy z województwem zachodniopomorskim i pomorskim, od wschodu z kujawsko-pomorskim i łódzkim, od południa z opolskim i dolnośląskim oraz od zachodu z lubuskim. Powierzchnia województwa stanowi 9,5% powierzchni Polski.

W 2020 r. największą część wielkopolskiego obejmowały użytki rolne (64,6%) i grunty leśne wraz z zadrzewionymi i zakrzewionymi (26,6%). Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmowały 5,7% powierzchni, natomiast obszary wykorzystywane w innych celach – 3,1%.

W odniesieniu do 2010 r. odnotowano zmniejszenie powierzchni użytków rolnych o 22718 ha, a zwiększenie powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych o 20317 ha. Nie zaobserwowano istotnych zmian w użytkowaniu gruntów w porównaniu z 2019 r.

Tabela 3. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania

Stan w dniu 1 stycznia

Table 3. Geodetic area by land use

As of 1 January

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	
	w ha in ha				Polska=100 Poland=100
Powierzchnia ogólna Total area	2982651	2982650	2982650	2982650	9,5
Użytki rolne ^a Agricultural land ^a	1948408	1935675	1928194	1925690	10,3
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land as well as woodland and shrubland	790704	797138	791578	791998	8,3
Grunty pod wodami powierzchniowymi Lands under surface waters	42646	43555	44411	44151	6,7
Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanized areas	150378	156842	168127	170695	9,7
Użytki ekologiczne Ecological areas	1992	2566	3099	3104	7,7
Nieuzytaki Wasteland	36693	35077	36144	36063	7,8
Tereny różne Miscellaneous land	11830	11797	11097	10949	13,5

^a łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”.

^a Including woodland and shrubland on agricultural land, classified in the item "Forest land as well as woodland and shrubland" until 2016.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

W 2019 r. w województwie wielkopolskim grunty wymagające rekultywacji zajmowały 10333 ha, tj. mniej niż 0,5% powierzchni województwa, i stanowiły 16,6% gruntów tej kategorii w kraju.

W porównaniu z poprzednim rokiem w wielkopolskim powierzchnia łączna gruntów zdegradowanych i zdewastowanych nie zmieniła się znacząco, natomiast wzrosła o 7,9% w odniesieniu do 2010 r. Prawie wszystkie grunty wymagające rekultywacji to grunty zdewastowane (98,8%) i udział ten był podobny w latach poprzednich.

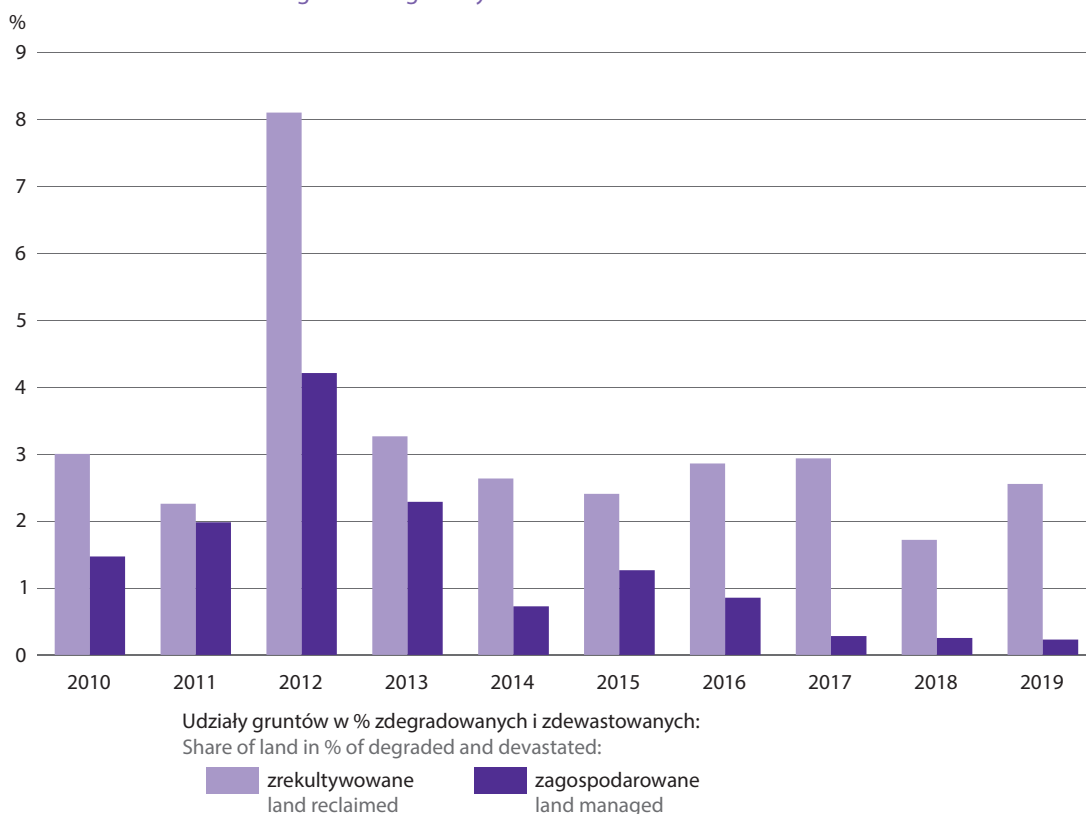
W 2019 r. zrehabilitowano 265 ha gruntów, tj. o 49,7% więcej niż w 2018 r. i o 8,0% mniej niż w 2010 r. Powierzchnia gruntów zagospodarowanych wyniosła 24 ha i była na podobnym poziomie co w roku ubiegłym, a w odniesieniu do 2010 r. zmniejszyła się o 83,0%. Stopień rekultywacji i zagospodarowania gruntów stanowił w 2019 r. odpowiednio 2,6% i 0,2% ogólnej powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych. W 2019 r. stopień rekultywacji był mniejszy o 0,4 p.proc. niż w 2010 r., natomiast stopień zagospodarowania o 1,2 p.proc. Grunty zrehabilitowane i zagospodarowane w województwie stanowiły w 2019 r. 13,7% powierzchni tej kategorii w kraju.

Grunty zdegradowane – grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej.

Grunty zdewastowane – grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe.

Rekultywacja gruntów – nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrehabilitowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolniczemu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

Wykres 9. Grunty zrehabilitowane i zagospodarowane w ciągu roku
Chart 9. Land reclaimed and managed during the year

4.3 Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe

4.3 Water consumption. Municipal and industrial wastewater

W 2019 r. zużycie wody w województwie wielkopolskim stanowiło niecałe 15% zużycia w Polsce. Dominowało zużycie na cele przemysłu, ponad 7 razy wyższe niż zużycie przez gospodarstwa domowe. Jedynie nieznaczna część ścieków pozostała nieoczyszczona. W latach 2010–2019 zmniejszało się zużycie wody i emisja ścieków przez przemysł, natomiast odwrotna tendencja dotyczyła gospodarstw domowych.

W 2019 r. w województwie wielkopolskim na potrzeby przemysłu zużyto 1022,3 hm³ wody, a zużycie przez gospodarstwa domowe osiągnęło 141,0 hm³. Pobór wody przez przemysł w 2019 r. wyniósł 1020,7 hm³, w tym wód powierzchniowych – 998,9 hm³, a wód podziemnych – 21,6 hm³, natomiast zakup wody osiągnął 4,3 hm³.

Zużycie wody przez przemysł zmniejszyło się w porównaniu z 2018 r. o 4,7%, a z 2010 r. o 17,8%. Wykorzystanie wody przez gospodarstwa domowe wzrosło w odniesieniu do 2018 r. o 2,9%, a do 2010 r. o 17,2%.

W województwie wielkopolskim w 2019 r. zużycie wody stanowiło 14,7% zużycia w kraju, przy czym dla przemysłu wskaźnik ten wyniósł 16,2%, a dla gospodarstw domowych – 10,9%.

Tabela 4. Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku

Table 4. Water consumption by needs during the year

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	w hm ³ in hm ³				Polska=100 Poland=100
Ogółem ^a Total ^a	1539,3	1505,7	1361,4	1295,5	14,7
w tym of which					
przemysł industry	1267,1	1243,2	1072,9	1022,3	16,2
gospodarstwa domowe households	120,4	128,2	137,1	141,0	10,9

^a Do 2018 r. pozycja obejmuje nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie.

^a Until 2018 includes irrigation in agriculture and forestry.

W 2019 r. w województwie wielkopolskim odprowadzono 1074887 dam³ ścieków przemysłowych oraz 121952 dam³ ścieków komunalnych, przy czym jedynie 349 dam³ pozostało nieoczyszczone.

W poprzednich latach systematycznie malała ilość odprowadzanych ścieków przemysłowych (o 19,4% od 2010 r.), przy ciągłym wzroście ilości ścieków komunalnych (o 15,4% od 2010 r.). W 2019 r. w wielkopolskim oczyszczono 99,8% wszystkich ścieków wymagających oczyszczenia wobec 95,13% w kraju. Wskaźnik ten dla województwa nie zmienił się znacząco od 2010 r.

Mapa 12. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2019 r.
Map 12. Water consumption for the needs of the national economy and population in 2019

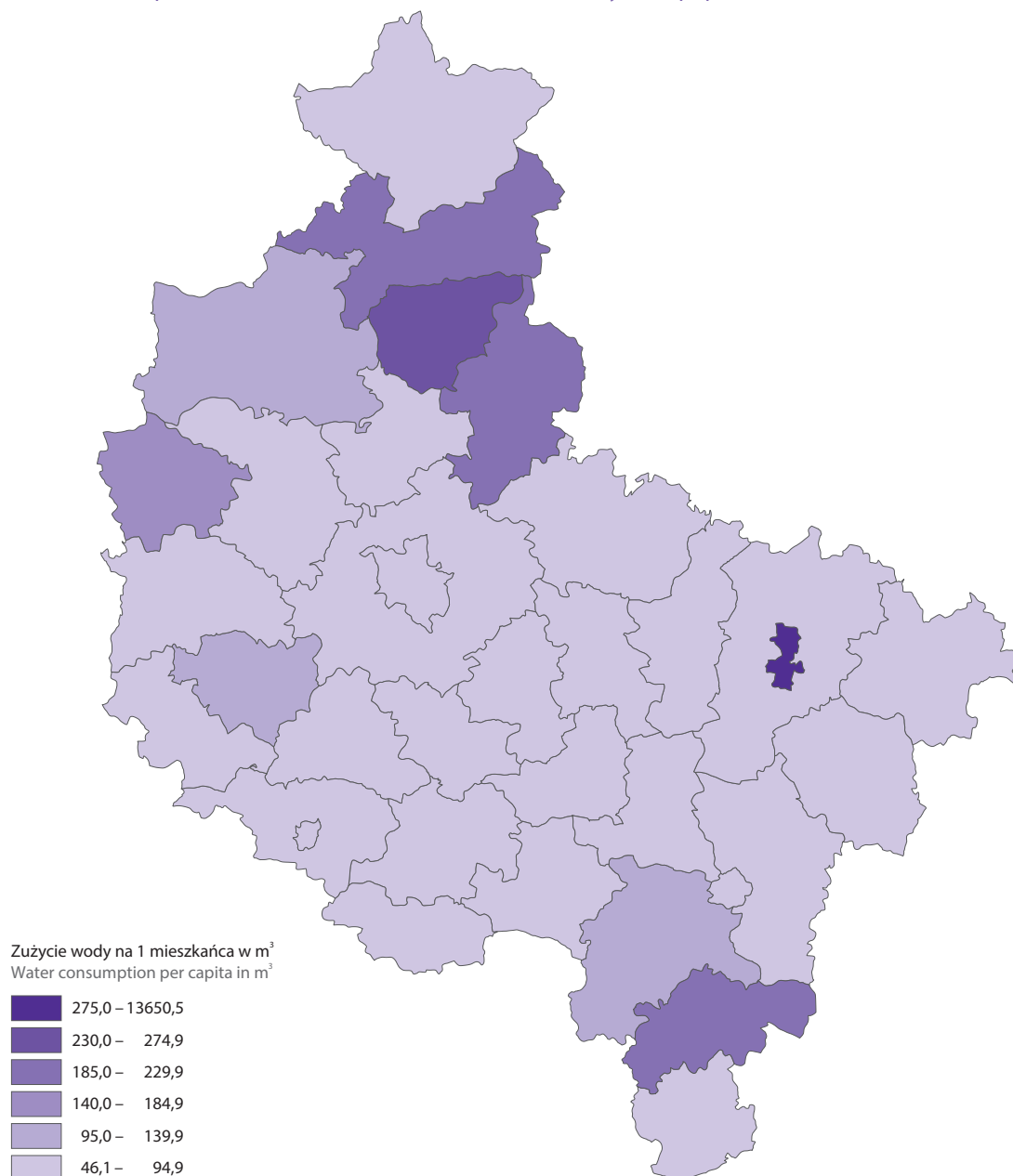

Tabela 5. Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi

Table 5. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Oczyszczalnie ścieków Wastewater treatment plants	419	436	427	417
Ścieki komunalne odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Municipal wastewater discharged during the year in dam ³	105632	109982	118743	121952
Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Industrial wastewater discharged during the year in dam ³	94580	112682	94369	71885
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^a Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^a	62,5	71,9	73,1	73,4

^a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.

^a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances

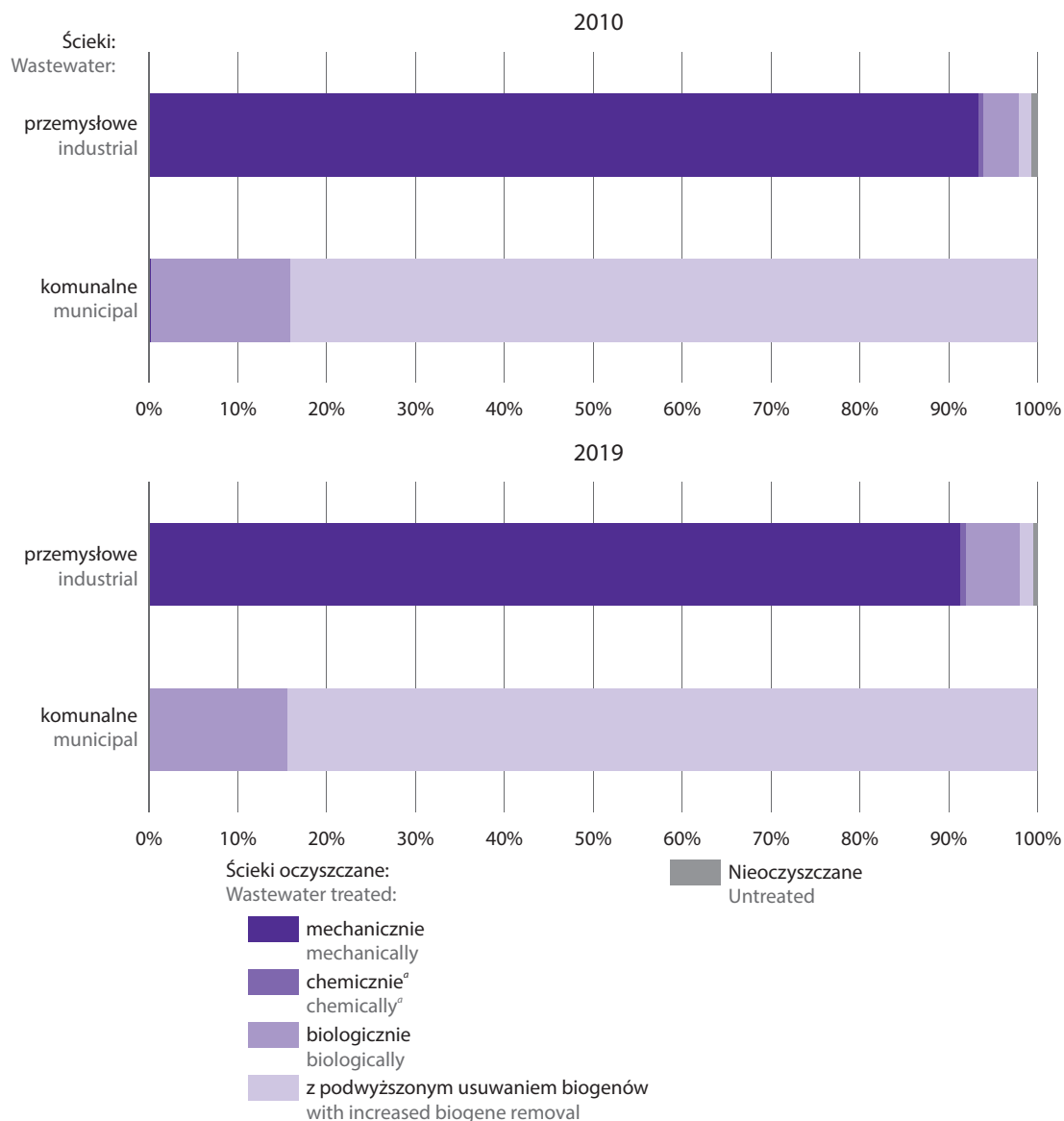
W województwie wielkopolskim w 2019 r. istniało łącznie 417 oczyszczalni ścieków, w tym 14 mechanicznych, 6 chemicznych, 303 biologiczne i 94 z podwyższonym usuwaniem biogenów. Ogólna liczba oczyszczalni nie zmieniła się znacząco od 2010 r., a spadek liczby oczyszczalni przemysłowych rekompensowany był wzrostem liczby oczyszczalni komunalnych.

Łączna przepustowość oczyszczalni w 2019 r. wyniosła 1219515 m³ na dobę, co stanowiło 8,7% przepustowości oczyszczalni w kraju. Spadek przepustowości w odniesieniu do 2018 r. o 9,6% i do 2010 r. o 23,6% wynikał z redukcji przepustowości oczyszczalni przemysłowych odpowiednio o 21,8% i 47,8%. Oczyszczalnie komunalne zmniejszyły swoją przepustowość od 2018 r. o 0,4%, ale zwiększyły od 2010 r. o 5,1%.

W 2019 r. w województwie wielkopolskim 73,4% ludności korzystało z oczyszczalni ścieków wobec 74,5% w kraju. Wartość wskaźnika wzrosła o 0,3 p.proc. w odniesieniu do 2018 r., a w stosunku do 2010 r. o 10,9 p.proc.

Oczyszczalnia ścieków – zespół podstawowych obiektów technologicznych, służących bezpośrednio do oczyszczania ścieków oraz znajdujących się na wspólnym terenie obiektów pomocniczych niezbędnych dla dostawy energii elektrycznej, wody, stworzenia odpowiednich warunków do pracy i obsługi oczyszczalni. Wyróżnia się oczyszczalnie mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.

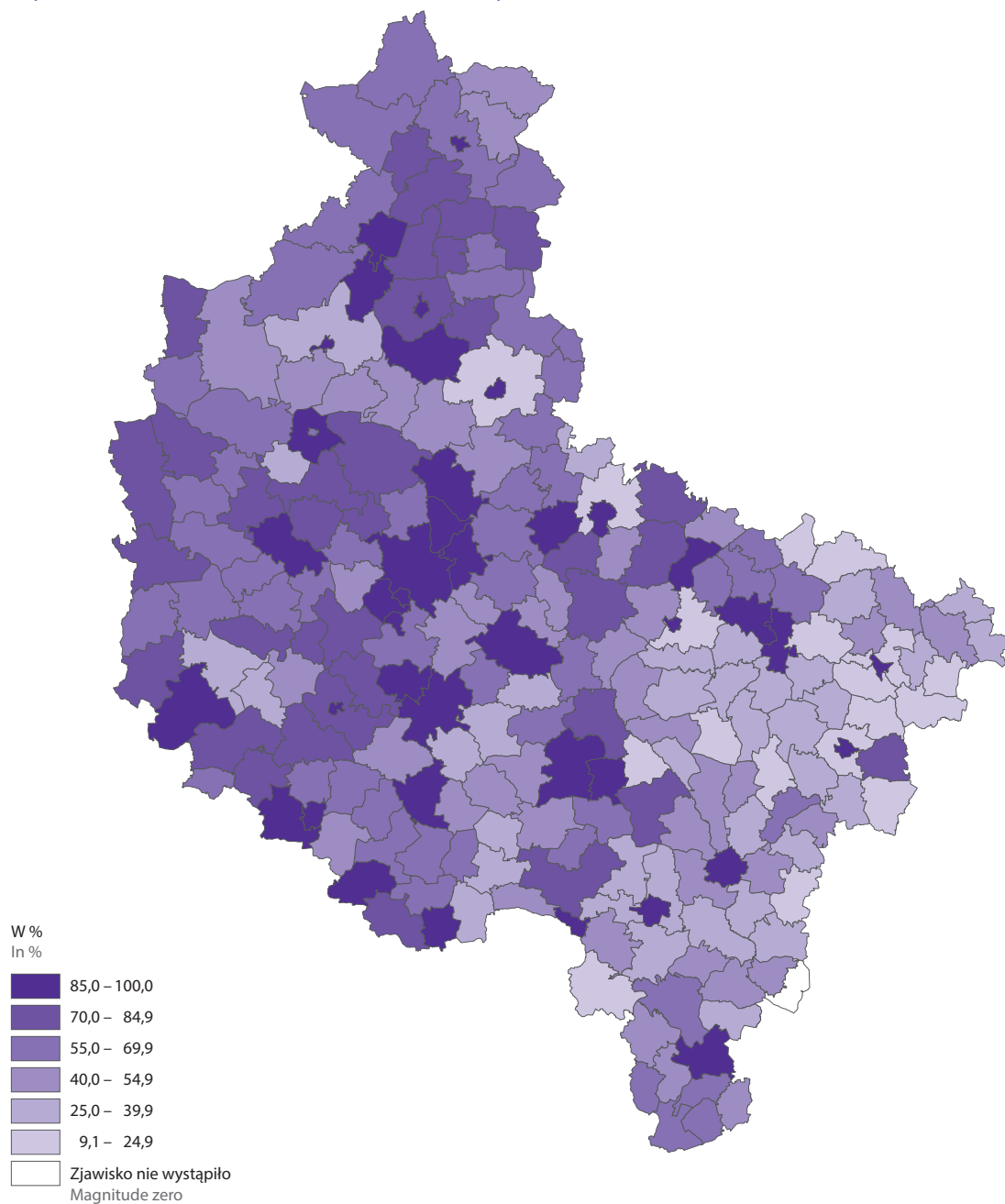
Wykres 10. Ścieki wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi
 Chart 10. Wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

^a Dane dotyczą tylko ścieków przemysłowych.
^a Data concern only industrial wastewater.

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni pracujących na sieci kanalizacyjnej i oczyszczających ścieki z miast i wsi (łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne).

Mapa 13. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2019 r.
Map 13. Population connected to wastewater treatment plants in 2019

4.4 Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

4.4 Pollution and protection of air

Województwo wielkopolskie w 2019 r. odpowiadało za 5,5% zanieczyszczeń gazowych i 7,1% zanieczyszczeń pyłowych w kraju. W emisji gazów 99,7% udziału miał dwutlenek węgla, a emisję pyłów w $\frac{2}{3}$ powodowało spalanie paliw. Od 2010 r. zmniejszały się wielkości zanieczyszczeń powietrza emitowanych w województwie.

W 2019 r. w województwie wielkopolskim wyemitowane zostało 10897,9 tys. ton zanieczyszczeń gazowych i 1,9 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych, co stanowiło odpowiednio 5,5% i 7,1% ich emisji w kraju. Wśród gazów dominował dwutlenek węgla, którego do atmosfery przedostało się 10865,4 tys. ton, tj. 99,7% zanieczyszczeń. Wyemitowanych zostało także 12,4 tys. ton tlenków azotu, 8,5 tys. ton dwutlenku siarki, 5,2 tys. ton tlenku węgla oraz 4,0 tys. ton metanu. Źródłem emisji pyłów było w 62,6% spalanie paliw.

W latach 2010–2019 notowano ciągle zmniejszenie emisji zanieczyszczeń zarówno gazowych (o 35,1% od 2010 r. i 5,0% od 2018 r.) jak i pyłowych (odpowiednio o 65,6% i 8,7%).

Tabela 6. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza
Table 6. Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	tys. ton/rok thousand of tonnes/year				Polska=100 Poland=100
Emisja zanieczyszczeń gazowych Emission of gaseous pollutants					
Ogółem Total	16801,3	16306,0	11472,8	10897,9	5,5
w tym: of which:					
dwutlenek siarki sulphur dioxide	30,7	28,2	10,4	8,5	4,8
metan methane	15,7	14,5	4,5	4,0	0,9
tlenki azotu nitrogen oxides	23,9	23,0	13,9	12,4	6,6
tlenek węgla carbon monoxide	7,5	8,2	5,0	5,2	1,8
dwutlenek węgla carbon dioxide	16722,2	16229,5	11436,1	10865,4	5,5
Emisja zanieczyszczeń pyłowych Emission of particulate pollutants					
Ogółem Total	5,6	4,9	2,1	1,9	7,1
w tym: of which:					
ze spalania paliw from fuel combustion	5,0	4,1	1,4	1,2	8,2
niezorganizowana non-organised	0,1	0,0	0,0	0,0	2,0

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych – ilość zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku, obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj.: pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych – ilość zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku, obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe.

Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń w województwie wielkopolskim w 2019 r. zatrzymały lub zneutralizowały 71,3% zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) i 99,7% pyłowych, wobec odpowiednio 70,3% i 99,8% w kraju. Od 2010 r. redukcja zanieczyszczeń gazowych wzrosła o 10,6 p.proc., natomiast pyłowych pozostała na podobnym poziomie.

4.5 Ochrona przyrody. Lasy

4.5 Nature protection. Forests

W 2019 r. w województwie wielkopolskim ochroną objęte było 883,1 tys. ha, z czego prawie 80% to obszary prawnie chronione, a ok. 19% – parki krajobrazowe. Powierzchnia parków narodowych, wynosząca prawie 8 tys. ha, stanowiła 2,5% obszaru parków narodowych w kraju. Od 2010 r. powierzchnia chroniona województwa spadła o 6,9%, natomiast odnotowano istotny wzrost liczby bobrów europejskich (z 5075 na 9424) oraz wilków (z 29 na 390).

W 2019 r. na terenie województwa wielkopolskiego ulokowany był Wielkopolski Park Narodowy, część Drawieńskiego Parku Narodowego, 14 parków krajobrazowych, 98 rezerwatów przyrody oraz 3747 pomników przyrody. Łącznie objęto ochroną prawną 883,1 tys. ha, tj. 29,6% powierzchni województwa (w kraju – 32,3%). Na 1 mieszkańca przypadają 2524 m² powierzchni chronionej.

W wielkopolskim obszary chronionego krajobrazu zajmowały ponad 685 tys. ha, tj. 77,6% obszarów prawnie chronionych, a parki krajobrazowe prawie 180 tys. ha, tj. 20,3%. Parki narodowe, rezerваты przyrody i pozostałe obejmowały ok. 18 tys. ha (2,1% terenów chronionych).

W latach 2010–2019 powierzchnia podlegająca ochronie w wielkopolskim spadła o 6,9%. Obszary objęte ochroną w województwie wyniosły 8,7% takich terenów w Polsce. Najwięcej stanowiły udziały w powierzchni krajowych obszarów chronionego krajobrazu i parków krajobrazowych (odpowiednio 9,9% i 7,1%). Najmniej – parki narodowe (2,5%), rezerваты przyrody (2,4%) i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (2,2%).

Województwo wielkopolskie, położone na Niżu Polskim, charakteryzuje krajobraz młodoglacjalny, stąd obszary chronione w województwie obejmują przede wszystkim wzgórza moren czołowych, płaskie bądź faliste moreny denne, rynny polodowcowe, równiny sandrowe, a także liczne jeziora. Objęte ochroną są także fragmenty dolin rzek: Warty, Baryczy, Lutyni, Obry, kompleksy leśne (Puszcza Notecka, Puszcza Zielonka i in.), jak również krajobraz rolniczy o tradycyjnym charakterze (Park Krajobrazowy im. gen. D. Chłapowskiego). Krajobraz kulturowy, z relikami z czasów początków państwa polskiego, chroniony jest m.in. nad jeziorem Lednica.

W Wielkopolskim Parku Narodowym zidentyfikowano m.in. ponad 1100 gatunków roślin naczyniowych (w tym chronione storczyki, goździk siny i zimoziół północny), 500 gatunków glonów, 400 gatunków grzybów, 150 gatunków porostów i 200 gatunków mszaków. Fauna obejmowała m.in. owady (ponad 3000 gatunków), mięczaki (114), ryby (36), ptaki (190) i ssaki (46), w tym zwierzęta pod ochroną: jelonek rogacz, zaskroniec, padalec, dzięcioł czarny, kania czarna, perkoz dwuczuby, myszołów. Szereg stanowisk rzadkich zwierząt, roślin i grzybów stwierdzono także na pozostałych terenach chronionych w województwie.

Park narodowy – obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerваты przyrody – obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy – obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu – tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Obszary Natura 2000 – obszar utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

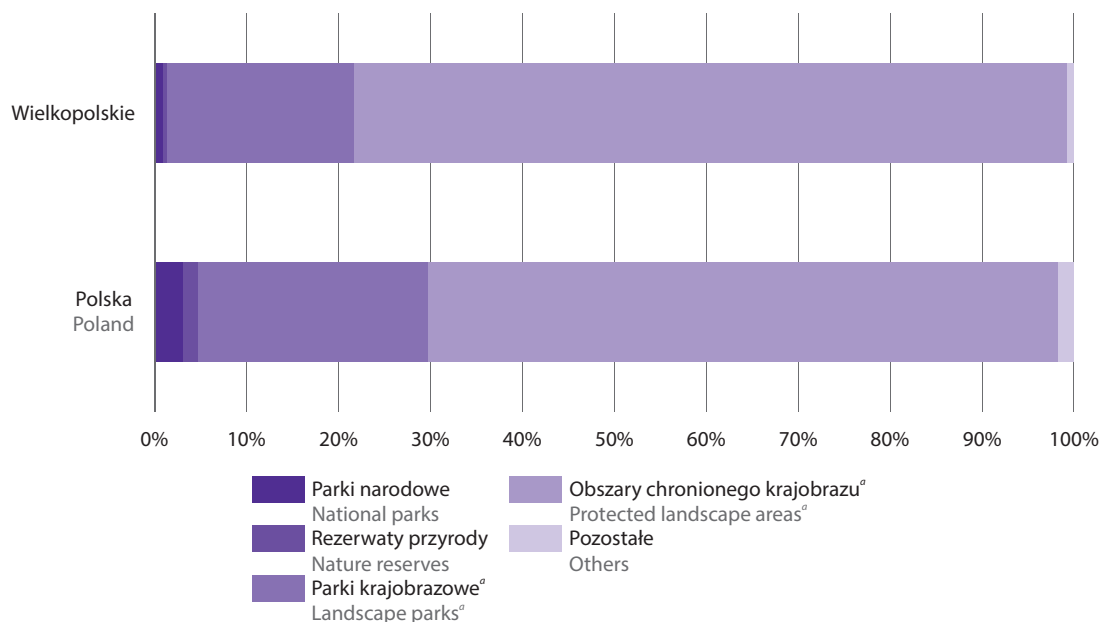
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na walory widokowe lub estetyczne.

W 2019 r. w województwie wielkopolskim zaobserwowano 13 żubrów (spadek o 1 w porównaniu z 2010 r.), 9424 bobry europejskie (wzrost o 4349) oraz 390 wilków (wzrost o 361).

Rozmieszczenie obszarów chronionych w wielkopolskim jest nierównomierne. We wschodniej i północnej części województwa terenów objętych ochroną jest wyraźnie mniej niż w części środkowej i w dolinie Warty.

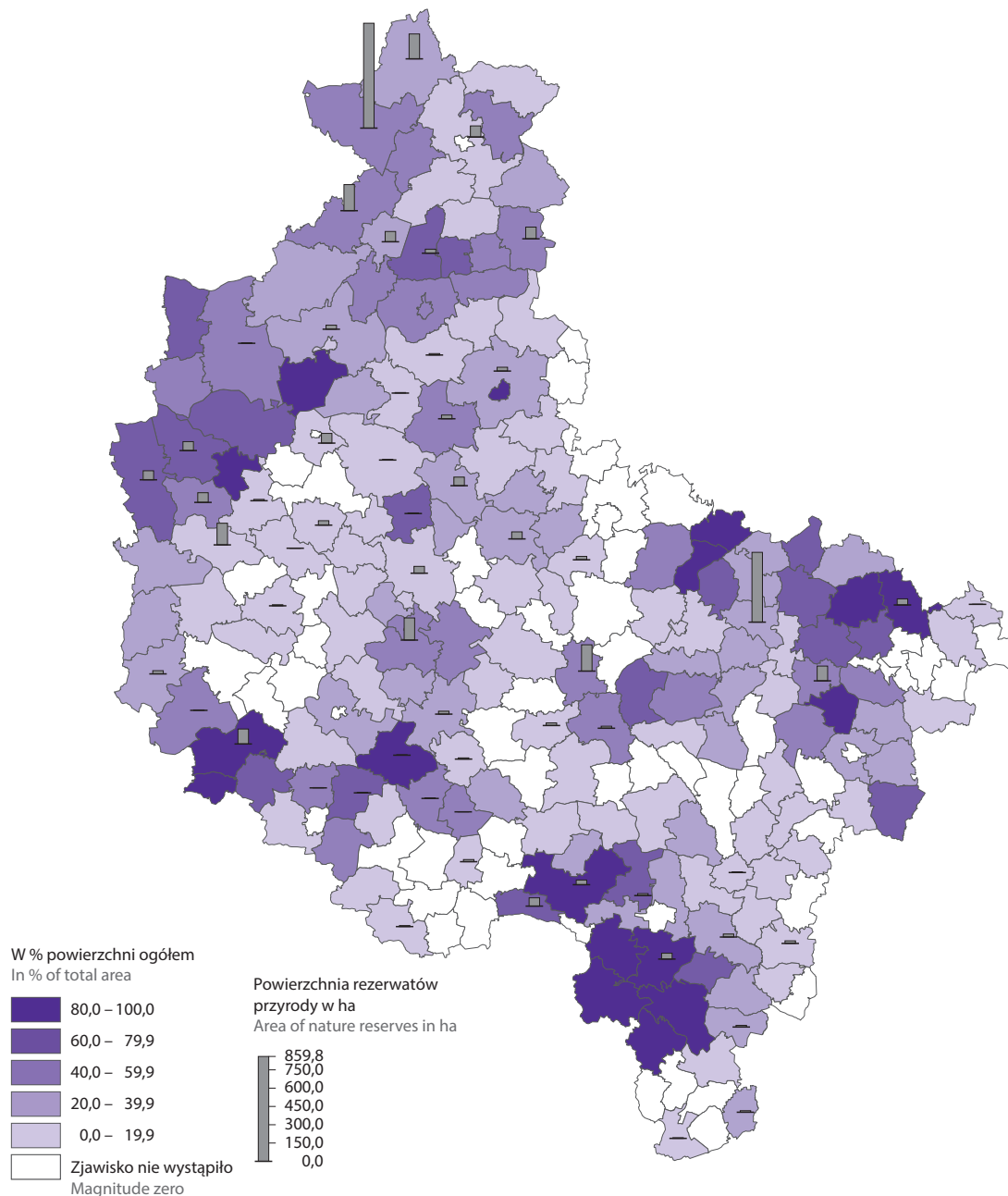
W 2019 r. w wielkopolskim tereny zieleni zajmowały 6195 ha, tj. 0,2% powierzchni województwa.

Wykres 11. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2019 r.
Chart 11. Area of special nature value under legal protection in 2019

^a Bez powierzchni rezerwatów przyrody i innych form ochrony przyrody położonych na ich terenie.
^a Excluding nature reserves and other forms of nature protection located within their areas.

Mapa 14. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2019 r.
 Map 14. Area of special nature value under legal protection in 2019

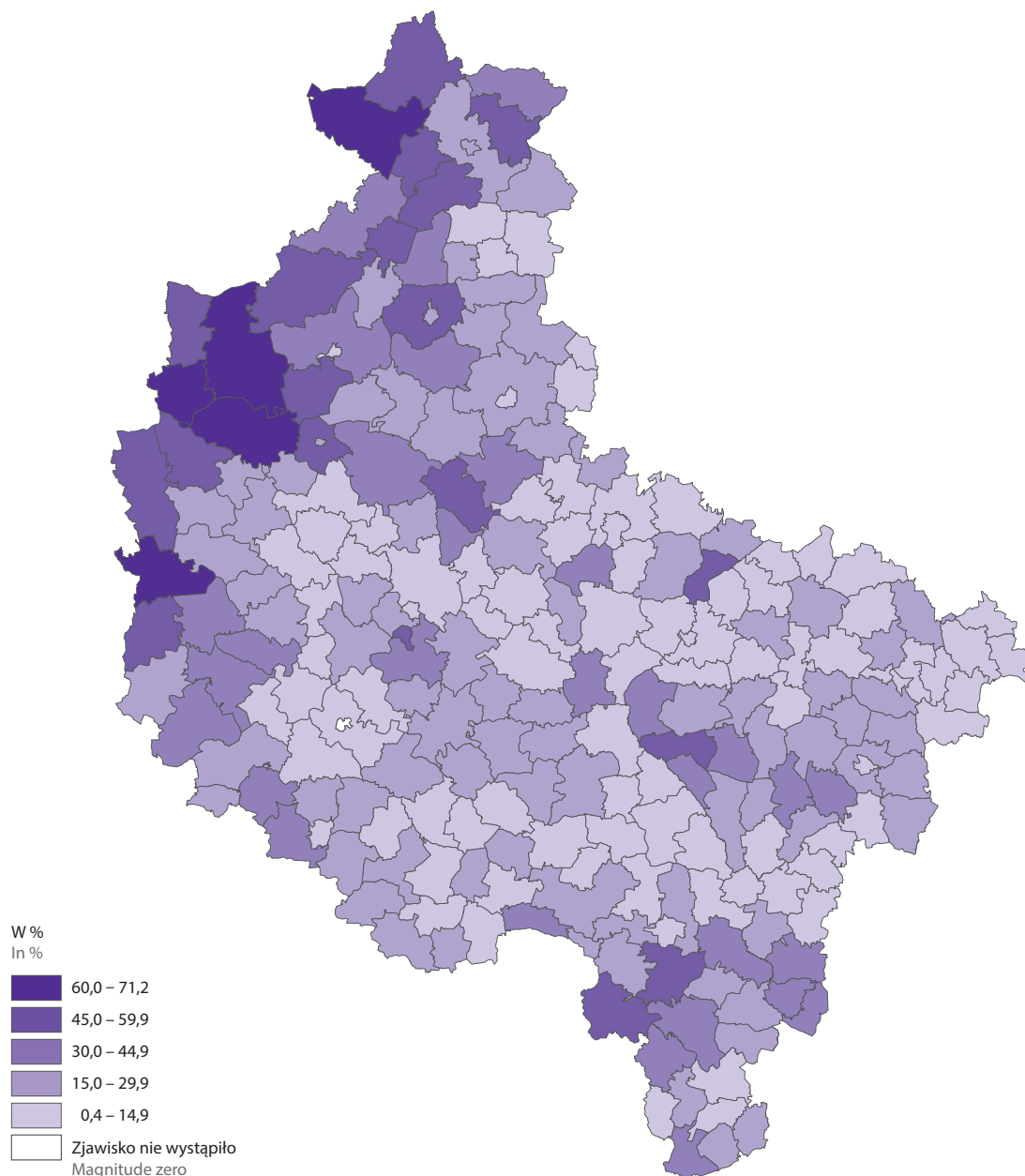

W 2019 r. w województwie wielkopolskim grunty leśne zajmowały 789318,9 ha, w tym lasy 769499,2 ha. Odnotowano nieznaczny wzrost powierzchni obu kategorii w porównaniu z 2010 r. (o 0,6% i 0,7%).

Wskaźnik lesistości w wielkopolskim w 2019 r. wyniósł 25,8% i był niższy niż w kraju o 3,8 p.proc. Udział gruntów leśnych w powierzchni województwa osiągnął 26,5% i także był mniejszy niż w Polsce o 3,8 p.proc.

Lesistość – stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geodezyjnej kraju (danej jednostki terytorialnej: województwa, powiatu, gminy).

Mapa 15. Lesistość w 2019 r.
Map 15. Forest cover in 2019

4.6 Odpady przemysłowe i komunalne

4.6 Industrial and municipal waste

W 2020 r. w województwie wielkopolskim wytworzono 3299,1 tys. ton odpadów przemysłowych a ich masa spadała od 2010 r. Natomiast wzrastała wielkość zebranych odpadów komunalnych osiągając 1240,3 tys. ton w 2019 r. Zwiększał się również w tym okresie udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w relacji do odpadów ogółem. Zmniejszała się liczba i powierzchnia składowisk komunalnych. Liczba i powierzchnia dzikich wysypisk w 2019 r. była niższa niż w 2010 r. o ponad 95%.

W 2020 r. w województwie wielkopolskim wytworzono 3299,1 tys. ton odpadów przemysłowych (3,0% wytworzonych w kraju), a składowano 62488,1 tys. ton (3,5% składowanych w kraju). Największą część odpadów, tj. 67,7%, przekazano innym odbiorcom. Unieszkodliwieniu poddano 10,8% odpadów, odzyskowi – 20,4%, a czasowo magazynowano – 1,1%. W 2020 r. w wielkopolskim wytworzono o 7,0% mniej odpadów niż w roku poprzednim i o 36,2% mniej niż w 2010 r.

Tabela 7. Odpady przemysłowe

Table 7. Industrial waste

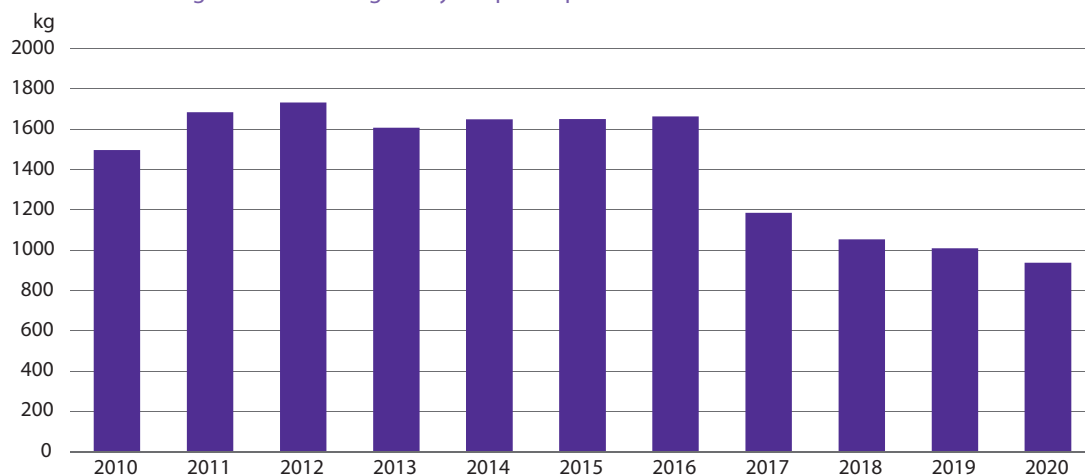
Wyszczególnienie Specification	2010	2020	
	tys. ton thousand of tonnes		Polska=100 Poland=100
Odpady wytworzone (w ciągu roku) - ogółem Waste generated (during the year) - total	5170,8	3299,1	3,0
w tym: of which:			
unieszkodliwione we własnym zakresie conditioned by waste producers on site	.	356,1	1,6
przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	.	2231,9	3,8
magazynowane czasowo temporarily stored	88,3	36,9	1,5
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone) ^a ; (stan w końcu roku) – ogółem Waste landfilled (accumulated) ^a ; (as of the end of the year) – total	51140,0	62488,1	3,5

^a Na składowiskach i w obiektach unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (w tym hałdach i stawach osadowych) własnych.

^a On own landfills and in facilities servicing the extractive industries (including heaps and settling ponds).

Wykres 12. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca

Chart 12. Industrial waste generated during the year per capita

W wielkopolskim w 2019 r. zebrano łącznie 1240,3 tys. ton odpadów komunalnych (9,7% odpadów komunalnych w kraju), w tym 360,0 tys. ton selektywnie (9,1% zebranych w kraju). W 2019 r. wzrosła zarówno ilość odpadów komunalnych ogółem (o 1,4% do 2018 r. i o 35,5% do 2010 r.), jak i zebranych selektywnie (odpowiednio o 13,8% i 282,1%). Wśród zebranych 17,0% stanowiło szkło, 14,5% tworzywa sztuczne, a 9,7% papier i tektura. Udział odpadów zbieranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów wyniósł w 2019 r. 29,0%, wobec 25,9% w roku poprzednim i 10,3% w 2010 r.

Odpady komunalne – odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

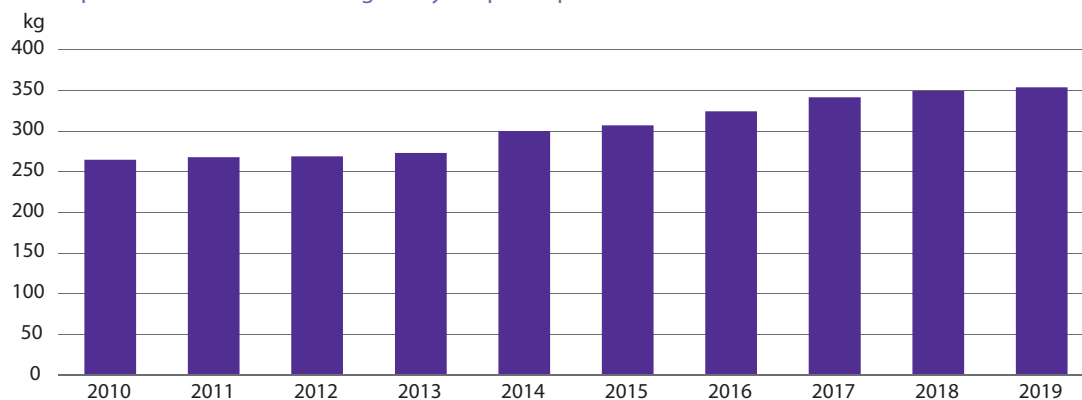
Tabela 8. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku

Table 8. Municipal waste collected separately during the year

Wyszczególnienie Specification	2010		2019			
	Ogółem Total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	Ogółem Total	w tym z gospodarstw domowych of which from households		
	w tonach in tonnes		Polska=100 Poland=100	w tonach in tonnes	Polska=100 Poland=100	
Ogółem Total w tym: of which:	94228,5	60417,1	360008,1	9,1	332930,3	9,1
papier i tektura paper and cardboard	24940,5	13378,8	34925,1	10,0	28357,5	9,8
szkło glass	28326,6	20827,6	61282,8	10,6	54807,8	10,2
tworzywa sztuczne plastics	15942,7	10394,5	52167,9	13,1	48329,0	13,3
metale metals	1861,7	286,6	93,2	0,6	18,5	0,1
tekstylia textiles	2427,0	2410,1	299,5	9,7	298,9	10,5
zużyte urządzenia elek- tryczne i elektroniczne waste electrical and elec- tronic equipment	1485,8	1452,7	4162,3	10,2	4072,2	10,6

Wykres 13. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca

Chart 13. Municipal waste collected during the year per capita

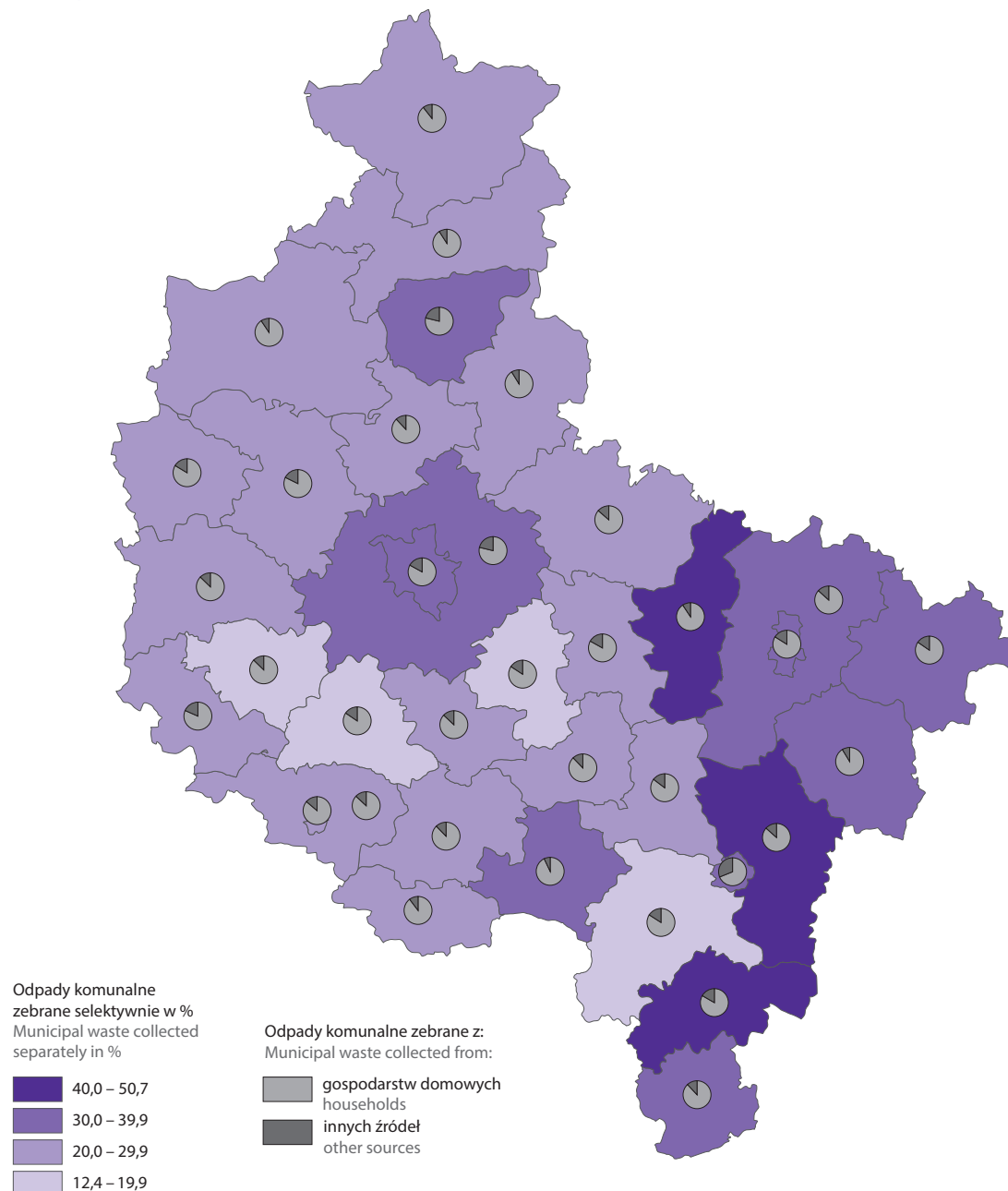

W 2019 r. funkcjonowało 28 składowisk komunalnych o łącznej powierzchni 178,4 ha wobec 278 składowisk zajmujących 1670,0 ha w Polsce. Liczba składowisk zmniejszyła się w odniesieniu do 2018 r. o 2, a do 2010 r. – o 40, natomiast ich powierzchnia o 2,4 ha w stosunku do 2018 r. oraz o 99,8 ha do 2010 r.

W 2019 r. istniały 54 dzikie wysypiska zajmujące 35726 m², tj. 120 m² przypadało na 100 km² powierzchni województwa (631 m² na 100 km² w kraju). Liczba i powierzchnia dzikich wysypisk spadła wyraźnie w porównaniu do 2010 r. – odpowiednio o 95,6% i 98,5%. W stosunku do 2018 r. liczba dzikich wysypisk nie zmieniła się, natomiast zmniejszyła się ich powierzchnia o 18,5%.

Mapa 16. Odpady komunalne zebrane w 2019 r.

Map 16. Municipal waste collected in 2019

4.7 Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

4.7 Economic aspects of environmental protection

W latach 2010–2019 w województwie wielkopolskim nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej wyniosły łącznie 11983,0 mln zł, przy czym nakłady w poszczególnych latach wykazywały znaczną zmienność. Głównym źródłem finansowania inwestycji były środki własne, wspomagane środkami z funduszy ekologicznych oraz z zagranicy. Nakłady w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2019 r. wyniosły 375,99 zł, tj. o 31,42 zł mniej niż w kraju.

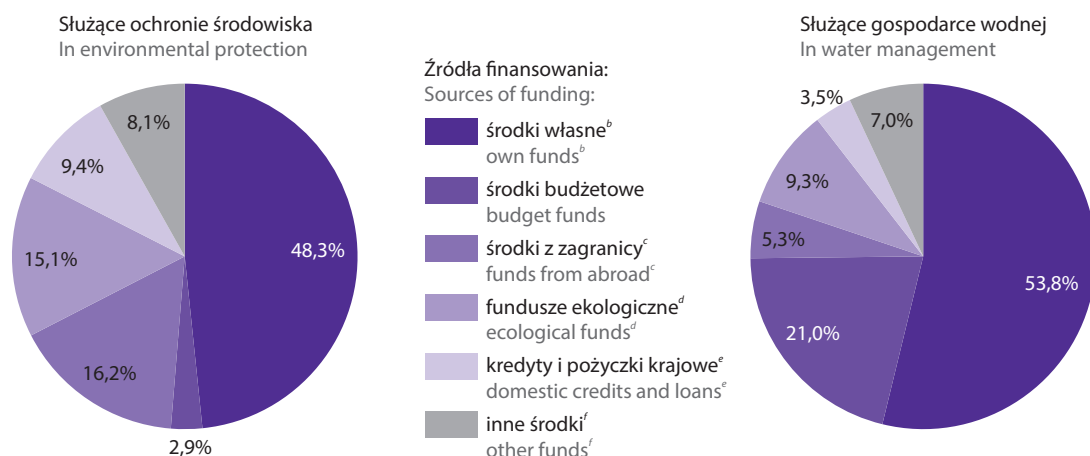
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w województwie wielkopolskim wyniosły w 2019 r. 1150696,0 tys. zł, a na gospodarkę wodną 163567,0 tys. zł, tj. odpowiednio 9,3% i 5,1% nakładów w kraju. W porównaniu z 2018 r. nakłady na ochronę środowiska były wyższe o 33,0%, a nakłady na gospodarkę wodną o 1,9%. Nakłady na gospodarkę wodną spadły w odniesieniu do 2010 r. o 27,0%, a nakłady na ochronę środowiska wzrosły o 33,2%.

W 2019 r. fundusze inwestowane zarówno w ochronę środowiska jak i gospodarkę wodną pochodziły w największej części ze środków własnych jednostek (odpowiednio 73,0% i 68,6%), ale także z funduszy ekologicznych (12,8% i 19,5%) i z zagranicy (8,3% i 6,3%). Udział środków budżetowych nie osiągnął 1%.

Wśród efektów rzeczowych inwestycji w ochronę środowiska i gospodarkę wodną przekazanych do użytku w 2019 r. znalazły się m.in.: 4 oczyszczalnie ścieków (o przepustowości 4934 m³ na dobę), 168 przydomowych oczyszczalni ścieków (o przepustowości 339,2 m³ na dobę), 334,5 km kanalizacji ściekowej i 76,1 km deszczowej, 254,0 km sieci wodociągowej, ujęcia wodne o wydajności 3414 m³ na dobę oraz stacje uzdatniania wody o wydajności 4620 m³ na dobę.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca nakłady na ochronę środowiska i gospodarkę wodną wyniosły w 2019 r. 375,99 zł, tj. mniej niż w kraju (407,41 zł) ale więcej niż przeciętne nakłady na 1 mieszkańca w województwie w latach 2010–2019 (344,99 zł).

Wykres 14. Nakłady^a na środki trwałe według źródeł finansowania w latach 2010–2019
Chart 14. Outlays^a on fixed assets by source of financing in 2010–2019

^a Według lokalizacji inwestycji. ^b Łącznie ze środkami z budżetu gmin będących inwestorami. ^c Środki bezzwrotne i zwrotne uzyskane w ramach międzynarodowych programów funduszy pomocowych (w tym Fundusz Spójności), funduszy strukturalnych, pomocy bilateralnej, ekokonwersji. ^d Pożyczki, kredyty i dotacje. ^e W tym bankowe. ^f W tym nakłady niefinansowane.

^a By site location of investment. ^b Including funds from budgets of gminas which are investors. ^c Non-refundable and refundable funds received from international programmes of aid funds (including the Cohesion Fund), structural funds, bilateral assistance, ecological conversion. ^d Loans, credits and grants. ^e Of which bank credits and loans. ^f Of which non-financed outlays.

Tabela 9. Nakłady^a na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej
Table 9. Outlays^a on fixed assets for environmental protection and water management

Wyszczególnienie Specification	2010–2019		
	w tys. zł in thousand PLN	średniorocznie na 1 mieszkańca w zł on average per capita in PLN	Polska=100 Poland=100
Ochrona środowiska – ogółem Environmental protection – total w tym: of which:	10103238,1	290,83	9,2
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu protection of air and climate	2115106,1	60,89	6,8
gospodarka ściekowa i ochrona wód wastewater management and protection of waters	5710342,1	164,40	10,4
gospodarka odpadami waste management	1707584,4	49,15	13,9
ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu protection of biodiversity and landscape	111259,8	3,19	7,6
pozostała działalność związana z ochroną środowiska other activity connected with environment protection	304711,2	8,76	4,7
Gospodarka wodna – ogółem Water management – total w tym: of which:	1879761,6	54,16	6,5
ujęcia i doprowadzenia wody water intakes and systems	840220,1	24,18	6,9
budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody construction and modernisation of water treatment plants	632468,6	18,22	14,4

^a Według lokalizacji inwestycji.

^a By site location of investment.

Rozdział 5

Chapter 5

Społeczeństwo

Society

5.1 Kapitał ludzki

5.1 Human capital

Demografia

Demography

W województwie wielkopolskim po raz pierwszy od 21 lat zanotowano spadek liczby ludności. W 2020 r. w większości powiatów województwa odnotowano ujemny przyrost naturalny. Saldo migracji, zarówno wewnętrznych jak i zagranicznych, ludności na pobyt stały było dodatnie. W województwie wielkopolskim, podobnie jak w całej Polsce, postępuje proces starzenia się ludności. Mediana wieku w ciągu dziesięciu lat przesunęła się o prawie 4 lata do 40,5.

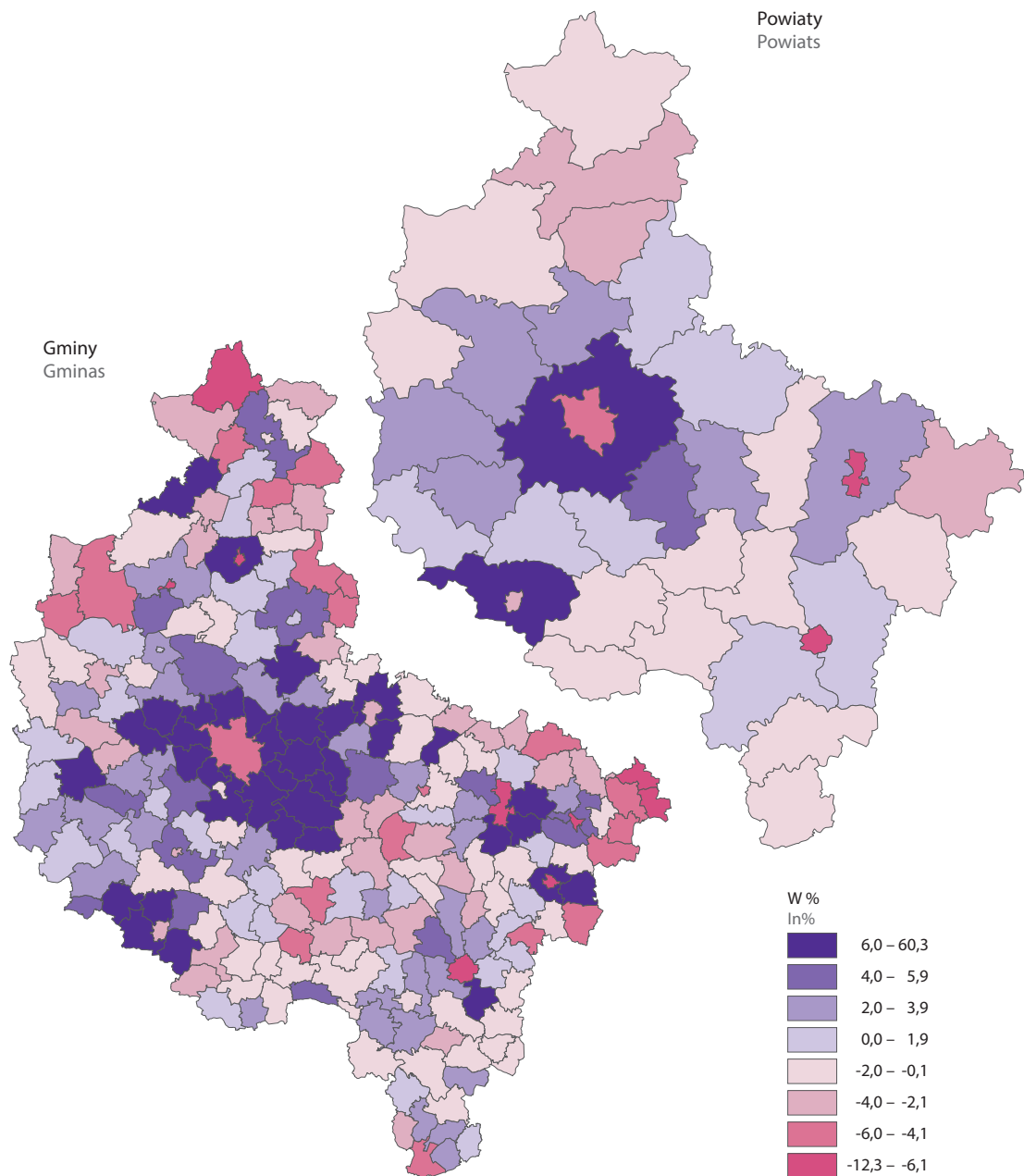
Według stanu w dniu 31 grudnia 2020 r. ludność województwa wielkopolskiego liczyła 3496 tys. osób, tj. o 2,3 tys. osób mniej niż przed rokiem, ale o 49,7 tys. osób więcej niż w 2010 r. Średnia gęstość zaludnienia (liczba osób przypadająca na 1 km²) w końcu 2020 r. w województwie wyniosła 117 (w Polsce – 122). Wskaźnik ten wykazywał znaczne zróżnicowanie przestrzenne – nadal najniższą jego wartość notowano w powiatach złotowskim, czarnkowsko-trzcianieckim i międzychodzkiem, najwyższą zaś w miastach na prawach powiatu oraz powiatach: poznańskim, ostrowskim i jarocińskim. Ludność miejska w 2020 r. stanowiła 53,7% ogółu mieszkańców województwa, tj. o 0,3 p.proc. mniej niż przed rokiem i o 2,2 p.proc. mniej niż w 2010 r.

Tabela 10. Ludność
Table 10. Population

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Ogółem (stan w dniu 31 grudnia) Total (as of 31st December)				
w tys. in thousands	3446745	3475323	3498733	3496450
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	8,9	9,0	9,1	9,1
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	105,6	105,5	105,5	105,6
Miasta - w % ogółu ludności Urban areas - in % of total population	55,9	54,9	54,0	53,7
Wieś - w % ogółu ludności Rural areas - in % of total population	44,1	45,1	46,0	46,3
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej Population per 1 km ² of total area	115,6	116,5	117,3	117,2

Mapa 17. Zmiana liczby ludności w latach 2010–2020

Stan w dniu 31 grudnia

Map 17. Population changes in 2010–2020
As of 31st December

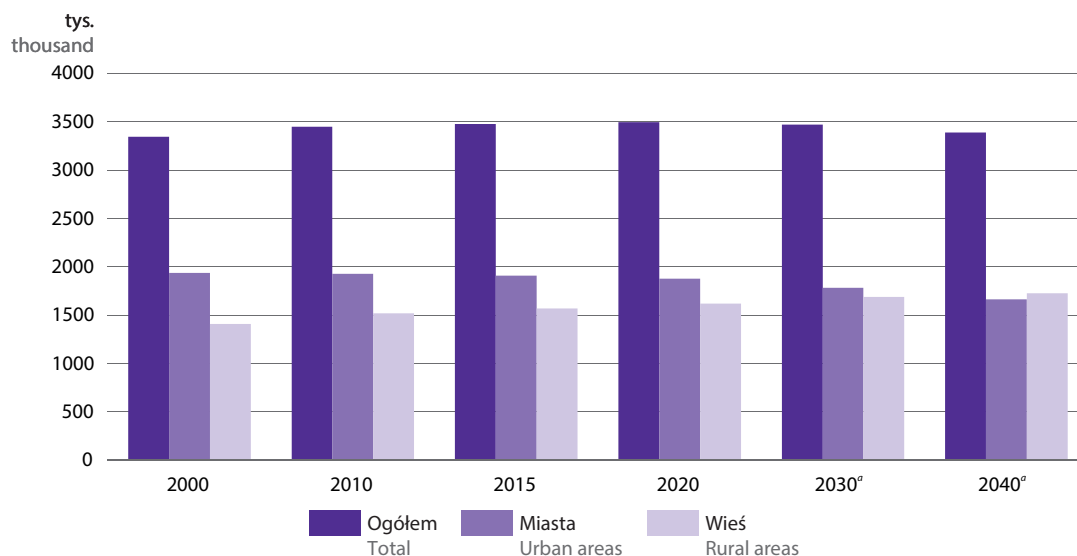
W województwie wielkopolskim od 2010 r. struktura ludności według płci nie ulega większym zmianom. W ogólnej liczbie mieszkańców nieznacznie przeważają kobiety, których udział w końcu 2020 r. kształtował się na poziomie 51,4% (wzrost o 0,1 p.proc. w porównaniu do roku poprzedniego). W Polsce tendencja jest podobna – kobiety w 2020 r. stanowiły 51,6%. Tak jak w latach wcześniejszych współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) w województwie wyniósł 106, a w Polsce – 107.

Wykres 15. Liczba ludności w latach 2000–2020 oraz prognoza do 2040 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 15. Population in 2000–2020 and projection until 2040

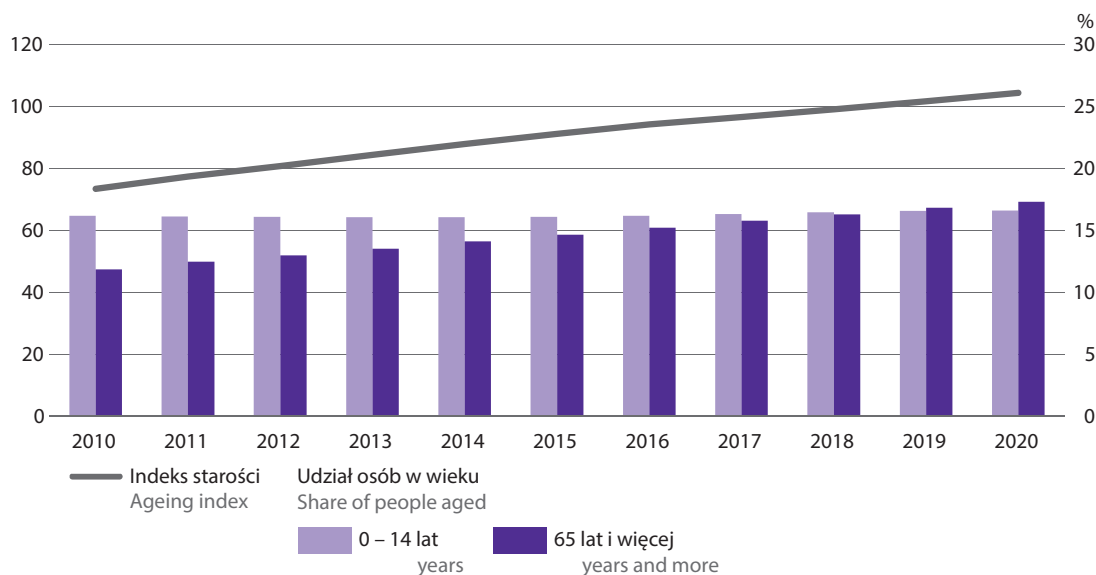
As of 31st December

Wykres 16. Indeks starości

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 16. Ageing index

As of 31st December

Obserwacja zmian w strukturze ludności według biologicznych grup wieku potwierdza postępowanie procesu starzenia się mieszkańców województwa. W 2020 r. udział ludności z przedziału wiekowego 0 – 14 lat w ciągu roku zwiększył się o 0,1 p.proc. (do 16,6%), ale jednocześnie o 0,5 p.proc. wzrósł udział ludności w wieku 65 lat i więcej, określany jako współczynnik starości demograficznej (do 17,3%), natomiast o podobną wielkość zmniejszył się odsetek ludności w wieku 15 – 64 lata (do 66,2%). Indeks sta-

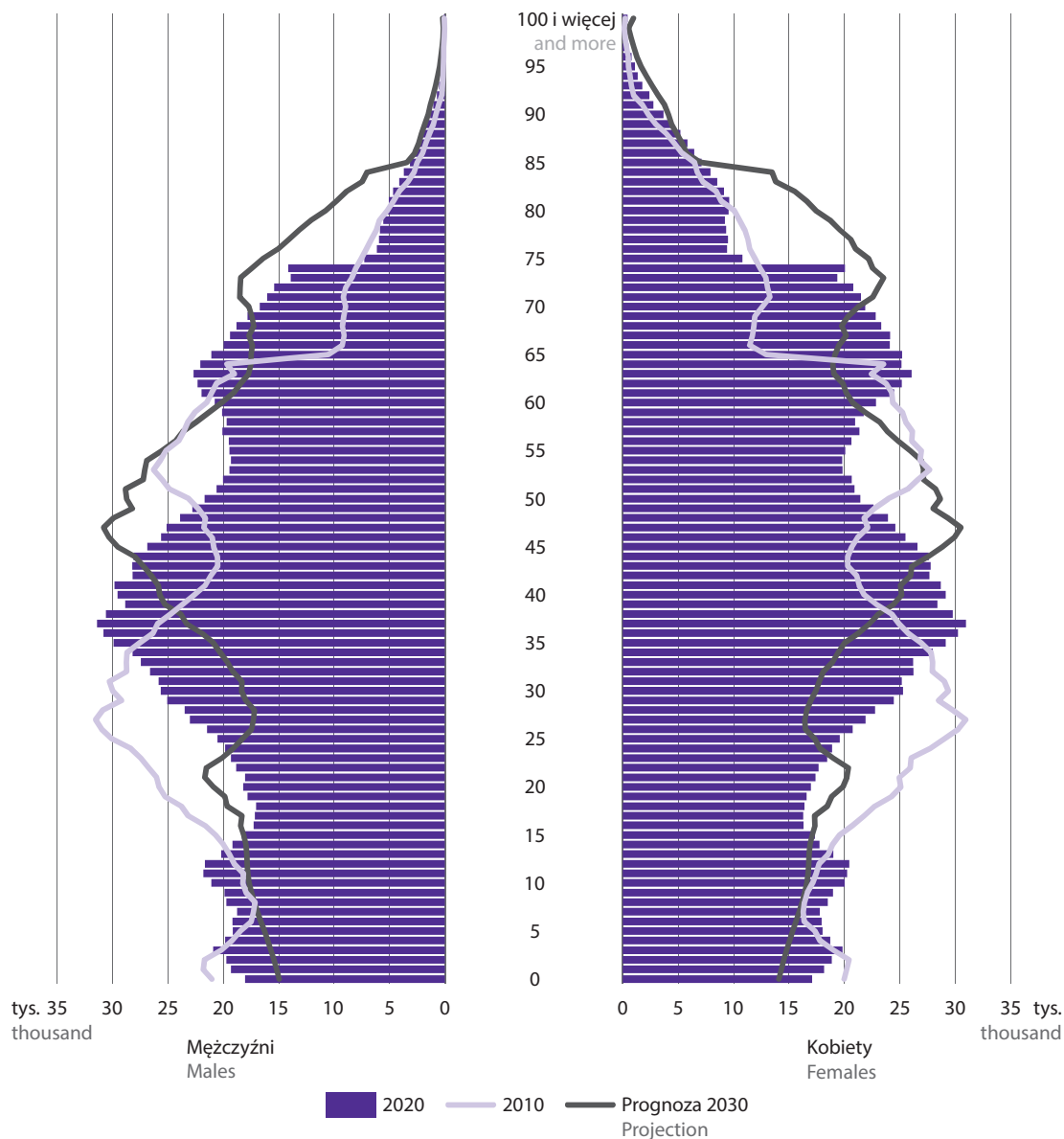
rości czyli relacja pokoleniowa dziadków i wnuków, tj. liczba osób w wieku 65 i więcej lat przypadająca na 100 osób w wieku 0 – 14 lat, zwiększył się w ciągu roku o 2,7 do 104,3. W 2010 r. współczynnik starości demograficznej w województwie wynosił 11,8%, a indeks starości 73,3.

Wykres 17. Ludność według płci i wieku w latach 2010, 2020 i 2030

Stan w dniu 31 grudnia

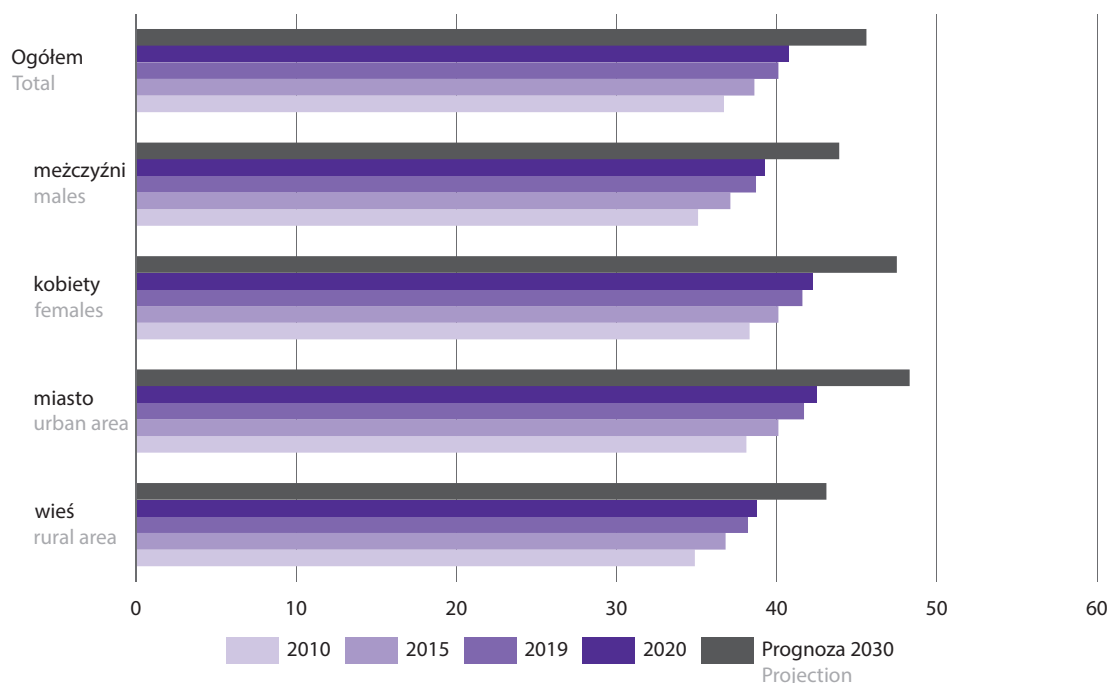
Chart 17. Population by sex and age in 2010, 2020 and 2030

As of 31st December

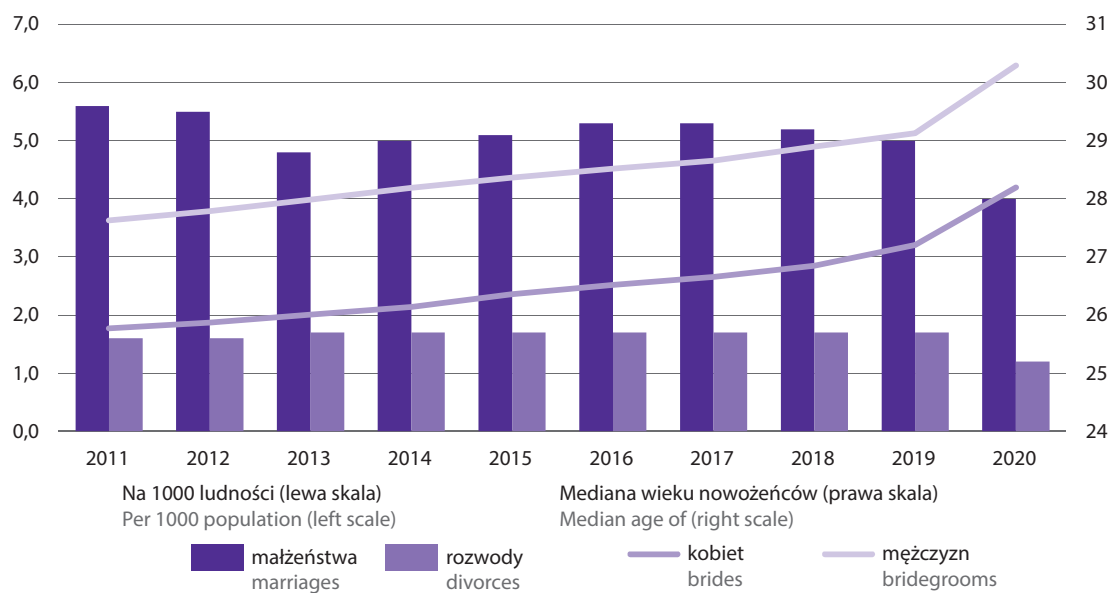
W 2020 r. odnotowano dalsze przesunięcia w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku. Takie zmiany w strukturze ludności spowodowały zwiększenie współczynnika obciążenia demograficznego, określającego liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2020 r. w wielkopolskim współczynnik ten wyniósł 67,5 (wobec 66,3 w poprzednim roku i 54,2 w 2010 r.) i kształtował się o 0,5 p.proc. niżej niż przeciętnie w kraju (68,0).

Wykres 18. Mediana wieku ludności
Chart 18. Median age of population

Mediana wieku, wyznaczająca granicę, którą połowa populacji już osiągnęła, a druga połowa jeszcze nie przekroczyła, przesunęła się z 36,7 lat w 2010 r. do 40,1 lat w 2019 r. i do 40,5 w 2020 r. Kobiety w wielkopolskim były średnio o 3 lata starsze od mężczyzn (w 2020 r. wiek środkowy kobiet wyniósł 42,0 lat, a mężczyzn 39,0); wyższa mediana wieku charakteryzowała też mieszkańców miast (42,2 lat wobec 38,5 lat na wsi).

Wykres 19. Małżeństwa zawarte i rozwody w latach 2010–2020
Chart 19. Marriages contracted and divorces in 2010–2020

W 2020 r. w urzędach stanu cywilnego zarejestrowano 14017 nowo zawartych małżeństw, tj. o 3558 mniej niż przed rokiem i o 7174 mniej niż w 2010 r. Niższy niż przed rokiem był współczynnik małżeństw na 1000 ludności, który w 2020 r. osiągnął poziom 4,0 (wobec 5,0 w 2019 r. i 6,2 w 2010 r.). We wszystkich analizowanych latach liczba nowo zawartych małżeństw w przeliczeniu na 1000 ludności była wyższa w województwie wielkopolskim niż średnio w Polsce. Współczynnik rozwodów na 1000 mieszkańców województwa wyniósł w 2020 r. 1,2 (w kraju 1,3).

W 2020 r. w województwie wielkopolskim zanotowano ujemny przyrost naturalny. Różnica między liczbą urodzeń żywych i zgonów ukształtowała się na poziomie -4128, natomiast rok wcześniej wyniosła +3206, a w 2010 r. – +9872. Współczynnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności osiągnął wartość -1,18 i był niższy niż w 2019 r. (+0,92) oraz niższy niż w 2010 r. (+2,87). Omawiany wskaźnik dla Polski przyjmował znacznie niższe wartości we wszystkich analizowanych okresach, a w 2020 r. ukształtował się na poziomie -3,2‰.

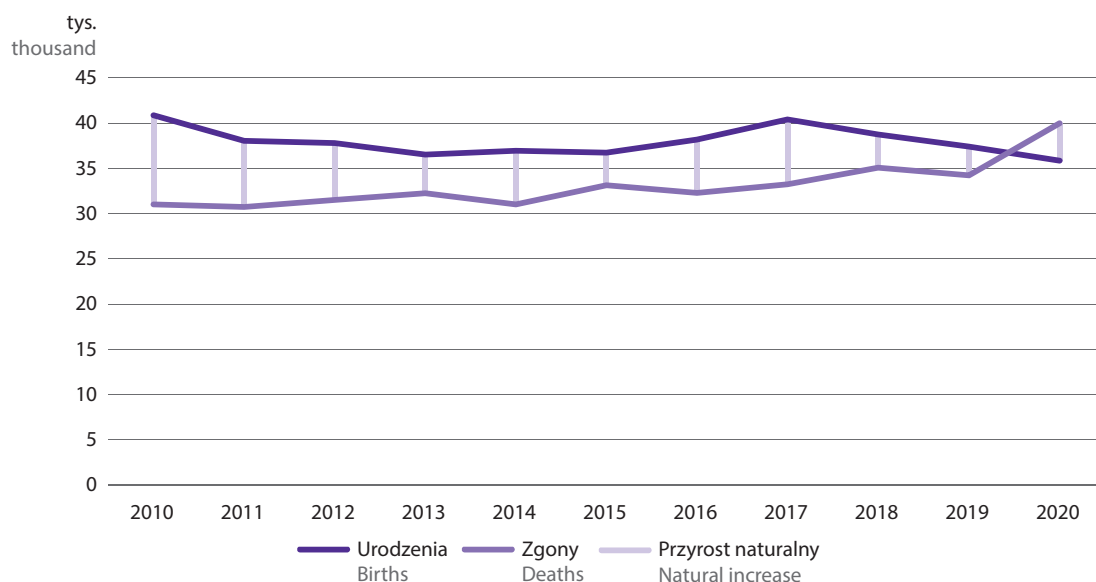
W województwie współczynnik przyrostu naturalnego przyjmował wartości dodatnie tylko w 6 z 35 powiatów. Najwyższe wartości tego miernika występowały w powiecie poznańskim (+3,97‰) oraz leszczyńskim (+2,10‰), a najniższe w Kaliszu (-6,86‰), Koninie (-5,88‰) oraz powiecie kolskim (-5,01‰).

W 2020 r. w wielkopolskim zarejestrowano 35885 urodzeń żywych, tj. o 1574 mniej niż przed rokiem i o 5033 mniej niż w 2010 r. Współczynnik urodzeń żywych na 1000 ludności osiągnął 10,25 wobec 10,71 w 2019 r. i 10,58 w 2015 r. Współczynnik dzietności wyniósł 1,507 wobec 1,537 przed rokiem (w kraju 1,378 wobec 1,419). Wyższym poziomem współczynnika charakteryzowały się obszary wiejskie (1,529 wobec 1,484 w miastach; w kraju 1,377 wobec 1,375). Mediana wieku matek w 2020 r. wynosiła 30,2 lat.

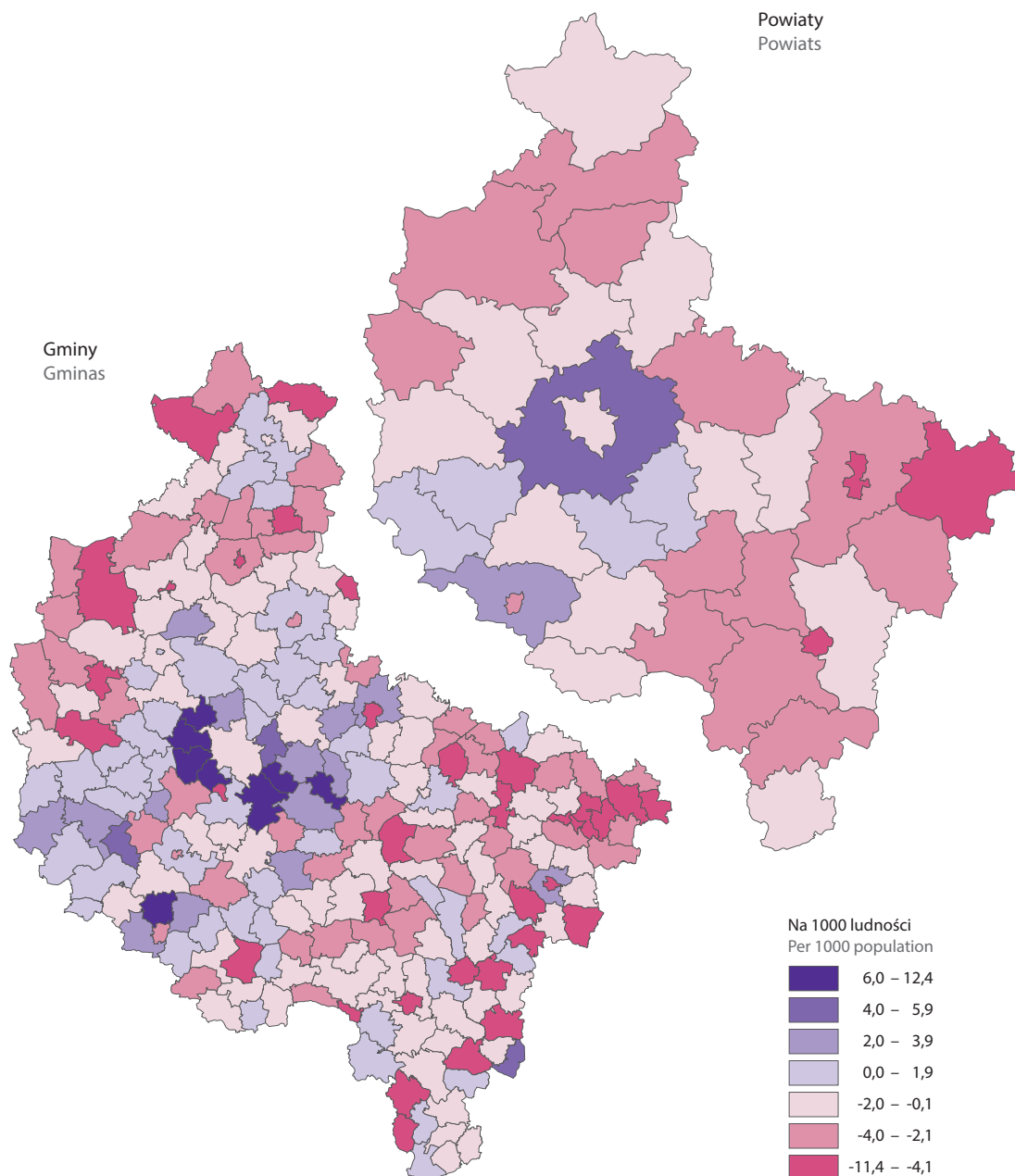
W 2020 r. w województwie zmarło 40013 osób, tj. o 5760 osób więcej niż przed rokiem i o 8976 osób więcej niż w 2010 r. Ogólny współczynnik zgonów na 1000 ludności wyniósł 11,43, natomiast rok wcześniej – 9,80, a w 2010 r. – 9,02. Współczynnik zgonów niemowląt (liczony na 1000 urodzeń żywych) w 2020 r. przyjął wartość 3,32, wobec 3,20 – w 2019 r. i 4,40 – w 2010 r. Najczęstsze przyczyny zgonów w województwie były takie same jak w kraju. W 2019 r. 36,2% zgonów w województwie było spowodowanych chorobami układu krążenia (w Polsce 39,4), a 28,7% nowotworami (w Polsce 26,5%).

Wykres 20. Ruch naturalny ludności w latach 2010–2020

Chart 20. Vital statistics of population in 2010–2020

Mapa 18. Przyrost naturalny ludności w 2020 r.
 Map 18. Natural increase/decrease in 2020

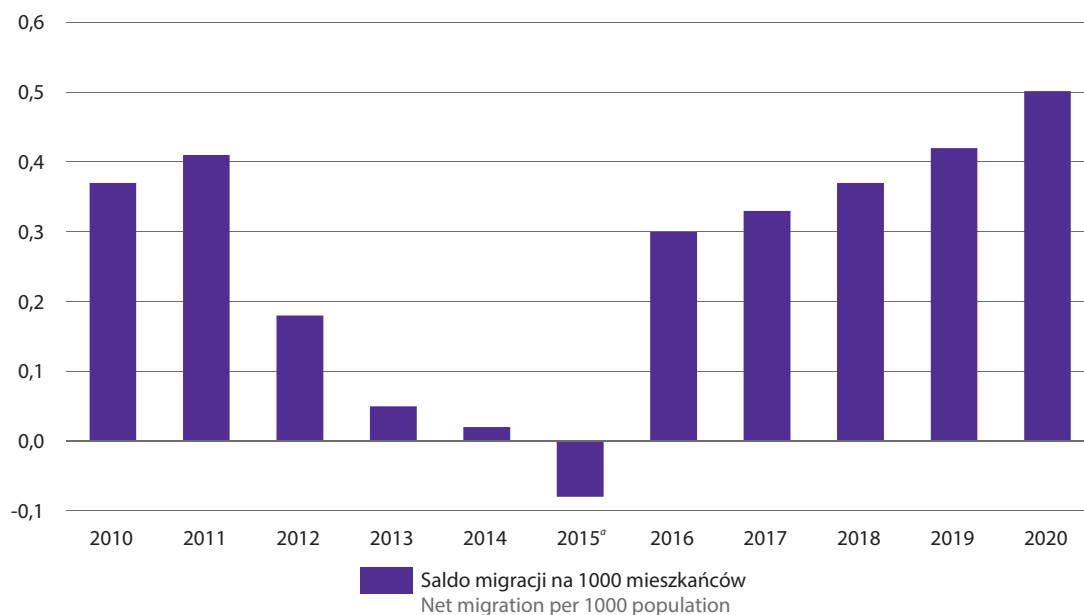

Wielkopolskie jest województwem o stosunkowo dużym natężeniu migracji. W 2020 r. odpływ w ruchu wewnętrznym dotyczył tu 41,5 tys. osób, natomiast napływ migracyjny objął 43,0 tys. osób. Większą liczebność migrantów (przybywających i emigrujących łącznie) zanotowano jedynie w województwie mazowieckim.

Ponad 80% przemieszczeń migracyjnych dokonuje się w ramach województwa zamieszkania. Podobnie jak w poprzednich latach, dla opuszczających wielkopolskie w 2020 r. cel migracyjny najczęściej stanowiły województwa: dolnośląskie, mazowieckie i kujawsko-pomorskie. Do wielkopolskiego migrowali natomiast przede wszystkim mieszkańcy: kujawsko-pomorskiego, zachodniopomorskiego i lubuskiego.

Odływ migracyjny w miastach dotyczył 24,9 tys. osób. Ze wsi wymeldowało się w tym czasie 16,6 tys. osób. Różnica między napływem a odpływem migracyjnym w ruchu wewnętrznym w wielkopolskim wyniosła +1491 osób (wobec +1203 w 2019 r.), przy czym w miastach – ze względu na większy odpływ ludności – saldo miało wartość ujemną (-6182). Pod względem salda migracji wewnętrznej wielkopolskie lokowało się na 5. miejscu po województwach: mazowieckim, pomorskim, małopolskim i dolnośląskim. W pozostałych województwach odpływ migracyjny przewyższał napływ, co oznacza ujemne saldo migracji wewnętrznej.

Wykres 21. Saldo migracji ludności na pobyt stały w latach 2010–2020
Chart 21. Net migration of population for permanent residence in 2010–2020

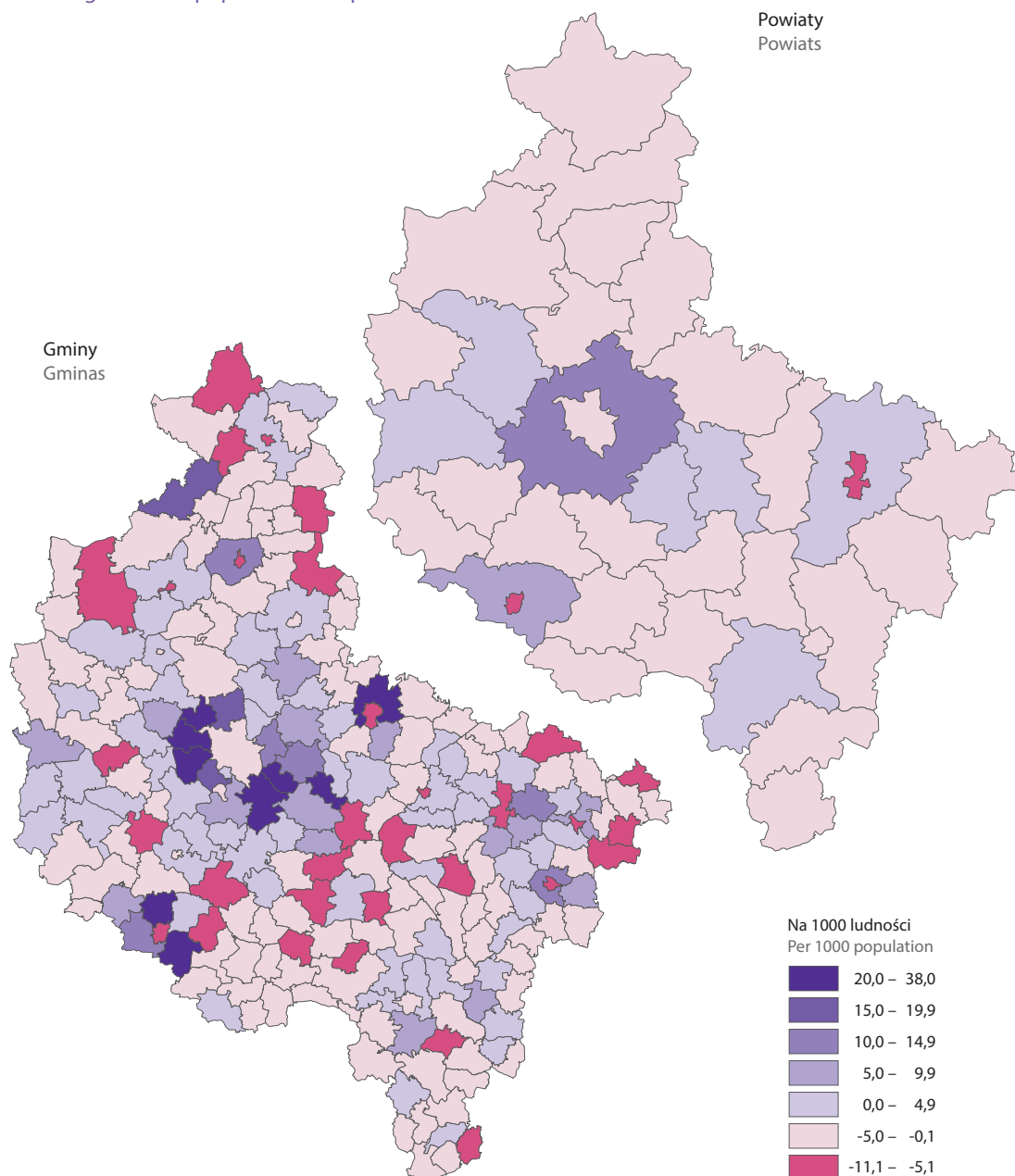
^a W przypadku migracji zagranicznych – dane dotyczą 2014 r.
^a In case of the international migration – data for 2014.

Z zagranicy (głównie z Wielkiej Brytanii, Ukrainy i Niemiec) w celach migracyjnych do województwa wielkopolskiego w 2020 r. przybyło 840 osób, natomiast za granicą (głównie w Wielkiej Brytanii i Niemczech) osiedliło się na stałe 574 mieszkańców regionu. Wśród emigrantów osoby w wieku 25–44 stanowiły 58,9%. Natomiast wśród imigrantów było sporo dzieci w wieku 0–4 lata, które stanowiły 29,3%, a osób w wieku 25–44 lat było 33,2%.

W 2020 r. saldo migracji stałej (wewnętrznej i zewnętrznej) liczone na 1000 ludności wyniosło +0,50 wobec +0,42 przed rokiem. W miastach, gdzie odpływ ludności był większy od napływu, saldo migracji było ujemne, a współczynnik wyniósł -3,22 (wobec +4,85 na wsi). W kraju saldo migracji stałej kształtowało się na poziomie +0,12 wobec +0,16 w 2019 r.

Dodatknie saldo migracji stałej odnotowano tylko w 8 spośród 35 powiatów. W pozostałych odpływ migracyjny przewyższał napływ. Najwyższe wartości współczynnika migracji stałej na 1000 mieszkańców zanotowano w powiatach: poznańskim (+14,76) oraz leszczyńskim (+9,51), a najniższe w Koninie (-6,91) oraz Lesznie (-6,00).

Mapa 19. Saldo migracji ludności na pobyt stały w 2020 r.
 Map 19. Net migration of population for permanent residence in 2020

Edukacja

Education

W roku szkolnym 2019/20 w szkołach podstawowych, ponadpodstawowych i policealnych oraz szkołach dla dorosłych w województwie wielkopolskim uczyło się łącznie 477,1 tys. osób, podobnie jak przed rokiem. Również liczba dzieci objęta wychowaniem przedszkolnym nie zmieniła się istotnie wobec roku wcześniejszego i wyniosła 140,4 tys. dzieci. Liczba studentów kształcących się na wielkopolskich uczelniach spadła w ciągu roku o 0,4%.

Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczane są przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

Według stanu na koniec września 2019 r., w województwie wielkopolskim działalność edukacyjną prowadziły 2003 placówki wychowania przedszkolnego, tj. o 38 więcej niż w poprzednim roku szkolnym i o 322 więcej niż w 2010 r. Liczba ta obejmowała: 1346 przedszkoli (więcej o 44 niż przed rokiem i o 434 niż w 2010 r.), 2 zespoły wychowania przedszkolnego, 60 punktów przedszkolnych oraz 595 oddziałów przy szkołach podstawowych.

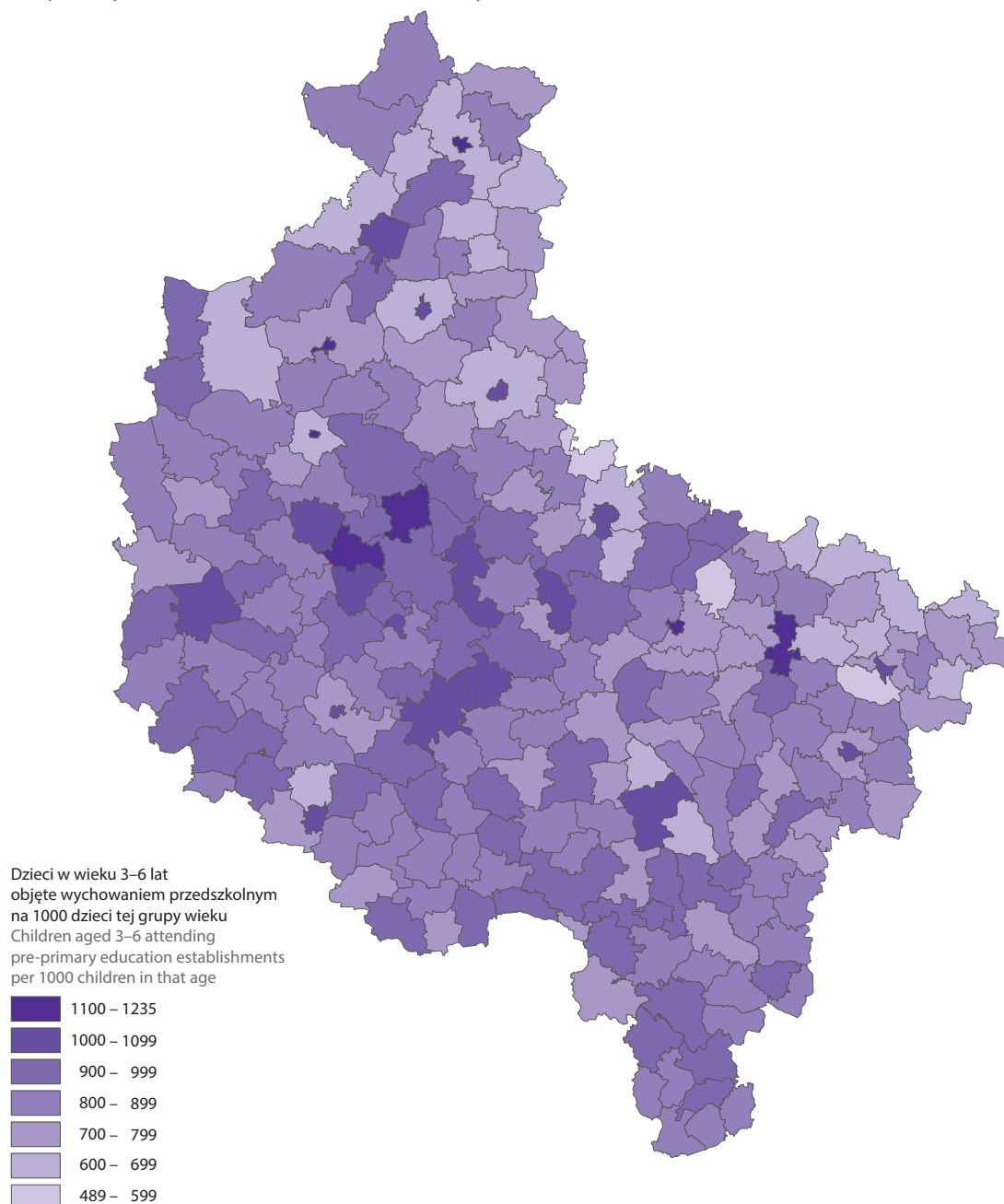
Tabela 11. Wychowanie przedszkolne^a
Table 11. Pre-primary education^a

Wyszczególnienie Specification	2010/11	2015/16	2018/19	2019/20
Placówki: Establishments:	1681	1849	1965	2003
miasta urban areas	746	894	979	992
wieś rural areas	935	955	986	1011
w tym of which				
Przedszkola Nursery schools	912	1184	1302	1346
w tym specjalne of which special	4	11	20	24
Dzieci: Children:	108139	113309	140367	140364
miasta urban areas	70392	71244	85906	84804
wieś rural areas	37747	42065	54461	55560
w tym w wieku: 6 lat of which at the age of: 6	29431	5768	37237	34977
5 lat 5	30345	40259	35389	36369

^a W latach szkolnych 2015/16–2019/20 łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
^a In the school years 2015/16–2019/20 including children staying in the units performing health care activities.

Wychowaniem przedszkolnym objęto 140,4 tys. dzieci (podobnie jak w poprzednim roku i o 29,8% więcej niż w 2010 r.), w tym 136,6 tys. w wieku 3–6 lat. Na 1000 dzieci z tej grupy wiekowej w zajęciach placówek wychowania przedszkolnego uczestniczyło 916 dzieci w województwie i 904 w kraju. Rok wcześniej było to odpowiednio 917 i 895, a w roku szkolnym 2010/11 o 724 i 680.

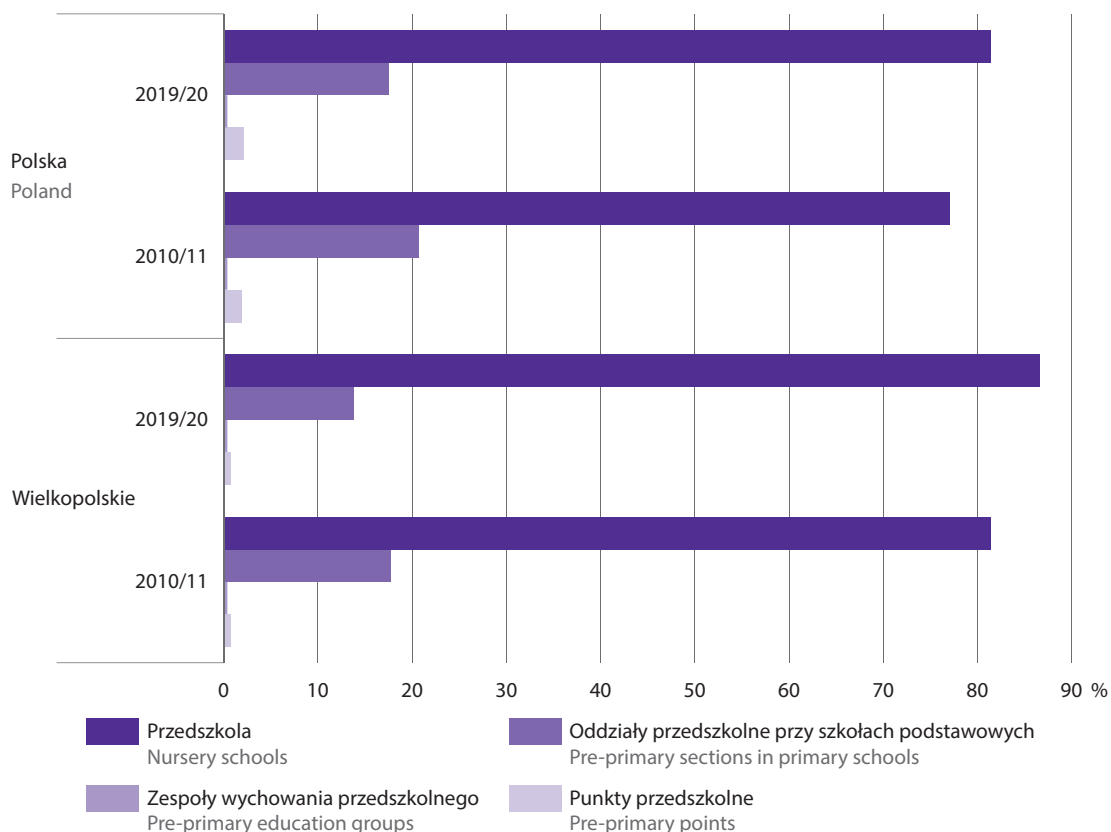
Mapa 20. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2019/20
 Map 20. Pre-primary education in the 2019/20 school year

Połowa placówek wychowania przedszkolnego była zlokalizowana na wsi, ale udział dzieci z terenów wiejskich w ogólnej liczbie objętych edukacją przedszkolną był mniejszy niż w miastach i w 2019 r. wyniósł 39,6% (o 0,8 p.proc. więcej niż przed rokiem). Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych stanowiły 44,3% wszystkich placówek edukacji przedszkolnej na wsi, a jednocześnie 75,3% wszystkich oddziałów przedszkolnych przy szkołach w województwie.

Na 1 placówkę wychowania przedszkolnego w wielkopolskim przypadało przeciętnie 70 dzieci (w miastach 85; na wsi 55), w tym w przedszkolach – 89 dzieci (w miastach 98, na wsi 76). W kraju wskaźniki te były nieco niższe i wyniosły 63 dzieci w placówkach ogółem i 87 w przedszkolach. W porównaniu z 2010 r. liczba dzieci przypadających na 1 placówkę wzrosła o 6 w województwie i o 7 w kraju.

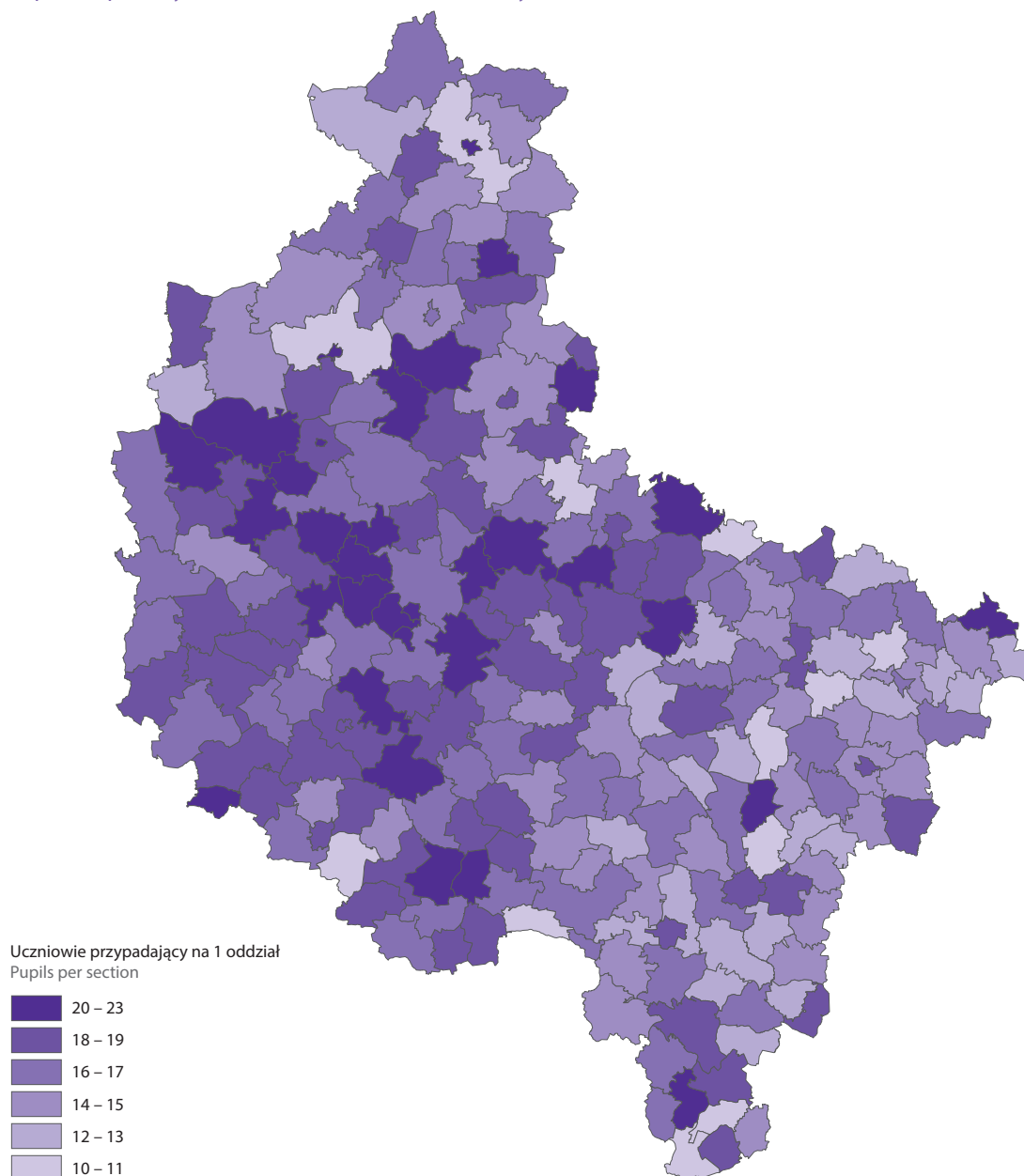
Wykres 22. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego
Chart 22. Children in pre-primary education establishments

We wrześniu 2019 r. nowy rok szkolny rozpoczęło 1314 szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży (o 6 mniej niż przed rokiem), w tym 79 szkoły specjalne (o 5 mniej). W zdecydowanej większości były to szkoły publiczne (88,1%, w porównaniu z poprzednim rokiem spadek udziału o 0,3 p.proc.). Nauczanie w zakresie szkoły podstawowej objęło łącznie 304,5 tys. uczniów (o 1,0% więcej niż przed rokiem), w tym 4,4 tys. w szkołach specjalnych (wzrost o 11,1%). W miastach do szkół podstawowych uczęszczało 180,3 tys. dzieci i młodzieży (o 1,1% więcej niż w poprzednim roku szkolnym), natomiast na wsi uczyło się 124,1 tys. osób (o 0,9% więcej). Naukę w klasie pierwszej we wrześniu 2019 r. rozpoczęło 38,6 tys. uczniów, tj. o 2,9% więcej niż przed rokiem, a pierwszoklasiści stanowili 12,7% ogółu uczniów szkół podstawowych (wobec 12,5% w roku szkolnym 2018/19). W czerwcu 2019 r. naukę w klasie ósmej (po reformie ponownie zamykającej edukację na poziomie podstawowym) zakończyło 34,7 tys. absolwentów.

Na 1 szkołę podstawową dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) w roku szkolnym 2019/20 w wielkopolskim przypadało średnio 243 uczniów, tj. o 2 więcej niż przed rokiem i o 19 więcej niż przeciętnie w kraju (224 uczniów wobec 222 przed rokiem). Wyższy wskaźnik notowano w miastach, gdzie wyniósł on 404 uczniów na szkołę wobec 155 na wsi (przed rokiem 401 wobec 153). Największe obciążenie obserwowano w Koninie (481 uczniów na szkołę) i Lesznie (479), a także w powiecie poznańskim (368), Poznaniu (349), powiecie międzychodzkim (349), Kaliszu (319) oraz pilskim (310). Najmniej uczniów na szkołę przypadało w powiatach kaliskim (130), konińskim (154) i kolskim (162). W szkołach podstawowych specjalnych przeciętna liczba uczniów wyniosła 55 osób, tj. o 8 osób więcej niż w poprzednim roku.

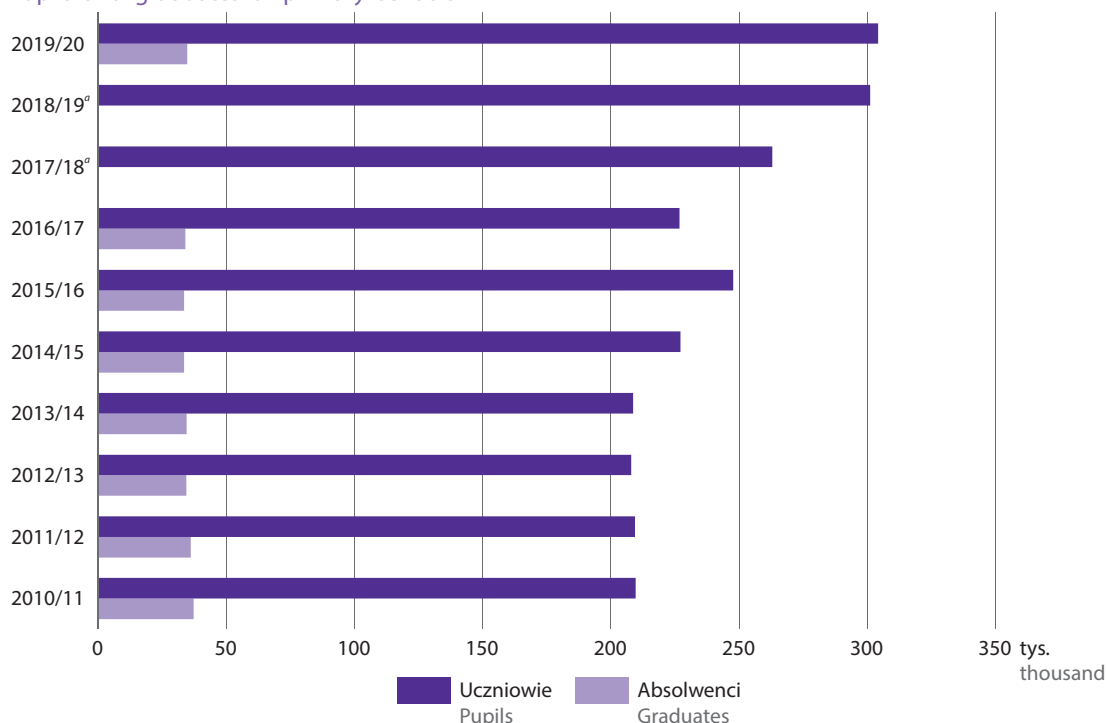
Mapa 21. Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2019/20
 Map 21. Pupils in primary schools in the 2019/20 school year

Reforma systemu oświatowego, zakładająca powrót do 8-klasowej szkoły podstawowej, doprowadziła do całkowitej likwidacji gimnazjów. W czerwcu 2019 r. naukę na tym poziomie zakończył ostatni rocznik gimnazjalistów. Liczba absolwentów objęła 32,6 tys. osób (o 1,9% mniej niż w poprzednim roku), spośród których 0,7 tys. ukończyło gimnazja specjalne.

W wyniku wdrożenia nowego systemu edukacji w roku szkolnym 2019/20 w klasie pierwszej szkół ponadpodstawowych naukę równocześnie rozpoczęły dwa roczniki, tj. absolwenci gimnazjów, realizujący 3-letni program nauczania w liceach ogólnokształcących lub 4-letni w technikach oraz absolwenci 8-klasowych szkół podstawowych realizujący 4-letni program nauczania w liceach ogólnokształcących bądź 5-letni w technikach.

Wykres 23. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych
Chart 23. Pupils and graduates of primary schools

^a Brak absolwentów w związku z wprowadzeniem zmian tzn. powrotu do 8-letniej szkoły podstawowej.
^a No graduates due to introduction of change, i.e. return to the 8-year primary school.

W roku szkolnym 2019/20 działalność oświatową w województwie wielkopolskim prowadziło 566 szkół ponadpodstawowych dla młodzieży (o 27 więcej niż przed rokiem), w tym 93 szkoły specjalne. Liczba ta obejmowała 162 szkoły branżowe I stopnia, 190 liceów ogólnokształcących, 159 techników, 49 specjalnych szkół przysposabiających do pracy i 6 szkół artystycznych ogólnokształcących dających uprawnienia zawodowe. Łącznie w tych szkołach kształciło się 145,7 tys. uczniów, tj. o 32,9% więcej niż przed rokiem.

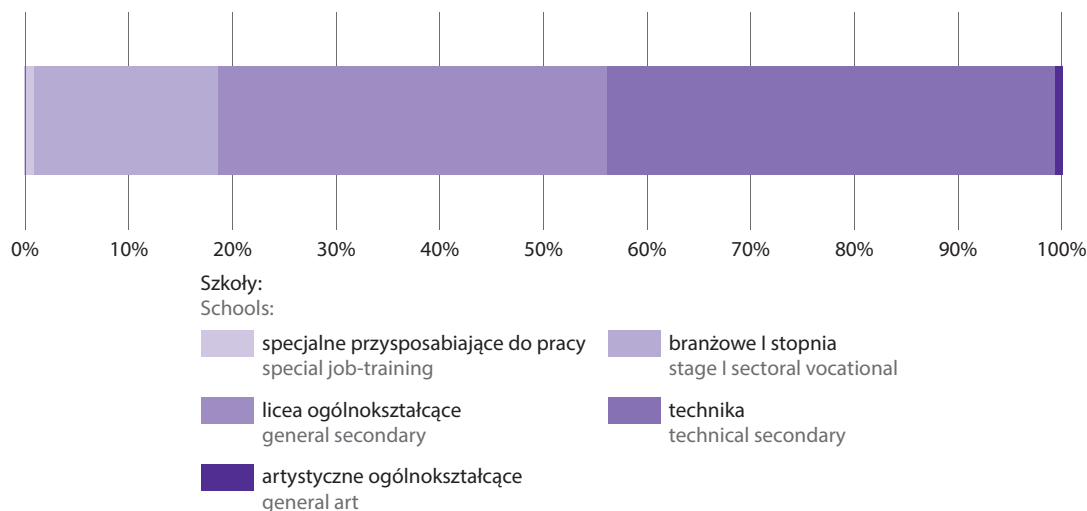
Ze względu na podwójny rocznik w klasach pierwszych, wzrost liczby uczniów odnotowano we wszystkich typach szkół ponadpodstawowych. Najwięcej uczniów przybyło w technikach (w liczbach bezwzględnych 14,8 tys.; w stosunku do roku 2018/19 wzrost o 30,8%) i liceach ogólnokształcących (14,5 tys.; wzrost o 36,3%). W roku szkolnym 2019/20 uczniowie klas I stanowili przeciętnie 48,4% uczniów szkół ponadpodstawowych, a w szkołach branżowych i liceach ogólnokształcących było ich więcej niż uczniów wszystkich pozostałych klas łącznie (stanowili oni odpowiednio 54,4% i 51,5% uczniów).

Podobnie jak w poprzednich latach, najwięcej uczniów skupiały technika (63,0 tys. osób, tj. 43,2% ogółu uczniów szkół ponadpodstawowych dla młodzieży). Drugą pozycję otrzymały licea, do których uczęszczało 54,6 tys. uczniów, tj. 37,4%. Następne w kolejności były szkoły branżowe, których uczniowie wśród ogółu słuchaczy szkół ponadpodstawowych stanowili 17,8% (25,9 tys. uczniów). Do specjalnych szkół przysposabiających do pracy uczęszczało 1,3 tys. uczniów (tj. 0,9%), a w szkołach artystycznych ogólnokształcących dających uprawnienia zawodowe uczyło się 1,0 tys. uczniów (tj. 0,7%).

W szkołach ponadpodstawowych dla młodzieży, zgodnie ze strukturą demograficzną, nieznacznie przeważali mężczyźni (51,2% ogółu uczniów, a w grupie wieku 15–19 lat odpowiadającej temu poziomowi nauczania ich odsetek wyniósł 51,4%), przy czym udział ten kształtował się różnie w zależności od typu szkoły. W szkołach branżowych mężczyźni stanowili 69,4% ogółu uczniów. W specjalnych szkołach przysposabiających do pracy udział mężczyzn wynosił 60,2%, a w technikach kształtował się na poziomie 58,6%. Kobiety dominowały w szkołach artystycznych ogólnokształcących, gdzie stanowiły 78,0% oraz w liceach ogólnokształcących – 65,7%.

Wykres 24. Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2019/20

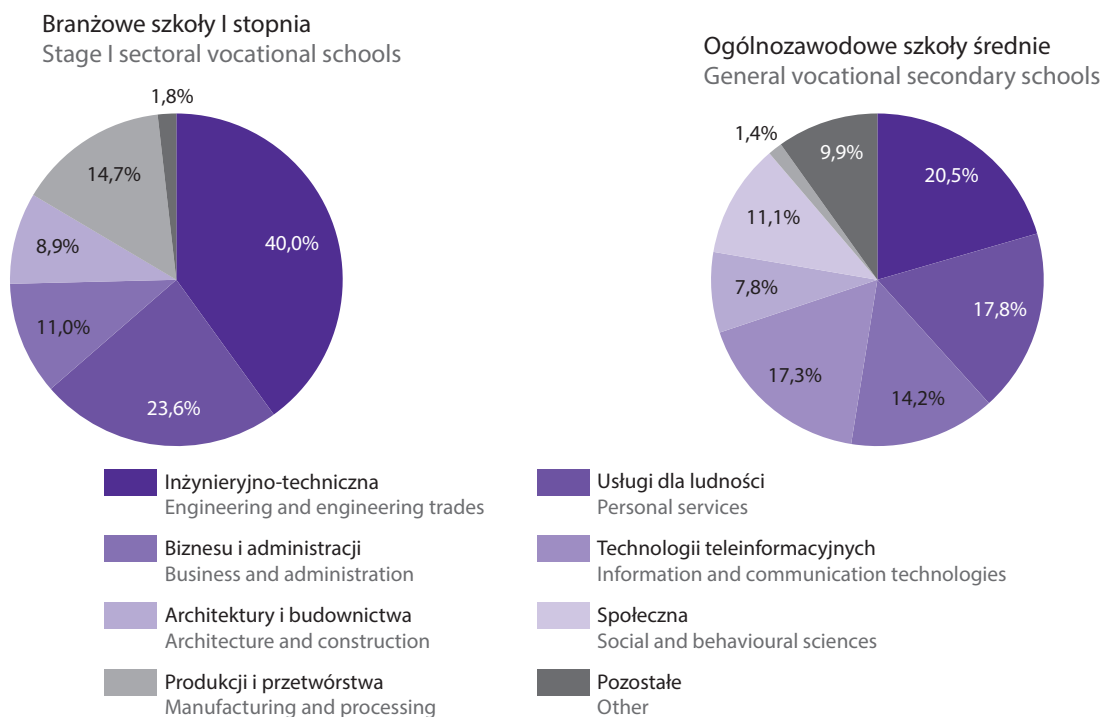
Chart 24. Students of upper secondary and post-primary schools by types in the 2019/20 school year

W czerwcu 2019 r. naukę we wszystkich typach szkół ponadgimnazjalnych dla młodzieży zakończyło 28,7 tys. uczniów, tj. o 4,5% mniej niż przed rokiem. Najlicniejszą grupę stanowili absolwenci liceów ogólnokształcących (12,4 tys., tj. 43,2%).

Wykres 25. Absolwenci szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia w roku szkolnym 2018/19

Chart 25. Graduates of vocational school for youth by narrow fields of education in the 2018/19 school year

Na poziomie szkół zawodowych w czerwcu 2019 r. naukę zakończyło niemal 6,0 tys. uczniów, o 5,3% mniej niż w poprzednim roku szkolnym. Większość absolwentów uczyła się w kończących działalność oddziałach zasadniczych szkół zawodowych, funkcjonujących w ostatnich latach w ramach szkół branżowych I stopnia. Najwięcej absolwentów tych oddziałów (nie wliczając szkół specjalnych) kształciło się na kierunkach z podgrupy inżynieryjno-technicznej (40,7% ogółu absolwentów oddziałów zasadniczych szkół zawodowych), usług dla ludności (23,1%) oraz produkcji i przetwórstwa (14,3%).

Naukę w technikach dla młodzieży w czerwcu 2019 r. zakończyło 10,0 tys. uczniów, o 2,0% mniej niż przed rokiem. Absolwenci techników najczęściej kończyli naukę w zakresie kierunków inżynieryjno-technicznych (20,8% ogółu absolwentów techników, poza szkołami specjalnymi), usług dla ludności (18,1%) oraz technologii teleinformatycznych (17,5%).

W 6 szkołach artystycznych ogólnokształcących w roku szkolnym 2019/20 uczyło się 962 uczniów, tj. o 13 osób więcej niż przed rokiem. W czerwcu 2019 r. szkoły te opuściło 143 absolwentów, z tego 85 plastyków, 48 muzyków i 10 tancerzy. Uprawnienia zawodowe uzyskało ponadto 63 słuchaczy 10 szkół artystycznych kształcących wyłącznie w zakresie artystycznym, którzy na co dzień uczęszczali do innych szkół.

W 137 szkołach policealnych w roku szkolnym 2019/20 naukę kontynuowało 15,0 tys. uczniów, tj. o 16,3% mniej niż przed rokiem (liczba szkół zmniejszyła się o 24). Na 1 szkołę policealną w wielkopolskim przypadało średnio 109 uczniów wobec 115 w kraju (przed rokiem 111 wobec 110).

W czerwcu 2019 r. naukę w szkołach policealnych zakończyło 4,1 tys. uczniów, tj. o 34,5% mniej niż przed rokiem. Największym zainteresowaniem słuchaczy szkół policealnych (wyłączając szkoły policealne specjalne oraz kolegia) cieszyły się kierunki medyczne – 31,9% (w przypadku kobiet 33,6%, a mężczyzn 27,1%). Liczna grupa słuchaczy uzyskała absolutorium w zakresie biznesu i administracji – 22,3% absolwentów (21,6% kobiet i 24,4% mężczyzn). Ponadto w przypadku kobiet popularne były także kierunki usług dla ludności (20,9% wobec 15,6% dla uczniów ogółem) i artystyczne (6,0%, przy 4,8% dla wartości ogółem), natomiast wśród mężczyzn – kierunki z zakresu higieny i bezpieczeństwa pracy (23,1%, przy 11,4% dla absolwentów ogółem i 7,4% w przypadku kobiet) oraz technologii teleinformatycznych (13,9% wobec 4,7% dla wartości ogółem).

W roku szkolnym 2019/20 w województwie wielkopolskim sieć szkół dla dorosłych zmniejszyła się o kolejnych 14 placówek i obejmowała 8 szkół podstawowych (nauczanie na poziomie klasy VII i VIII), 1 gimnazjum oraz 118 liceów ogólnokształcących. Naukę w szkołach dla dorosłych kontynuowało łącznie 11,9 tys. uczniów, tj. o 12,3% mniej niż przed rokiem. W szkołach dla dorosłych przeważali mężczyźni, którzy stanowili 57,1% wszystkich uczniów. W czerwcu 2019 r. naukę w szkołach dla dorosłych zakończyło 3,6 tys. osób. Liczba absolwentów była o 20,3% mniejsza niż w poprzednim roku.

Według stanu w końcu grudnia 2019 r., podobnie jak przed rokiem, na terenie województwa wielkopolskiego swoją siedzibę miały 32 uczelnie, w tym 13 publicznych. Poza jednostką macierzystą uczelnie te miały 19 filii, z których 12 było zlokalizowanych w innych województwach. Najwięcej filii prowadziła Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa w Poznaniu. Ofertę edukacyjną na poziomie wyższym w województwie w roku akademickim 2019/20 uzupełniały również filie i wydziały zamiejscowe 6 uczelni spoza województwa wielkopolskiego.

W roku akademickim 2019/20 na uczelniach mających swoją jednostkę macierzystą na terenie województwa studiowało 123,2 tys. studentów (o 0,4% mniej niż przed rokiem, przy spadku w kraju o 2,1%). W liczbie tej było 6,0 tys. cudzoziemców, z których najwięcej (45,2%) pochodziło z Ukrainy. Studenci z wielkopolskich uczelni stanowili 10,2% ogółu osób studiujących w kraju co wśród województw lokowało wielkopolskie na 3. miejscu za mazowieckim i małopolskim. Na studiach stacjonarnych kształciło się 61,0% ogólnej liczby studentów (w kraju 65,7%).

Największą uczelnią w wielkopolskim jest Uniwersytet im. Adama Mickiewicza (UAM). W roku akademickim 2019/20 na licznych kierunkach tej uczelni, wliczając filie i zamiejscowe ośrodki dydaktyczne (także te zlokalizowane poza granicami województwa), studiowało łącznie 33,7 tys. osób, tj. 27,4% wszystkich studentów kształcących się na wielkopolskich uczelniach.

Wskaźnik odnoszący ogólną liczbę studiujących na uczelniach i jednostkach zamiejscowych według faktycznego miejsca studiowania do liczby mieszkańców województwa wyniósł 328 studentów na 10 tys. ludności, przy średniej ogólnopolskiej 313 studentów. Wśród ogółu województw wskaźnik ten lokował wielkopolskie na 5 miejscu w kraju.

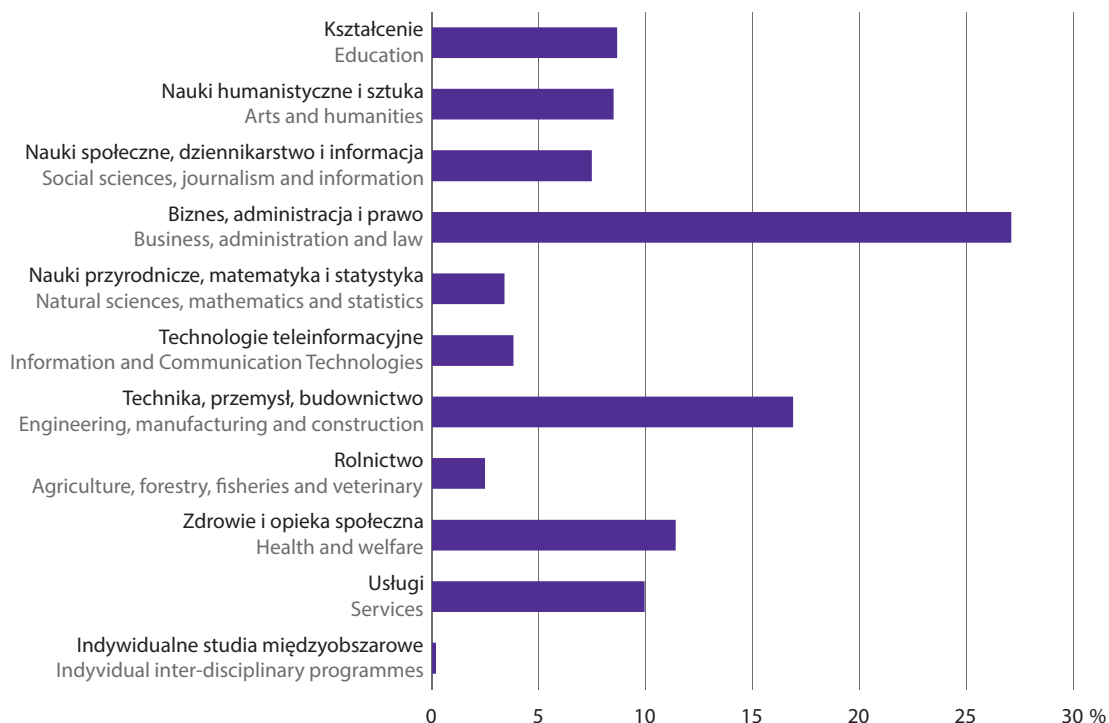
Studenci uczący się na wielkopolskich uczelniach (łącznie z filiami i zamiejscowymi jednostkami organizacyjnymi) w roku akademickim 2019/20 kształcili się głównie na kierunkach: biznes, administracja i prawo (25,6% ogółu studentów), technika, przemysł, budownictwo (12,2%) oraz nauki humanistyczne i sztuka (11,8%). Cudzoziemcy wybierali przede wszystkim kierunki z grup: biznes, administracja i prawo (25,5% studentów z zagranicy), zdrowie i opieka społeczna (18,1%) oraz usługi (16,3%).

W 2019 r. dyplomy ukończenia studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich, uzyskało łącznie 30,2 tys. absolwentów wielkopolskich uczelni, tj. o 6,5% mniej niż przed rokiem (w kraju spadek wyniósł 4,2%). Pod względem liczby absolwentów wielkopolskie zajęło 4. miejsce wśród województw (za mazowieckim, małopolskim i dolnośląskim). Wśród absolwentów więcej było kobiet (19,1 tys., tj. 63,2%), a także osób, które studiowały w trybie stacjonarnym (18,7 tys., tj. 62,0%). Najwięcej osób ukończyło w tym czasie studia na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza (6,9 tys., tj. 22,8% ogółu absolwentów) oraz na Politechnice Poznańskiej (4,7 tys., tj. 15,6%).

Najwięcej absolwentów uzyskało dyplom na kierunkach studiów z grup: biznes, administracja i prawo (8,2 tys., tj. 27,1%), technika, przemysł, budownictwo (5,1 tys., tj. 16,9%), zdrowie i opieka społeczna (3,4 tys., tj. 11,4%) oraz usługi (3,0 tys., tj. 10,0%).

Wykres 26. Absolwenci według grup kierunków kształcenia w roku akademickim 2018/19

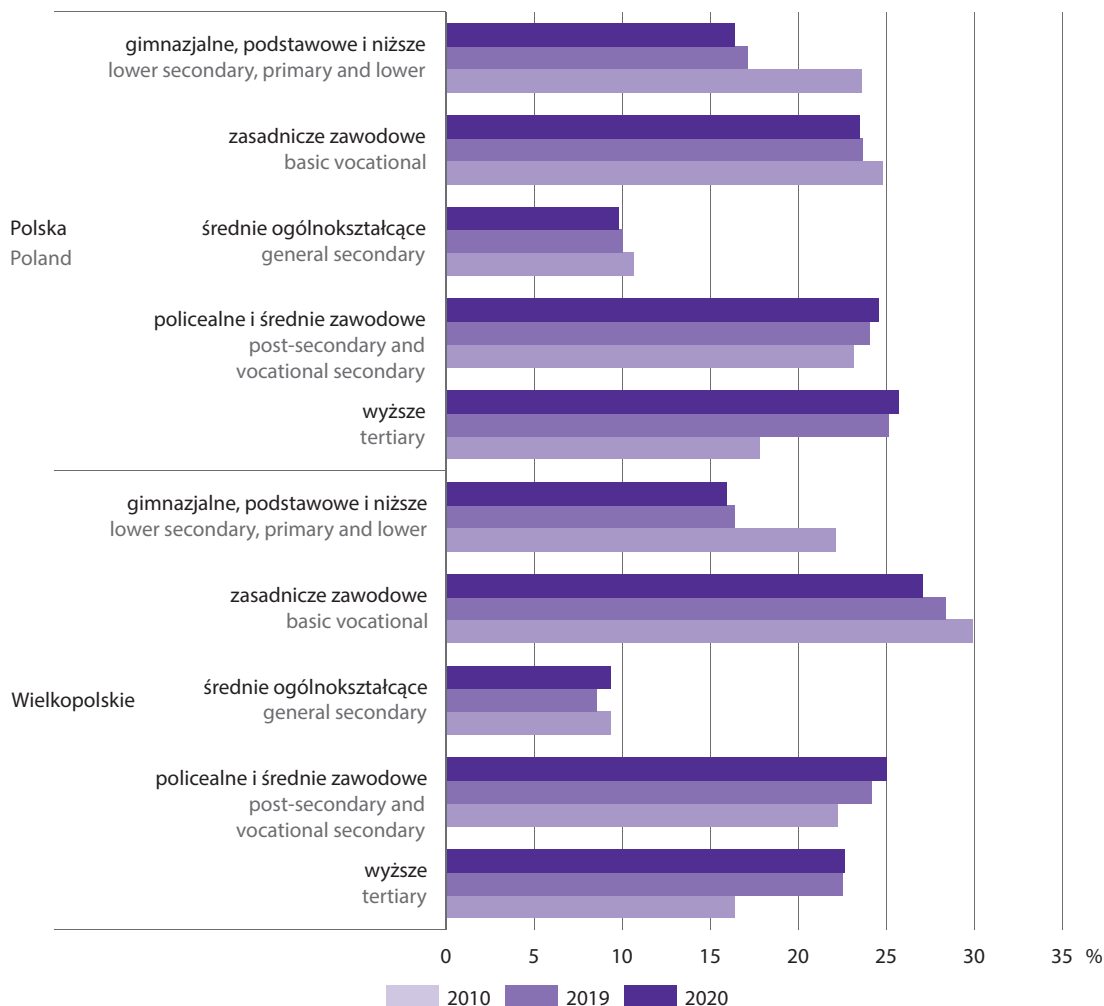
Chart 26. Graduates by broad fields of education in the 2018/19 academic year

Biorąc pod uwagę nie siedzibę uczelni, ale rzeczywiste położenie jednostki, w końcu grudnia 2019 r. w województwie wielkopolskim faktycznie studiowało 114,9 tys. osób (o 0,6% mniej niż przed rokiem), w tym 2,7 tys. studentów filii i jednostek zamiejscowych 6 uczelni spoza województwa.

Centrum akademickie w województwie wielkopolskim stanowi Poznań, gdzie koncentruje się najwięcej szkół wyższych. W roku akademickim 2019/20 swoją siedzibę miały tu 22 spośród 32 wielkopolskich wyższych uczelni. Działalność dydaktyczną prowadził tu również wydział zamiejscowy Uniwersytetu Humanistycznospołecznego SWPS w Warszawie. W roku 2019/20 w Poznaniu studiowało łącznie 102,2 tys. osób (o 1,8% mniej niż przed rokiem). Poza Poznaniem siedzibami szkół wyższych są również pozostałe miasta na prawach powiatu, tj. Kalisz (1 uczelnia), Konin (3) i Leszno (2), a także Gniezno (2), Piła (1) i Środa Wielkopolska (1).

Wykres 27. Ludność według poziomu wykształcenia
Chart 27. Population by level of educational attainment

W 2019 r. wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego w dziale „Oświata i wychowanie” wyniosły w województwie wielkopolskim 7171,3 mln zł, o 5,1% więcej niż w roku poprzednim. Ponad 85% wydatków było poniesionych przez gminy i miasta na prawach powiatu, a 16,4% przez stolicę województwa.

Zasoby pracy

Labour resources

Na zmiany notowane na rynku pracy w 2020 r. wpływ miała sytuacja związana z pandemią COVID-19. Tendencja malejąca bezrobocia, utrzymująca się od 2013 r., uległa zmianie, a populacja bezrobotnych w ciągu 2020 r. zwiększyła się o 31,6% do poziomu 61,0 tys. osób. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie wielkopolskim na koniec grudnia 2020 r. wyniosła 3,7%, co w skali roku oznacza wzrost o 0,9 p.proc. Pomimo wzrostu, wskaźnik ten pozostał najniższy w kraju i kształtował się o 2,5 p.proc. poniżej wartości ogólnopolskiej. Większość bezrobotnych nie miała prawa do zasiłku. Wciąż istotny problem stanowiło zjawisko długotrwałego bezrobocia. Współczynnik aktywności zawodowej i wskaźnik zatrudnienia były niższe niż rok wcześniej, ale nadal przekraczały wartości w kraju.

W IV kwartale 2020 r. zbiorowość aktywnych zawodowo w województwie liczyła 1603 tys. osób, biernych zawodowo – 1197 tys. Ludność aktywną zawodowo tworzyli pracujący (1574 tys. osób) i bezrobotni (29 tys.).

Liczba aktywnych zawodowo w IV kwartale 2020 r. zmniejszyła się w stosunku do zanotowanej w analogicznym okresie poprzedniego roku o 1,7%, natomiast w odniesieniu do IV kwartału 2015 r. wzrosła o 20,8%. W omawianym okresie współczynnik aktywności zawodowej w województwie ukształtował się na poziomie 57,3% (w kraju 56,5%). W województwie zaobserwowano spadek aktywności zawodowej, a opisujący ją współczynnik zmniejszył się o 1,0 p.proc. wobec notowanego rok wcześniej oraz o 0,4 p.proc. w odniesieniu do analogicznego kwartału 2015 r. (w skali kraju zaobserwowano wzrost o 0,5 p.proc. wobec IV kwartału 2019 r.).

Wskaźnik zatrudnienia w województwie wielkopolskim w IV kwartale 2020 r. spadł o 0,7 p.proc. w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku i wyniósł 56,2% (w kraju 54,7%; wzrost o 0,3 p.proc.).

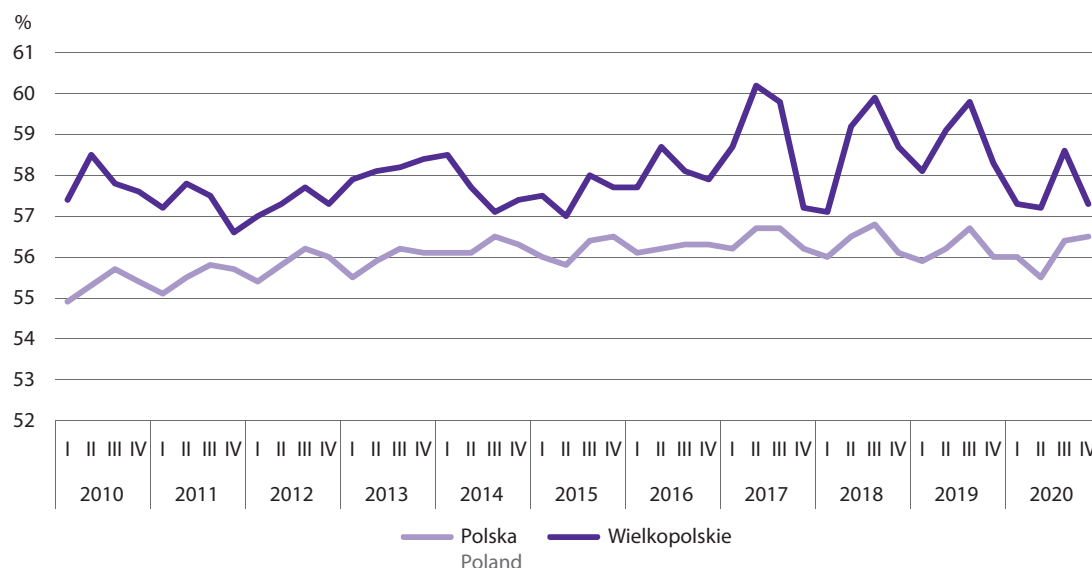
Tabela 12. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale według BAEL
Table 12. Economic activity of the population aged 15 and more in the 4th quarter by LFS

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 Polska Poland
Aktywni zawodowo w tys. Economically active persons in thousands	1483	1327	1630	1603	17086
pracujący employed persons	1356	1261	1592	1574	16555
bezrobotni unemployed persons	127	66	39	29	531
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive persons in thousands	1090	972	1165	1197	13170
Współczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	57,6	57,7	58,3	57,3	56,5
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	52,7	54,8	56,9	56,2	54,7
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	8,6	5,0	2,4	1,8	3,1

W IV kwartale 2020 r. zbiorowość biernych zawodowo stanowiła 42,7% ogółu mieszkańców województwa w wieku 15 lat i więcej. Udział biernych zawodowo w ogólnej liczbie ludności kraju w tym wieku ukształtował się na poziomie 43,5%. W ciągu roku liczba biernych zawodowo w województwie wielkopolskim zwiększyła się o 2,7%, a w stosunku do analogicznego okresu 2015 r. o 23,1%. W skali kraju w tym czasie liczebność analizowanej populacji zmniejszyła się odpowiednio o 0,2% i 2,2%.

W IV kwartale 2020 r. bierni zawodowo jako główne przyczyny bierności wskazywali: emeryturę (53,9% badanej zbiorowości), naukę i uzupełnianie kwalifikacji zawodowych (17,4%) oraz chorobę i niepełnosprawność (13,9%). W analogicznym okresie 2019 r. wskaźniki te kształtowały się na poziomie odpowiednio: 54,6%, 15,7% i 14,3%. Odsetek osób zniechęconych bezskutecznością poszukiwania pracy, tj. brakiem szans na otrzymanie odpowiedniego zatrudnienia lub wyczerpaniem możliwości znalezienia pracy, wyniósł 2,5% (przed rokiem 1,3%).

Wykres 28. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów
Chart 28. Activity rate by quarters

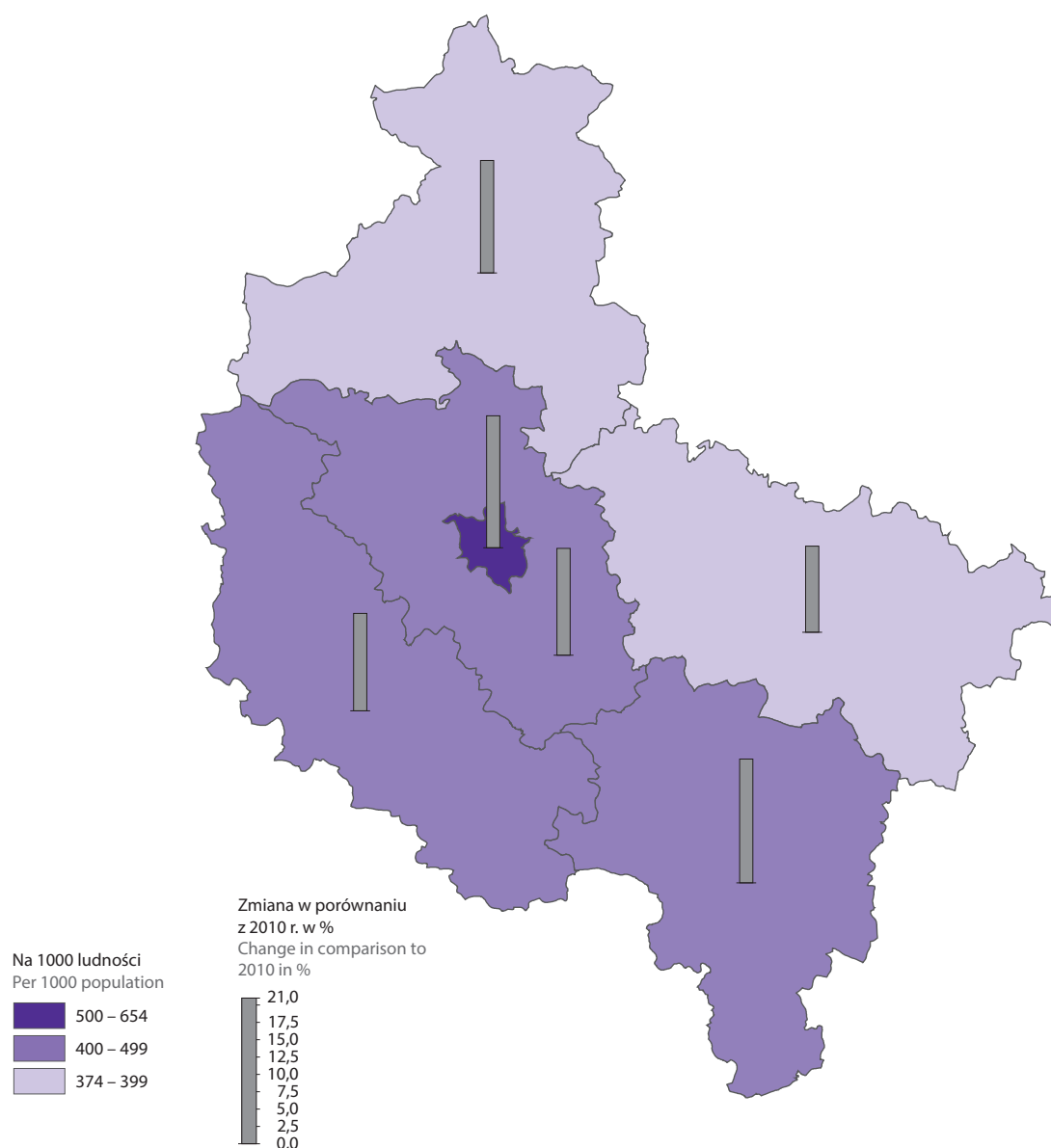

W 2019 r. liczba pracujących w województwie wielkopolskim, ujętych według faktycznego miejsca pracy, ukształtowała się na poziomie 1583,0 tys. osób, tj. o 1,2% wyższym w stosunku do poprzedniego roku (w kraju wzrost o 1,1%).

Liczba pracujących w przemyśle i budownictwie wyniosła 502,2 tys. osób, co stanowiło 31,7% ich ogółu w województwie. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba pracujących wzrosła w grupach sekcji: pozostałe usługi (o 2,0%), handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja (o 1,6%) oraz przemysł i budownictwo (o 1,4%), natomiast zmniejszyła się w grupach: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (o 0,6%) oraz działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości (o 1,6%).

W końcu grudnia 2020 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa wielkopolskiego wyniosła 61,0 tys., co stanowiło 5,8% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w Polsce. Tendencja malejąca bezrobocia, utrzymująca się od 2013 r., uległa zmianie, a populacja bezrobotnych w ciągu 2020 r. zwiększyła się o 14,6 tys., tj. o 31,6% (w porównaniu do 2015 r. spadek o 32,4 tys., tj. o 34,7%). W skali kraju na koniec 2020 r. liczba bezrobotnych była o 20,8% większa niż rok wcześniej, ale w stosunku do 2015 r. jej spadek wyniósł 33,1%.

Mapa 22. Pracujący^a w 2019 r.
 Map 22. Employed persons^a in 2019

^a Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

^a Excluding employees in the budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety, by actual workplace and kind of activity.

W województwie wielkopolskim w końcu 2020 r. wzrost liczby bezrobotnych, w odniesieniu do roku poprzedniego, odnotowano we wszystkich powiatach, najwyższy w Poznaniu (o 88,1%) oraz powiecie poznańskim (o 86,4%) i wolsztyńskim (o 51,5%), a najniższy w złotowskim (wzrost o 6,8%) i ostrzeszowskim (o 8,4%) oraz w Lesznie (o 8,5%).

Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie wielkopolskim w trzech pierwszych miesiącach 2020 r. była niższa od notowanej w analogicznych okresach 2019 r., lecz pandemia COVID-19 zmieniła ten trend. Podobna sytuacja wystąpiła w kraju. Maksymalny wzrost wyniósł 0,9 p.proc. (w kraju 1,1 p.proc.). W końcu grudnia 2020 r. stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce osiągnęła 6,2%, tj. o 1,0 p.proc. więcej niż przed rokiem, ale o 3,5 p.proc. mniej w porównaniu z 2015 r.

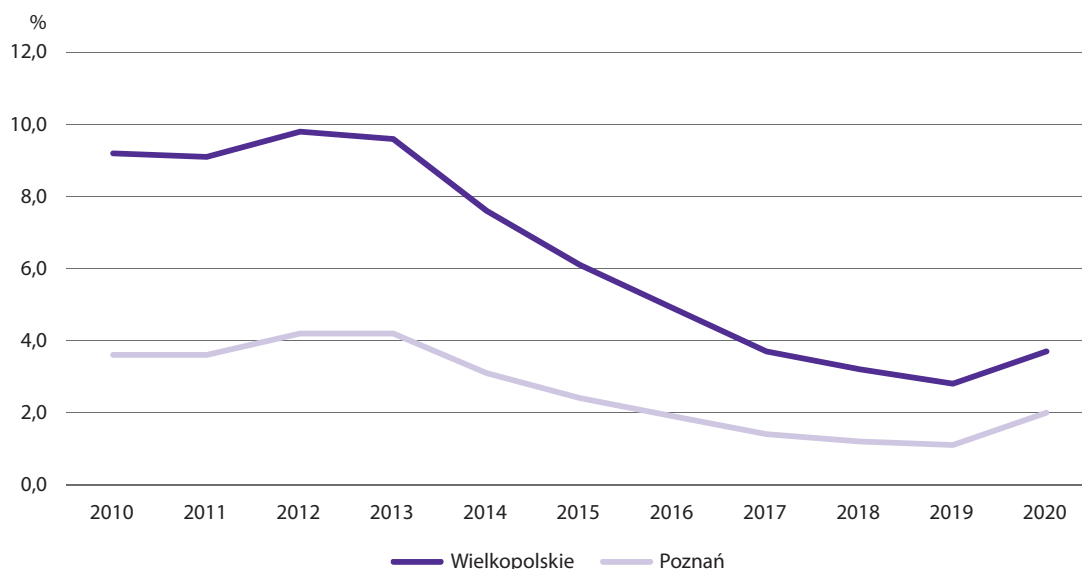
W końcu grudnia 2020 r. stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie wielkopolskim wyniosła 3,7%, tj. o 0,9 p.proc. więcej niż przed rokiem, ale o 2,4 p.proc. mniej w stosunku do 2015 r. Pomimo wzrostu, wskaźnik ten nadal pozostaje najniższy w kraju, kształtując się o 2,5 p.proc. poniżej wskaźnika ogólnopolskiego.

Wzrost stopy bezrobocia w skali roku odnotowano we wszystkich powiatach, w tym najwyższy w powiecie wrzesińskim (wzrost o 1,5 p.proc. do 4,6%). Natężenie bezrobocia nie jest jednakowe w całym województwie; największe obserwuje się w jego wschodniej i północnej części. Najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach: konińskim (9,7% wobec 8,5% w grudniu 2019 r.), chodzieskim (8,2% wobec 7,2%) i słupeckim (7,9% wobec 6,7%), a najniższą w Poznaniu i poznańskim (2,0% wobec 1,1% przed rokiem) oraz kępińskim (2,0% wobec 1,6%). Rozpiętość pomiędzy najniższą i najwyższą wartością tego wskaźnika w powiatach wyniosła 7,7 p.proc. i w skali roku zwiększyła się o 0,3 p.proc.

Wykres 29. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2010–2020

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 29. Registered unemployment rate in 2010–2020
As of 31st December

Liczba bezrobotnych mieszkających na wsi w końcu grudnia 2020 r. wyniosła 27,9 tys., tj. o 25,8% więcej niż w 2019 r. W zbiorowości bezrobotnych ogółem ich udział wyniósł 45,8% wobec 47,9% przed rokiem i 44,8% w kraju.

Bezrobocie dotyczy przede wszystkim ludzi młodych, którzy nie przekroczyli 35 roku życia. W końcu grudnia 2020 r. zarejestrowani bezrobotni, którzy nie ukończyli 25 roku życia stanowili 13,7%, a odsetek osób w wieku 25–34 lata wyniósł 27,9%. W porównaniu z 2019 r. liczebność bezrobotnych zwiększyła się we wszystkich grupach wiekowych, najbardziej od 45 do 54 lat (o 38,9%) i od 35 do 44 lat (o 38,6%). W 2020 r. najtrudniejszą sytuację na rynku pracy mieli młodzi ludzie z powiatów kaliskiego i pleszewskiego, gdzie osoby w wieku poniżej 35 roku życia stanowiły niemal połowę ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (49,8%), a także konińskiego (48,6%) oraz słupeckiego i gostyńskiego (po 47,6%).

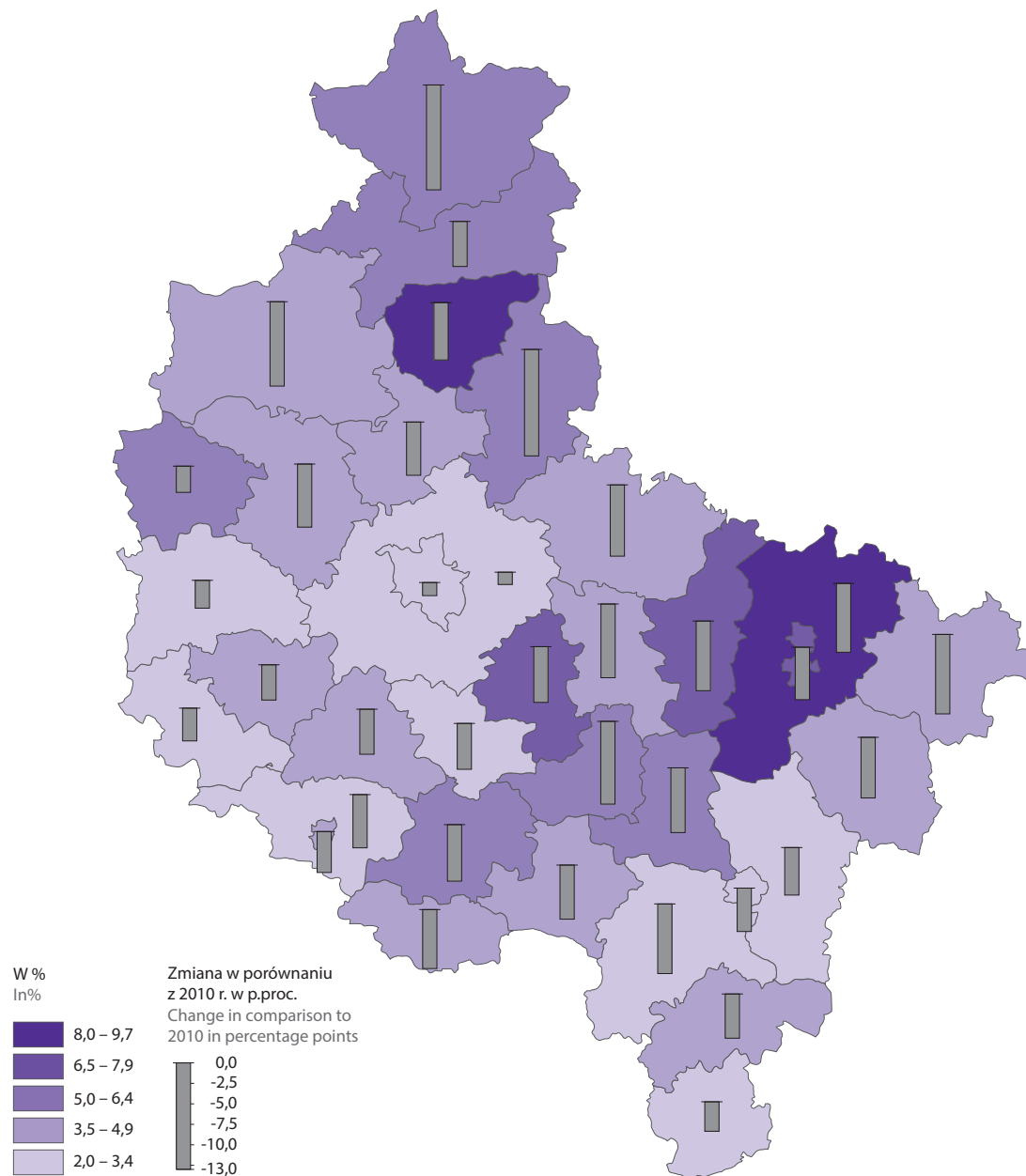
Większość bezrobotnych rejestrujących się w powiatowych urzędach pracy to osoby o niskim poziomie wykształcenia. Dwie najliczniejsze grupy stanowiły osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe (28,0% ogółu bezrobotnych) oraz gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe (24,3%). Najmniej liczną zbiorowość bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (11,2%) oraz wyższym (14,5%), ale w obu przypadkach odsetek takich osób był większy niż w poprzednim roku (odpowiednio o 1,0 i o 0,2 p.proc.).

Mapa 23. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 23. Registered unemployment rate in 2020

As of 31st December

Wciąż duży problem stanowi zjawisko długotrwałego bezrobocia. W końcu grudnia 2020 r. najliczniejszą grupę wśród zarejestrowanych bezrobotnych tworzyły osoby niepracujące przez ponad 1 rok – 31,3% (przed rokiem 27,5%), w tym 13,7% stanowili pozostający bez pracy dłużej niż 24 miesiące. Najmniej liczna była grupa bezrobotnych pozostających bez pracy stosunkowo krótko, tj. do 1 miesiąca – 8,8% (13,9% przed rokiem).

Problem długotrwałego bezrobocia najmocniej dotykał mieszkańców powiatów: konińskiego (gdzie bezrobotni pozostający bez pracy dłużej niż 12 miesięcy stanowili 44,1%), gostyńskiego (40,9%), Konina (40,5%) oraz średzkiego (40,4%).

Biorąc pod uwagę doświadczenie zawodowe, najbardziej zagrożone bezrobociem są osoby o krótkim stażu pracy lub bez niego. W 2020 r. wśród zarejestrowanych bezrobotnych osoby bez stażu oraz ze stażem do 1 roku stanowiły 26,2% (o 0,1 p.proc. więcej niż przed rokiem), a od 1 roku do 5 lat – 26,6% (o 0,2 p.proc. więcej).

Najliczniejszą grupą wśród bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2020 r. byli długotrwałe bezrobotni (23,9 tys. osób, tj. o 32,0% więcej niż w 2019 r.), których udział w populacji bezrobotnych wyniósł 39,2%. Liczba bezrobotnych w wieku poniżej 30 roku życia ukształtowała się na poziomie 16,8 tys. (wzrost o 31,0% wobec 2019 r.), a osób w wieku powyżej 50 roku 14,6 tys. (więcej o 23,8%). W 2020 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, spadła liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (o 16,5%), a udział tej grupy w bezrobotnych ogółem zmniejszył się o 1,2 p.proc. i osiągnął 2,2%. W 2020 r. liczba bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko w wieku do 6 roku życia wyniosła 11,8 tys. (więcej o 16,4% niż rok wcześniej), a osób posiadających dziecko niepełnosprawne w wieku do 18 roku życia – 100 osób, tj. o 30 mniej niż w 2019 r. Odsetek bezrobotnych niepełnosprawnych ukształtował się na poziomie 6,4%, przy spadku ich liczby o 22, tj. o 0,6%.

W grudniu 2020 r. na 1 ofertę pracy w województwie wielkopolskim przypadało 16 bezrobotnych, tj. o 2 więcej niż rok wcześniej, ale o 8 mniej niż przeciętnie w kraju.

5.2 Jakość życia

5.2 Quality of life

Zamożność mieszkańców

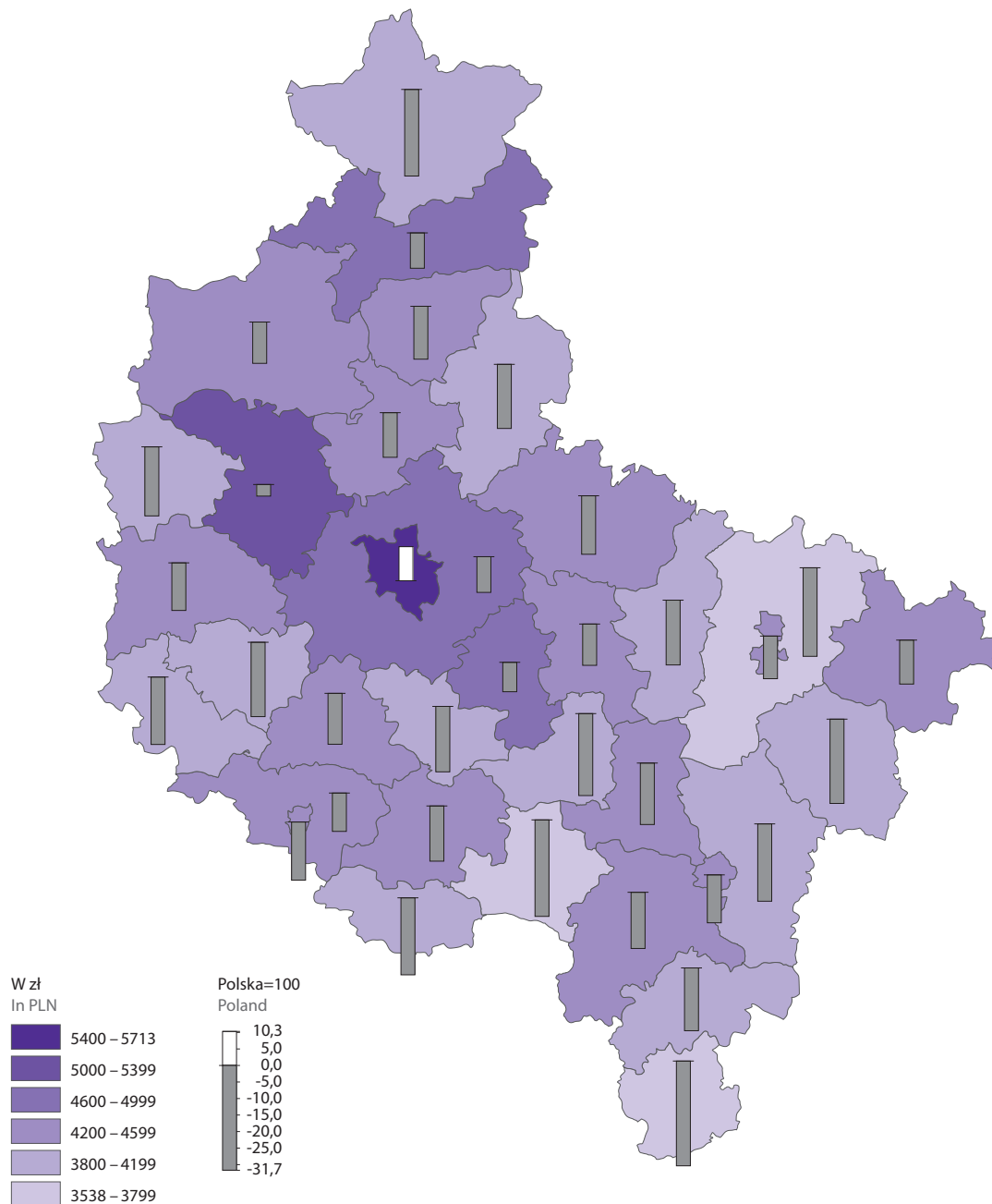
Inhabitant's wealth

W 2019 r., przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie wielkopolskim nadal było niższe niż przeciętnie w kraju o 9,5% mimo stałego wzrostu. Jedynie w 3 powiatach przeciętne wynagrodzenie było wyższe od notowanego dla województwa. W odniesieniu do poprzedniego roku zarówno liczba emerytów i rencistów jak i przeciętna emerytura i renta brutto w województwie zwiększyły się. Podobnie jak w kraju, w województwie wielkopolskim zanotowano spadek wskaźników określających zasięg ubóstwa materialnego. W ślad za tym subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych uległa poprawie.

Biorąc pod uwagę jednostki gospodarki narodowej, w których liczba pracujących przekracza 9, przeciętne miesięczne wynagrodzenie w województwie wielkopolskim w 2019 r. osiągnęło 4687,39 zł, czyli było o 6,9% wyższe niż przed rokiem, ale o 9,5% niższe niż przeciętnie w kraju.

Jedynie w 3 powiatach przeciętne wynagrodzenie było wyższe od notowanego dla województwa: Poznaniu (o 21,9%), szamotulskim (o 6,7%) oraz średzkim (o 0,7%). Najniższe przeciętne wynagrodzenie kształtowało się w powiatach: kępińskim (o 24,5% niżej niż średnio w województwie), krotoszyńskim (o 21,7%) oraz konińskim (o 19,0%).

Mapa 24. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2019 r.
 Map 24. Average monthly gross wages and salaries in 2019

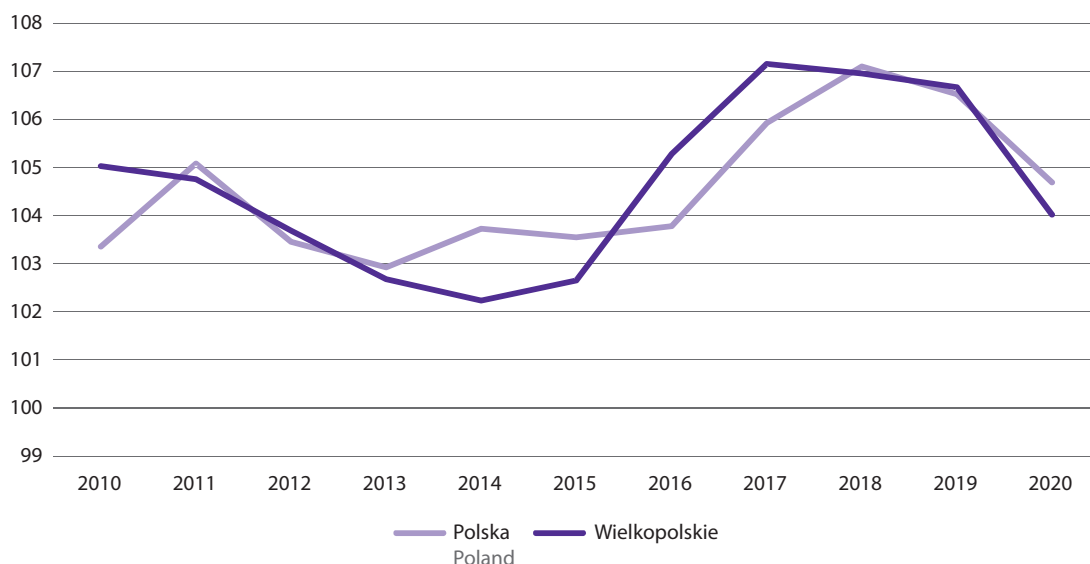
W 2020 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie wielkopolskim kształtowało się na poziomie 4922,32 zł, tj. o 4,0% wyżej niż przed rokiem, ale nadal było o 9,0% niższe niż średnio w kraju. Przeciętne wynagrodzenie zwiększyło się w większości sekcji sektora przedsiębiorstw, a największy wzrost odnotowały jednostki związane z administrowaniem i działalnością wspierającą (o 12,2%). Spadło natomiast w sekcji zakwaterowanie i gastronomia (o 0,9%) oraz budownictwo (o 0,3%).

Tabela 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw
Table 13. Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł Average monthly gross wages and salaries in PLN	3141,53	3676,42	4732,26	4922,32
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) Average monthly gross wages and salaries in relation to the average domestic (Poland=100)	91,6	89,2	91,5	91,0

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9.

Wykres 30. Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw
Rok poprzedni=100
Chart 30. Indices of average monthly gross wages and salaries in enterprise sector
Previous year=100

W 2020 r. w województwie wielkopolskim było 794,9 tys. emerytów i rencistów pobierających świadczenia z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) lub z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS). Podobnie jak w poprzednich latach, emeryci i renciści z województwa wielkopolskiego stanowili 8,5% w ogólnej liczbie korzystających ze świadczeń społecznych w kraju.

W stosunku do poprzedniego roku, liczba emerytów i rencistów w województwie zwiększyła się o 0,8%, przy przeciętnym wzroście w Polsce o 0,5%. Liczba osób pobierających świadczenia z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych zwiększyła się o 1,4% (w kraju o 1,0%). Liczba korzystających z KRUS zmniejszyła się o 2,3% (w kraju spadek o 3,3%).

Tabela 14. Świadczenia społeczne
Table 14. Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys. Average monthly number of retirees and pensioners in thousands	766825	744822	788403	794860
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	1514,25	1897,51	2193,73	2320,35
w tym emerytura of which retirement pension	1655,39	2040,13	2307,03	2428,30
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement and other pension of farmers in PLN	946,32	1167,02	1267,11	1348,26
w tym emerytura of which retirement pension	1001,97	1199,29	1278,75	1353,68

W 2020 r. w województwie wielkopolskim przeciętna emerytura i renta brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych wyniosła 2320,35 zł, a rolników indywidualnych 1348,26 zł i w porównaniu z 2019 r. świadczenia te wzrosły odpowiednio o 5,8% (w kraju o 5,5%) i 6,4% (w kraju o 6,5%). W województwie wielkopolskim zarówno świadczenia z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych jak i z KRUS nadal były niższe niż przeciętnie w kraju (odpowiednio o 5,5% i 2,0%).

Tabela 15. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny
Table 15. Average monthly available income

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
	w zł in PLN				
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym Average monthly available income per capita in household	1132,89	1287,79	1629,98	1806,98	1819,14
w tym dochód do dyspozycji of which disposable income	1091,75	1259,24	1596,03	1770,00	1768,65

Dochód rozporządzalny to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł, pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika, o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Dochód do dyspozycji jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki. Dochód do dyspozycji przeznaczony jest na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2019 r. w województwie wielkopolskim wyniósł 1806,98 zł i był o 0,7% niższy niż przeciętnie w kraju. Wśród województw wielkopolskie plasowało się pod tym względem na 6. miejscu, tj. o jedną pozycję wyżej niż przed rokiem. W porównaniu z 2018 r. kwota dochodów rozporządzalnych na osobę zwiększyła się o 10,9% (w kraju wzrost o 7,4%).

Przeciętny miesięczny dochód do dyspozycji przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2019 r. wyniósł 1770,00 zł, tj. o 10,9% więcej niż przed rokiem, i był o 0,1% wyższy niż przeciętnie w Polsce.

Tabela 16. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem (zasięg ubóstwa)
Table 16. At-risk-of-poverty rates

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach domowych – o wydatkach poniżej: Persons – in % of total persons in households – with ex- penditures below:					
relatywnej granicy ubóstwa relative poverty threshold	18,5	20,8	16,9	15,0	13,0
„ustawowej” granicy ubóstwa “legal” poverty threshold	8,2	16,7	12,8	11,2	9,0
granicy ubóstwa skrajnego extreme poverty threshold	6,6	8,9	6,0	5,2	4,2

Zasięg ubóstwa jest to odsetek osób w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków (obejmujących również wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od przyjętej granicy ubóstwa.

Przyjęte granice ubóstwa ekonomicznego:

Relatywna granica ubóstwa, ustalona na poziomie 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych (obliczonych na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych).

Ustawowa granica ubóstwa, określona jako kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.

Poziom minimum egzystencji, przyjmowany jako **granica ubóstwa skrajnego**. Minimum egzystencji obliczane jest przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Uwzględnia ono jedynie te potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie, a konsumpcja niższa od tego poziomu prowadzi do biologicznego wyniszczenia.

Podobnie jak w kraju, w województwie wielkopolskim zanotowano spadek wskaźników określających zasięg ubóstwa materialnego.

W 2019 r. granica ubóstwa skrajnego wyniosła dla gospodarstw 1-osobowych 614 zł, a dla 4-osobowych (2 osoby dorosłe z 2 dzieci w wieku poniżej 14 lat) – 1658 zł. W województwie skrajnym ubóstwem było zagrożonych 5,2% osób w gospodarstwach domowych (6,0% w 2018 r.), a przeciętnie w kraju 4,2%.

Relatywna granica ubóstwa wynosiła w omawianym czasie 858 zł dla gospodarstw 1-osobowych i 2317 zł – dla 4-osobowych. W województwie wielkopolskim ubóstwo relatywne dotyczyło 15,0% osób w gospodarstwach domowych (16,9% przed rokiem), przy średniej ogólnopolskiej 13,0%.

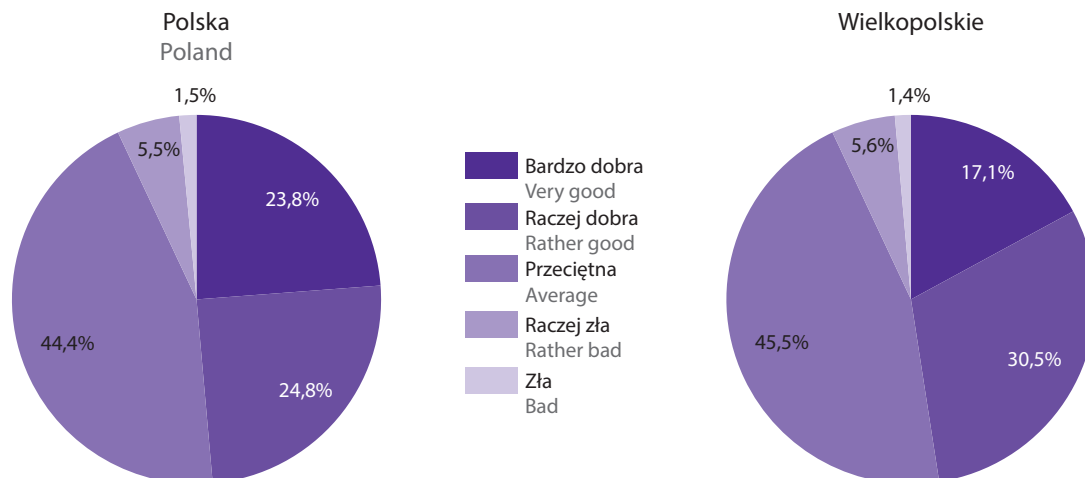
Ustawowa granica ubóstwa w IV kwartale 2019 r. została określona na poziomie 701 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 528 zł na 1 osobę dla gospodarstw wieloosobowych. Poniżej tej granicy ubóstwa w województwie wielkopolskim żyło w tym czasie 11,2% osób w gospodarstwach domowych (12,8% w 2018 r.) wobec 9,0% przeciętnie w kraju.

Wraz ze spadkiem wskaźników zasięgu ubóstwa, subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych uległa poprawie. Wpływ na to miało podwyższenie dochodów i jednocześnie powiększanie się ich przewagi nad wydatkami, pozwalające na gromadzenie oszczędności.

W 2019 r. w województwie wielkopolskim swoją sytuację materialną jako dobrą oceniło 17,1% gospodarstw domowych (przed rokiem inna nazwa kategorii „bardzo dobry” została wskazana przez 17,5%), a jako raczej dobrą – 30,5% (wobec 25,3%). W ciągu roku odsetek oceniających sytuację swego gospodarstwa pozytywnie zwiększył się o 4,8 p.proc. (przy wzroście w kraju o 4,6 p.proc.). Mniejszy był nato-

miast udział gospodarstw określających swoją sytuację materialną jako przeciętną (spadek o 3,8 p.proc. do 45,5%; w kraju o 3,5 p.proc. do 44,4%), a także postrzegających ją jako raczej złą albo złą (o 0,9 p.proc. do 7,0%; w kraju o 1,1 p.proc. do 7,0%).

Wykres 31. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2019 r.
Chart 31. Subjective evaluation of material situation of household in 2019

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

Social welfare and family support

Łączna kwota świadczeń wypłaconych w 2019 r. w ramach programu „Rodzina 500 plus” stanowiła 9,9% puli wypłaconej w kraju, a pod względem liczby rodzin objętych Kartą Dużej Rodziny województwo plasowało się na 3. miejscu. Liczba przyznanych świadczeń społecznych spadła. Wzrosła liczba żłobków oraz miejsc i dzieci w nich przebywających.

W ramach programu „Rodzina 500 plus” w województwie wielkopolskim w 2019 r. łączna kwota wypłaconych świadczeń wyniosła 3024281,6 tys. zł, co w skali kraju stanowiło 9,9%.

Tabela 17. Świadczenie wychowawcze
Table 17. Childraising benefit

Wyszczególnienie Specification	2016 ^a	2017	2018	2019
Wydatki na świadczenia wychowawcze w tys. zł Child-raising benefit payments in thousand PLN	1694870,3	2321684,5	2192936,5	3024281,6
Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie wychowawcze Monthly average number of families receiving child-raising	249925	252881	238898	240663 ^b
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze Monthly average number of children for which families received child-raising benefit	377794	379798	358762	358587 ^c 607443

^a W okresie IV-XII. ^b Dane dotyczą okresu od 1 stycznia do 30 czerwca; od 1 lipca 2019 r. nie są gromadzone informacje o liczbie rodzin pobierających świadczenie wychowawcze. ^c – Dane dotyczą okresu: w liczniku – od 1 stycznia do 30 czerwca, w mianowniku – od 1 lipca do 31 grudnia; Od 1 lipca 2019 r. świadczenie wychowawcze przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18 roku życia, bez względu na dochód osiągnięty przez rodzinę.

^a In the period of IV-XII. ^b Data concern from 1 January to 30 June; since 1 July 2019 information of the number of families receiving the child-raising benefit is not collected. ^c – Data concern: in the numerator – from 1 January to 30 June, in the denominator – from 1 July to 31 December; Since 1 July 2019 the child-raising benefit has been granted to every child until 18 years of age regardless of family income.

W 2019 r. w województwie Kartę Dużej Rodziny posiadało 98,1 tys. rodzin, które w skali kraju stanowiły 10,8%, co plasowało województwo na 3. miejscu. W przekroju powiatowym w województwie wielkopolskim najwięcej rodzin korzystało z tego programu w powiecie poznańskim (10,5 tys.) i Poznaniu (9,3 tys.), a także w powiatach: gnieźnieńskim (5,9 tys.), pilskim (4,4 tys.) i ostrowskim (4,2 tys.).

Tabela 18. Świadczenia pomocy społecznej
Table 18. Social assistance benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej (rzeczywista liczb osób) Beneficiaries of social assistance benefits (total real number of person)	164034	140720	105767	99969
Udzielone świadczenie w mln zł Benefits granted in million PLN	294,5	292,7	297,5	308,5
pomoc pieniężna financial assistance	205,7	194,8	177,9	174,8
pomoc niepieniężna non-financial assistance	88,9	97,9	119,6	133,7
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries per 10 thousand population	476,6	405,1	303,0	286,0

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Dane oszacowano na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, zawierającego informację o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy - gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn. zmianami).

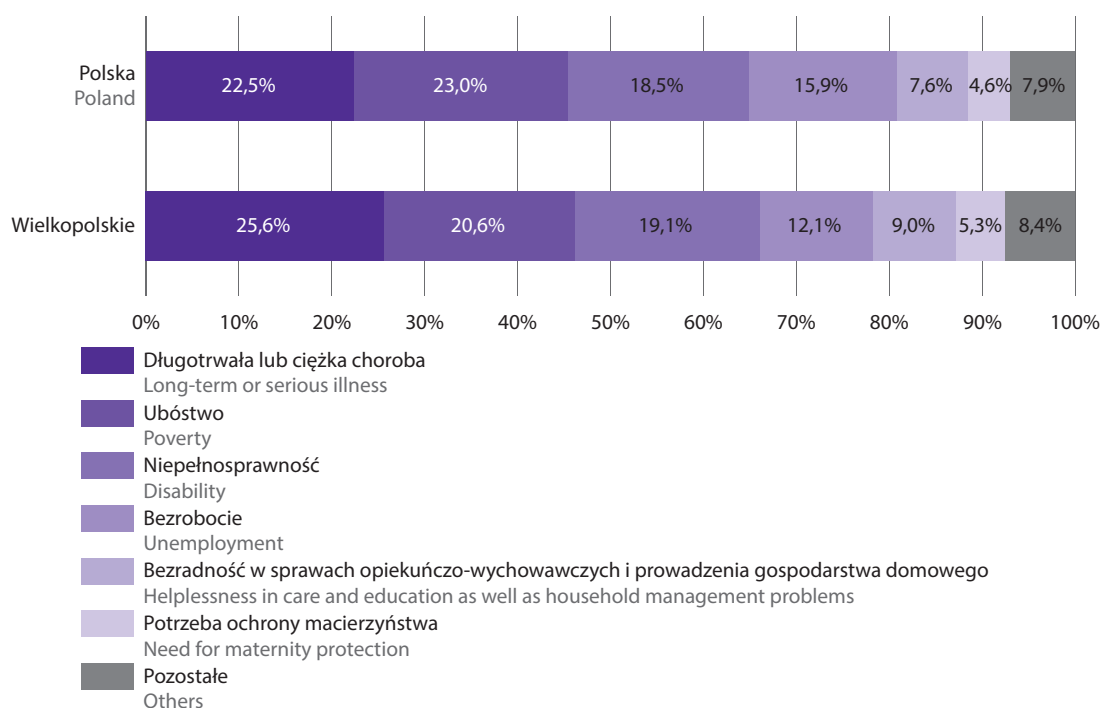
W 2019 r. świadczenia społeczne w województwie wielkopolskim przyznano dla 100,0 tys. osób, tj. o 5,5% mniej niż w poprzednim roku. W skali kraju beneficjenci pomocy społecznej z województwa wielkopolskiego stanowili 8,3% (podobnie jak z małopolskiego i śląskiego), a więcej osób z tego typu pomocy skorzystało tylko w województwie mazowieckim (12,1%). Pomoc w formie pieniężnej w województwie otrzymało 84,7% beneficjentów, a niepieniężnej – 49,7% (w kraju odpowiednio 89,6% i 49,9%). Kwota udzielonych świadczeń pomocy społecznej w 2019 r. wyniosła 308,5 mln zł (o 3,7% więcej niż w 2018 r.), co stanowiło 8,7% całkowitej kwoty świadczeń w Polsce.

Udział beneficjentów pomocy społecznej w liczbie ludności województwa wielkopolskiego w 2019 r. wynosił 4,3% (w kraju 4,6%) i w porównaniu z 2018 r. zmniejszył się o 0,3 p. proc., a w odniesieniu do 2010 r. o 3,7 p. proc. W województwie występuje terytorialne zróżnicowanie zasięgu korzystania z pomocy społecznej osób i gospodarstw domowych. W 2019 r. wartość omawianego wskaźnika była najwyższa w gminach: Malanów – 14,6% ogólnej liczby mieszkańców, Okonek – 10,9% i Margonin – 10,3%. Najmniejszy udział korzystających w ludności ogółem mieli beneficjenci: w Komornikach – 0,7%, Rozdrażewie – 1,5% oraz w Dopiewie i Perzowie – po 1,7%.

Tabela 19. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej

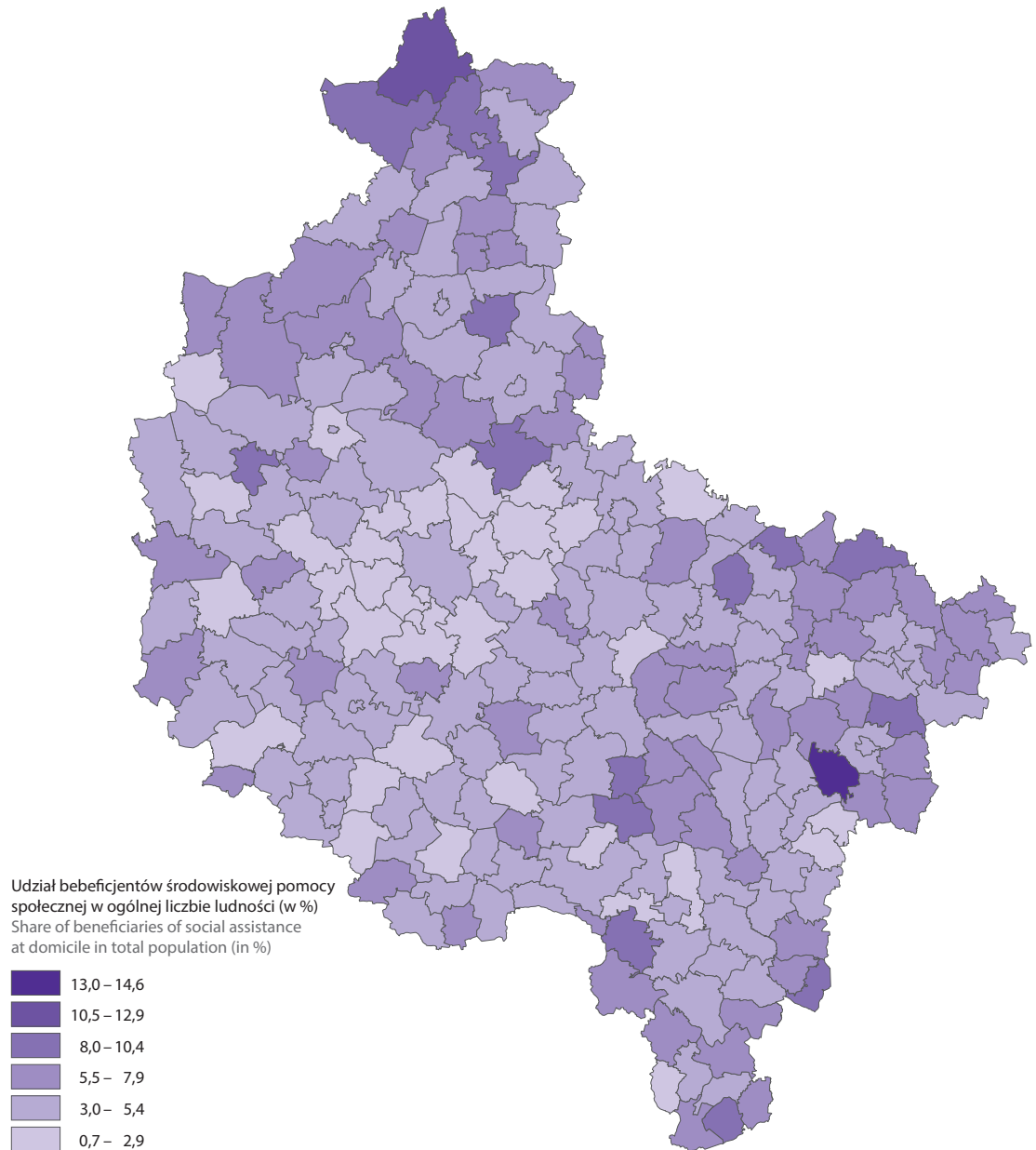
Table 19. Beneficiaries of community social assistance

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from community social assistance at domicile	98049	87370	74655	71013
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries of social assistance at domicile	274174	220729	161754	150367
10 tys. ludności per 10 thousand population	796,7	635,4	463,4	430,2

Wykres 32. Powody przyznania pomocy społecznej rodzinie w 2019 r.^aChart 32. Reasons of assigning help for family in 2019^a

^a Na podstawie decyzji.
^a Based on the decisions.

Mapa 25. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2019 r.
Map 25. Scope of use of social assistance at domicile in 2019

Żłobek to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w żłobku jest sprawowana od ukończenia 20 tygodnia życia dziecka, żłobek zapewnia opiekę do 10 godz. dziennie. Żłobki, obok klubów dziecięcych, opiekuna dziennego i niani, zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (tekst jednolity Dz. U. z 6 marca 2018 r. poz. 603). Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną ustawą sprawuje Minister Rodziny i Polityki Społecznej.

Klub dziecięcy to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w klubie dziecięcym jest sprawowana od ukończenia 1 roku życia dziecka, klub dziecięcy zapewnia opiekę do 5 godz. dziennie.

Oddział żłobkowy przy przedszkolu – jednostka działająca przy przedszkolu (lub innej instytucji) sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3 nie wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych.

Tabela 20. Żłobki i kluby dziecięce

Stan w dniu 31 grudnia

Table 20. Nurseries and children's clubs

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2011	2015	2018	2019
Żłobki Nurseries	45	199	327	395
w tym publiczne of which public	29	38	50	61
Oddziały żłobkowe Nursery sections	2	1	3	2
Kluby dziecięce Children's clubs	13	32	56	53
Miejsca ^a w tys.: Places ^a in thousands:	2,9	7,7	13,8	15,8
w żłobkach in nurseries	2,7	7,1	12,7	14,7
w klubach dziecięcych in children's clubs	0,2	0,5	1,0	1,0
Dzieci przebywające ^a (w ciągu roku) w tys.: Children staying ^a (during the year) in thousands:	4,5	10,3	17,3	20,5
w żłobkach in nurseries	4,1	9,6	16,2	19,2
w klubach dziecięcych in children's clubs	0,2	0,6	1,0	1,2

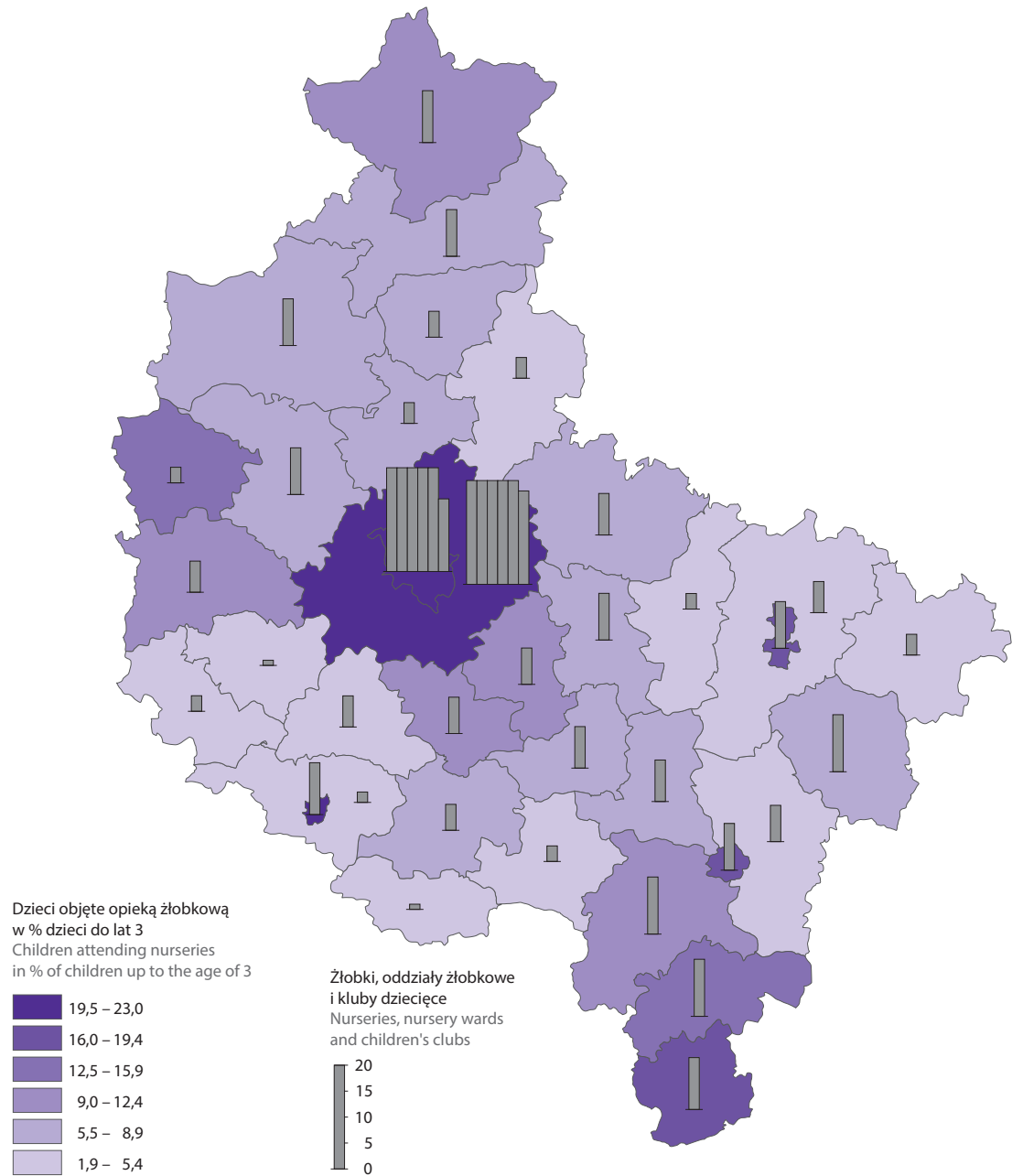
^a Łącznie z oddziałami żłobkowymi.

^a Including nursery sections.

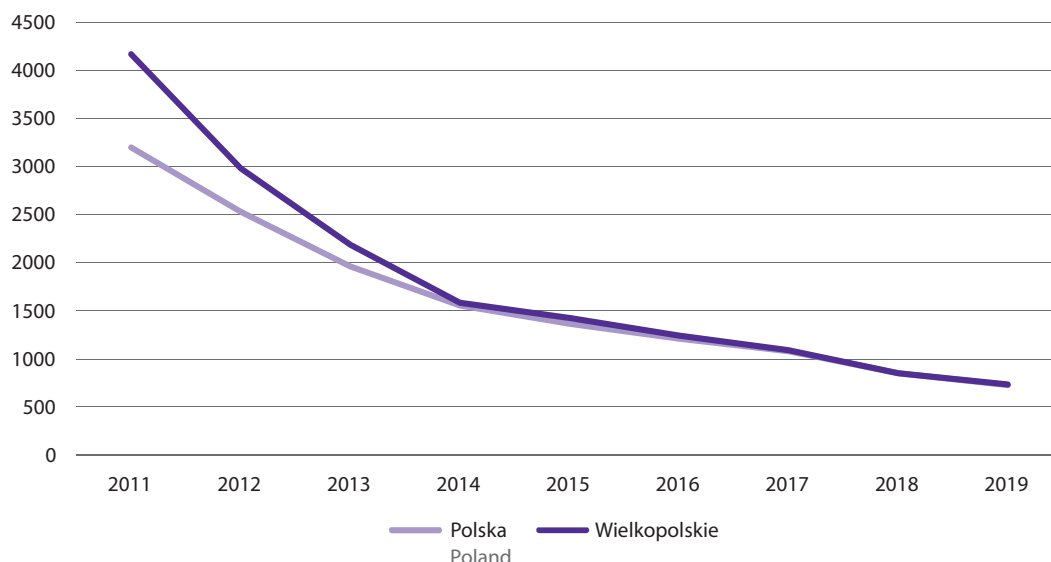
W 2019 r. w województwie wielkopolskim funkcjonowało 395 żłobków (o 68 więcej niż przed rokiem), 2 oddziały żłobkowe (w 2018 r. – 3) oraz 53 kluby dziecięce (w 2018 r. – 56). Zdecydowaną większość stanowiły placówki niepubliczne. Tylko część żłobków i klubów dziecięcych była przystosowana do potrzeb dzieci niepełnosprawnych. Udogodnienia w postaci pochylni, podjazdów i platform posiadały 153 placówki (o 23 więcej niż przed rokiem), a 21 (o 1 mniej) – dysponowało windą.

W 2019 r. w żłobkach i klubach dziecięcych były łącznie 15794 miejsca (o 2043, tj. o 14,9% więcej niż przed rokiem). W ciągu całego roku opieką objęto tam 20458 dzieci, tj. o 18,0% więcej niż w 2018 r. W końcu roku z instytucjonalnych form opieki korzystało 14161 dzieci, co oznacza wykorzystanie miejsc w tych placówkach na poziomie 89,7% (w 2018 r. 87,1%). W kraju miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych były obsadzone w 89,8% (w 2018 r. 89,4%). Na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w wielkopolskim w 2019 r. przypadało 122 dzieci objętych opieką instytucjonalną, przy przeciętnej w kraju 124 (przed rokiem 103 dzieci wobec 105 w kraju).

Mapa 26. Żłobki i kluby dziecięce w 2019 r.
 Map 26. Nurseries and children clubs in 2019

Wykres 33. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych
Chart 33. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries and children's clubs

Na każde 100 miejsc oferowanych przez żłobki, oddziały żłobkowe i kluby dziecięce przypadało 734 dzieci do lat 3 zamieszkałych w województwie wielkopolskim, tj. o 9 więcej niż średnio w kraju. Wskaźnik ten był niższy zarówno w stosunku do poprzedniego roku, jak i do 2011 r. (odpowiednio o 116 i o 3442 na każde 100 miejsc).

Warunki mieszkaniowe

Housing conditions

W 2019 r., podobnie jak rok wcześniej, wzrosła liczba mieszkań (głównie w Poznaniu i powiecie poznańskim). Pod względem wielkości zasobów województwo wielkopolskie zajmowało 3. miejsce w kraju, natomiast po odniesieniu tej wielkości do liczby mieszkańców, lokowało się na miejscu przedostatnim. Długości sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej zwiększyły się, podobnie jak zużycie wody, ilość odprowadzonych ścieków i zużycie gazu.

Tabela 21. Zasoby mieszkaniowe
Stan w dniu 31 grudnia
Table 21. Dwelling stocks
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Mieszkania Dwellings	1111859	1178080	1230512	1251729
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności Dwelling stocks per 1000 population	322,6	339,0	352,2	357,8
Przeciętna w zasobach: Dwelling stocks, average:				
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	4,04	4,05	4,05	4,05
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor area of a dwelling in m ²	79,5	80,9	81,5	81,6
liczba osób na 1 mieszkanie number of persons per dwelling	3,10	2,95	2,84	2,80

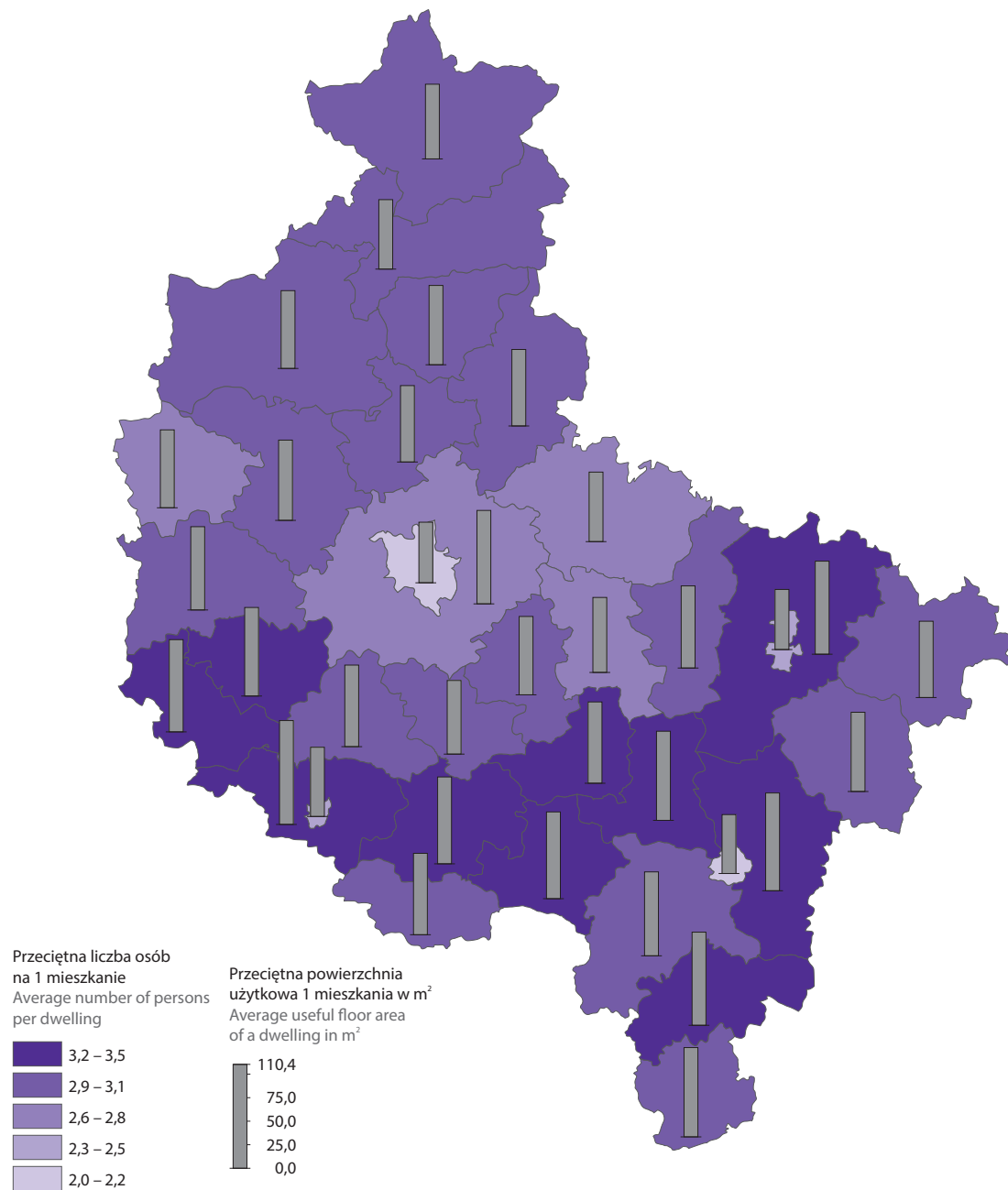
Według bilansu zasobów mieszkaniowych, w końcu 2019 r. w województwie było 1251,7 tys. mieszkań, tj. o 1,7% więcej niż przed rokiem. Podobnie jak w poprzednich latach, pod względem wielkości zasobów województwo wielkopolskie zajmowało 3. miejsce w kraju, natomiast po odniesieniu tej wielkości do liczby mieszkańców lokowało się na miejscu przedostatnim. Największą liczbą mieszkań dysponują Poznań i powiat poznański, gdzie również odnotowano rekordowe w skali roku (w liczbach bezwzględnych) przyrosty zasobów mieszkaniowych (w Poznaniu o 4,8 tys. mieszkań, a w powiecie poznańskim o 4,6 tys.).

Mapa 27. Warunki mieszkaniowe ludności w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 27. Housing conditions of population in 2019

As of 31st December

W 2019 r. w województwie wielkopolskim wskaźnik określający liczbę mieszkań przypadających na 1000 ludności wyniósł 358 mieszkań, tj. o 28 mniej niż przeciętnie w kraju (w 2018 r. przypadało tu 352 mieszkania wobec 381 w kraju). Tak jak w poprzednich latach, pod względem wielkości tego wskaźnika przodowały miasta na prawach powiatu (od 396 mieszkań w Lesznie do 499 w Poznaniu). Największy przyrost zasobów w stosunku do poprzedniego roku obserwowano w Poznaniu, gdzie na 1000 mieszkańców przypadało ok. 11 mieszkań więcej niż w 2018 r. Stosunkowo wysoki wzrost wskaźnika zasobów mieszkaniowych wystąpił ponadto w Lesznie (o 9 mieszkań więcej), Kaliszu (o 8 więcej) oraz w powiatach grodziskim i rawickim (o 7 więcej). Podobnie jak w poprzednich latach, relatywnie małe były zasoby mieszkaniowe powiatów: kaliskiego (283 mieszkania na 1000 ludności), wolsztyńskiego (288 mieszkań) oraz konińskiego (290 mieszkań).

W województwie wielkopolskim w 2019 r. na 1 osobę przypadało przeciętnie 29,2 m² powierzchni użytkowej mieszkania, podczas gdy w kraju było to 28,7 m² (przed rokiem 28,7 m² wobec 28,2 m² w kraju).

W 1 mieszkaniu mieszkało średnio 2,80 osób, natomiast na 1 izbę przypadało przeciętnie 0,69 osób (w kraju 2,59 i 0,68 osób). Mieszkania na wsi miały więcej izb i większą przeciętną powierzchnię użytkową niż w miastach (odpowiednio: 4,54 izb i 100,0 m² wobec 3,75 izb i 70,5 m² w miastach), ale były gęściej zaludnione (3,41 osób na mieszkanie wobec 2,42).

W 2019 r. odnotowano niewielkie zmiany w wyposażeniu lokali mieszkalnych w podstawowe instalacje. Odsetek mieszkań posiadających ustęp zwiększył się o 0,1 p.proc. (do 96,3%), a mieszkań z łazienką (do 94,1%); o 0,2 p.proc. – mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie (do 84,1%) oraz o 1,9 p.proc. – mieszkań podłączonych do sieci gazowej (do 54,2%). Odsetek mieszkań obsługiwanych przez wodociągi nie zmienił się i wyniósł 98,6%.

Tabela 22. Wodociągi
Stan w dniu 31 grudnia
Table 22. Water supply system
As of 31st December

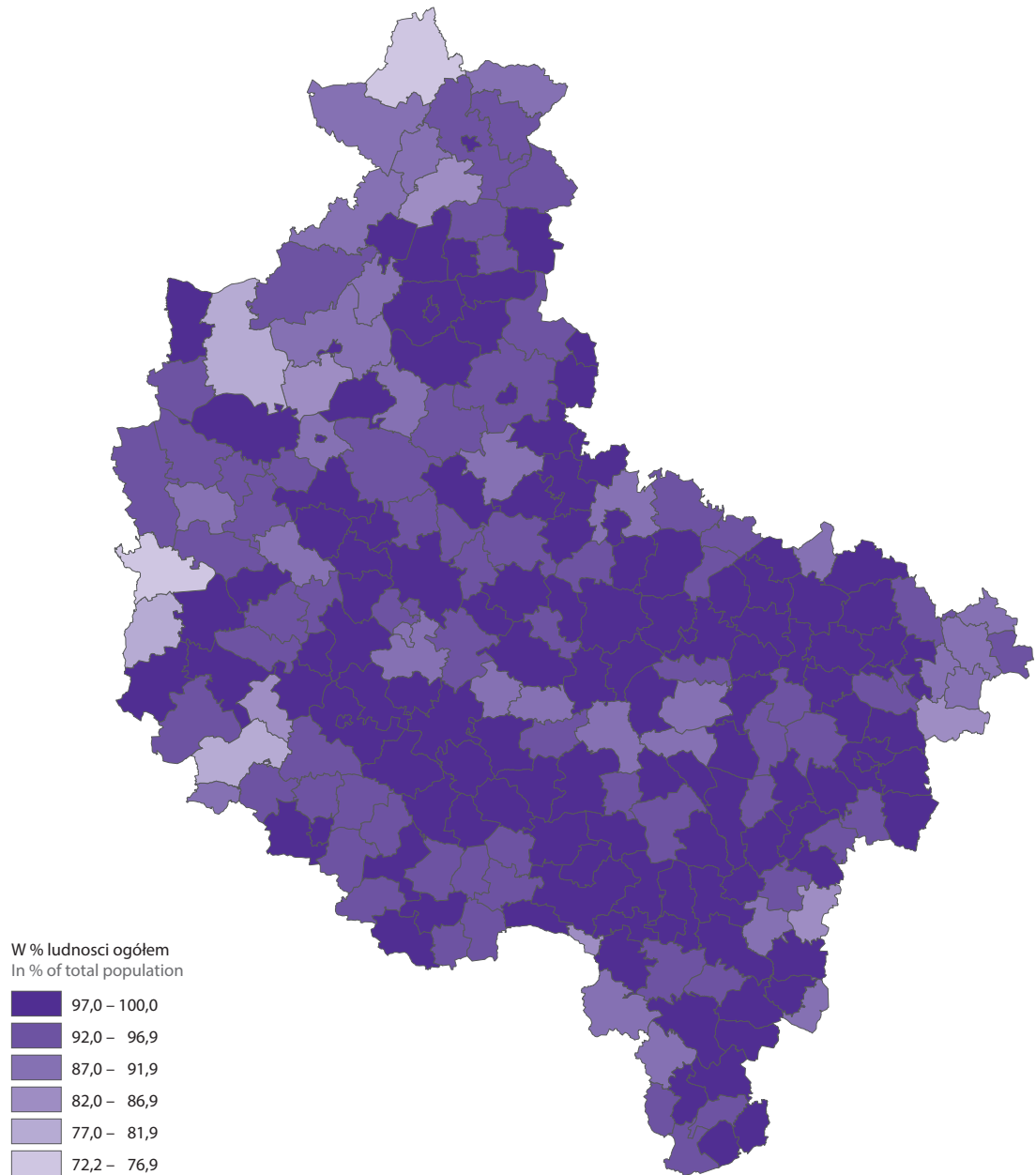
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Sieć rozdzielcza w km Distribution network in km	29064,4	31889,4	32590,7	32860,6
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in pcs	481168	567550	597321	608314
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm ³	120,4	128,2	137,1	141,0

W 2019 r. długość wodociągowej sieci rozdzielczej w województwie wielkopolskim wyniosła 32,9 tys. km i w ciągu roku zwiększyła się o 0,8% (w kraju o 1,0%). Wskaźnik gęstości sieci na 100 km² osiągnął wartość 110,2 km i był o 0,9 km wyższy niż rok wcześniej oraz o 10,8 km wyższy niż średnio w kraju. Do budynków mieszkalnych doprowadzono w tym czasie 11,0 tys. nowych przyłączy wodociągowych, tym samym ich całkowita liczba zwiększyła się o 1,8% (w kraju przeciętny wzrost wyniósł 1,9%).

W porównaniu z 2018 r. zużycie wody w gospodarstwach domowych w województwie wielkopolskim zwiększyło się o 2,9% (przy wzroście w kraju o 0,9%). Średnie zużycie wody na 1 mieszkańca kształtowało się na poziomie 40,3 m³ (37,8 m³ w miastach; 43,3 m³ na wsi) i było większe o 1,0 m³ niż przed rokiem, a o 6,6 m³ w stosunku do średniej krajowej. Wyższy wzrost zużycia wody zanotowano na wsi (o 1,7 m³; w kraju o 0,6 m³). W miastach zużycie wody w ciągu roku zwiększyło się o 0,5 m³; w kraju o 0,1 m³.

Z sieci wodociągowej korzystało 3379566 osób czyli 96,6% ogółu mieszkańców województwa, przy czym w miastach 98,0%, a na wsi 95,0%. W skali kraju z wodociągów korzystało 92,2% mieszkańców (96,6% w miastach i 85,5% na wsi). Dla porównania rok wcześniej odsetek korzystających w województwie kształtował się na poziomie 96,6%, a w 2010 r. 92,5%.

Mapa 28. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2019 r.
Map 28. Population connected to the water supply system in 2019

Mapa 29. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2019 r.
Map 29. Population connected to the sewage system in 2019

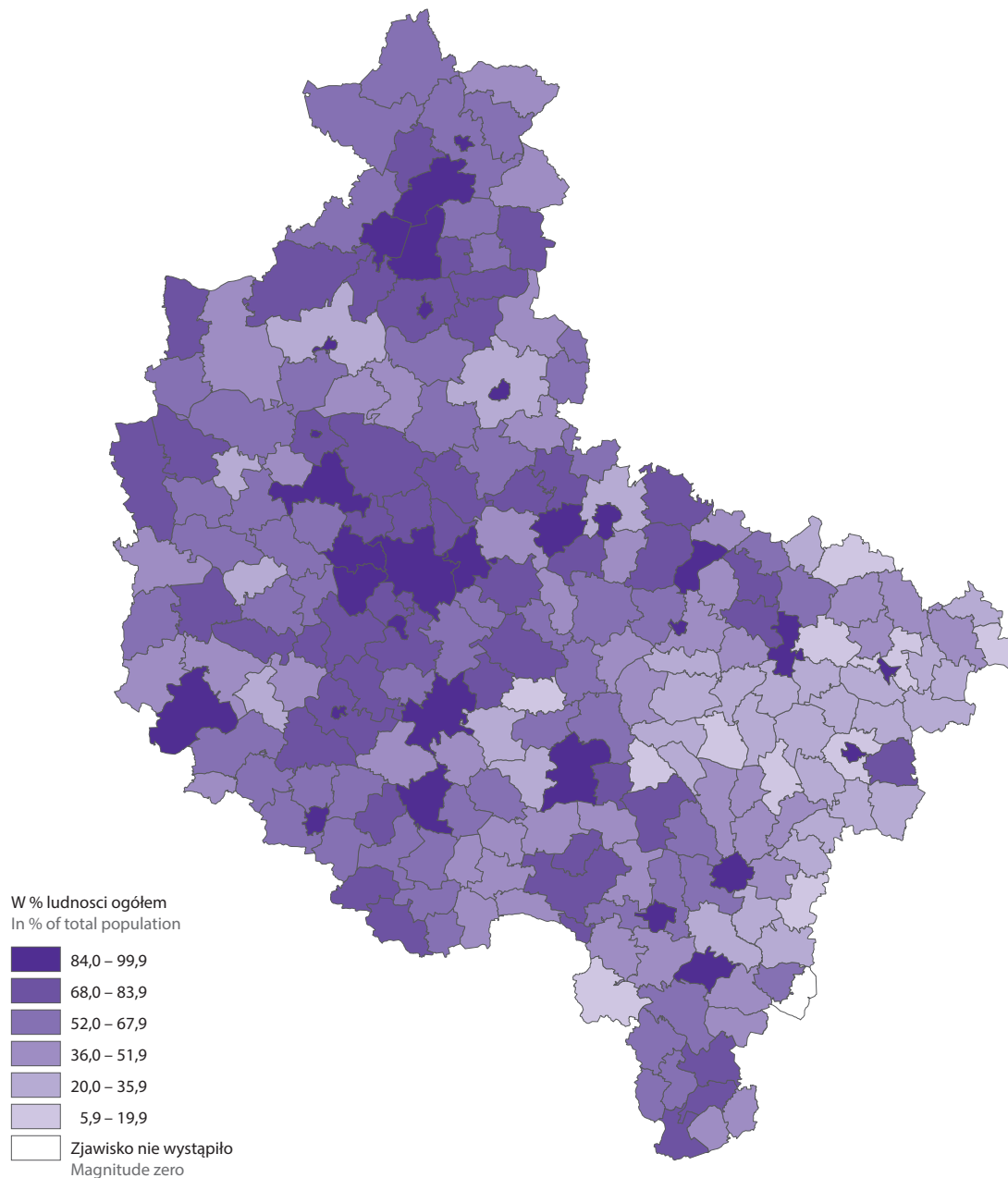

Tabela 23. Kanalizacja
Stan w dniu 31 grudnia
Table 23. Sewage system
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Sieć kanalizacyjna ^a w km Sewage system ^a in km	9520,8	13114,9	14721,5	15087,1
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in pcs	242165	326241	364129	370458
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm ³ Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm ³	105,6	110,0	118,7	122,0
w tym oczyszczane of which treated	105,6	109,9	118,7	121,9

^a Łącznie z kolektorami
^a Including collectors

W 2019 r. w województwie wielkopolskim sieć kanalizacyjna osiągnęła długość 15,1 tys. km i w ciągu roku wydłużyła się o 0,4 tys. km, tj. o 2,5% (w kraju o 2,8%). Wskaźnik gęstości sieci na 100 km² osiągnął wartość 50,6 km i był o 1,2 km wyższy niż rok wcześniej, ale o 2,2 km niższy niż średnio w kraju. Przybyło w tym czasie 6,3 tys. nowych przyłączy kanalizacyjnych do budynków mieszkalnych, co oznacza wzrost średnio o 1,7%, w tym na wsi o 3,4% (w kraju liczba przyłączy kanalizacyjnych zwiększyła się o 3,1%).

W 2019 r. z sieci kanalizacyjnej w województwie wielkopolskim korzystało 2527449 osób co stanowi 72,2% ogółu mieszkańców, przy czym w miastach z kanalizacji sieciowej korzystało 92,1% ludności, a na wsi 48,9% (w kraju odpowiednio: 71,2%, 90,5% i 42,2%). W porównaniu z rokiem poprzednim odsetek osób korzystających z sieci w województwie wzrósł o 0,1 p.proc. (w kraju o 0,4 p.proc.), a w porównaniu z 2010 r. o 11,2 p.proc. (w kraju o 9,2 p.proc.).

Tabela 24. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych
Stan w dniu 31 grudnia
Table 24. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system
in households
As of 31st December

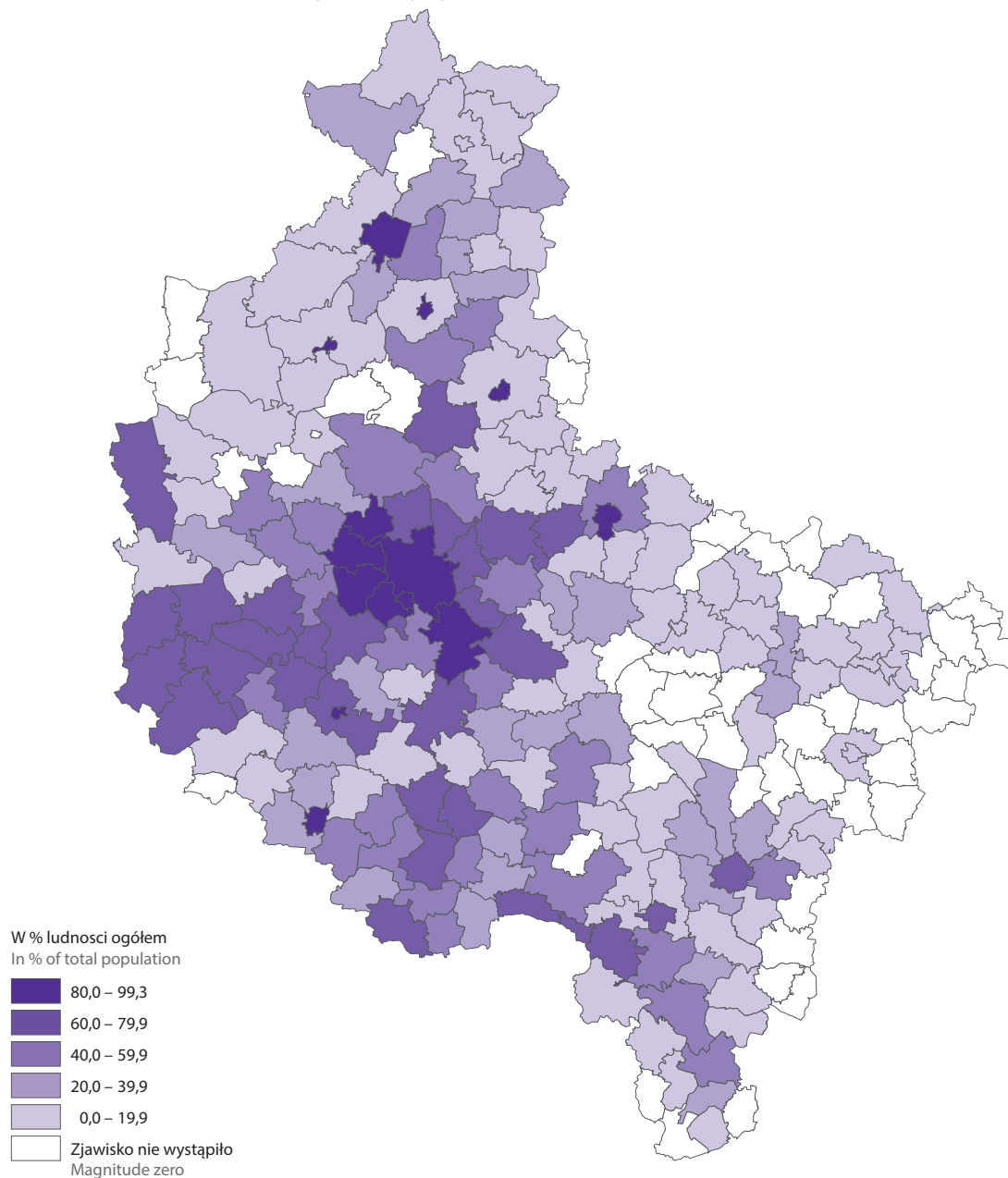
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Sieć gazowa w km Gas supply system in km	13046,5	14803,9	15753,5	16036,1
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt. Connections leading to residential and non-residential buildings in pcs	215192	242797	290886	301113
Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys. Consumers of gas from gas supply system ^a in thousands	554,8	570,8	625,2	642,1
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku): Consumption of gas from gas supply system (during the year):				
w GWh in GWh	.	4179,4	4878,3	4958,0
na 1 mieszkańca w kWh per capita in kWh	.	1203,1	1397,5	1418,4

^a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.
^a Including gas customers using collective gas-meters.

Rozwój infrastruktury gazowej na obszarze wielkopolskiego w 2019 r. spowodował przyrost długości sieci (przesyłowej i rozdzielczej łącznie) o 283 km, do 16,0 tys. km. Względny wzrost w porównaniu z 2018 r. wyniósł 1,8% i był niższy od obserwowanego w całym kraju (2,3%). Wskaźnik gęstości sieci na 100 km² osiągnął wartość 53,8 km i był o 1,0 km wyższy niż rok wcześniej oraz o 3,3 km wyższy niż średnio w kraju.

W porównaniu z rokiem 2018 liczba odbiorców gazu sieciowego zwiększyła się średnio o 2,7%, a jego zużycie – o 1,6%. Wzrost zanotowano przede wszystkim na wsi, gdzie liczba odbiorców wzrosła o 8,1%, a zużycie o 3,7%, podczas gdy w miastach obserwowano odpowiednio wzrost o 1,4% i 0,7%.

Mapa 30. Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2019 r.
Map 30. Population connected to the gas supply system in 2019

W 2019 r. z sieci gazowej w województwie wielkopolskim korzystało 1743885 osób, a odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej wyniósł 49,8%, przy czym w miastach był większy niż na wsi (70,0% wobec 26,2%). W skali kraju z sieci gazowej korzystało 52,9%, mieszkańców (71,4% w miastach i 25,2% na wsi). Udział osób korzystających z sieci gazowej w ludności ogółem w 2019 r. w porównaniu do 2018 r. wzrósł w województwie o 1,6 p.proc., natomiast do 2010 r. o 1,9 p.proc.

Zużycie gazu z sieci przez gospodarstwa domowe w przeliczeniu na odbiorcę w województwie wielkopolskim w 2019 r. wyniosło 7721,2 kWh (przy średniej ogólnopolskiej 6014,1 kWh) i w ciągu roku zmniejszyło się o 81,9 kWh (o 1,1%). Pomimo spadku, podobnie jak w poprzednich latach, wskaźnik zużycia gazu na odbiorcę był tu najwyższy w kraju. Na wsi zużycie gazu było większe niż w mieście i kształtowało się na poziomie 11987,9 kWh na odbiorcę wobec 6647,4 kWh, ale w obu przypadkach wskaźnik był niższy aniżeli w 2018 r. (odpowiednio o 4,1% na wsi i o 0,7% w miastach).

W kontekście rozwoju sieci gazowej warto odnotować wzrost liczby gospodarstw domowych ogrzewających mieszkania gazem. W porównaniu z poprzednim rokiem, w 2019 r. w województwie liczba takich odbiorów zwiększyła się o 20,5%, przy średnim wzroście w kraju o 12,7%. Jednocześnie zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań wzrosło o 8,0% w województwie, a w kraju o 21,0%.

Ochrona zdrowia

Health care

Województwo wielkopolskie kolejny rok zajmowało ostatnie miejsce w kraju pod względem dostępności lekarzy, dentystów czy pielęgniarek. Wskaźnik określający liczbę ludności przypadającą na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej był nieco poniżej średniej dla kraju. Wskaźnik obsady łóżek szpitalnych w wielkopolskim należał do najwyższych w Polsce. Łączne wydatki jednostek samorządu terytorialnego (JST) z województwa na ochronę zdrowia stanowiły 10,3% wydatków JST na ten cel w kraju, wydatki na 1 mieszkańca województwa były o 1/3 niższe niż w kraju.

Tabela 25. Placówki opieki zdrowotnej

Stan w dniu 31 grudnia

Table 25. Health care facilities

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2012	2015	2018	2019
Przychodnie Out-patient departments	1801	1851	1937	1949
Praktyki lekarskie ^a Medical and dental practices ^a	799	712	626	589
Porady udzielone ^{bc} w tys: Consultations provided ^{bc} in thousands:	26046,7	27520,1	28551,3	28808,1
lekarskie medical	23564,0	25055,5	26158,6	26364,4
stomatologiczne dental	2482,7	2464,6	2392,8	2443,7
Szpitale ogólne General hospitals	67	65	61	59

^a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub przychodniami. ^b Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów. ^c W ciągu roku.

^a Data concern practices that have signed contract with the National Health Fund or out-patient departments. ^b Including consultations paid by patients. ^c During the year.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna realizowana jest przez poradnie, przychodnie i praktyki lekarskie (tj. przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria i izby chorych oraz zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne).

Stacjonarna opieka zdrowotna to całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska świadczona w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (tj. szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, oddziały opieki paliatywnej, sanatoria).

Ratownictwo medyczne to system, który tworzy się w ramach realizacji zadań państwa polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

Podstawowym zadaniem sprawnie działającego systemu ochrony zdrowia jest zapewnienie dostępu do kadry medycznej, a także dbanie o jakość oferowanych usług. Zgodnie z rejestrami prowadzonymi przez izby: lekarskie, pielęgniarek i położnych, aptekarskie oraz diagnostów laboratoryjnych, w końcu 2019 r. w województwie wielkopolskim uprawnienia do wykonywania zawodów medycznych posiadało 11873 lekarzy, 3656 lekarzy dentystów, 23375 pielęgniarek, 33880 położnych, 3479 farmaceutów i 1442 diagnostów. Kadra medyczna pracująca bezpośrednio z pacjentem obejmowała m.in. 5270 lekarzy, 270 lekarzy dentystów, 11960 pielęgniarek, 2125 położnych, 2689 farmaceutów, 1408 fizjoterapeutów oraz 879 diagnostów laboratoryjnych. W porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano niewielki spadek liczności we wszystkich grupach pracujących z wyjątkiem diagnostów.

Wykres 34. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 34. Doctors and nurses per 10 thousand population
As of 31st December

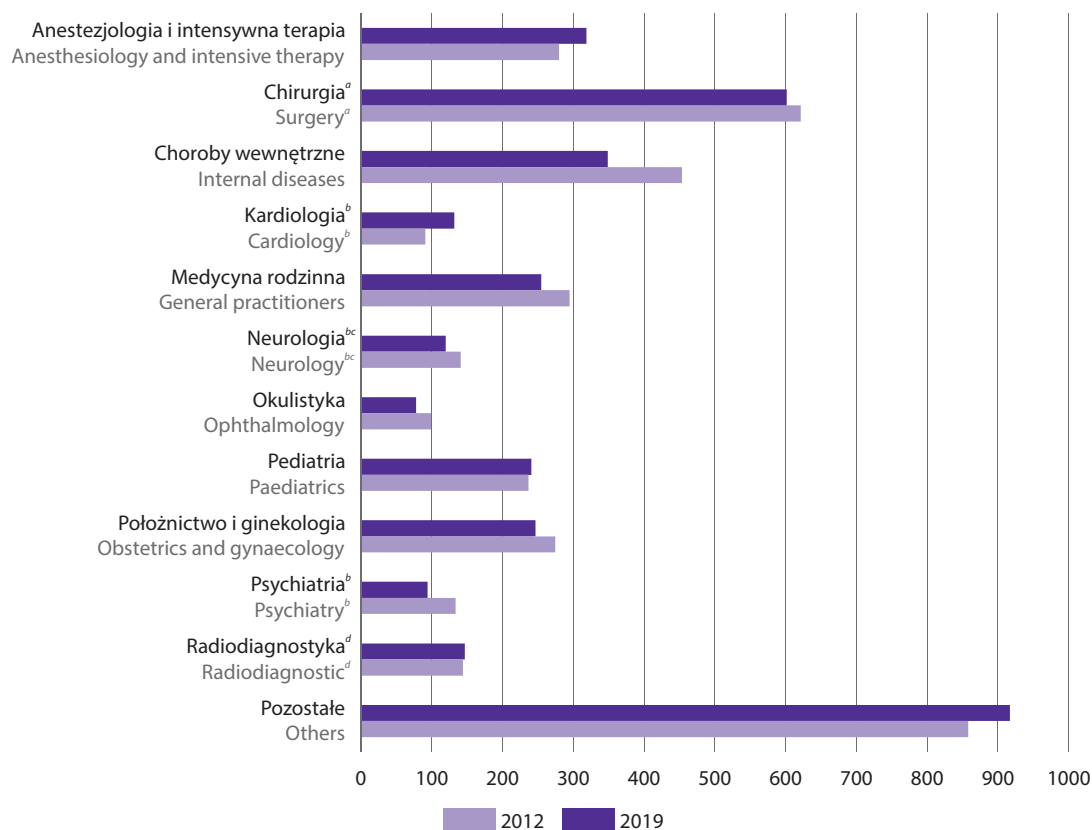

^a Za rok 2012 dane łącznie ze sprawozdawczością MZ, MSWiA, Domów Pomocy Społecznej, Żłobków i Klubów dziecięcych prezentowane są tylko dla województw.

^a For the year 2012, data include the reporting of Ministry of Health, Ministry of Interior, social welfare centres, nurseries and children's clubs, but data are presented only for the voivodships.

Pod względem dostępności lekarzy, dentystów czy pielęgniarek wielkopolskie nadal zajmuje ostatnie miejsce w kraju. W 2019 r. na 10 tys. mieszkańców przypadało tu 15,1 lekarza (o 0,2 mniej niż przed rokiem i o 8,6 mniej niż przeciętnie w kraju), 34,2 pielęgniarek (o 2,3 mniej niż przed rokiem i o 16,1 mniej niż w kraju), 0,8 lekarzy dentystów (tyle samo jak przed rokiem, ale o 2,7 mniej niż w kraju) oraz 6,1 położnych (o 0,1 mniej niż przed rokiem, ale o 0,1 więcej niż w kraju).

Wykres 35. Lekarze specjaliści
Stan w dniu 31 grudnia
Chart 35. Doctors specialists
As of 31st December

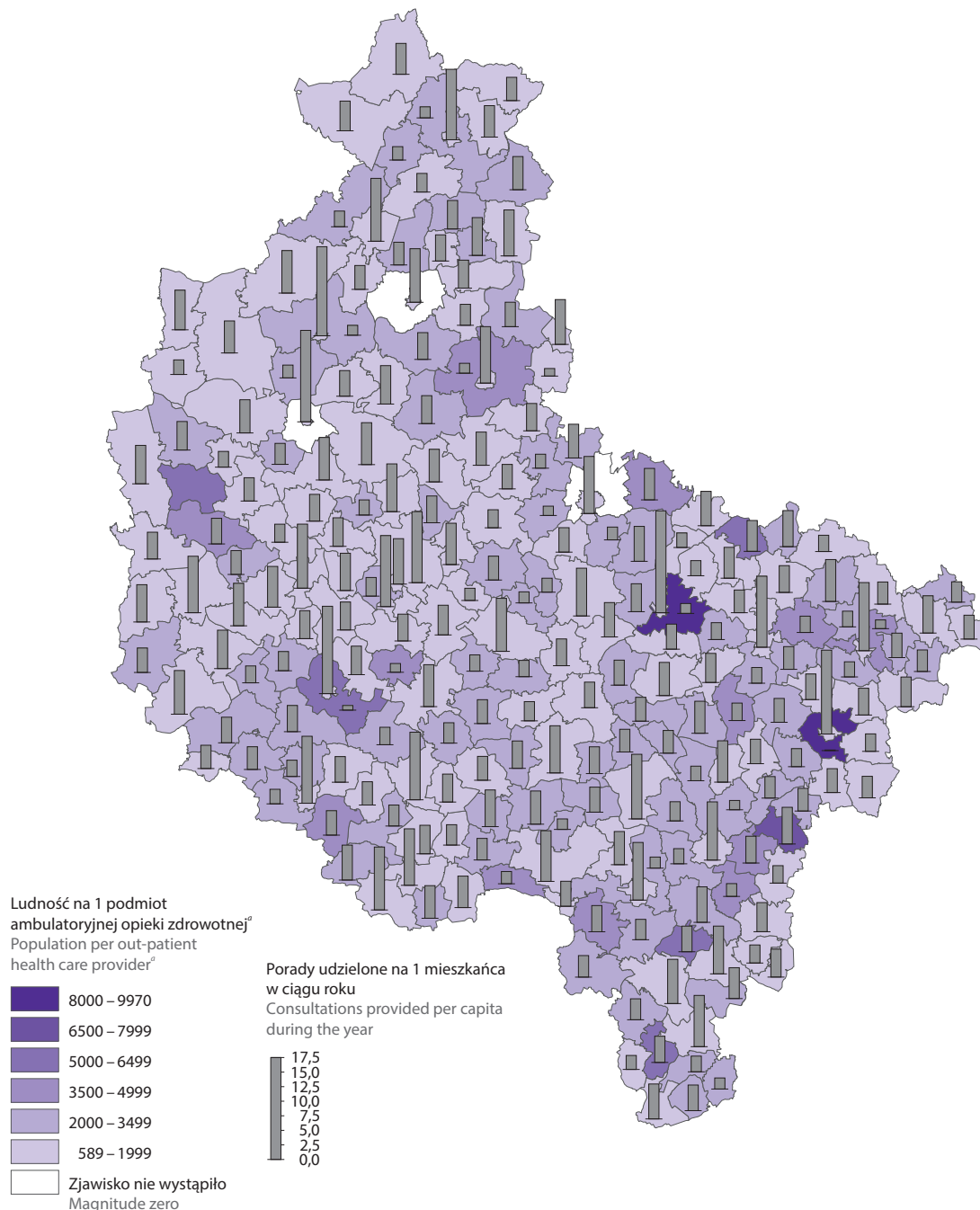
a Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurochirurgii, chirurgii onkologicznej, plastycznej, szczękowej, kardiochirurgii oraz urologii i chirurgii naczyniowej. b Łącznie ze specjalistami dziecięcymi. cd Także: c – neuropatologii, d – radiologii i diagnostyki obrazowej, radioterapii onkologicznej i radiologii dziecięcej.

a General, paediatric and thoracic surgery, orthopaedics and traumatology, orthopaedics and traumatology of the locomotor system, neurosurgery, oncological, plastic, maxillo-facial surgery, cardiosurgery as well as urology and vascular surgery. b Including children's specialists. cd Also: c – neuropathology, d – radiology and imaging diagnostics, oncological radiotherapy and children's radiology.

W 2019 r. w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej w województwie wielkopolskim działało 1949 przychodni, zarejestrowano także 589 praktyk lekarskich prowadzonych w ramach kontraktu z NFZ. Wskaźnik określający liczbę ludności przypadającą na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (łącznie z praktykami lekarskimi) wyniósł 1379 osoby (przy średniej ogólnopolskiej 1461 osoby) i lokował wielkopolskie w środkowej części listy województw.

W ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w wielkopolskim udzielono łącznie 28808,1 tys. porad, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca oznaczało 7,5 porad – w przypadku porad lekarskich i 0,7 – dla porad stomatologicznych (w kraju odpowiednio 7,7 i 0,9).

Mapa 31. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2019 r.
 Map 31. Out-patient health care in 2019

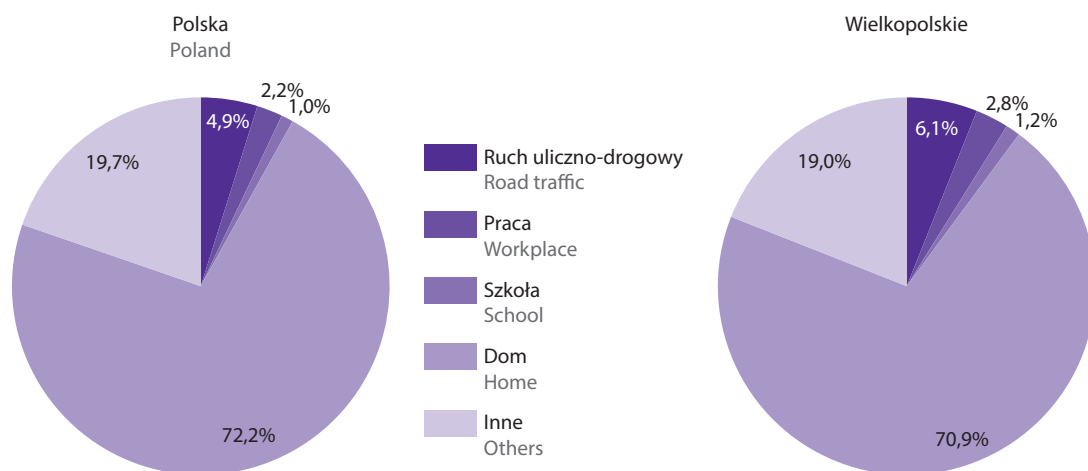
W województwie wielkopolskim na koniec 2019 r. funkcjonowało 59 szpitali ogólnych (o 2 mniej niż w 2018 r.). Dysponowały one 13,1 tys. łóżek (łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków), tj. 13,1% mniej niż rok wcześniej. Natomiast pacjentów (bez międzyoddziałowego ruchu chorych) leczono w nich o 4,8% mniej – 687,5 tys. osób. Na 1 łóżko przypadały średnio 267 osoby, przy przeciętnej dla kraju 230 osób. Wskaźnik obsady łóżek szpitalnych w wielkopolskim należał do najwyższych w Polsce. Większe obłożenie łóżek obserwowano tylko w województwie pomorskim – 278 osób.

W 2019 r. w województwie wielkopolskim funkcjonowało 121 zespołów ratownictwa medycznego (7,6% jednostek tego typu w Polsce), w tym 87 podstawowych i 34 specjalistycznych (odpowiednio 7,2% i 9,2% jednostek w kraju). W województwie działały również 2 lotnicze zespoły ratownictwa medycznego posiadające śmigłowiec (9,5% jednostek w kraju), 25 szpitalnych oddziałów ratunkowych (10,5%) i 13 izb przyjęć (8,4%). Na jeden szpitalny oddział ratunkowy w województwie przypadało 139,9 tys. osób (o 13,6% mniej niż przeciętnie w kraju).

Liczba i rodzaj jednostek ratownictwa medycznego niewiele zmieniły się względem roku poprzedniego. Zwiększyła się liczba jednostek podstawowych (zmiana z 80 na 87) kosztem specjalistycznych (zmiana z 37 na 34), przybyły jedna izba przyjęć oraz jeden szpitalny oddział ratunkowy.

W 2019 r. zespoły ratownictwa medycznego wyjeżdżały na miejsce zdarzenia 193207 razy (6,2% w skali kraju) i udzieliły pomocy 196034 osobom (6,3% w skali kraju), a w przypadku 3921 osób (6,7% w skali kraju) stwierdzono zgon przed podjęciem lub w trakcie czynności ratunkowych. W większości przypadków miejscem zdarzenia był dom (70,9%, w kraju 72,2%). Interwencje w ruchu uliczno-drogowym stanowiły 6,1% zdarzeń (o 1,2 p.proc. więcej niż przeciętnie w kraju), w pracy 2,8% (w kraju 2,2%), a w szkole 1,2% (w kraju 1,0%). Pomocy najczęściej udzielano mężczyznom (53,6%, w kraju 52,8%). Dzieci i młodzież do 18 lat stanowiły 6,1% poszkodowanych, a 42,1% osób, którym udzielono pomocy, miały 65 lat lub więcej.

Wykres 36. Wyjazdy jednostek systemu ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia w 2019 r.
Chart 36. Responses of emergency medical services by place of accident in 2019

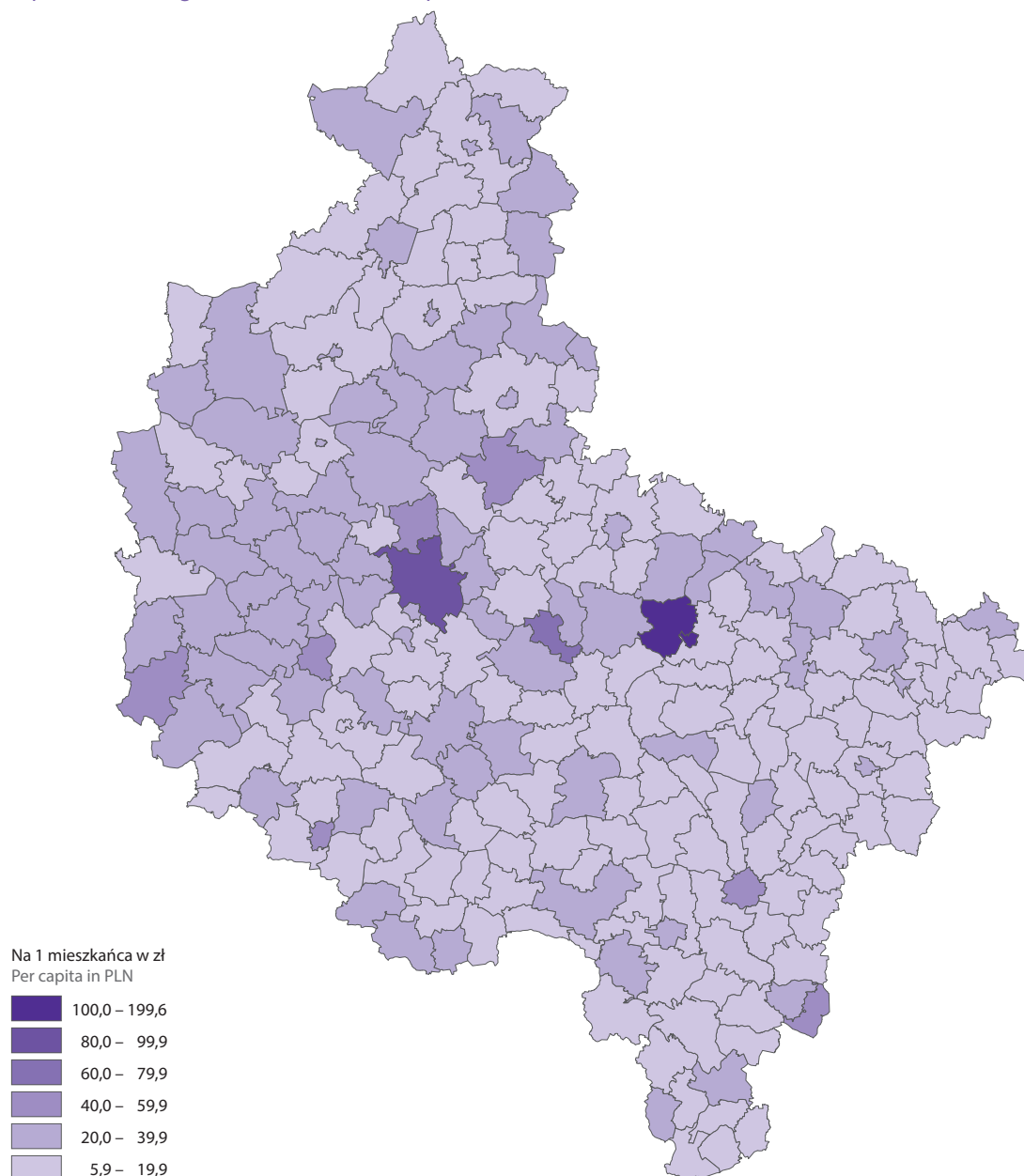
W 2019 r. jednostki samorządu terytorialnego w województwie wielkopolskim łącznie wydały na ochronę zdrowia 466,4 mln zł (10,3% wydatków na ten cel samorządów w kraju). W porównaniu z rokiem poprzednim wydatki na ochronę zdrowia wzrosły o 5,3% (w kraju o 17,3%), a w stosunku do 2010 r. o 63,9% (w kraju o 13,8%).

Wydatki na ochronę zdrowia kształtowały się różnie w zależności od poziomu jednostki terytorialnej. W województwie wielkopolskim w 2019 r. samorząd województwa wydał na ten cel 219,7 mln zł (47,1% wydatków JST w dziale „Ochrona zdrowia”), powiaty – 129,70 mln zł (27,7%), miasta na prawach powiatu – 54,6 mln zł (11,7%), a gminy – 63,1 mln zł (13,5%). W kraju struktura wydatków na służbę zdrowia była nieco odmienna – wydatki samorządu województwa miały niższy udział (na poziomie 34%), a miast na prawach powiatu wyższy (ok. 26%).

Według rozdziałów klasyfikacji budżetowej gminy 76,9% wydatków na ochronę zdrowia przeznaczyły na finansowanie przeciwdziałania alkoholizmowi. Powiaty, w dominującej części przeznaczyły swoje środki na szpitale ogólne – 64,9% wydatków na ochronę zdrowia, a miasta na prawach powiatu na 2 rozdziały budżetowe: przeciwdziałanie alkoholizmowi (36,5%) i szpitale ogólne (36,3%).

W 2019 r. wydatki na 1 mieszkańca gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” wyniosły w województwie 33,68 zł (w kraju 49,39 zł) i były o 0,24 zł wyższe niż rok wcześniej (w kraju wzrost o 2,08 zł), ale o 2,94 zł niższe niż w 2010 r. (w kraju wzrost o 7,21 zł).

Mapa 32. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2019 r.
 Map 32. Expenditures of gminas and cities with powiat status in “Health care” division in 2019

Kultura

Culture

W 2020 r. ze względu na COVID-19 odnotowano spadek zwiedzających muzea oraz galerie i centra sztuki, któremu towarzyszył spadek liczby tych placówek. Zmniejszyła się także liczba widzów i słuchaczy w teatrach, instytucjach muzycznych oraz kinach.

W 2019 r. placówki kulturalne zorganizowały więcej imprez, ale uczestniczyło w nich mniej osób niż rok wcześniej. Wartość wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego plasowała województwo wielkopolskie na 5 miejscu w kraju, ale pod względem wydatków na kulturę w przeliczeniu na 1 mieszkańca wielkopolskie znalazło się na 9. miejscu w kraju, tj. o 2 pozycje wyżej aniżeli w 2018 r.

W 2019 r. w wielkopolskim działały 664 biblioteki publiczne (łącznie z filiami) oraz 88 punktów bibliotecznych, co w skali kraju stanowiło odpowiednio 8,4% oraz 8,8%. Na 1 placówkę biblioteczną przypadały średnio 4653 osoby, podczas gdy w kraju jedna taka placówka obsługiwała przeciętnie 4324 osoby. Księgozbiór bibliotek publicznych w końcu 2019 r. obejmował 11765,7 tys. woluminów, co stanowiło 9,3% zasobów bibliotecznych w kraju.

Tabela 26. Instytucje kultury
Stan w dniu 31 grudnia
Table 26. Cultural institutions
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2020
Biblioteki publiczne i punkty biblioteczne Public libraries and library service points	900	813	761	752	.
Muzea i oddziały muzealne Museums with branches	86	91	93	89	86
Teatry i instytucje muzyczne Theatres and music institutions	12	12	15	15	15
Galerie i centra sztuki Art galleries	20	18	17	21	18
Kina Cinemas	38	44	45	45	46
Centra, domy i ośrodki kultury Centre of culture and cultural centres establishments	196 ^a	215	215	215	.
Kluby i świetlice Clubs and community centres	102 ^a	98	96	95	.
Ludność na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	3830	4275	4591	4653	.

^a Dane za 2011 r.

^a Data for 2011

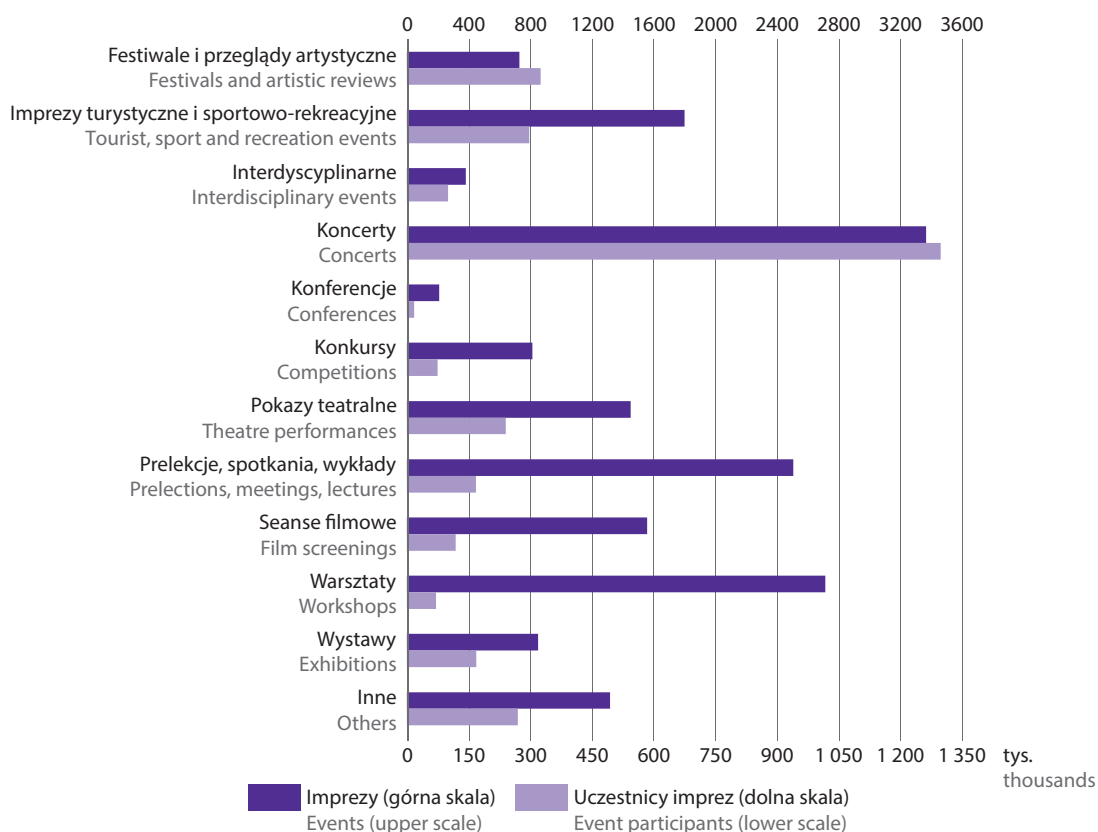
Działalność wystawienniczą w 2020 r. prowadziło 86 muzeów i oddziałów muzealnych, tj. 9,2% wszystkich placówek tego typu w Polsce. Wystawy muzealne obejrzało 417,8 tys. osób (o 65,5% mniej niż przed rokiem), co stanowiło 2,5% ogółu odwiedzających takie ekspozycje w kraju. W 2020 r. liczba zwiedzających muzea na 1000 ludności wyniosła 119 (w kraju 434 osoby), podczas gdy w 2019 r. było to 346 osób (w kraju 1048).

W 2020 r. na terenie województwa znajdowało się także 18 galerii i salonów sztuki (o 3 mniej w porównaniu z 2019 r.), z których 8 zlokalizowanych było w Poznaniu. W 2020 r. galerie i salony sztuki zorganizowały 212 wystaw (o 22,6% mniej w porównaniu z 2019 r.), na których zaprezentowano 214 ekspozycji. Z oferty tych instytucji skorzystało 101,5 tys. zwiedzających, w tym 77,3% w Poznaniu. W porównaniu z rokiem poprzednim w 2020 r. liczba zwiedzających spadła o 45,4%.

Informacje o teatrach i instytucjach muzycznych oraz przedsiębiorstwach estradowych dotyczą profesjonalnych jednostek artystycznych i rozrywkowych prowadzących regularną działalność sceniczną. W 2020 r., podobnie jak rok wcześniej, w województwie wielkopolskim działalność sceniczną prowadziło 15 teatrów i instytucji muzycznych, większość z nich (11) mieściło się w Poznaniu. Na obszarze całego kraju teatry i instytucje muzyczne z wielkopolskiego zorganizowały łącznie 1386 przedstawień i koncertów tj., 5,7% ogólnej liczby spektakli w kraju (w 2019 r. 4075 czyli 5,9%). 60% przedstawień i koncertów odbyło się w stałej sali wg siedziby (w 2019 r. 54,2%). We wszystkich imprezach uczestniczyło łącznie 183,8 tys. widzów (o 75,4% mniej niż w 2019 r.).

W 2020 r. w województwie działało 46 kin stałych, posiadających 133 sale projekcyjne i dysponujących 27,7 tys. miejsc na widowni, które stanowiły 9,5% ogółu takich miejsc w kraju. W ciągu roku w kinach stałych odbyło się 101,5 tys. seansów, czyli 9,2% wszystkich pokazów filmowych w kraju. W stosunku do 2019 r. liczba seansów kinowych zmniejszyła się o 50,7%, przy podobnym spadku w kraju. Seanse te obejrzało łącznie 1996,1 tys. widzów (10,2% ogółu korzystających z tej formy rozrywki w Polsce), tj. o 67,8% mniej niż przed rokiem (w kraju spadek o 68,4%).

Wykres 37. Imprezy i uczestnicy imprez organizowanych przez placówki kultury w 2019 r.
Chart 37. Events organised by culture institutions and event participants in 2019

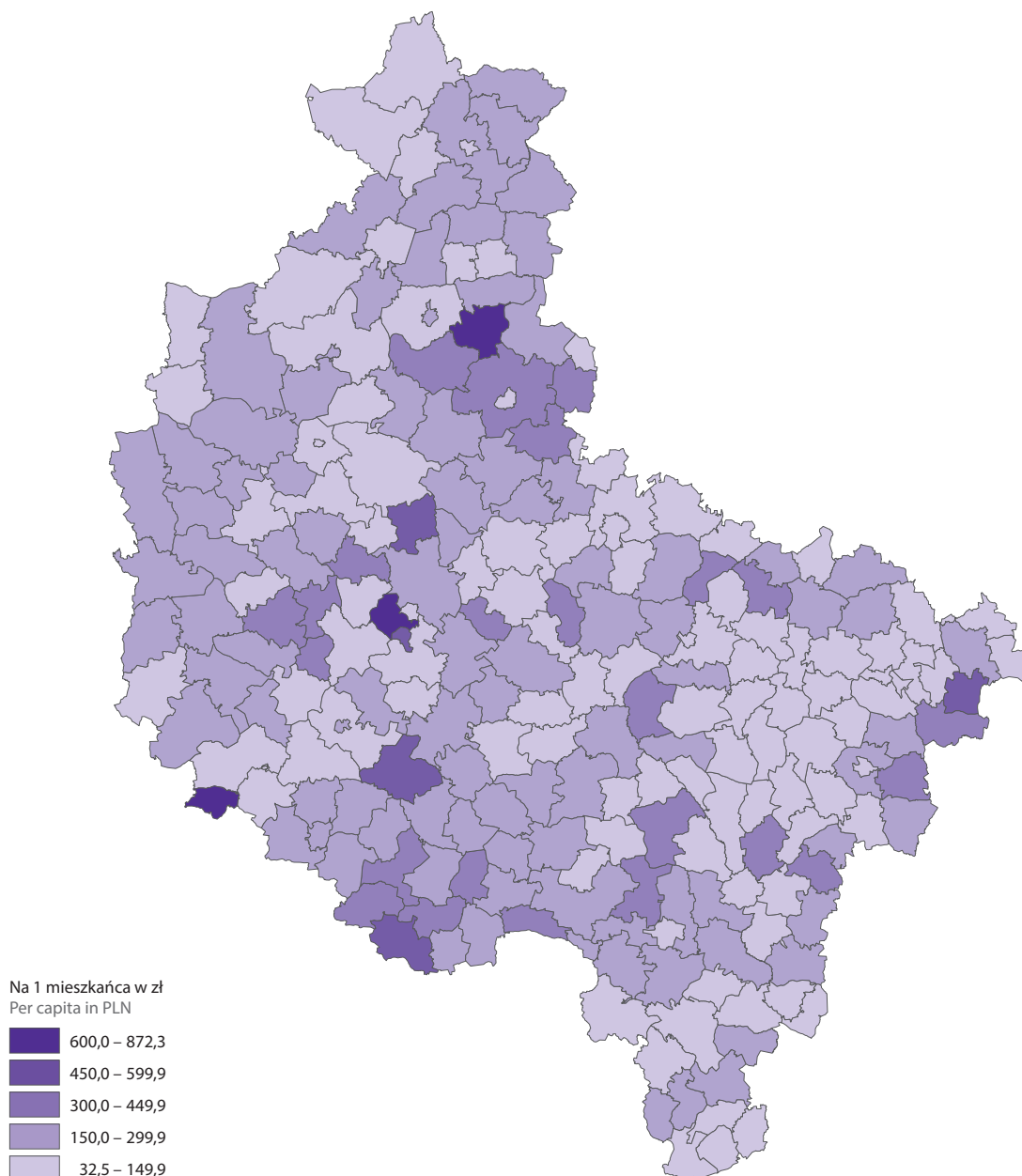

Ważną rolę w kreowaniu aktywnych form uczestnictwa w kulturze odgrywają placówki prowadzące wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną, kierujące swą ofertą do różnych grup wiekowych i środowiskowych. W 2019 r. w wielkopolskim działalność taką, służącą upowszechnianiu i popularyzacji kultury, prowadziły 42 centra, 54 domy i 123 ośrodki kultury oraz 23 kluby i 72 świetlice. Zdecydowana większość klubów i centrów kultury działała w miastach, natomiast świetlice dominowały na wsi. We wszystkich placówkach tego typu funkcjonowało łącznie 616 pracowni specjalistycznych. Najbardziej popularne wśród nich były pracownie plastyczne (24,5% wszystkich pracowni), muzyczne (23,2%) oraz sale baletowe i taneczne (22,4%).

W 2019 r. placówki kulturalne zorganizowały 17748 imprez (o 7,7% więcej niż 2018 r.), w których uczestniczyło 3159,7 tys. osób (o 1,1% mniej). Najczęściej były to koncerty (19,0% ogółu zorganizowanych imprez), warsztaty (15,3%), prelekcje, spotkania i wykłady (14,2%) oraz imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne (10,2%). Największym zainteresowaniem cieszyły się festiwale i przeglądy artystyczne, w których przeciętna liczba uczestników na imprezę wynosiła 446 osób (przy średniej dla wszystkich imprez w województwie – 178 osób i wobec przeciętnej frekwencji na festiwalach w kraju – 640 osób), a ponadto koncerty (385 osób wobec 347 w kraju), imprezy interdyscyplinarne (261 osób wobec 307) oraz wystawy (198 osób wobec 202).

Mapa 33. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2019 r.

Map 33. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Culture and national heritage” division in 2019

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w województwie wielkopolskim w 2019 r. wyniosły 7858,1 mln zł, tj. o 9,5% więcej niż przed rokiem. W skali kraju ta kwota stanowiła 8,9% i wśród pozostałych województw stawiała wielkopolskie na 5. miejscu, podobnie jak w poprzednich latach (w przypadku wydatków w rozdziale – biblioteki, a także – domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby oraz – teatry – było to miejsce 2.). W budżetach JST województwa wielkopolskiego (gmin, powiatów, miast na prawach powiatu i województwa łącznie) wydatki na kulturę stanowiły 3,5% wobec 3,4% przeciętnie w kraju (w 2018 r. 3,4% wobec 3,6%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2019 r. wydatki na kulturę wynosiły 245,50 zł (wobec 224,62 zł przed rokiem), przy średniej krajowej na poziomie 251,11 zł (przed rokiem 239,74 zł). Pod względem tej kwoty wielkopolskie znalazło się na 9. miejscu w kraju, tj. o 2 pozycje wyżej aniżeli w 2018 r.

Bezpieczeństwo publiczne

Public safety

W 2020 r. liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych była niższa niż przed rokiem, a wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw nieznacznie wzrósł. Mniej było wypadków drogowych, ofiar śmiertelnych i rannych.

W 2020 r. w wielkopolskim liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych wyniosła 58900 (7,7% przestępstw stwierdzonych w kraju) i była mniejsza o 6,8% niż przed rokiem i o 23,0% w porównaniu z 2014 r.

Najwięcej przestępstw miało charakter kryminalny; w ogólnej liczbie przestępstw stwierdzonych w województwie stanowiły one 60,9% (wobec 61,4% w kraju). Niemal połowa wszystkich stwierdzonych przestępstw była skierowana przeciwko mieniu (48,6%; w kraju 49,4%).

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w województwie wielkopolskim w 2020 r. kształtował się na poziomie 76,0%, tj. podobnie niż w poprzednim roku (75,8%), ale wyżej niż przeciętnie w kraju (73,3%; w 2018 r. 73,1%). Wskaźnik wyższy niż w wielkopolskim zanotowano w 6 województwach: świętokrzyskim (82,3%), lubelskim (81,3%), podkarpackim (80,4%), podlaskim (79,7%), śląskim (79,3%) i małopolskim (78,2%).

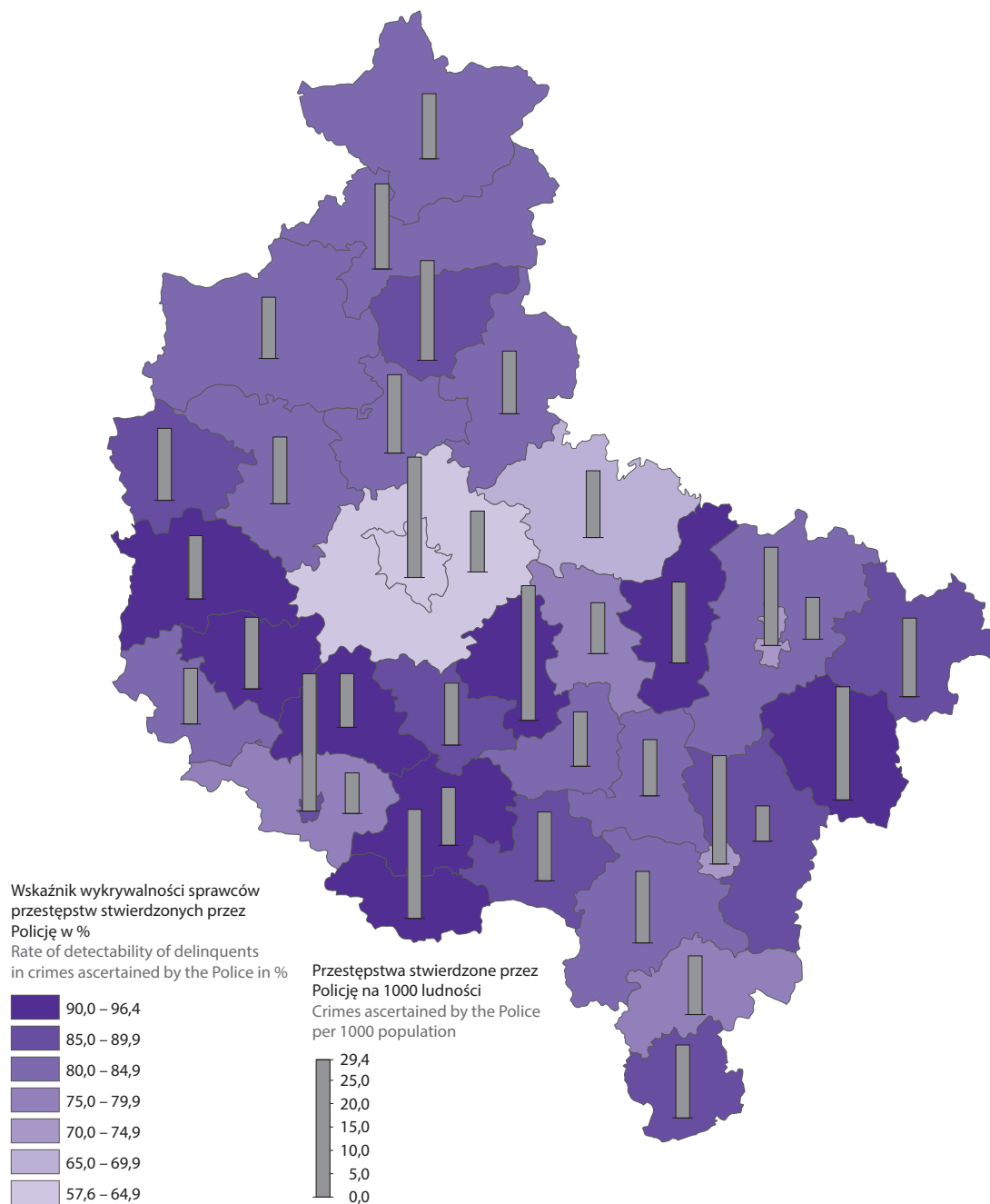
Zarówno poziom przestępczości, jak i wykrywalność sprawców przestępstw nie są jednakowe na obszarze całego województwa. W 2020 r. największą skutecznością charakteryzowały się pod tym względem powiaty: gostyński (gdzie wskaźnik wykrywalności sprawców wyniósł 96,4%), słupecki (95,3%), rawicki (93,7%) i turecki (93,6%). Nadal najniższy pozostaje poziom wykrywalności sprawców przestępstw w Poznaniu i powiecie poznańskim, tj. na tych obszarach, gdzie liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję jest największa (w 2020 r. stwierdzono tam 32,2% wszystkich przestępstw w województwie, a wskaźniki wykrywalności wyniosły odpowiednio 57,6% w Poznaniu i 62,7% w powiecie poznańskim).

Tabela 27. Wypadki drogowe oraz ich skutki

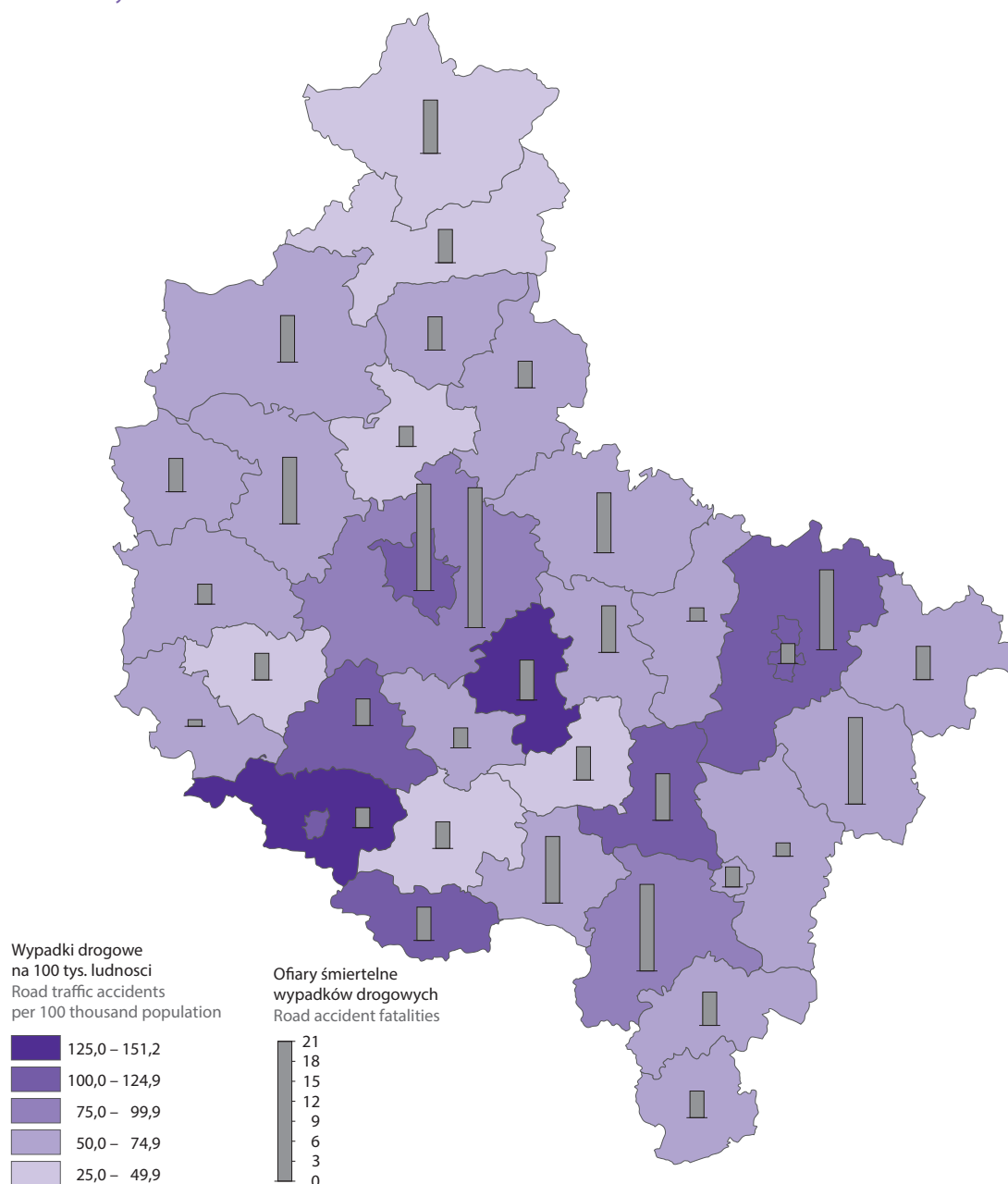
Table 27. Road accidents and their results

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Wypadki Accidents	2930	2196	3894	2822
Ofiary śmiertelne Fatalities	343	245	279	217
Ranni Injured persons	3624	2523	4566	3234

Mapa 34. Zagrożenie przestępczością w 2020 r.
 Map 34. Crime risk in 2020

Mapa 35. Bezpieczeństwo na drogach w 2020 r.
 Map 35. Road safety in 2020

W 2020 r. na drogach województwa wielkopolskiego Policja zarejestrowała 2822 wypadki drogowe (12,0% wypadków w kraju). W ich wyniku 217 osób poniosło śmierć (8,7% ofiar w kraju), a 3234 zostały ranne (12,2% poszkodowanych w kraju). W porównaniu z rokiem poprzednim wypadków drogowych było mniej o 1072, a w porównaniu do 2010 r. o 108.

Liczba wypadków w przeliczeniu na 100 tys. ludności wyniosła 80,6, a większe wartości wskaźnika odnotowało jedynie województwo łódzkie (99,5), przy wartości średnio dla Polski 61,4. Pod względem ofiar śmiertelnych na 100 tys. ludności wielkopolskie z wynikiem 6,2 plasowało się poniżej średniej dla kraju – 6,5 ofiar, a pod względem rannych z wynikiem 92,4 zajmowało 3. miejsce w kraju (średnia 69,0).

Spółeczeństwo informacyjne

Information society

W 2020 r. w województwie wielkopolskim dostęp do internetu w domu miało więcej gospodarstw domowych niż przeciętnie w kraju, ale korzystających z internetu było mniej.

Dostęp do Internetu przez komputer lub inne urządzenia miało 91,8% gospodarstw domowych w województwie, w kraju przeciętnie 90,4%. Wśród mieszkańców w wieku 16-74 lata z Internetu korzystało 82,9% osób (w kraju 86,8%), przy czym 78,2% regularnie (81,4% w kraju), a 68,1% codziennie, lub prawie codziennie (w kraju 72,3%).

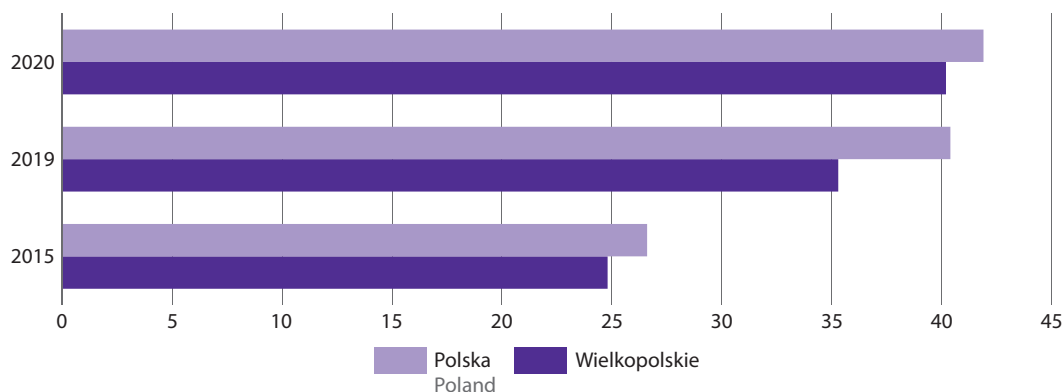
Tabela 28. Gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu w domu oraz osoby korzystające z Internetu

Table 28. Households with access to the Internet at home and Internet users

Wyszczególnienie Specification	2015	2019	2020
Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu w domu Percentage of households with access to the Internet at home	80,1	86,2	91,8
Odsetek osób korzystających z Internetu Percentage of individuals using the Internet	70,1	83,8	82,9
Odsetek osób regularnie (co najmniej raz w tygodniu) korzystających z Internetu Percentage of individuals using the Internet regularly (at least once a week)	61,1	76,8	78,2

Wykres 38. Osoby korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy

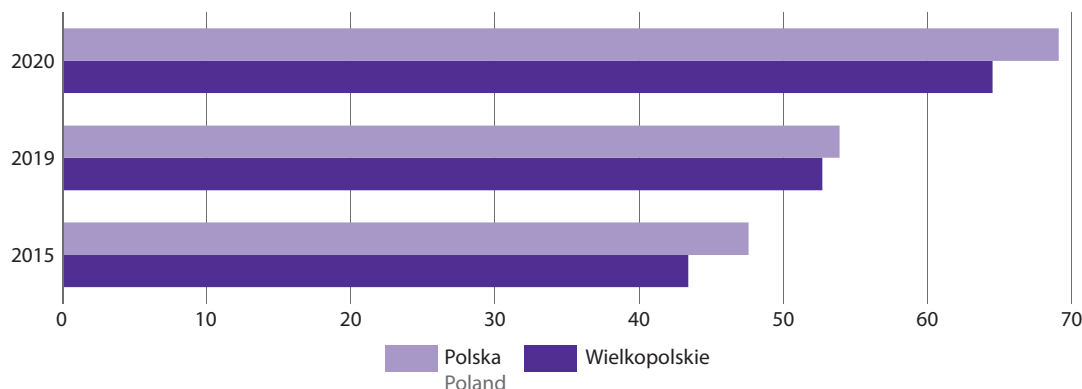
Chart 38. Individuals using e-government services during the last 12 months

W badaniu przeprowadzonym w 2020 r. spośród osób w wieku 16-74 lata, z usług administracji publicznej za pomocą Internetu, w ciągu ostatnich 12 miesięcy, skorzystało 40,2% mieszkańców województwa (w kraju 41,9%); 32,7% wysyłało wypełnione formularze (w kraju 33,5%), a 25,9% wyszukiwało informacje na stronach urzędów (w kraju 27,2%). W tym samym okresie 64,4% osób w województwie, w ciągu ostatnich 12 miesięcy, zamawiała przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego (w kraju 69,1%).

Wykres 39. Osoby zamawiające przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Chart 39. Individuals ordering goods or services via the Internet for private use during the last 12 months

Aktywność społeczna

Social activity

W 2020 r. liczba zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych w województwie wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim. W 2018 r. województwo wielkopolskie było na 2. miejscu pod względem liczby aktywnych organizacji non-profit na 10 tys. mieszkańców.

W 2020 r. w województwie wielkopolskim w rejestrze REGON wpisanych było 14321 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych (9,5% podmiotów tego typu w kraju), tj. o 1,8% więcej niż rok wcześniej i o 47,4% więcej niż w 2010 r. (w Polsce wzrost o odpowiednio 2,5% i 44,0%). W ciągu roku w województwie z rejestru wykreślono 213 podmiotów, a zarejestrowano 453 nowe. Liczba fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych przypadająca na 10 tys. mieszkańców wynosiła w województwie 41 i kształtowała się powyżej średniej dla kraju (39).

W 2018 r. w województwie wielkopolskim działało 9,7 tys. organizacji non-profit (9,6% podmiotów tego typu w Polsce), a na 10 tys. mieszkańców przypadało ich 24,9 (2. miejsce w Polsce, średnio w kraju 22,9). Duża część z nich to stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (8,7 tys.), w tym stowarzyszenia sportowe (1,7 tys.), ochotnicze straże pożarne (1,6 tys.), fundacje (1,1 tys.) i organizacje pożytku publicznego (0,6 tys.). W województwie wielkopolskim zlokalizowana była największa liczba organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego w Polsce (18,9%), przy czym większość z nich stanowiły kółka rolnicze (60,0%).

W województwie funkcjonowało 7,3 tys. aktywnych organizacji i stowarzyszeń społecznych zrzeszających osoby fizyczne i 0,5 tys. zrzeszających osoby prawne. Łącznie posiadały one ponad 0,7 mln członków, z czego 96,4% to osoby fizyczne.

Tabela 29. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON

Stan w dniu 31 grudnia

Table 29. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register
As of 31st December

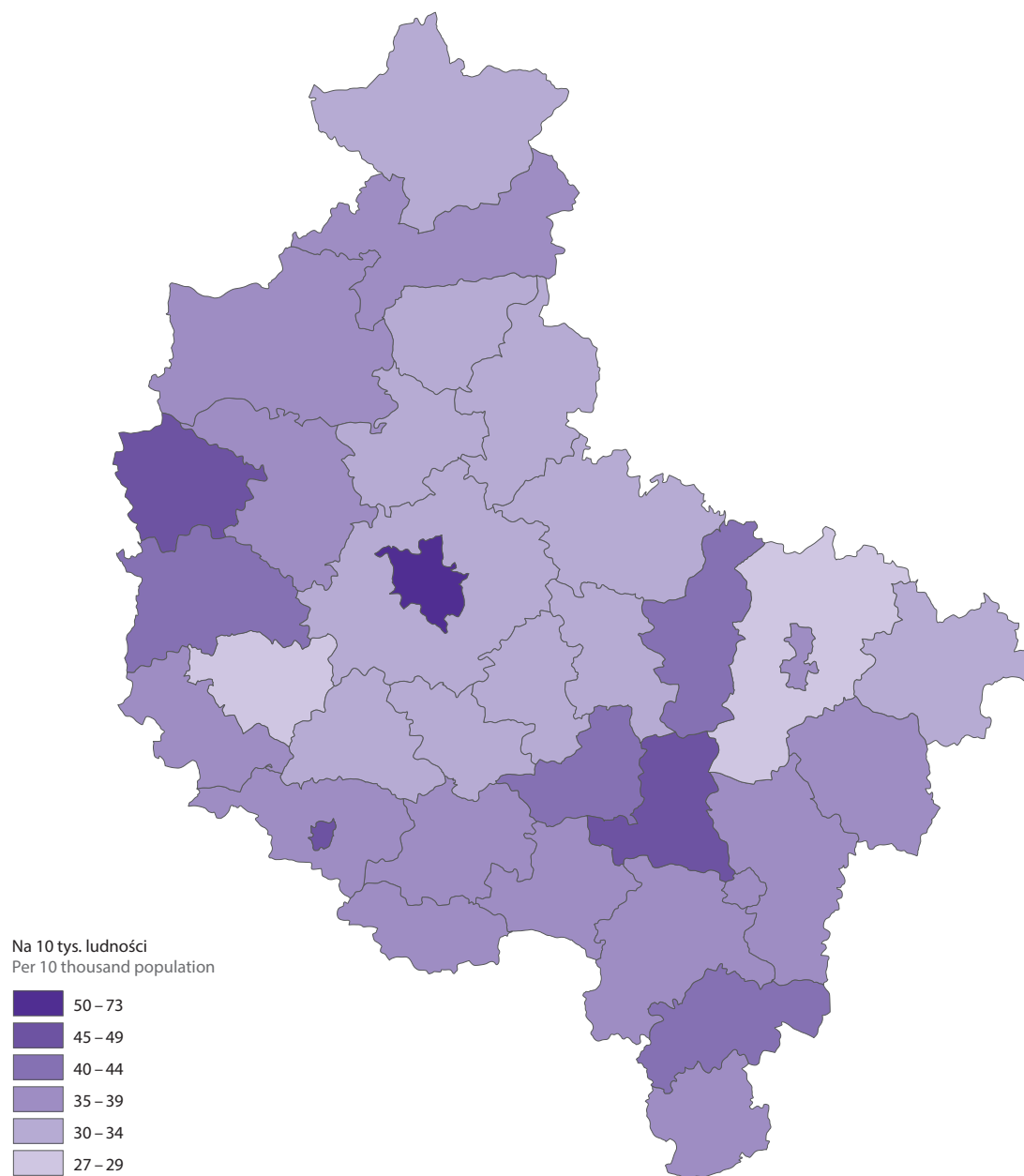
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Ogółem Total	9713	12604	14073	14321
na 10 tysięcy ludności per 10 thousand population	28	36	40	41

W wielkopolskim w 2018 r. spośród stowarzyszeń i organizacji społecznych non-profit 70,3% stanowiło organizacje prowadzące wyłącznie nieodpłatną działalność. Spośród pozostałych 22,9% oferowało dodatkowo płatne dobra i usługi w ramach działalności statutowej, a 6,8% w ramach działalności gospodarczej. Terytorialny zasięg działalności omawianych organizacji obejmował najczęściej obszar gminy – 28,5%, a następnie powiatu – 22,6% i całego kraju – 16,5%.

Mapa 36. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 36. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register in 2019
As of 31st December

Rozdział 6

Chapter 6

Gospodarka

Economy

6.1 Produkt krajowy brutto

6.1 Gross domestic product

Według wstępnego szacunku za 2019 r., wartość wytworzonego produktu krajowego brutto (PKB) w wielkopolskim stanowiła 9,9% wartości wytworzonej w kraju. PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca lokował województwo na 3. miejscu w Polsce, ale wskaźnik ten w podregionach był mocno zróżnicowany – najwyższy w Poznaniu, najniższy w pilskim.

Najwięcej wartości dodanej brutto (WDB) wypracowały podmioty prowadzące działalność w grupie sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja. Rosła wydajność pracy ogółem mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, ale dla województwa była niższa od średniej w kraju. Wyższą od średniej krajowej wydajność uzyskano w Poznaniu oraz podregionie poznańskim.

Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

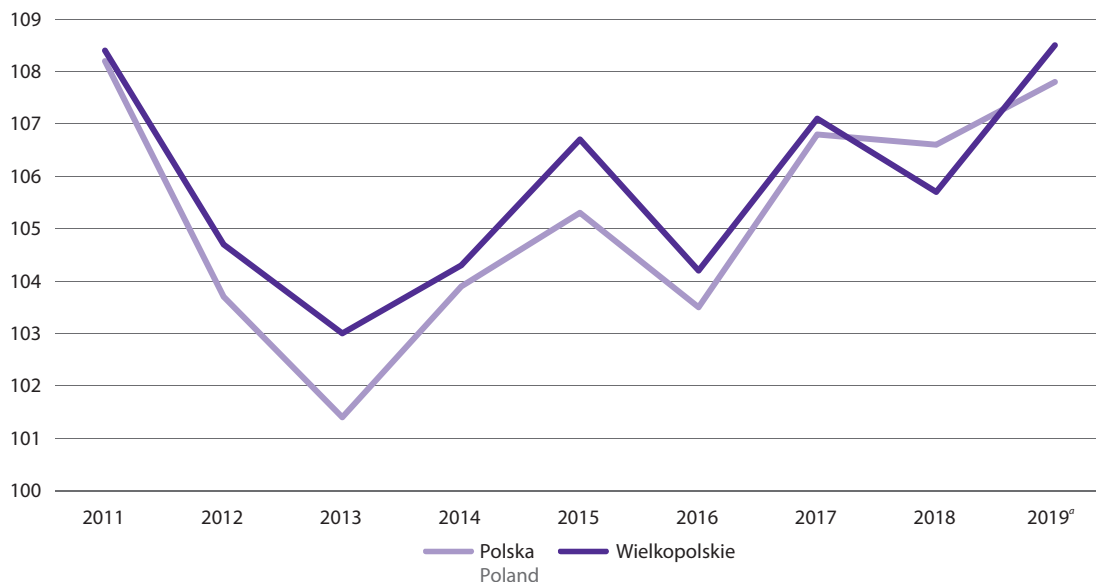
Według wstępnego szacunku za 2019 r., wartość wytworzonego produktu krajowego brutto wyniosła w wielkopolskim 225951 mln zł i stanowiła 9,9% wartości wytworzonej w kraju. W porównaniu z 2018 r. PKB w województwie był wyższy w cenach bieżących o 8,5%, podczas gdy w kraju wzrósł o 7,8%. Udział PKB wytworzonego w województwie w odniesieniu do krajowego wyniósł 9,8% w 2018 r. i 9,4% w 2010 r.

Wartość PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa w 2019 r. kształtowała się na poziomie 64,6 tys. zł, tj. wzrosła o 8,4% w stosunku do roku poprzedniego i o 63,9% w odniesieniu do 2010 r. W relacji do średniej krajowej PKB na 1 mieszkańca stanowił 108,5% w 2019 r., 108,0% w 2018 r. i 105,0% w 2010 r. W porównaniu do innych regionów wielkopolskie w 2019 r. plasowało się na 3. miejscu, za warszawskim stołecznym (131,0 tys. zł) i dolnośląskim (65,2 tys. zł).

Według parytetu siły nabywczej PKB na 1 mieszkańca województwa, w porównaniu do średniej Unii Europejskiej (UE27=100), wynosił 79 w 2019 r., 77 w 2018 r. oraz 66 w 2010 r.

Wykres 40. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)
rok poprzedni=100

Chart 40. Indices of gross domestic product (current prices)
previous year=100

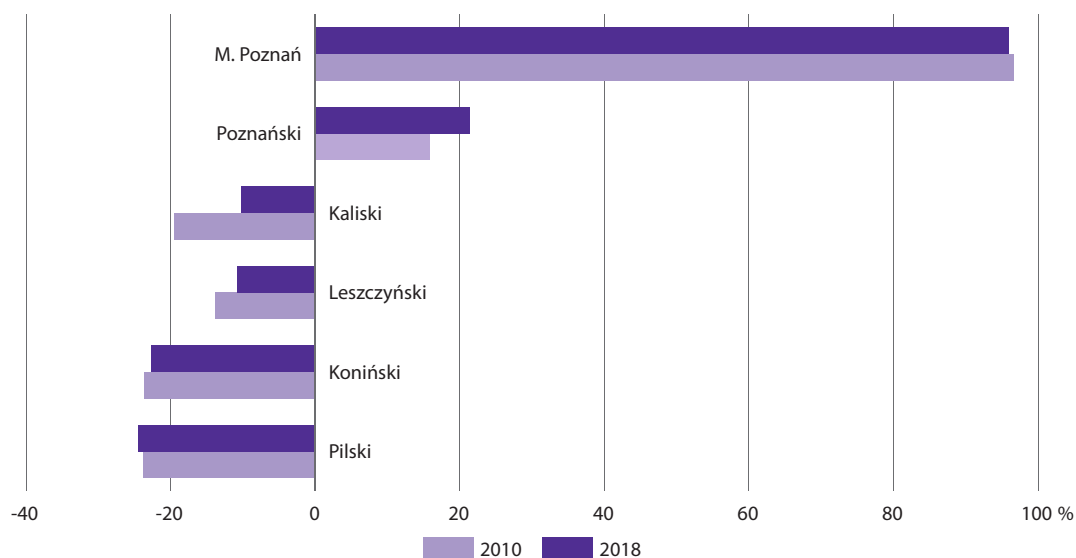
^a Wstępny szacunek.
^a Preliminary estimate.

W 2018 r. prawie połowę PKB województwa wytworzono w Poznaniu (28,0%) i podregionie poznańskim (21,1%). Podregion kaliski odpowiadał za 16,0%, koniński – 13,5%, leszczyński – 13,2%, a piłski – 8,3%. Struktura wytwarzania PKB w podregionach nie zmieniła się znacząco – w porównaniu z 2010 r. wzrósł udział podregionu poznańskiego (o 2,2 p.proc.) oraz kaliskiego (o 1,0 p.proc.), natomiast zmniejszył się pozostałych regionów, najbardziej Poznania (o 2,3 p.proc.). W 2018 r. Poznań partycypował w krajowym PKB na poziomie 2,7%, a w latach poprzednich na poziomie od 2,8 – 2,9%.

W 2018 r. wartość PKB na 1 mieszkańca w podregionach wielkopolskiego była mocno zróżnicowana – najwyższa w Poznaniu (108,3 tys. zł; 181,5% przeciętnej w województwie), najniższa w podregionie piłskim (41,7 tys. zł; 70,0%). W 2010 r. relacje do średniej wartości w województwie wynosiły w Poznaniu 187,4%, a w piłskim 72,6%. W 2018 r. wskaźnik dyspersji PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów wyniósł w wielkopolskim 29,8% i w porównaniu z 2010 r. zmniejszył się o 2,1 p.proc.

Wykres 41. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (ceny bieżące)

odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju
 Chart 41. Gross domestic product per capita (current prices)
 relative deviations from the national average value

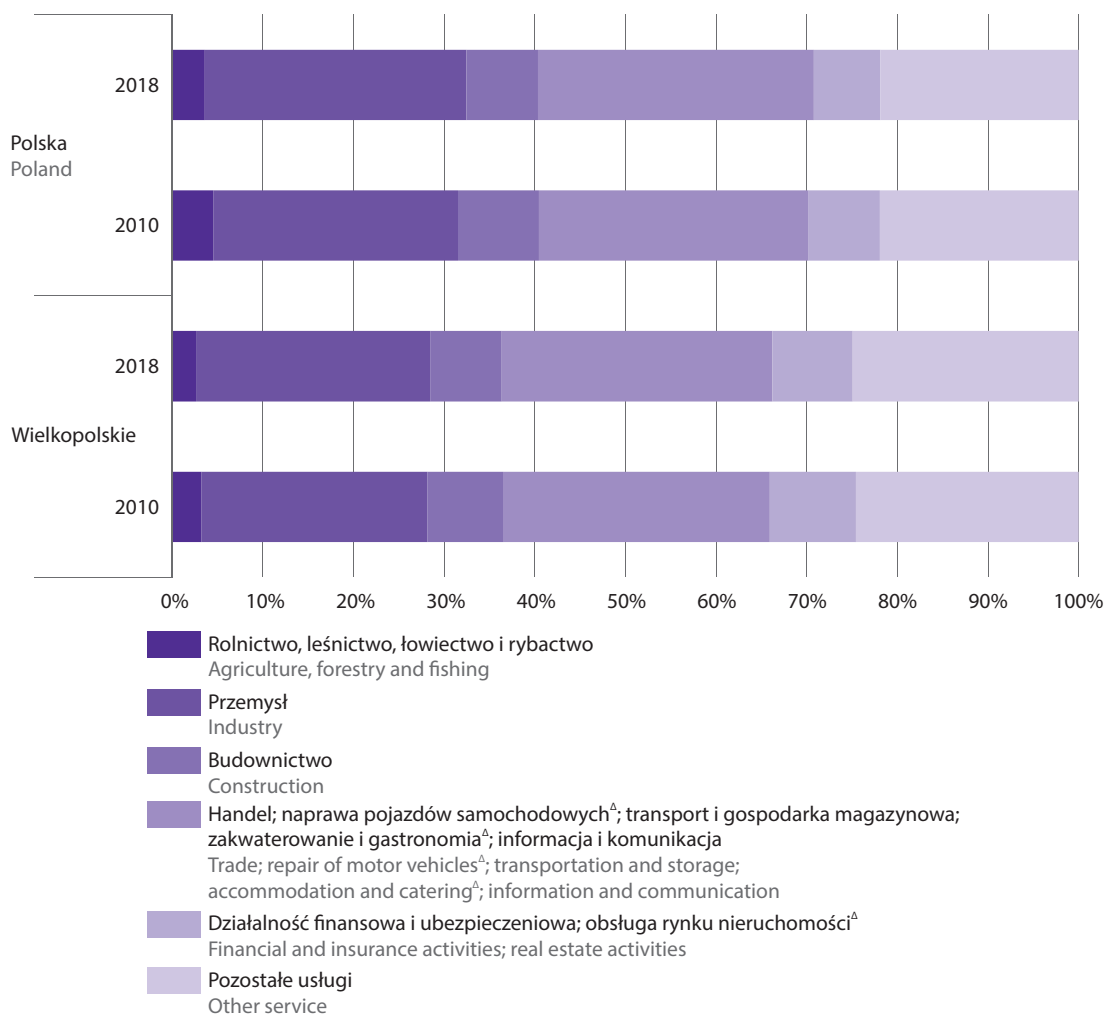

Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów (NUTS 3) został obliczony jako suma wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla podregionów danego województwa a wartością PKB na 1 mieszkańca dla tego województwa, ważonych udziałem liczby ludności poszczególnych podregionów w województwie, wyrażona w procentach PKB na 1 mieszkańca dla danego województwa.

Wartość dodana brutto (WDB) wygenerowana w wielkopolskim w 2018 r. wyniosła 182276 mln zł (o 5,4% więcej niż w 2017 r.). Największą część WDB, tj. 30,4%, wypracowały podmioty prowadzące działalność w usługach obejmujących handel; naprawę pojazdów samochodowych, transport i gospodarkę magazynową; zakwaterowanie i gastronomię; informację i komunikację – więcej o 0,2 p.proc. niż w 2017 roku oraz o 0,7 p.proc. w porównaniu z 2010 r. Jednostki prowadzące działalność w przemyśle w 2018 r. wytworzyły 28,8% wartości dodanej brutto w województwie. W porównaniu z 2017 r. odnotowano spadek udziału przemysłu w generowaniu wartości dodanej brutto o 0,2 p.proc., a w stosunku do 2010 r. wzrost o 1,9 p.proc.

Wydajność pracy w województwie w 2018 r. mierzona WDB na 1 pracującego wyniosła 120182 zł i w odniesieniu do 2010 r. wzrosła o 35,4%. Wydajność pracy, w relacji do średniej krajowej, wyniosła 97,4% w 2018 r. i była o 1,0 p.proc. wyższa niż w roku 2010.

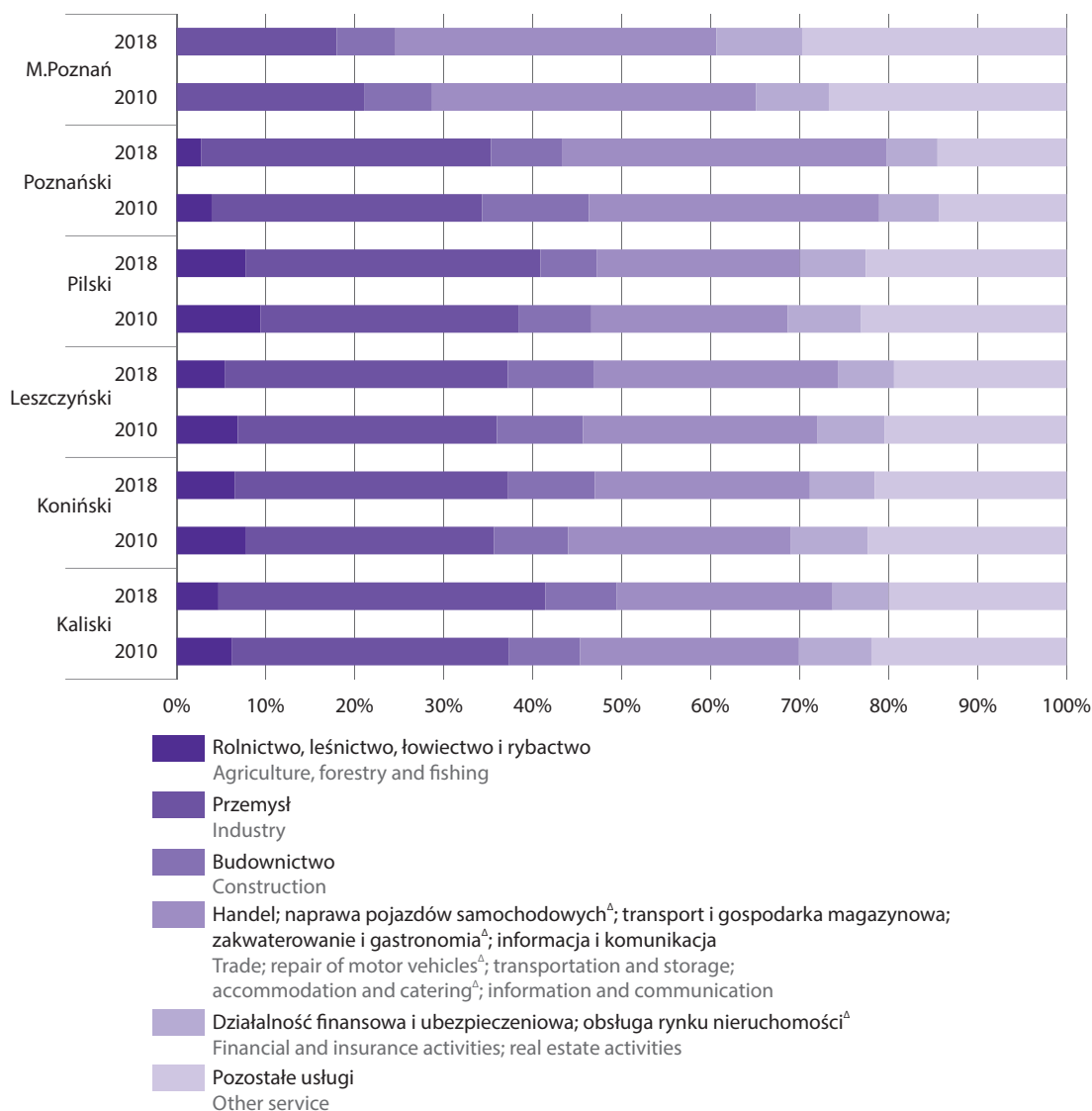
Wykres 42. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)
Chart 42. Gross value added by kind of activity (current prices)

Występuje zróżnicowanie udziałów poszczególnych rodzajów działalności w tworzeniu WDB w podregionach. W kaliskim, konińskim, leszczyńskim i pilskim dominował przemysł, natomiast w poznańskim i Poznaniu usługi obejmujące handel; naprawę pojazdów samochodowych; transport i gospodarkę magazynową; zakwaterowanie i gastronomię; informację i komunikację. Rolnictwo w pilskim było odpowiedzialne w 2018 r. za 7,8% WDB, a w Poznaniu zaledwie za 0,1%.

Wydajność pracy w 2018 r. mierzona WDB na 1 pracującego była najwyższa w Poznaniu – 149,4 tys. zł, a najniższa w pilskim 103,0 tys. zł. Od 2010 r. wzrost wydajności pracy w obu podregionach był podobny i wyniósł odpowiednio 28,6% i 30,0%. Najwyższy w tym okresie wzrost wydajności wystąpił w podregionie kaliskim (o 43,5% do 104,7 tys. zł). W relacji do średniej krajowej wydajność w Poznaniu w 2018 r. wyniosła 121,0%, a w podregionie poznańskim 108,5%, w pozostałych podregionach wydajność była niższa od przeciętnej w kraju, najniższa w pilskim (83,4%). W odniesieniu do 2010 r. nie wystąpiły znaczące zmiany.

Wykres 43. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)
Chart 43. Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)

6.2 Koniunktura gospodarcza

6.2 Business tendency

W kwietniu 2020 r. wystąpiło radykalne pogorszenie klimatu koniunktury wszystkich rodzajów działalności. Najbardziej pesymistyczne oceny w ostatnich 12 miesiącach formułowane były przez prowadzących działalność w zakresie zakwaterowania i gastronomii, a relatywnie najlepsze oceny były wystawiane w sekcji informacja i komunikacja. Negatywne skutki pandemii COVID-19 przejawiały się przede wszystkim w spadku sprzedaży (przychodów), braku pracowników i spadku zatrudnienia, zakłóceniach w łańcuchu dostaw oraz problemach z bieżącym finansowaniem. W kwietniu 2021 r. przedsiębiorcy oceniali koniunkturę lepiej niż rok wcześniej i w większości lepiej niż w marcu 2021 r.

Koniunktura gospodarcza to całokształt wskaźników życia gospodarczego charakteryzujących stan gospodarki danego kraju lub rynku, pozwalających ocenić tendencje rozwojowe; koniunktura podlega wskaźnikom zależnym głównie od cyklu koniunkturalnego, a także innych czynników: regularnych (np. sezonowe wahania popytu i podaży) i nieregularnych (np. urodzaj lub nieurodzaj w rolnictwie, wzrost lub spadek popytu na dany towar na rynku krajowym lub zagranicznym, klęski żywiołowe).

Tabela 30. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
Table 30. General business climate indicator by kind of activity

Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury General business climate indicator	I 2011	I 2015	I 2019	I 2020	I 2021	IV 2021	IV 2021 Polska Poland
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	-0,2	12,9	10,5	7,1	0,2	1,2	-4,0
Budownictwo Construction	-14,7	-8,1	8,0	-0,8	-14,9	-10,5	-13,7
Handel hurtowy Wholesale trade	2,8	8,0	3,6	3,5	-6,0	0,2	1,3
Handel detaliczny Retail trade	0,3	7,7	4,9	0,6	-7,7	-11,2	-8,3
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	-9,6	-1,9	5,1	-1,2	-6,7	-0,3	-0,8
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and catering	-41,7	-32,9	6,9	17,6	-21,7	12,8	-39,2
Informacja i komunikacja Information and communication	-2,1	-4,9	20,0	19,5	5,4	2,4	11,7

W kwietniu 2020 r. wystąpiło radykalne pogorszenie oceny koniunktury przez przedsiębiorstwa wszystkich rodzajów działalności. Wpływ na tę sytuację miała pandemia koronawirusa COVID-19 na obszarze całego kraju. Od kwietnia 2020 r. do badania dołączono dodatkowy moduł pytań, który miał na celu zdiagnozowanie wpływu pandemii koronawirusa COVID-19 na koniunkturę gospodarczą. Jeszcze w marcu 2020 r. ok. 60% badanych przedsiębiorstw odczuwało nieznaczne negatywne skutki pandemii, podczas gdy w kwietniu 2020 r. już ok. 50% badanych przedsiębiorstw odczuło poważne skutki pandemii. W maju 2020 r. większość przedsiębiorców uważała, że pandemia stwarza poważne zagrożenie dla prowadzonej przez nich firmy i zamierzali wdrożyć działania wpływające na jej funkcjonowanie, zmniejszające negatywne skutki pandemii.

Najbardziej pesymistyczne oceny w 2020 r. formułowane były przez prowadzących działalność w zakresie zakwaterowania i gastronomii. W grudniu 2020 r. wskaźnik ogólny klimatu koniunktury kształtował się na poziomie minus 87,1. Również w styczniu 2021 r. był najniższy spośród badanych sekcji. W kwietniu 2021 r. wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury kształtował się na poziomie plus 12,8, tj. wyższym niż w kwietniu poprzednich dwóch lat. Najgorsze oceny od lutego do kwietnia 2021 r. były wystawiane w budownictwie i handlu detalicznym.

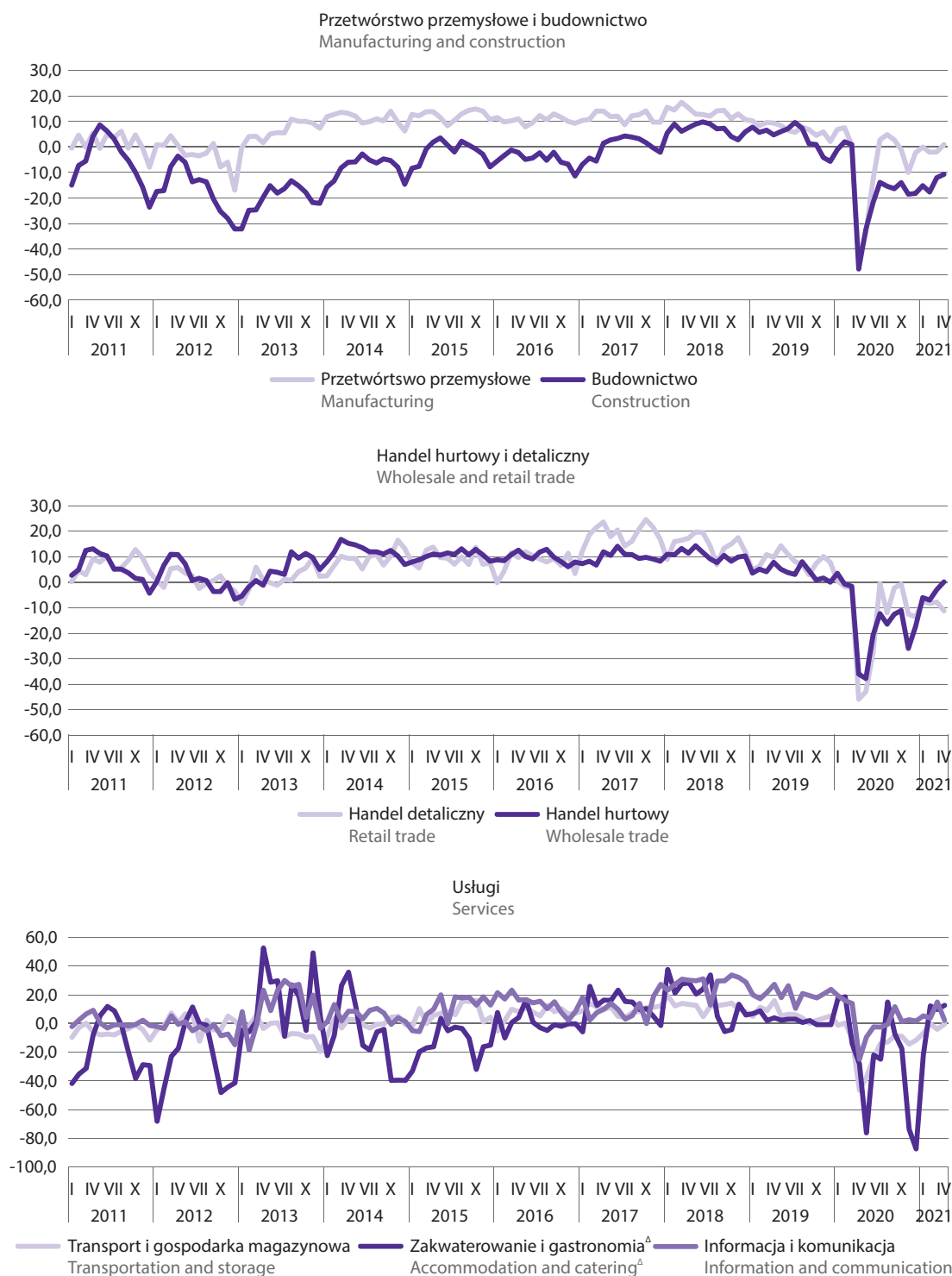
Relatywnie najlepsze oceny ogólnego klimatu koniunktury w ostatnim roku zwykle wystawiali przedsiębiorcy w sekcji informacja i komunikacja. Od września 2020 r. wskaźniki te były stale dodatnie, najwyższy w marcu 2021 r. – plus 15,1, a w kwietniu 2021 r. – plus 2,4. Jednakże w większości badanych obszarów w kwietniu 2021 r. przedsiębiorcy oceniali koniunkturę lepiej niż w poprzednim miesiącu. Wyjątkiem, oprócz sekcji informacja i komunikacja, był handel detaliczny oraz budownictwo, gdzie oceny nie zmieniły się istotnie. W większości obszarów odnotowano poprawę ocen bieżących („diagnoz”) oraz oczekiwań („prognoz”).

W kwietniu 2021 r. większość przedsiębiorców objętych badaniem, oceniając skutki pandemii, była zdania, że powoduje ona nieznaczne konsekwencje dla prowadzonej działalności gospodarczej. Największy odsetek odpowiedzi wskazujących, że wpływ pandemii na prowadzoną działalność gospodarczą będzie poważny odnotowano w firmach zajmujących się handlem hurtowym (56,8%). Przedsiębiorstwa handlu detalicznego były natomiast tymi, które najbardziej obawiały się zagrożenia stabilności firmy (18,1%). Przedsiębiorcy z każdego obszaru działalności zakładali dalszy spadek zamówień składanych w firmie przez klientów. Większość przedsiębiorców z badanych branż przewiduje również obniżenie poziomu inwestycji w br. w odniesieniu do tych zrealizowanych w ub. roku. Największego spadku w tym zakresie oczekują podmioty zajmujące się usługami i handlem hurtowym. Tylko przedsiębiorcy z obszaru przetwórstwa przemysłowego spodziewają się wzrostu zaangażowania inwestycyjnego (o 27,9%).

Obserwowane w ostatnim roku negatywne skutki pandemii przejawiały się najczęściej w spadku sprzedaży (przychodów). Na taką odpowiedź wskazywała większość przedsiębiorców prowadzących działalność. Wzrost kosztów w największym stopniu dotyczył podmiotów zajmujących się przetwórstwem przemysłowym i handlem detalicznym. Zakłócenie w łańcuchu dostaw najbardziej dotknęło firmy przemysłowe. Na brak pracowników (kwarantanna, choroba, urlopy opiekuńcze) wskazywały przeważnie podmioty przemysłowe i budowlane. Ponadto problemy z bieżącym finansowaniem oraz duże zaburzenia organizacyjne w funkcjonowaniu przedsiębiorstwa najczęściej występowały w budownictwie. Z kolei na aspekt nadmiernych zapasów zwracało uwagę najwięcej przedsiębiorców związanych z handlem detalicznym.

W kwietniu 2021 r. w większości badanych obszarów gospodarczych przedsiębiorcy objęci badaniem szacowali spadek zatrudnienia w porównaniu z poziomem sprzed miesiąca. Najgłębsza redukcja zatrudnienia przewidywana jest w budownictwie (o 5,0%) oraz handlu detalicznym (o 2,3%). Z kolei wzrost oczekiwany jest w podmiotach usługowych (o 0,7%).

Wykres 44. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
Chart 44. General business climate indicator by kind of activity

6.3 Przedsiębiorczość

6.3 Entrepreneurship

Podmioty gospodarki narodowej

Entities of the national economy

W województwie wielkopolskim z roku na rok wzrasta liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON. Występuje duże zróżnicowanie przestrzenne. W strukturze podmiotów wg sekcji PKD najczęściej było związanych z handlem oraz budownictwem. W strukturze według form prawnych dominowały spółki handlowe, z których prawie 11% stanowiły spółki z udziałem kapitału zagranicznego.

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

Na koniec 2020 r. w rejestrze REGON dla województwa wielkopolskiego było zarejestrowanych 461,2 tys. podmiotów gospodarki narodowej, tj. 9,9% ich łącznej liczby w kraju. Uplasowało to województwo na 3. miejscu, po mazowieckim (19,0%) i śląskim (10,6%). Liczba wpisanych do REGONU jednostek w wielkopolskim była wyższa o 3,4% w porównaniu z 2019 r. oraz o 22,8% w stosunku do 2010 r.

W 2020 r. w województwie wielkopolskim na 1000 ludności przypadało 131,9 podmiotów gospodarki narodowej (w kraju 121,9). Ponad ¼ była zarejestrowana w Poznaniu. W 2020 r. na 1000 ludności przypadały tam 223 jednostki, co plasowało stolicę wielkopolski wraz z Tarnowem Podgórnym na 2. miejscu w województwie, po gminie Suchy Las (242). Najniższym wskaźnikiem charakteryzowały się gminy: Łobżenica (59), Wysoka (60) oraz Chodów (61) i Wierzbinek (61). W ciągu roku w rejestrze REGON najwięcej jednostek przybyło w gminie Malanów (10,1%), Chrzypsko Wielkie (10,0%) oraz Grodziec (9,6%), natomiast zmalała ich liczba w 4 gminach: Grzegorzew, Kłodawa, Orchowo i Wysoka.

W 2020 r. w województwie zarejestrowano 32,3 tys. nowych podmiotów (o 12,8% mniej niż przed rokiem), z czego 79,8% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a 14,9% spółki handlowe.

W tym samym roku wyrejestrowano 16,6 tys. jednostek, tj. o 15,3% mniej niż przed rokiem. Wśród wykreślanych przeważały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (83,3%), a spółki handlowe stanowiły 11,2%. W 2020 r. na każde 100 nowo zarejestrowanych podmiotów przypadało 51 wykreślonych (wobec 53 w 2019 r.). W przypadku spółdzielni zanotowano 152 wyrejestrowania na 100 nowych rejestracji. W pozostałych formach prawnych liczba nowo zarejestrowanych była większa od wyrejestrowanych.

W końcu grudnia 2020 r. liczba podmiotów, które zawiesiły swoją działalność wyniosła 45135, tj. o 13,4% więcej niż przed rokiem. Stanowiły one 9,8% wszystkich jednostek w bazie REGON (wobec 8,9% w końcu 2019 r.).

Tabela 31. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON

Stan w dniu 31 grudnia

Table 31. Entities of the national economy in the REGON register
As of 31st December

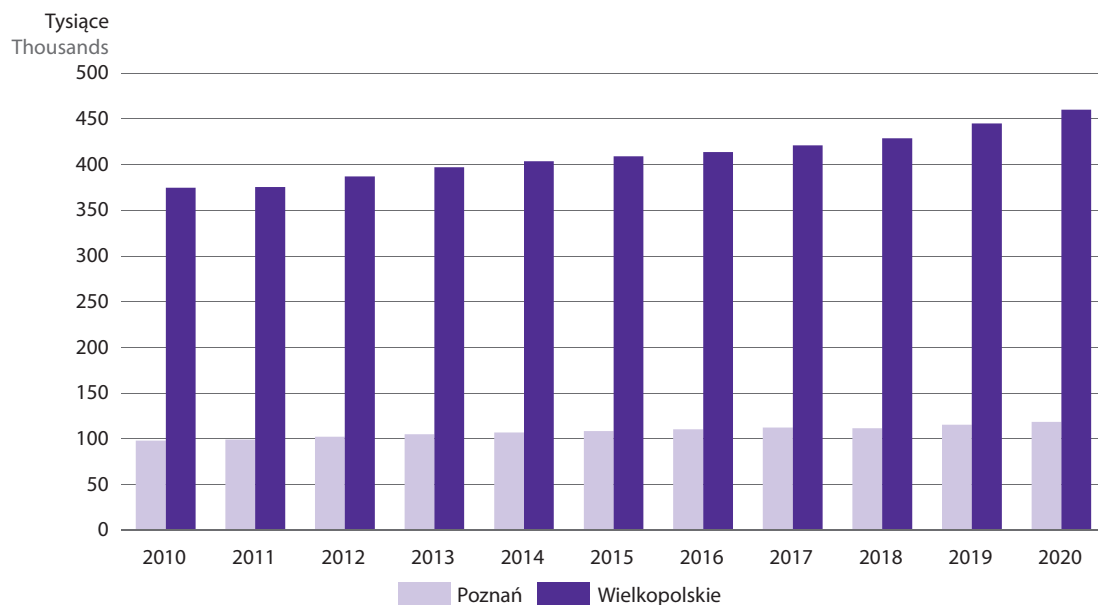
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 Polska=100 Poland=100
Ogółem Total	375482	409865	446215	461225	9,9
sektor publiczny ^a public sector ^a	9846	9653	8783	8797	7,9
sektor prywatny ^a private sector ^a	365636	396329	430497	444341	9,9
Z liczby ogółem: Of total number:					
spółki companies	52388	70929	78580	814930	9,6
fundacje foundations	831	1586	2155	2283	7,6
stowarzyszenia i organizacje społeczne associations and social organizations	8882	11018	11918	12038	10,0
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity	291948	300484	326367	337723	10,2

^a W latach 2015–2018 w podziale na sektory własności – bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

^a In the years 2015–2018 in division by ownership sectors – excluding entities, for which information on ownership form does not exist in the REGON register.

Wykres 45. Podmioty gospodarki narodowej

Stan w dniu 31 grudnia

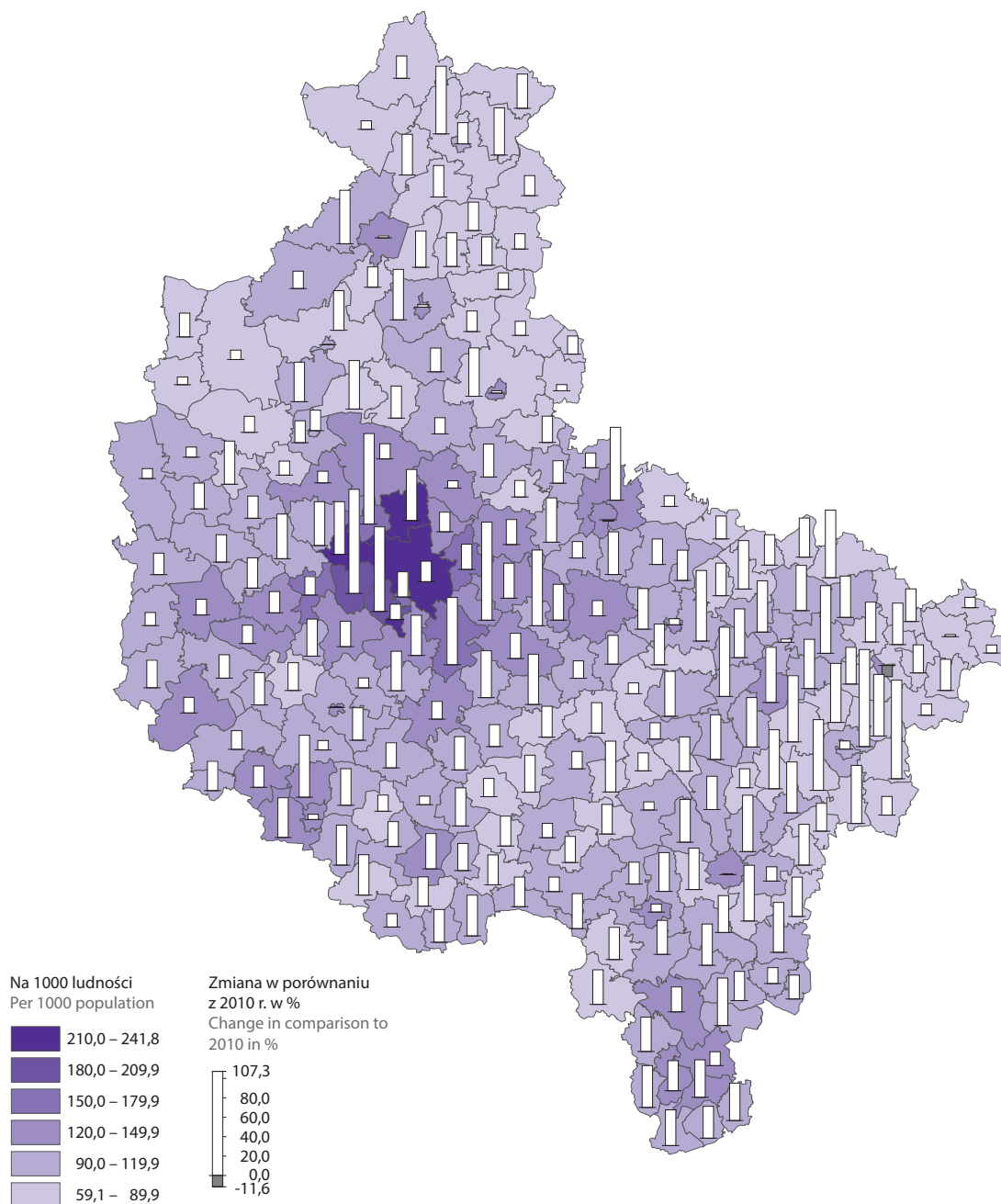
Chart 45. Entities of the national economy
As of 31st December

Mapa 37. Podmioty gospodarki narodowej w 2020 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 37. Entities of the national economy in 2020

As of 31st December

W 2020 r. w strukturze podmiotów wg sekcji PKD najczęściej było jednostek związanych z handlem i naprawą pojazdów samochodowych (21,8%) oraz budownictwem (14,9%). Na kolejnych miejscach uplasowały się: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (10,5%) i przetwórstwo przemysłowe (8,9%). W porównaniu z 2010 r. dominowały te same cztery sekcje, przy czym handel i przetwórstwo przemysłowe zmniejszyły swoje udziały, a dwie pozostałe sekcje zwiększyły. W porównaniu z 2019 r. liczba podmiotów najbardziej wzrosła w sekcjach: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną

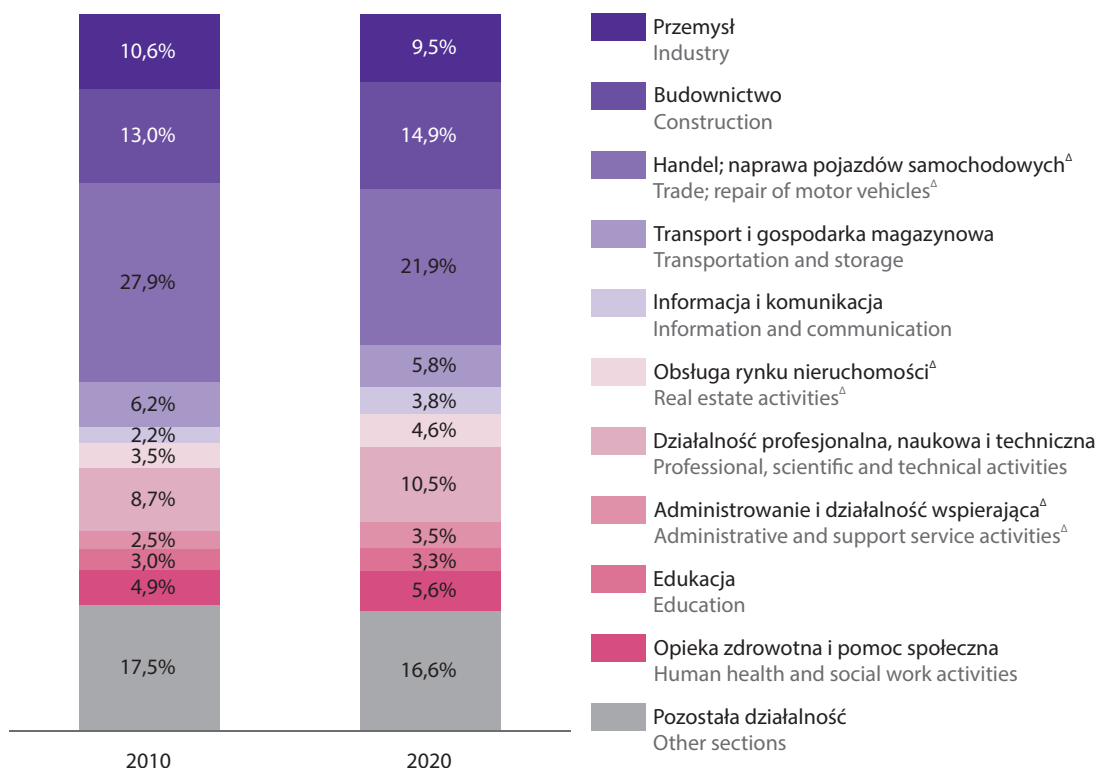
i gorącą wodę (o 8,9%), budownictwo (o 6,9%), informacja i komunikacja (o 6,2%) oraz administrowanie i działalność wspierająca (o 6,0%). Spadek odnotowano natomiast w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji (o 2,0%), górnictwie i wydobywaniu (o 1,3%) oraz rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (o 1,1%).

Wykres 46. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji PKD

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 46. Entities of the national economy by selected PKD sections

As of 31st December

W 2020 r. w bazie REGON zarejestrowane były 54933 spółki handlowe z siedzibą w województwie wielkopolskim, tj. o 5,4% więcej niż w 2019 r. Spośród spółek handlowych 10,9% stanowiły jednostki z udziałem kapitału zagranicznego, których liczebność zmniejszyła się w ciągu roku o 1,2%. Zdecydowaną większość spółek handlowych stanowiły spółki kapitałowe (81,5%) i były to przede wszystkim spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (80,1%). Spośród spółek handlowych osobowych (18,5%) najchętniej wybieraną formą prawną były spółki komandytowe (10,7% ogółu spółek handlowych) oraz jawne (6,7%).

Wśród spółek handlowych według rodzaju kapitału w 2020 r. największy udział miały spółki handlowe o kapitale prywatnym krajowym - 86,8% (o 8,3 p.proc. więcej niż w 2010 r.), w dalszej kolejności spółki handlowe o kapitale zagranicznym - 11,8% (o 7,2 p.proc. mniej niż w 2010 r.), państwowych osób prawnych - 0,7% (o 0,6 p.proc. mniej niż w 2010 r.), samorządu terytorialnego - 0,6% (o 0,3 p.proc. mniej niż w 2010 r.) oraz Skarbu Państwa - 0,1% (o 0,3 p.proc. mniej niż w 2010 r.).

Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna

Research and development as well as innovation activity

W województwie nakłady na działalność badawczą i rozwojową rosły każdego roku, ale na 1 mieszkańca były o ⅓ niższe niż w kraju. Również o ⅓ mniej niż w kraju przypadało pracujących na 1000 osób aktywnych zawodowo. Działalność B+R była finansowana głównie przez sektor rządowy oraz przedsiębiorstwa.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) jest to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R to wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez jej własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

W 2019 r. nakłady na działalność badawczą i rozwojową w województwie wyniosły 1847,3 mln zł i były wyższe niż rok wcześniej o 19,0%. Udział województwa w nakładach kraju równał się 6,1%. Działalność badawczo-rozwojowa była finansowana głównie przez sektor rządowy oraz przedsiębiorstwa.

Tabela 32. Wybrane dane z zakresu działalności badawczej i rozwojowej
Table 32. Selected research and development data

Wyszczególnienie Specification	2010		2015		2018		2019	
	Wielko- polskie	Polska Poland	Wielko- polskie	Polska Poland	Wielko- polskie	Polska Poland	Wielko- polskie	Polska Poland
Nakłady wewnętrzne na działalność B+R (ceny bieżące) Intramural expenditure on R&D (current prices)								
ogółem w mln zł total in PLN millions	777,8	10416,2	1315,1	18060,7	1552,4	25647,8	1847,3	30284,8
relacja do PKB w % relation to GDP in %	0,58	0,72	0,75	1,0	0,75	1,21	.	.
na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN	226	270	379	470	445	668	529	789
na 1 pracującego ^a w działalności B+R w tys. zł per employed person ^a in R&D in thousands PLN	57,8	80,3	89,5	114,4	96,0	126,0	110,7	141,0
Liczba podmiotów w działalności B+R Number of entities in R&D activity	165	1767	437	4427	502	5779	495	5863

^a W osobach; w latach 2010 i 2015 - na 1 zatrudnionego.

^a In persons; in 2010 and 2015 - per employee

Tabela 33. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania (ceny bieżące)

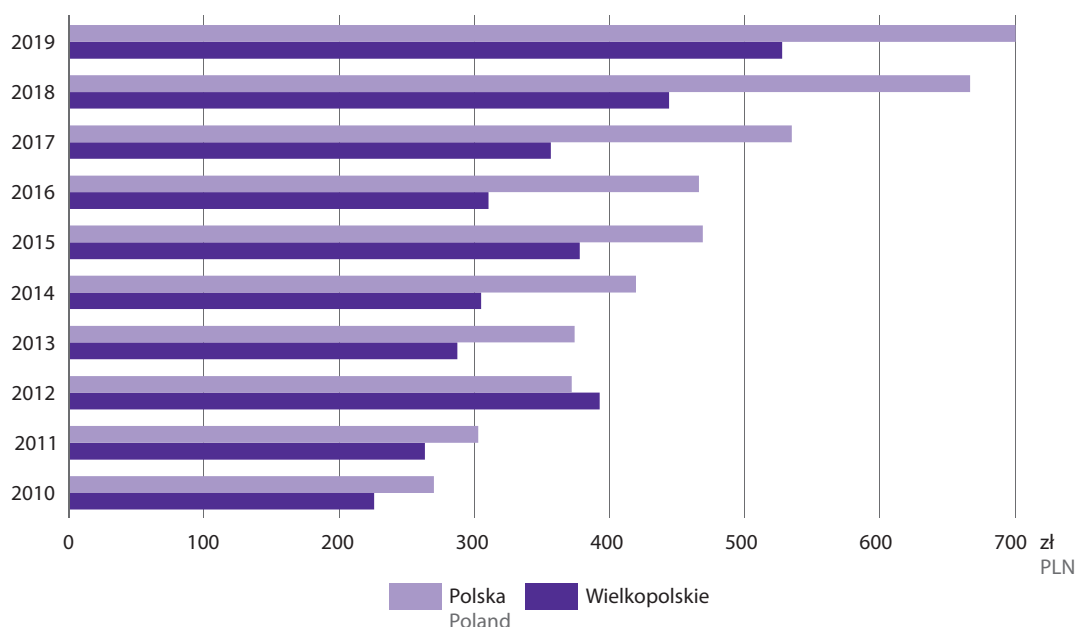
Table 33. Intramural expenditures on research and development by source of financing (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	777,8	1315,1	1552,4	1847,3
sektor finansujący: funding sector:				
Rządowy Government	507,3	574,4	774,5	883,5
Przedsiębiorstw Business enterprise	149,8	413,1	654,7	803,0
Szkolnictwa wyższego Higher education	#	18,5	30,0	46,2
Prywatnych instytucji niekomercyjnych Private non-profit	#	4,9	3,0	7,0
Zagranica Rest of the world	101,7	304,2	90,2	107,6

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R na 1 mieszkańca w 2019 r. wyniosły 529 zł w województwie i 789 zł w kraju. Dynamika do roku poprzedniego, dla województwa wynosiła 118,8, a dla kraju 118,2.

Wykres 47. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca

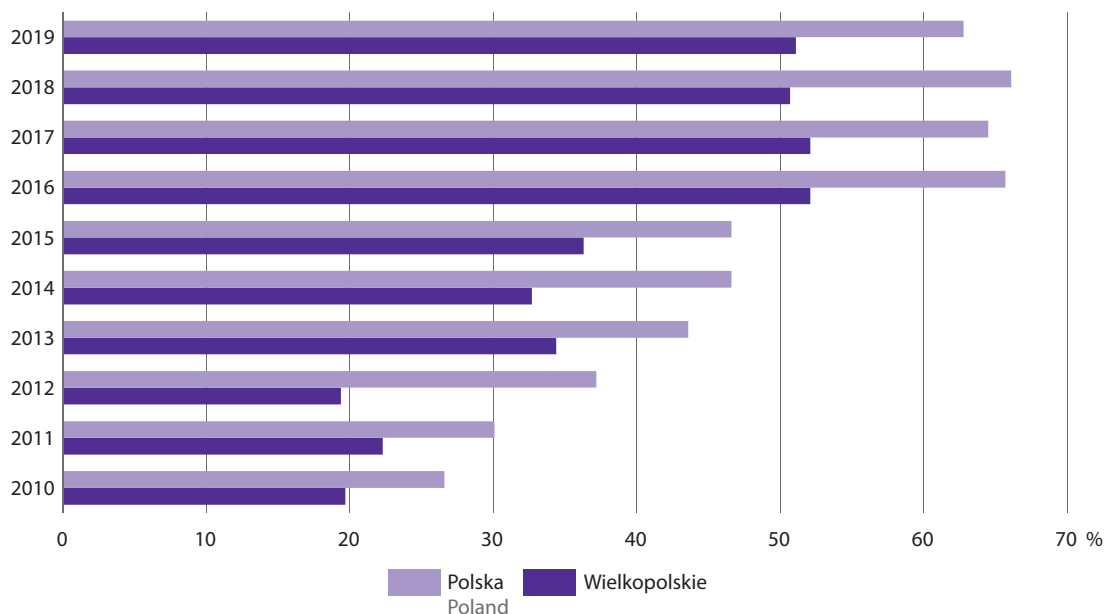
Chart 47. Intramural expenditures on research and development per capita

W 2019 r. udział środków pochodzących z sektora przedsiębiorstw finansujących działalność B+R w nakładach wewnętrznych na działalność B+R wyniósł w województwie 51,1%, a w kraju 62,8%. W porównaniu z rokiem 2010 udziały te wzrosły o 31,4 p.proc. w wielkopolskim i 36,2 p.proc. w Polsce.

Wykres 48. Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R finansowany przez sektor przedsiębiorstw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R

Chart 48. Share of intramural expenditure on R&D financed from business enterprise sector in intramural expenditure on R&D

Personel wewnętrzny B+R są to osoby pracujące (zatrudnieni, pracujący właściciele oraz nieodpłatnie pomagający członkowie ich rodzin) w jednostce statystycznej, które wnoszą wkład w wewnętrzną działalność badawczą i rozwojową tej jednostki.

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden EPC oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

W województwie liczba pracujących w B+R wynosiła 8835,2 EPC, co stanowiło 6,5% EPC pracujących w kraju w 2019 r. Na 1000 osób aktywnych zawodowo w wielkopolskim przypadało 5,4 pracujących w B+R, podczas gdy w kraju 8,0.

Działalność innowacyjna obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczą i rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

Badania dotyczące innowacji prowadzone są w dwóch grupach: wśród przedsiębiorstw przemysłowych oraz wśród przedsiębiorstw wybranych działów PKD w sektorze usług. Badaniami tymi objęte są przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Tabela 34. Wybrane dane dotyczące personelu wewnętrznego B+R
Table 34. Selected data on internal R&D personnel

Wyszczególnienie Specification	2016		2017		2018		2019	
	Wielko- polskie	Polska Poland	Wielko- polskie	Polska Poland	Wielko- polskie	Polska Poland	Wielko- polskie	Polska Poland
Personel wewnętrzny B+R ^a Internal R&D personnel ^a	7683,8	111789,3	7919,1	121427,6	8350,5	131360,5	8835,2	136563,8
Personel wewnętrzny B+R ^a na 1000 aktyw- nych zawodowo ^b Internal R&D personnel ^a per 1000 economically active population ^b	4,7	6,5	4,8	7,0	5,1	7,7	5,4	8,0
Badacze ^a na 1000 ak- tywnych zawodowo ^b Researchers ^a per 1000 economically active population ^b	3,3	5,1	3,5	5,6	3,5	5,8	3,6	5,9
Udział personelu wewnętrznego B+R ^c w ludności aktywnej zawodowo ^b w % Share of internal R&D personnel ^c in econom- ically active popula- tion ^b in %	0,90	0,99	0,93	1,09	0,98	1,19	1,01	1,26
Udział personelu wewnętrznego B+R ^c w pracujących ogó- łem ^d w % Share of internal R&D personnel ^c in total employment ^d in %	0,95	1,05	0,97	1,14	1,01	1,24	1,04	1,31

^a W ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC). ^b Aktywni zawodowo (wszystkie osoby pracujące oraz uznane za bezrobotne) – na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności – przeciętne w roku. ^c W osobach. ^d Pracujący – na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności – przeciętne w roku.

^a In full time equivalent (FTE). ^b Economically active persons (all persons employed and presumed unemployed) – based on the Labour Force Survey – annual averages. ^c In persons. ^d Employed persons – based on the Labour Force Survey – annual averages

W latach 2017–2019 udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej ich liczbie wyniósł 17,9% dla przedsiębiorstw przemysłowych i 13,7% dla przedsiębiorstw usługowych. W porównaniu do poprzedniego okresu udziały te zmalały odpowiednio o 3,4 i 2,9 p.proc. W analizowanym okresie poziom innowacyjności średnio w kraju również zmalał, przy czym dla przedsiębiorstw przemysłowych był wyższy niż w wielkopolskim, a dla przedsiębiorstw usługowych niższy.

Wyniki badania działalności innowacyjnej wskazują, że zarówno w przedsiębiorstwach przemysłowych jak i usługowych wyższy był udział podmiotów, które wprowadziły innowacje procesów biznesowych (nowe lub ulepszone procesy biznesowe) niż innowacje produktowe (nowe lub ulepszone produkty). Najwyższy udział przedsiębiorstw innowacyjnych był w grupie podmiotów zatrudniających powyżej 249 osób.

Największe udziały przedsiębiorstw innowacyjnych odnotowano w działach produkcji: podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i wyrobów farmaceutycznych, chemikaliów i wyrobów chemicznych, komputerów, wyrobów elektrotechnicznych i optycznych oraz metali. Wartość nakładów na innowacje, poniesiona przez przedsiębiorstwa z sektora przemysłu i usług razem, w 2019 r. wynosiła 2628,6 mln zł i była wyższa niż w roku poprzednim o 2,5%.

Tabela 35. Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji
Table 35. Innovative enterprises by types of introduced innovations

Wyszczególnienie Specification	2008–2010	2013–2015	2016–2018	2017–2019	2017–2019 Polska Poland
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises				
Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Industrial enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	16,2	17,3	21,3	17,9	18,9
Nowe lub ulepszone produkty New or improved products	11,7	10,8	13,9	13,7	13,6
Nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a New or improved business processes ^a	12,3	14,0	18,2	14,7	15,3
Przedsiębiorstwa usługowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Service enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	12,4	8,7	16,6	13,7	11,9
Nowe lub ulepszone produkty New or improved products	7,8	2,9	8,8	6,3	6,4
Nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a New or improved business processes ^a	8,8	7,1	13,5	10,5	10,3

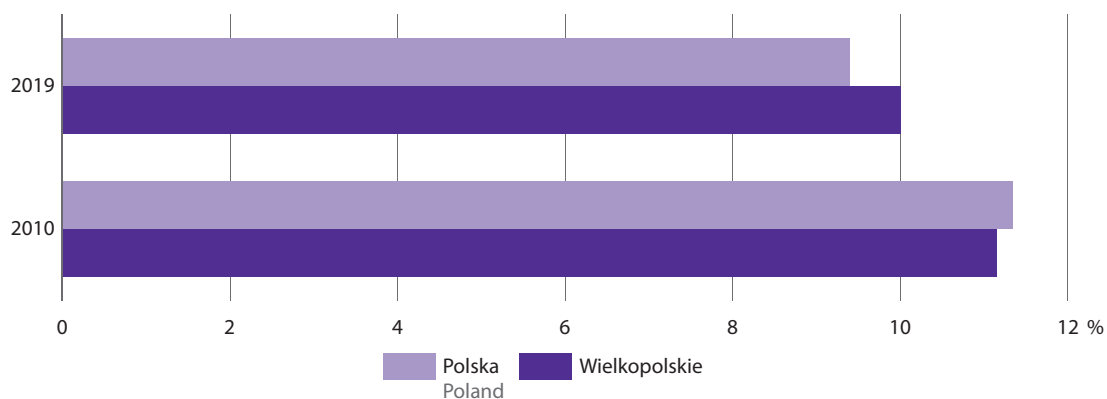
^a W latach 2008-2010, 2013-2015, 2015-2017 dane dotyczą innowacji procesowych, od 2016-2018 – innowacji procesów biznesowych.

^a In the years 2008-2010, 2013-2015, 2015-2017 the data relate to process innovations, from 2016-2018 - to business process innovations

W 2019 r. udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2017-2019 w przychodach ze sprzedaży ogółem wyniósł w województwie 10,0%, tyle samo co w roku poprzednim. W kraju udziały te były nieco niższe.

Wykres 49. Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem

Chart 49. Share of revenue of industrial enterprises from sales of new or improved products in total sales revenue

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

Using of information and communication technologies in enterprises

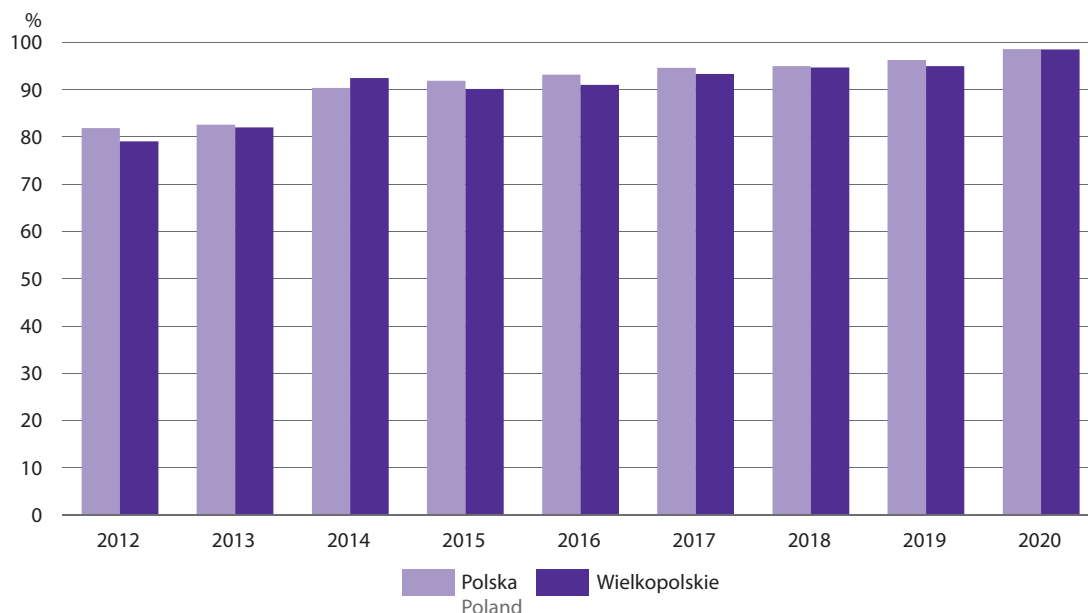
W 2020 r. dostęp do Internetu szerokopasmowego posiadały prawie wszystkie przedsiębiorstwa. Rośnie udział przedsiębiorstw mających dostęp do Internetu dużych prędkości, otrzymujących zamówienia przez Internet oraz zatrudniających specjalistów ICT. Z roku na rok coraz więcej przedsiębiorstw wykorzystuje w działalności dane otwarte oraz kupuje usługi w chmurze obliczeniowej.

Pod pojęciem **technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT)** zwanych zamiennie technologiami informacyjno-telekomunikacyjnymi, teleinformatycznymi lub technikami informacyjnymi kryje się rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej.

W województwie wielkopolskim w 2020 r. dostęp do Internetu szerokopasmowego deklarowało 98,5% przedsiębiorstw (w kraju 98,6%), tj. o 3,5 p.proc. więcej niż w 2019 r. Przedsiębiorstw korzystających ze stałych szerokopasmowych połączeń internetowych było 83,2%, tj. o 2,1 p.proc. mniej niż w kraju. Najczęściej (24,3%) były one wyposażone w stałe łącza o prędkości „przynajmniej 100, ale mniej niż 500 Mbit/s”, w kraju 24,0%. Znaczący (23,6%) był również udział przedsiębiorstw, którym operatorzy dostarczają „przynajmniej 30, ale mniej niż 100 Mbit/s”, w Polsce 26,5%.

Coraz chętniej w sferze biznesowej przedsiębiorstwa kupowały usługi w chmurze. Odsetek korzystających z nich podmiotów zwiększył się z 18,1% w 2019 r. do 21,8% w 2020 r. Podobna tendencja była charakterystyczna dla całego kraju (wzrost z 17,5% do 24,4%). Spośród usług oferowanych w chmurze obliczeniowej najczęściej w 2020 r. kupowano te, które związane były z udostępnianiem poczty e-mail (16,0% w województwie i 18,3% w Polsce).

Wykres 50. Przedsiębiorstwa posiadające szerokopasmowy dostęp do Internetu
Chart 50. Enterprises connected to the Internet via broadband

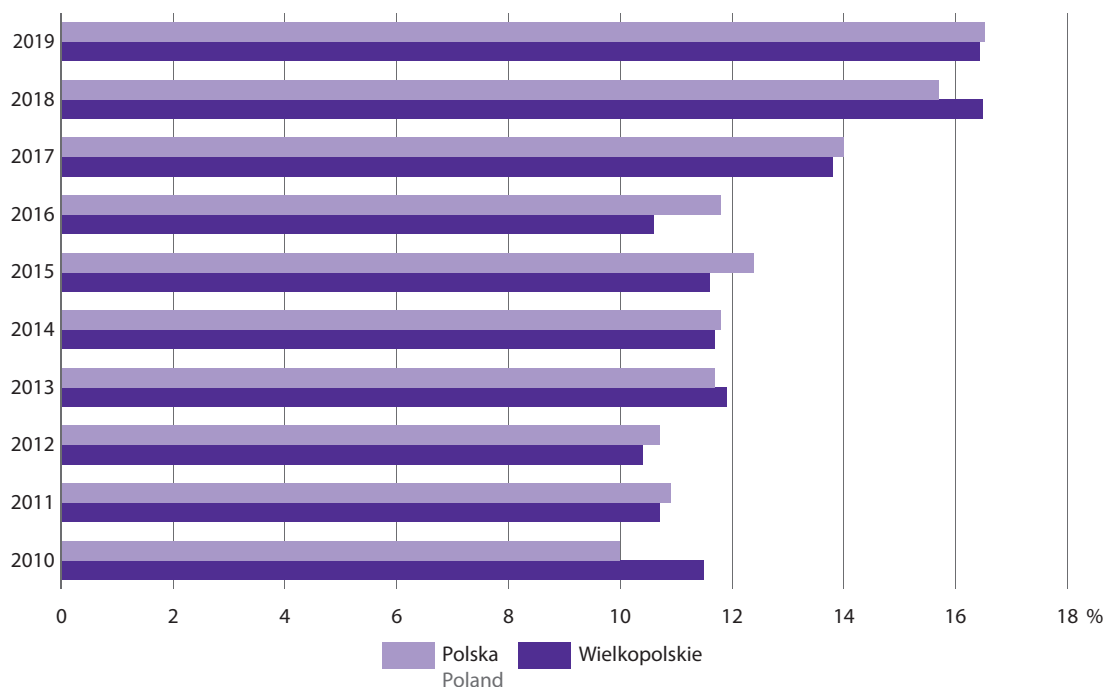

W 2019 r. prowadzenie sprzedaży internetowej deklarowało 16,4% ogółu jednostek, tj. 0,1 p.proc. mniej niż przed rokiem (w kraju 16,5%, wzrost o 0,8 p.proc.). E-sprzedaż za pośrednictwem własnej strony internetowej lub aplikacji mobilnej w 2019 r. prowadziło 10,8% podmiotów (o 0,3 p.proc. mniej niż przed rokiem). Przedsiębiorstwa decydowały się także na korzystanie z internetowych platform handlowych

oraz serwisów aukcyjnych i powiązanych z nimi aplikacji mobilnych – takie rozwiązanie wybrało 7,8% jednostek (o 1,5 p.proc. więcej niż w 2018 r.), a poprzez użycie wiadomości typu EDI – 3,4% podmiotów (spadek o 1,9 p.proc.).

Do **sprzedaży elektronicznej** zaliczyć należy zamówienia i rezerwacje składane na stronie internetowej przedsiębiorstwa (w sklepie internetowym, aplikacji, poprzez extranet), na internetowych platformach handlowych, w serwisach aukcyjnych oraz za pośrednictwem systemu EDI. Z transakcji elektronicznych wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających sprzedaż elektroniczną od sprzedaży tradycyjnej zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

Wykres 51. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe
Chart 51. Enterprises receiving orders via computer networks

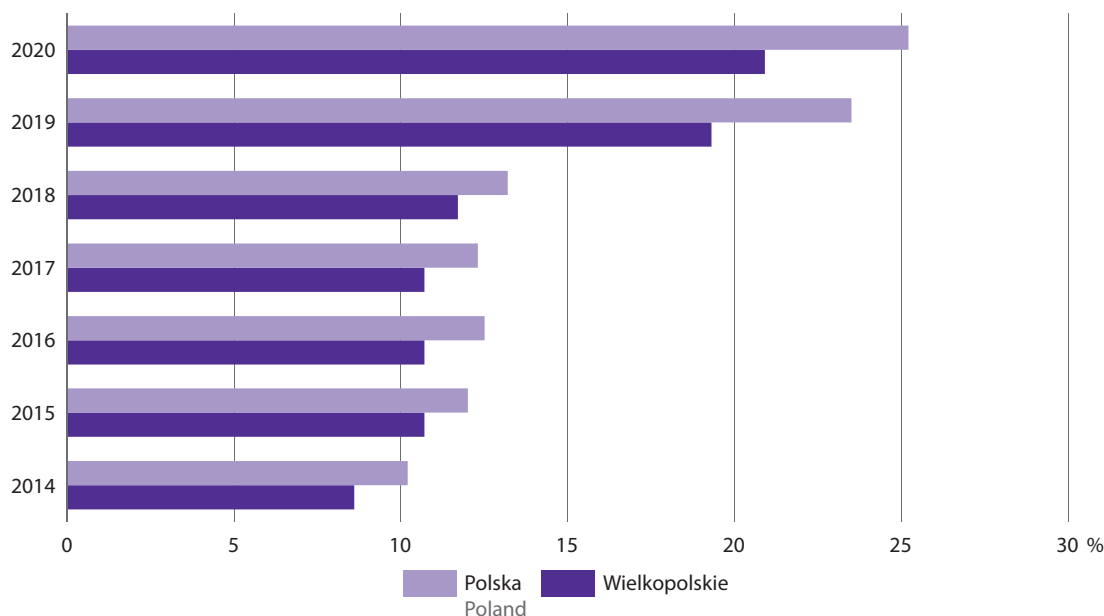
Otwarte dane publiczne wytworzone przez urząd administracji publicznej (lub na jego zlecenie), które są dostępne dla każdego zainteresowanego do wykorzystania, przetwarzania i udostępniania w dowolnych celach.

Z otwartych danych publicznych w 2019 r. korzystało w województwie 15,9% przedsiębiorstw (o 1,3 p.proc. więcej niż w 2018 r.). Pomimo wzrostu w ciągu roku, wielkopolskie pozostaje w grupie trzech województw o najniższym stopniu wykorzystania przez podmioty otwartych danych publicznych. W kraju 17,5% jednostek (16,9% w 2018 r.) użytkowało otwarte dane. Przedsiębiorstwa wykazywały największe zainteresowanie danymi z kategorii gospodarka i finanse (14,7%), natomiast najmniejsze – informacjami z zakresu kultury, sportu i rekreacji (2,2%). Odsetek przedsiębiorstw identyfikujących dane publiczne, które mogłyby być wykorzystane w celach biznesowych, lecz nie zostały udostępnione w ramach otwartych danych publicznych wyniósł 4,1% (o 0,3 p.proc. więcej niż w kraju).

W 2020 r. specjalistów ICT zatrudniało 20,9% przedsiębiorstw w województwie i 25,2% w kraju. W odniesieniu do roku poprzedniego nastąpił wzrost o 1,6 p.proc. w wielkopolskim i 1,7 p.proc. w Polsce. Zadania związane z bezpieczeństwem ICT w 2020 r. najczęściej zlecane były podmiotom zewnętrznym.

W ramach podnoszenia kwalifikacji w dziedzinie technik informacyjnych, przedsiębiorstwa zapewniają swoim pracownikom szkolenia podnoszące kompetencje z tego zakresu; w 2019 r. – 14,9% (o 2,9 p.proc. mniej niż średnio w Polsce). Szkolenia zapewniano zarówno specjalistom z zakresu ICT (5,6%), jak i pozostałym pracownikom (13,5%); w kraju odpowiednio 7,8% i 15,9%.

Wykres 52. Przedsiębiorstwa zatrudniające specjalistów ICT
Chart 52. Enterprises employing ICT specialists

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych

Financial results of non-financial enterprises

W 2020 r. podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe uzyskane przez przedsiębiorstwa niefinansowe w województwie wielkopolskim były gorsze niż przed rokiem, ale kształtowały się korzystniej niż w 2015 r.

Wyniki finansowe dotyczą przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. W województwie wielkopolskim w 2020 r. przychody z całokształtu działalności ukształtowały się na poziomie 440873,0 mln zł i w odniesieniu do poprzedniego roku były o 4,5% wyższe, natomiast koszty ich uzyskania wyniosły 419144,4 mln zł i wzrosły o 4,6%.

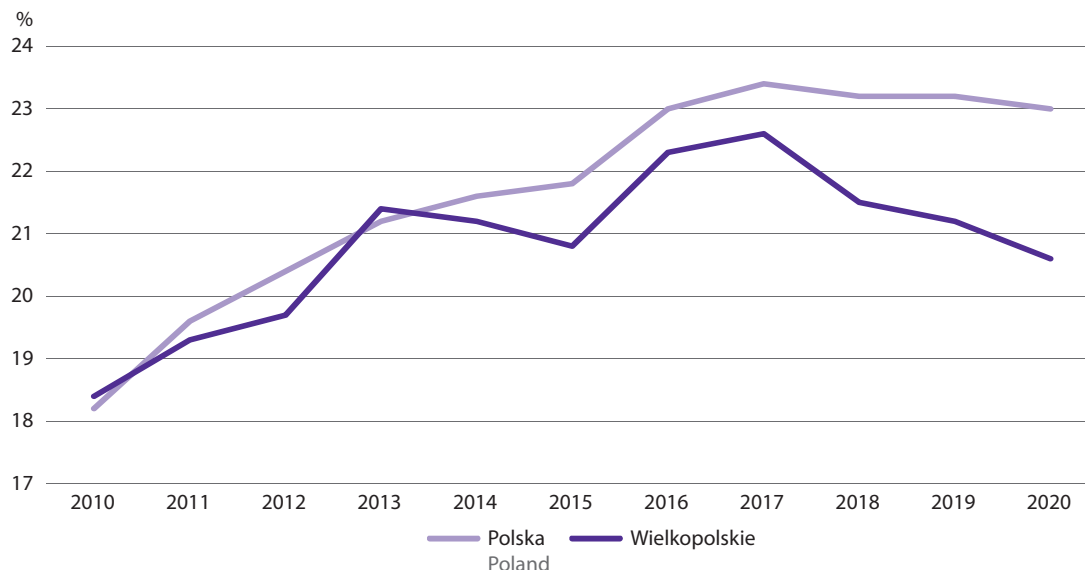
Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniosły 433378,7 mln zł i w ciągu roku wzrosły o 4,4%, podczas gdy jej koszty zwiększyły się o 4,0%. Większość sekcji jednak odnotowała spadek przychodów netto, największy – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (o 35,0%) oraz z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (o 27,4%). Znaczący wzrost przychodów (o 40,2%) wystąpił w sekcji informacja i komunikacja. Wzrost przychodów dotyczył również sekcji: dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, handel; naprawa pojazdów samochodowych, obsługa rynku nieruchomości oraz budownictwo.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport obejmują wewnątrzwspólnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych.

W województwie wielkopolskim z eksportu pochodziło 94609,9 mln zł, tj. 21,8% przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów. W porównaniu z rokiem poprzednim przychody z eksportu wzrosły o 0,8%, ale ich udział zmniejszył się o 0,8 p.proc.

Wykres 53. Udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem^a

Chart 53. Share of revenue from sale of products, goods and materials for export in total revenue from sale of products, goods and materials^a

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Wyniki finansowe:

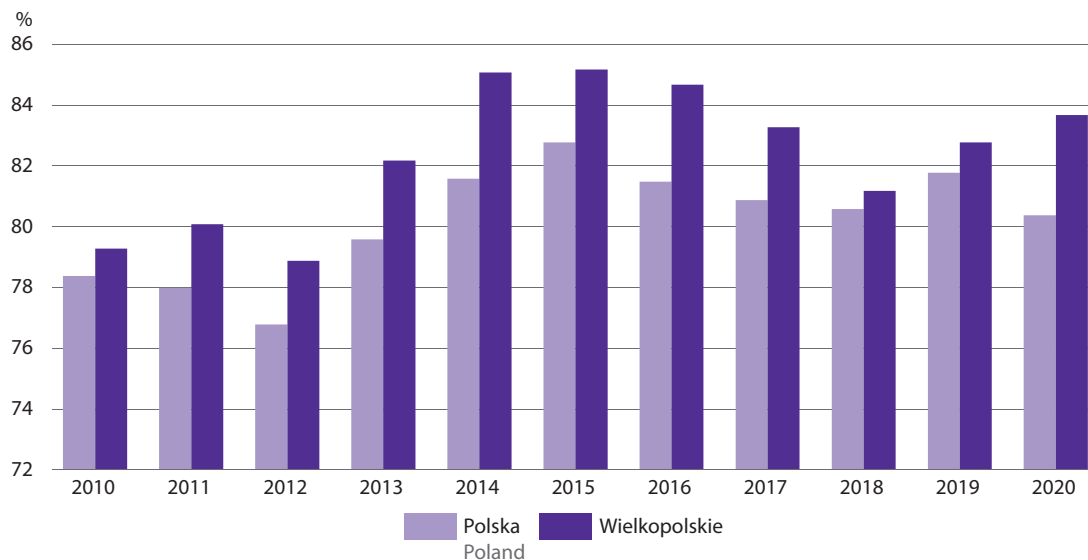
- wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem – w przypadku nadwyżki kosztów ogółem nad przychodami ogółem wynik finansowy zapisuje się ze znakiem (-);
- wynik finansowy netto (zysk lub strata) to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniósł 25165,6 mln zł i był o 11,5% większy od osiągniętego w 2019 r. Pozostałe przychody operacyjne w skali roku zwiększyły się o 24,3%, jednak szybsze tempo wzrostu kosztów ich uzyskania (o 27,7%) spowodowało pogorszenie wyniku na pozostałej działalności operacyjnej. Podobny rezultat, czyli wynik gorszy niż przed rokiem, przyniósł spadek przychodów finansowych (o 8,3%), przy równoczesnym wzroście kosztów tych operacji (o 48,4%). Zarówno wynik na operacjach finansowych, jak i na pozostałej działalności operacyjnej był ujemny.

Wynik finansowy brutto w 2020 r. wyniósł 21728,7 mln zł i był o 1,7% większy niż przed rokiem. Po odliczeniu obciążeń (w kwocie 3497,2 mln zł) wynik finansowy netto ukształtował się na poziomie 18231,4 mln zł, tj. o 0,2% wyżej niż w 2019 r. Zysk netto w ciągu roku wzrósł o 7,6%, ale strata netto zwiększyła się w tym czasie dwukrotnie. Zysk netto wykazało 83,7% przedsiębiorstw (82,8% w 2019 r.). Przychody uzyskane przez te przedsiębiorstwa stanowiły 90,4% całkowitych przychodów z całokształtu działalności (wobec 93,4% przed rokiem). W przetwórstwie przemysłowym zysk netto wykazało 88,5% przedsiębiorstw (85,8% przed rokiem), a ich udział w przychodach tej sekcji wyniósł 92,7% (wobec 94,6% przed rokiem).

Wykres 54. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych

Chart 54. Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

W przedsiębiorstwach województwa wielkopolskiego objętych badaniem odnotowano w 2020 r. pogorszenie większości podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych w porównaniu z 2019 r. Wskaźnik poziomu kosztów podniósł się z 94,9% w 2019 r. do 95,1% w 2020 r. Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto w skali roku wzrósł o 0,4 p.proc. i wyniósł 5,8%. W przypadku wskaźników rentowności obrotu odnotowano spadek na poziomie 0,2 p.proc., do 4,9% dla wskaźnika brutto i 4,1% w ujęciu netto. Pogorszenie wskaźników obserwowano m.in. w górnictwie i wydobywaniu, wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, budownictwie, zakwaterowaniu i gastronomii oraz opiece zdrowotnej i pomocy społecznej, a ze względu na wzrost wskaźnika poziomu kosztów i spadek rentowności obrotu, także w obsłudze rynku nieruchomości. Poprawę wskaźników odnotowano m.in. w sekcjach: przetwórstwo przemysłowe, dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja, transport i gospodarka magazynowa, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna oraz pozostała działalność usługowa, a pomijając wskaźnik rentowności sprzedaży (kształtujący się na poziomie sprzed roku), również w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych.

W 2020 r. najbardziej rentowne, podobnie jak przed rokiem, okazały się przedsiębiorstwa zajmujące się pozostałą działalnością usługową. Wskaźnik rentowności obrotu netto dla tej sekcji wyniósł 28,7%, co w skali roku oznacza wzrost o 1,7 p.proc.

W 2020 r. obserwowano poprawę płynności finansowej badanych przedsiębiorstw. Wprawdzie wskaźnik I stopnia w ciągu roku wzrósł średnio o 1,8 p.proc. do 37,9%, a wskaźnik II stopnia obniżył się o 0,4 p.proc., osiągając 86,5%, ale w większości przedsiębiorstw sytuacja była lepsza niż przed rokiem. Płynność pogor-

szyla się tylko w przedsiębiorstwach związanych z górnictwem i wydobywaniem oraz wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, a ze względu na wskaźnik I stopnia również w edukacji.

Wskaźniki ekonomiczno-finansowe osiągnięte przez przedsiębiorstwa w województwie wielkopolskim w 2020 r. były lepsze niż kraju, z wyjątkiem wskaźników płynności finansowej. W Polsce w 2020 r. w odniesieniu do 2019 r. pogorszyły się trzy z podstawowych wskaźników finansowych: wzrósł poziom kosztów (o 0,2 p.proc.), spadła rentowność obrotu brutto (o 0,2 p.proc.) oraz obrotu netto (o 0,1 p.proc.). Polepszył się natomiast wskaźnik rentowności sprzedaży brutto o 0,2 p.proc. oraz wskaźniki płynności – I stopnia o 5,8 p.proc., a II stopnia o 4,5 p.proc.

Tabela 36. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych
Table 36. Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 Polska Poland
	w % in %				
Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	94,6	95,2	94,9	95,1	95,6
Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto Gross sales profitability indicator	5,8	5,2	5,4	5,8	4,8
Wskaźnik rentowności obrotu brutto Gross turnover profitability indicator	5,3	4,8	5,1	4,9	4,4
Wskaźnik rentowności obrotu netto Net turnover profitability indicator	4,3	4,1	4,3	4,1	3,6
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia First degree financial liquidity indicator	36,4	31,1	36,1	37,9	43,9
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia Second degree financial liquidity indicator	99,2	83,6	86,9	86,5	103,4

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

Według stanu na koniec grudnia 2020 r., aktywa obrotowe przedsiębiorstw objętych badaniem wyniosły 122252,9 mln zł, tj. o 4,8% więcej niż w 2019 r. Wartość zapasów w ciągu roku zwiększyła się o 4,2%, ale ich udział w aktywach spadł nieznacznie (o 0,1 p.proc.) do 30,9%. Największą część aktywów obrotowych stanowiły należności krótkoterminowe, których udział w końcu grudnia 2020 r. wynosił 37,2% (o 1,4 p.proc. mniej niż przed rokiem). Wartość należności w skali roku zwiększyła się o 1,0%. Udział inwestycji krótkoterminowych wzrósł w ciągu roku o 1,6 p.proc. do 29,0%, przy wzroście wartości o 10,8%.

Według stanu na koniec grudnia 2020 r., zobowiązania przedsiębiorstw niefinansowych wyniosły łącznie 140083,3 mln zł, przy czym zobowiązania długoterminowe w ciągu roku wzrosły o 7,6%, a krótkoterminowe zwiększyły się o 5,5%. W ogólnej kwocie zobowiązań krótkoterminowych 57,7% stanowiły zobowiązania z tytułu dostaw i usług (przed rokiem 58,9%). Relacja zobowiązań krótkoterminowych do należności krótkoterminowych wyniosła 205,6%, podczas gdy rok wcześniej zobowiązania przewyższały należności o 96,7%, natomiast relacja do inwestycji krótkoterminowych kształtowała się na poziomie 263,9% wobec 277,1% przed rokiem.

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw

Investment outlays of enterprises

W województwie wielkopolskim w roku 2020 odnotowano spadek nakładów inwestycyjnych badanych przedsiębiorstw niefinansowych. W większym stopniu obniżyły się nakłady na budynki i budowle niż na zakupy. W porównaniu z 2019 r. niższa była liczba inwestycji nowo rozpoczętych, ale ich wartość kosztorysowa była zbliżona.

W 2019 r. nakłady inwestycyjne realizowane w województwie wielkopolskim przez przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 osób wyniosły 19263,6 mln zł, co stanowiło 9,6% ogółu nakładów w kraju. W przeliczeniu na 1 mieszkańca było to 5511 zł, tj. o 5,8% więcej niż średnio w kraju. W nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących stosunkowo najwięcej zainwestowano w Poznaniu (11444 zł na mieszkańca) i w powiecie krotoszyńskim (11354 zł). Relatywnie najniższy poziom nakładów inwestycyjnych był w powiecie wągrowieckim (778 zł).

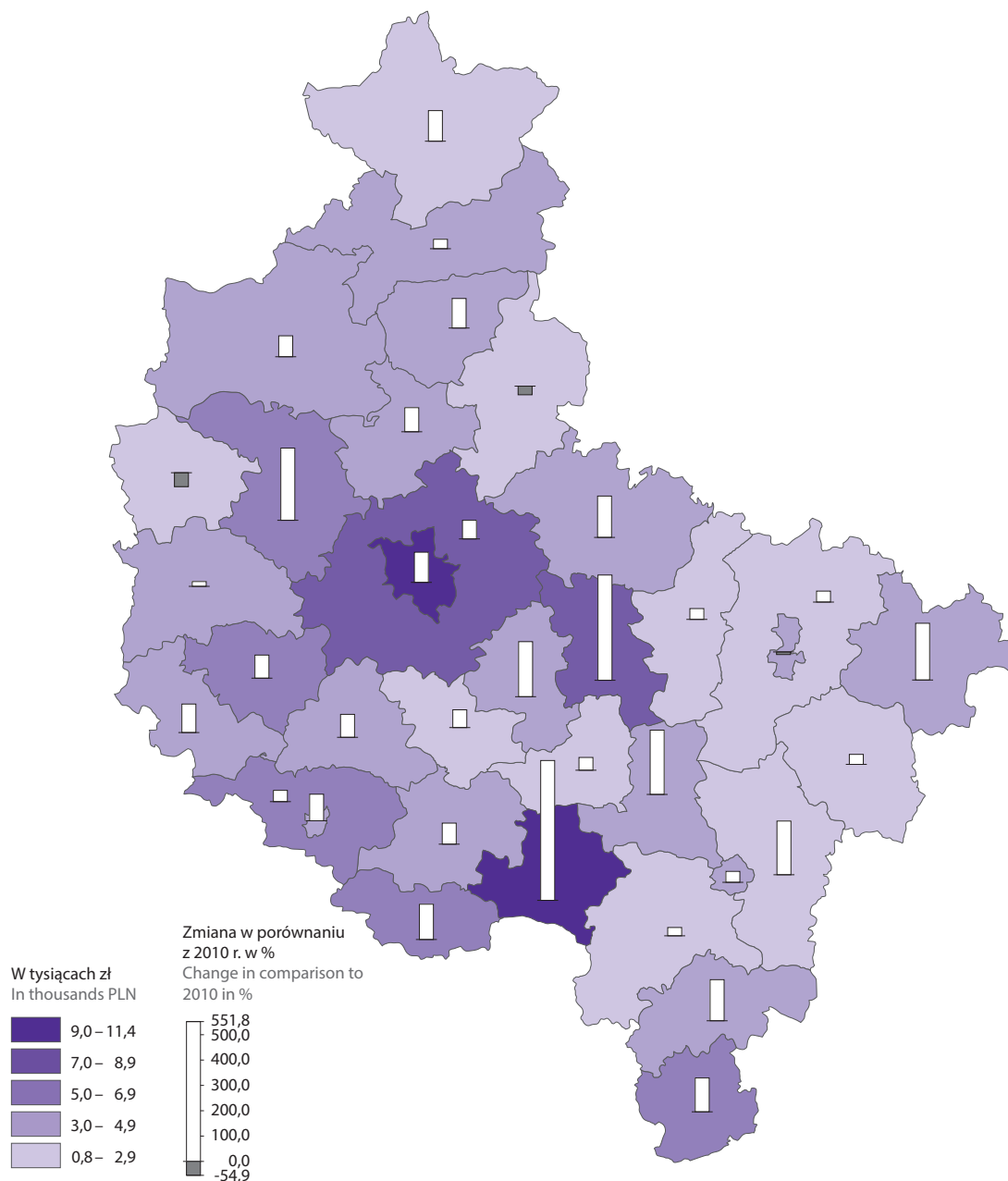
Nakłady inwestycyjne poniesione w 2020 r. przez badane przedsiębiorstwa niefinansowe, mające siedzibę na terenie województwa wielkopolskiego, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób, wyniosły 13695,4 mln zł. Były one niższe od poniesionych rok wcześniej o 12,2%. W kraju w 2020 r. wartość nakładów inwestycyjnych spadła o 6,1% w odniesieniu do poziomu z 2019 r. Udział województwa wielkopolskiego w krajowych nakładach inwestycyjnych w 2020 r. wyniósł 9,1%, co oznacza spadek o 0,7 p.proc. w stosunku do roku poprzedniego.

W budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej w 2020 r. zainwestowano średnio 34,7% ogółu środków (wobec 40,8% w 2019 r.). Wartość inwestycji dla tej kategorii środków trwałych w ciągu roku zmniejszyła się o 25,4%. Kwota przeznaczona na zakupy zmalała średnio o 2,8%, przy czym w przypadku środków transportu nakłady obniżyły się o 15,1%, natomiast wartość inwestycyjna maszyn, urządzeń technicznych, narzędzi i wyposażenia była zbliżona do tej notowanej przed rokiem (spadek o 0,2%). Na zakup maszyn i urządzeń technicznych oraz narzędzi w 2020 r. przedsiębiorstwa przeznaczyły 55,0% środków (wobec 48,3% rok wcześniej), a na środki transportu – 10,1% (wobec 10,5%). Udział zakupów w nakładach ogółem w ciągu roku zwiększył się z 58,8% do 65,1%.

W 2020 r. w większości sekcji odnotowano spadek wartości nakładów inwestycyjnych w porównaniu z poprzednim rokiem. Spadek nakładów odnotowano m.in. w zakwaterowaniu i gastronomii (o 84,6%), w transporcie i gospodarce magazynowej (o 44,2%), informacji i komunikacji (o 18,0%), przetwórstwie przemysłowym (o 12,7%) oraz handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 9,9%). Więcej zainwestowano m.in. w przedsiębiorstwach związanych z wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 23,7%), budownictwem (o 15,7%) oraz dostawą wody; gospodarowaniem ściekami i odpadami; rekultywacją (o 3,4%).

Podobnie jak w poprzednich okresach, najczęściej inwestowały przedsiębiorstwa z sekcji przetwórstwo przemysłowe (41,2% ogółu nakładów inwestycyjnych wobec 41,4% w 2019 r.), a w ramach tej sekcji jednostki zajmujące się produkcją: wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (6,9% wobec 6,2%), artykułów spożywczych (6,8% wobec 6,4%) oraz pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (6,5% wobec 7,5%). Stosunkowo dużo inwestowały również przedsiębiorstwa zajmujące się handlem; naprawą pojazdów samochodowych (30,1% wobec 29,3%), wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (10,4% wobec 7,4%) oraz transportem i gospodarką magazynową (6,4% wobec 10,1%).

Mapa 38. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach^a na 1 mieszkańca w 2019 r.
Map 38. Investment outlays in enterprises^a per capita in 2019

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.

^a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons; according to investment location.

W 2020 r. inwestorzy w województwie rozpoczęli realizację 26732 nowych zadań inwestycyjnych, tj. o 7,2% mniej niż rok wcześniej. Ich wartość kosztorysowa wyniosła 4610,2 mln zł i była zbliżona do wartości inwestycji rozpoczętych przed rokiem (mniejsza o 0,1%). W kraju w omawianym okresie liczba rozpoczętych inwestycji zwiększyła się o 1,7%, ale ich wartość kosztorysowa spadła o 7,8%.

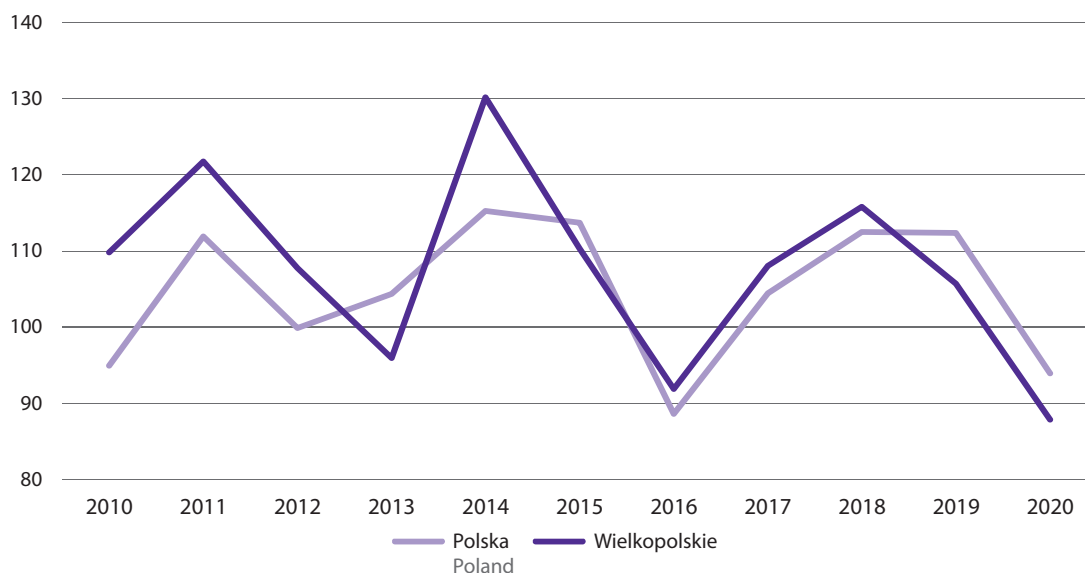
Podobnie jak w poprzednich latach, najczęściej inwestycje dotyczyło sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (87,5% ogólnej liczby zadań, o wartości kosztorysowej stanowiącej 10,2% inwestycji nowo rozpoczynanych). Największą wartość kosztorysową miały

natomiast inwestycje przedsiębiorstw z sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (43,0% wartości kosztorysowej wszystkich inwestycji nowo rozpoczynanych w województwie), choć w ogólnej liczbie zadań stanowiły tylko 5,0% oraz przetwórstwo przemysłowe (27,3% wartości i 5,3% liczby zadań).

Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Wykres 55. Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)
rok poprzedni=100

Chart 55. Indices of investment outlays of non-financial enterprises (current prices)
previous year=100

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, zaszczepienia wieloletnie, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

Tabela 37. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)
Table 37. Investment outlays of non-financial enterprises (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Ogółem Total				
w mln zł in million PLN	7103,7	12845,8	15606,4	13695,4
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	8,0	9,4	9,8	9,1
W tym – w % – nakłady na: Of which – in % – outlays on:				
budynki i budowle buildings and structures	43,2	38,2	40,8	34,7
zakupy Purchases	56,3	61,5	58,8	65,1
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi <i>machinery, technical equipment and tools</i>	46,8	55,4	48,3	55,0
środków transportu <i>transport equipment</i>	9,5	6,1	10,5	10,1

6.4 Produkcja i usługi

6.4 Production and services

Rolnictwo

Agriculture

W 2020 r. w województwie wielkopolskim odnotowano zwiększenie dostaw zbóż do skupu. Większa także była podaż świń, ale mniejsza bydła. Czerwcowe badanie pogłowia zwierząt gospodarskich wykazało wzrost liczebności stada badanych gatunków.

Powierzchnia uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2019 r. w województwie wielkopolskim wyniosła 962,6 tys. ha i była większa o 3,8% od notowanej w 2018 r. oraz o 6,9% niż w 2015 r. Areał przeznaczony pod uprawę tych gatunków w województwie stanowił 13,5% ich krajowej powierzchni, a średni uzyskany plon wyniósł 32,8 dt z ha i był o 2,4 dt niższy od plonu w kraju. Produkcja ziarna w 2019 r. została oszacowana na 3161,2 tys. ton, tj. o 13,6% więcej niż przed rokiem. Ziarno zebrane w województwie stanowiło 12,6% krajowej produkcji zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi (w 2018 r. było to 12,2%).

Wstępne informacje wynikowe za 2020 r., obliczone na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020, dostępne będą na koniec czerwca 2021 r.

Powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku w 2019 r. wynosiła 84,1 tys. ha i w porównaniu z poprzednim rokiem zmniejszyła się o 14,9%, a w stosunku do 2015 r. była mniejsza o 26,6%. Powierzchnia ta stanowiła 9,6% powierzchni przeznaczonej pod uprawę tych gatunków w kraju. Z 1 ha uzyskano przeciętnie 25,3 dt, tj. o 1,8 dt mniej niż przeciętnie w kraju. Łącznie w 2019 r. zebrano 212,7 tys. ton ziarna rzepaku i rzepiku, tj. o 6,8% mniej niż przed rokiem. Zbiór na takim poziomie stanowił 9,0% krajowego zbioru rzepaku i rzepiku (wobec 10,5% w poprzednim roku).

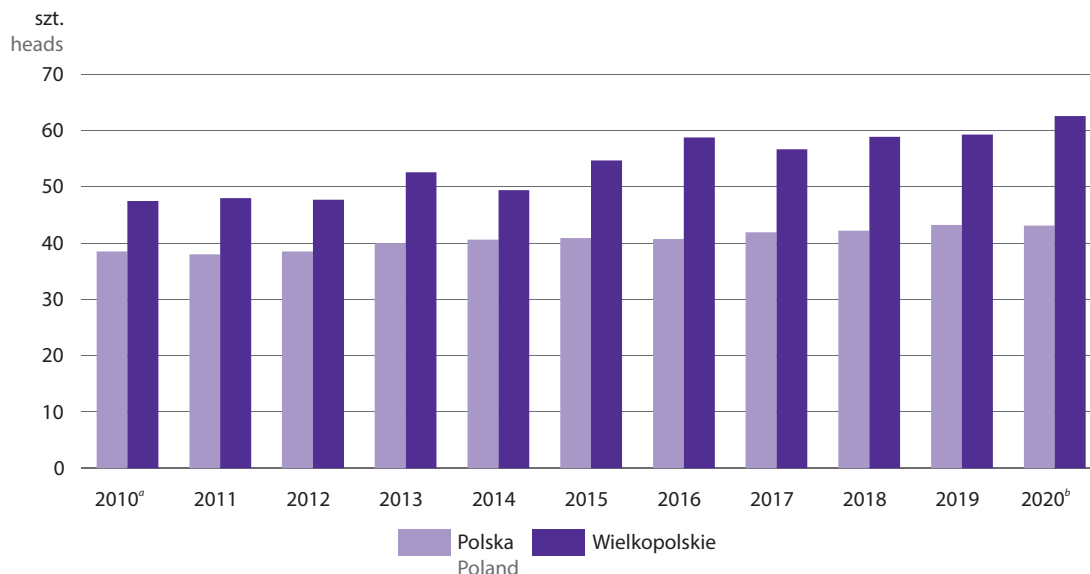
W 2019 r. pod ziemniaki (bez uprawy w ogrodach przydomowych) przeznaczono 40,6 tys. ha, czyli o 27,8% więcej niż przed rokiem i o 29,2% więcej niż w 2015 r. Powierzchnia ta stanowiła 13,4% areału ziemniaków w Polsce. Przeciętnie z 1 ha zebrano 192 dt ziemniaków, a uzyskany plon był niższy o 22 dt od średniego w kraju. Produkcja ziemniaków kształtowała się na poziomie 781,9 tys. ton, tj. o 1,4% niższej aniżeli w 2018 r. Ziemniaki zebrane w województwie wielkopolskim w 2019 r. stanowiły 12,1% zbioru krajowego (przed rokiem 10,8%).

Powierzchnia zasiewów buraków cukrowych w 2019 r. wynosiła 53,3 tys. ha i była o 11,3% większa niż przed rokiem a także o 33,6% większa niż w 2015 r. W skali kraju areał przeznaczony pod uprawę buraków cukrowych w wielkopolskim stanowił 22,1%, tj. najwięcej spośród wszystkich województw. Średni plon uzyskany z 1 ha w wielkopolskim wyniósł 567 dt i był o 8 dt niższy od plonu w kraju. Produkcja buraków cukrowych w 2019 r. została oszacowana na 3025,0 tys. ton i w porównaniu z poprzednim rokiem wzrosła o 10,5%. Udział w krajowej produkcji buraków cukrowych kształtował się na poziomie 21,9% (wobec 19,1% przed rokiem).

W czerwcu 2020 r. w województwie wielkopolskim w porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano wzrost pogłowia badanych zwierząt gospodarskich. Pogłowie bydła liczyło 1102,8 tys. szt., tj. o 5,4% więcej niż w czerwcu 2019 r. (wobec niewielkiego spadku w kraju o 0,2%). Liczebność stada krów wyniosła 319,9 tys. szt. i w skali roku zwiększyła się o 8,7% (w kraju o 0,3%), a ich udział w pogłowie bydła ogółem wzrósł o 0,9 p.proc. do 29,0% (w kraju o 0,2 p.proc. do 38,9%). Dominowały krowy mleczne, które stanowiły 94,4% stada (w kraju udział krów mlecznych wyniósł 89,9%). Pogłowie bydła w województwie stanowiło 17,4% stada krajowego, co podobnie jak przed rokiem, lokowało wielkopolskie na 2. miejscu w kraju, za mazowieckim (18,0%). Na 100 ha użytków rolnych przypadało 62,7 szt. bydła, w tym 18,2 szt. krów, przy średniej obsadzie w kraju na poziomie 43,2 szt. i 16,8 szt. W 2019 r. było to 59,4 szt. bydła na 100 ha, w tym krów – 16,7 szt.

Wykres 56. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 56. Cattle density per 100 ha of agricultural land
As of 1st June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca. *b* Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2020 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2019 r. Wstępne informacje wynikowe za 2020 r., obliczone na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020, dostępne będą na koniec czerwca 2021 r.

a Data of the Agricultural Census as of 30th June. *b* Data on agricultural land as of June 1, 2019 was used as the basis for the calculations for farm animal stocks on June 1, 2020. Preliminary data for 2020, calculated on the basis of the 2020 Agricultural Census, will be available at the end of June 2021.

Pogłowie świń w czerwcu 2020 r. obejmowało 4069,6 tys. szt., tj. o 3,9% więcej niż przed rokiem (w kraju wzrost liczebności stada w skali roku wyniósł 6,0%). Pogłowie loch na chów, decydujące o możliwościach reprodukcyjnych stada, stanowiło 243,9 tys. szt., tj. 6,0% pogłowia świń ogółem (wobec 7,0% w kraju i 5,8% przed rokiem). W grupie tej przeważały lochy prośne, których udział wyniósł 71,4% i w stosunku do czerwca 2019 r. zwiększył się o 1,2 p.proc. (w Polsce 69,2%; spadek o 1,1 p.proc.). Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych w czerwcu 2020 r. wyniosła 231,2 szt., w tym loch na chów – 13,9 szt. i była największa w kraju (średnio w Polsce przypadało 77,8 szt. trzody chlewnej, w tym 5,4 szt. loch na chów). W poprzednim roku obsada świń w wielkopolskim wyniosła odpowiednio 222,5 szt. i 12,8 szt. w przypadku loch. Wielkopolskie pozostaje największym producentem świń w Polsce, a jego udział w krajowym pogłowie w czerwcu 2020 r. wyniósł 35,6% (spadek w skali roku o 0,7 p.proc.).

Pogłowie owiec w wielkopolskim w czerwcu 2020 r. liczyło 24,8 tys. szt. i stanowiło 8,6% stada krajowego, tj. o 0,3 p.proc. więcej w analogicznym okresie ub. roku. Pod względem wielkości stada województwo zajmowało 3. lokatę za małopolskim i podlaskim, podobnie jak przed rokiem. W ciągu roku pogłowie owiec zwiększyło się o 8,9%, przy średnim wzroście w kraju o 5,3%. Liczba maciorek owczych zwiększyła się o 11,4% do 14,8 tys. szt. (w kraju zanotowano spadek o 0,2%), a ich udział w pogłowie owiec ogółem wyniósł 59,5% wobec 58,2% w 2019 r. (w kraju 54,9% wobec 57,9%). Obsada owiec na 100 ha użytków rolnych w czerwcu 2020 r. wyniosła 1,4 szt. wobec 2,0 szt. przeciętnie w kraju i 1,3 szt. przed rokiem.

W omawianym okresie pogłowie drobiu w województwie wielkopolskim kształtowało się na poziomie 43606,2 tys. szt. i w skali roku zwiększyło się o 2,5% (w kraju o 2,2%). Udział województwa w krajowym pogłowie drobiu wynosił 20,3%, tj. o 0,1 p.proc. więcej niż rok wcześniej, co oznaczało 2. lokatę za mazowieckim (21,4%). W strukturze gatunkowej zdecydowanie przeważał drób kurzy, który stanowił 82,2% pogłowia ogółem (wobec 86,4% w kraju i 83,3% w poprzednim roku). Obsada drobiu na 100 ha użytków

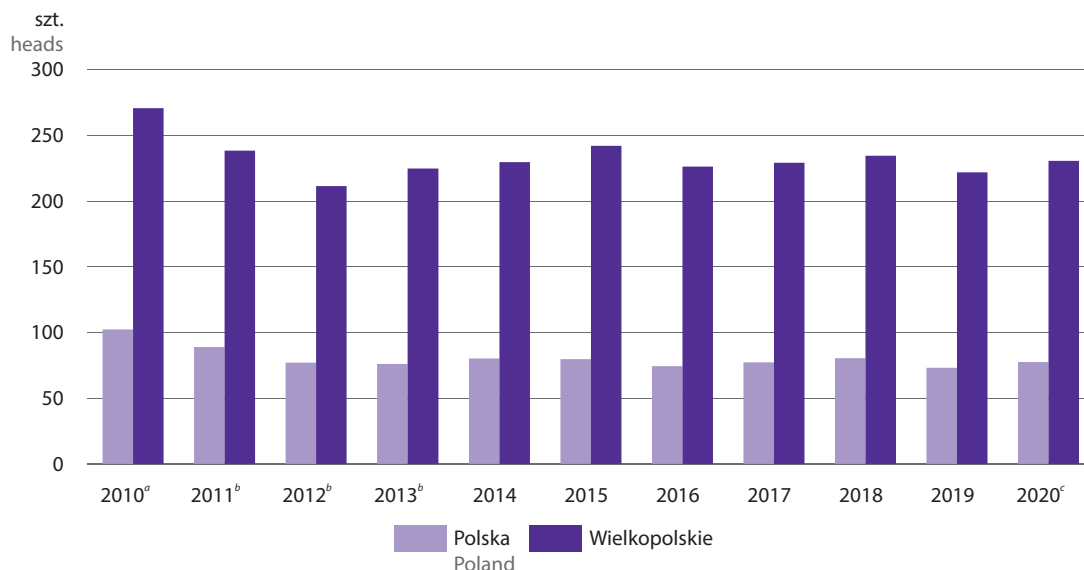
rolnych w czerwcu 2020 r. kształtowała się na poziomie 2477,6 szt., w tym kurzego – 2037,1 szt., przy średniej dla kraju odpowiednio 1463,5 szt. i 1264,3 szt. Przed rokiem na 100 ha użytków rolnych w województwie przypadało 2416,4 szt. drobiu, w tym drobiu kurzego – 2012,7 szt.

Wykres 57. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 57. Pigs density per 100 ha of agricultural land

As of 1st June

^a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca. ^b Stan w końcu lipca. ^c Dane jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2020 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2019 r. Wstępne informacje wynikowe za 2020 r., obliczone na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020, dostępne będą na koniec czerwca 2021 r.

^a Data of the Agricultural Census as of 30th June. ^b As of the end of July. ^c Data on agricultural land as of June 1, 2019 was used as the basis for the calculations for farm animal stocks on June 1, 2020. Preliminary data for 2020, calculated on the basis of the 2020 Agricultural Census, will be available at the end of June 2021.

W 2020 r. w województwie wielkopolskim odnotowano zwiększenie dostaw do skupu zbóż (z wyjątkiem owsa z mieszankami zbożowymi) oraz ziemniaków. Większa była też podaż trzody chlewnej oraz mleka, ale mniejsza bydła i drobiu rzeźnego.

W omawianym okresie skupiono 1307,2 tys. ton podstawowych zbóż konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), tj. o 46,9% więcej niż w poprzednim roku (w kraju więcej o 33,2%). Udział wielkopolskiego w wielkości krajowej skupu zbóż wynosił 12,3% i w ciągu roku zwiększył się o 1,2 p.proc. Skup pszenicy ukształtował się na poziomie 737,2 tys. ton, co w porównaniu z 2019 r. oznaczało wzrost dostaw o 42,6%. Nieco mniejszy wzrost obserwowano w przypadku skupu żyta, który w skali roku zwiększył się o 38,6% i wyniósł 181,2 tys. ton.

W 2020 r. skupiono 454,0 tys. ton ziemniaków, co w skali kraju stanowiło 23,4%. W porównaniu z poprzednim rokiem dostawy ziemniaków zwiększyły się o 37,5%, przy przeciętnym wzroście w Polsce o 24,3%.

Skup żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso, łącznie z tłuszczami (w wadze poubojowej ciepłej), w 2020 r. wyniósł 999,4 tys. ton i stanowił 21,4% krajowego (wobec 22,9% przed rokiem). Skup na takim poziomie był mniejszy od ubiegłorocznego o 4,0% (w kraju zanotowano wzrost dostaw średnio o 2,6%).

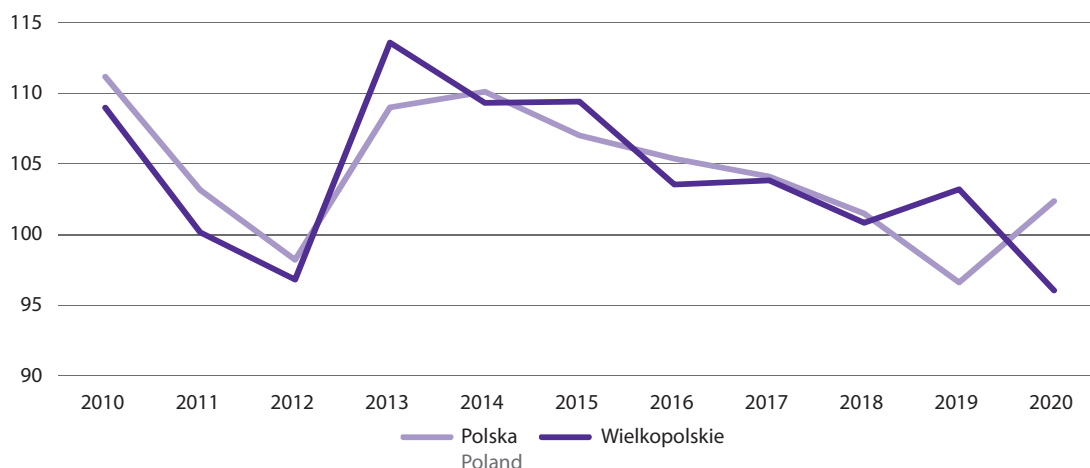
Wielkość skupu wyrażona w wadze żywej dla żywca wieprzowego kształtowała się na poziomie 568,2 tys. ton, tj. o 0,8% wyższym niż w 2019 r. (w Polsce wyżej o 8,2%). Udział województwa wielkopolskiego w krajowym skupie trzody chlewnej w 2020 r. wyniósł 24,4%, tj. o 1,8 p.proc. mniej niż w poprzednim roku. Skup żywca wołowego w wadze żywej wyniósł 179,8 tys. ton i był o 2,1% mniejszy od notowanego w 2019 r.

(w kraju podaż zmniejszyła się w ciągu roku o 3,0%). W 2020 r. skup żywca wołowego w województwie stanowił 23,2% wielkości krajowej (wobec 23,0% przed rokiem). Dostawy żywca drobiowego w badanym okresie kształtowały się na poziomie 620,0 tys. ton, tj. o 8,5% niżej aniżeli w 2019 r. (w Polsce skup ten pozostał na podobnym poziomie). W skali kraju skup drobiu rzeźnego w wielkopolskim w 2020 r. stanowił 19,0%, tj. o 1,8 p.proc. mniej niż przed rokiem.

W 2020 r. producenci z województwa wielkopolskiego dostarczyli do skupu łącznie 1935,4 mln litrów mleka, tj. o 6,7% więcej niż rok wcześniej (przy wzroście w kraju o 2,4%). W stosunku do poprzedniego roku udział województwa w krajowym skupie mleka zwiększył się o 0,7 p.proc. i wyniósł 16,0%.

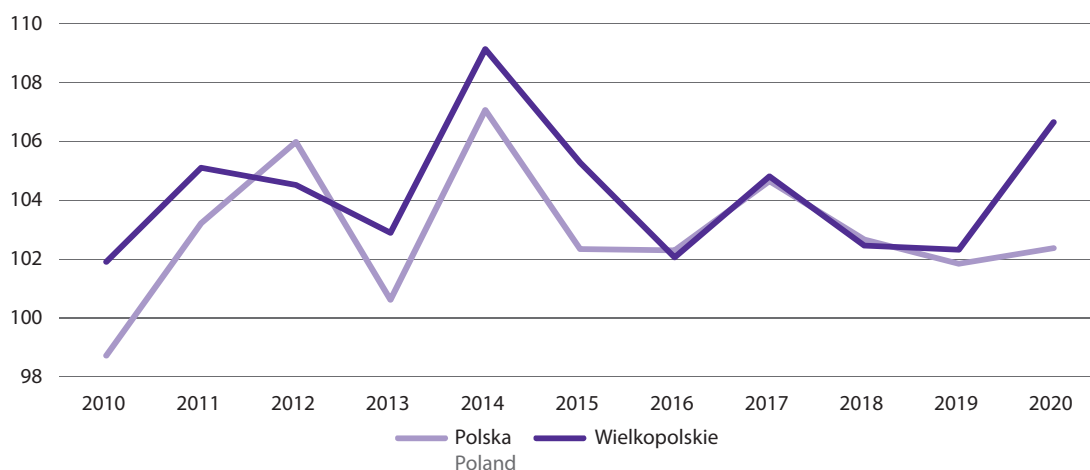
Wykres 58. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej)
rok poprzedni=100

Chart 58. Indices of total animals for slaughter procurement (in live weight)
previous year=100

Wykres 59. Dynamika skupu mleka
rok poprzedni=100

Chart 59. Indices of cows' milk procurement
previous year=100

W porównaniu z poprzednim rokiem w 2020 r. w województwie wielkopolskim odnotowano spadek cen skupu zbóż konsumpcyjnych i paszowych (oprócz pszenicy), a także ziemniaków, żywca wieprzowego i drobiowego.

Średnia cena skupu pszenicy (konsumpcyjnej i paszowej) w województwie wyniosła 76,14 zł za 1 dt i była o 3,5% wyższa niż w 2019 r. (w kraju 74,86 zł; wzrost o 3,6%). Cena żyta w skupie ukształtowała się na poziomie 54,96 zł za dt, tj. o 11,5% niżej aniżeli w 2019 r. (w kraju 55,97 zł, niżej o 7,3%).

Za 1 dt ziemniaków jadalnych (bez wczesnych) w skupie płacono średnio 86,62 zł, tj. o nieco ponad jedną czwartą (25,2%) ceny mniej niż w 2019 r. (w kraju przeciętna cena skupu ziemniaków wyniosła 64,59 zł; o 23,6% mniej).

Cena skupu żywca wołowego (bez cieląt) osiągnęła wartość 6,46 zł za kg i w ciągu roku wzrosła o 5,1% (w kraju 6,40 zł; wzrost o 1,1%). Cena żywca wieprzowego kształtowała się w tym czasie na poziomie 5,16 zł za kg, co w skali roku oznaczało spadek o 5,3% (w kraju 5,13 zł; spadek o 4,0%). Wobec braku danych dotyczących cen produktów rolnych na targowiskach (zawieszenie badania od kwietnia do czerwca oraz w listopadzie i grudniu 2020 r. w związku z COVID-19), nie było możliwe obliczenie relacji cen skupu żywca wieprzowego do cen żyta na targowiskach. Średnioroczna relacja cen żywca wieprzowego do cen skupu żyta w 2020 r. wyniosła 9,4 wobec 8,8 przed rokiem i 8,4 w 2015 r. (w kraju odpowiednio 9,1 wobec 8,7 i 8,2).

Cena skupu drobiu rzeźnego w 2020 r. wyniosła 3,47 zł za kg i była mniejsza o 13,6% od ceny notowanej przed rokiem (w kraju 3,52 zł; spadek o 9,4%). Za 1 hl mleka płacono w tym czasie 137,57 zł, tj. o 2,8% więcej niż przed rokiem (w kraju 138,24 zł; wzrost o 2,4%).

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

W porównaniu z poprzednim rokiem, w 2019 r. w województwie wielkopolskim odnotowano wzrost, zarówno wartości globalnej, jak i końcowej produkcji rolniczej oraz wartości produkcji towarowej.

Wartość produkcji globalnej (w cenach stałych z 2018 r.) w ciągu roku wzrosła o 9,7%, w wyniku wzrostu produkcji zarówno roślinnej – o 13,6%, jak i zwierzęcej – o 7,7%. Na dominującą produkcję zwierzęcą przypadało 65,1% ogólnej wartości produkcji globalnej, podczas gdy na roślinną – 34,9%. Udział województwa w krajowej wartości globalnej w 2019 r. wyniósł 18,1% (w poprzednim roku 16,8%).

Wartość produkcji końcowej była o 12,3% większa niż w 2018 r. Do wzrostu wartości produkcji końcowej przyczynił się przede wszystkim wzrost produkcji roślinnej – o 26,4% (poziom produkcji zwierzęcej był o 7,3% wyższy od notowanego rok wcześniej). Wkład produkcji zwierzęcej w końcową produkcję rolniczą województwa stanowił 70,8% wobec 29,2% w przypadku produkcji roślinnej, a udział województwa w produkcji krajowej w 2019 r. kształtował się na poziomie 19,1% (przed rokiem 17,6%).

Wartość produkcji towarowej w ujęciu rocznym wzrosła o 8,0%, przy czym wzrost produkcji roślinnej był większy niż w przypadku produkcji zwierzęcej (12,9% wobec 6,3%). Sprzedaż produktów zwierzęcych stanowiła 72,4% wartości produkcji towarowej województwa, a udział produkcji roślinnej, wyniósł 27,6%. W skali kraju wartość produkcji towarowej zrealizowanej w wielkopolskim w 2019 r. kształtowała się na poziomie 19,8% (wobec 18,3% przed rokiem).

Przemysł Industry

W 2020 r. w województwie wielkopolskim produkcja sprzedana przemysłu była niższa niż w roku poprzednim. Zanotowano także spadek wydajności pracy w cenach stałych przy jednoczesnym zmniejszeniu przeciętnego zatrudnienia w przemyśle.

Produkcja sprzedana przemysłu w 2020 r. osiągnęła w województwie wartość 182996,2 mln zł (w cenach bieżących) i była o 1,6% (w cenach stałych) niższa w odniesieniu do zanotowanej w roku poprzednim oraz o 21,2% większa niż w 2015 r. W skali kraju sprzedaż produkcji przemysłowej (w cenach stałych) była w 2020 r. o 1,0% niższa niż w 2019 r. Udział produkcji sprzedanej przemysłu województwa w produkcji sprzedanej kraju wyniósł 12,1%, co lokowało je na 3. miejscu w Polsce.

Dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”, oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”. Dane obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Dane o **wartości produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

Tabela 38. Przemysł
Table 38. Industry

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) Sold production of industry (current prices)				
w mln zł in million PLN	99835,6	140100,8	183370,4	182996,2
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	10,6	11,7	12,0	12,1
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in sold production of industry (current prices) in %	91,2	93,4	94,1	93,9
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in industry in thousands	288,5	308,6	345,5	341,0

Na ogólną wartość produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach bieżących) w 2020 r. w województwie wielkopolskim złożyła się produkcja w sekcjach: przetwórstwo przemysłowe (171785,9 mln zł), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (5595,8 mln zł), dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (4055,9 mln zł) oraz górnictwo i wydobywanie (1558,6 mln zł).

Spadek produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) w 2020 r. był głównie wynikiem zmniejszenia o 1,8% produkcji sprzedanej w przetwórstwie przemysłowym. Udział tej sekcji w produkcji przemysłowej w województwie był dominujący i stanowił 93,9%. Na zmniejszenie ogólnej produkcji sprzedanej wpłynął również spadek w sekcji górnictwo i wydobywanie (o 14,8%), oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 0,2%). Odnotowano natomiast wzrost produkcji w sekcji dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 8,1%).

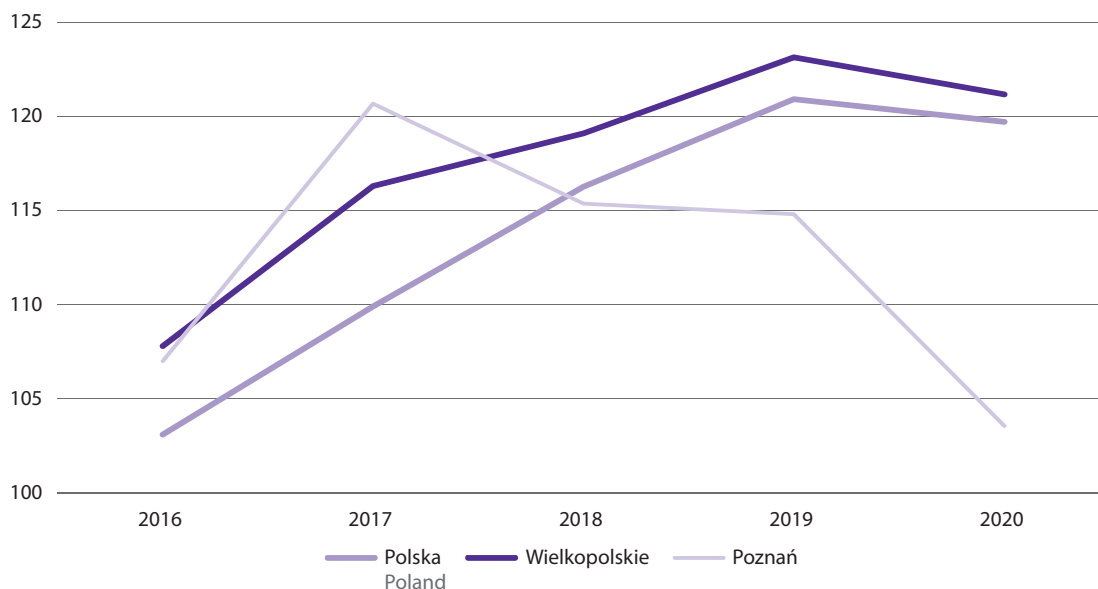
W 2020 r. wśród działów przetwórstwa przemysłowego niższa niż przed rokiem (w cenach stałych) była między innymi produkcja maszyn i urządzeń (o 12,0%), produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 11,1%) oraz chemikaliów i wyrobów chemicznych (o 5,1%). W analizowanym okresie wzrost produkcji dotyczył między innymi wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (o 9,1%), produkcji wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (o 8,2%) oraz produkcji napojów (o 6,7%).

Wykres 60. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)

2015=100

Chart 60. Indices of sold production of industry (constant prices)

2015=100

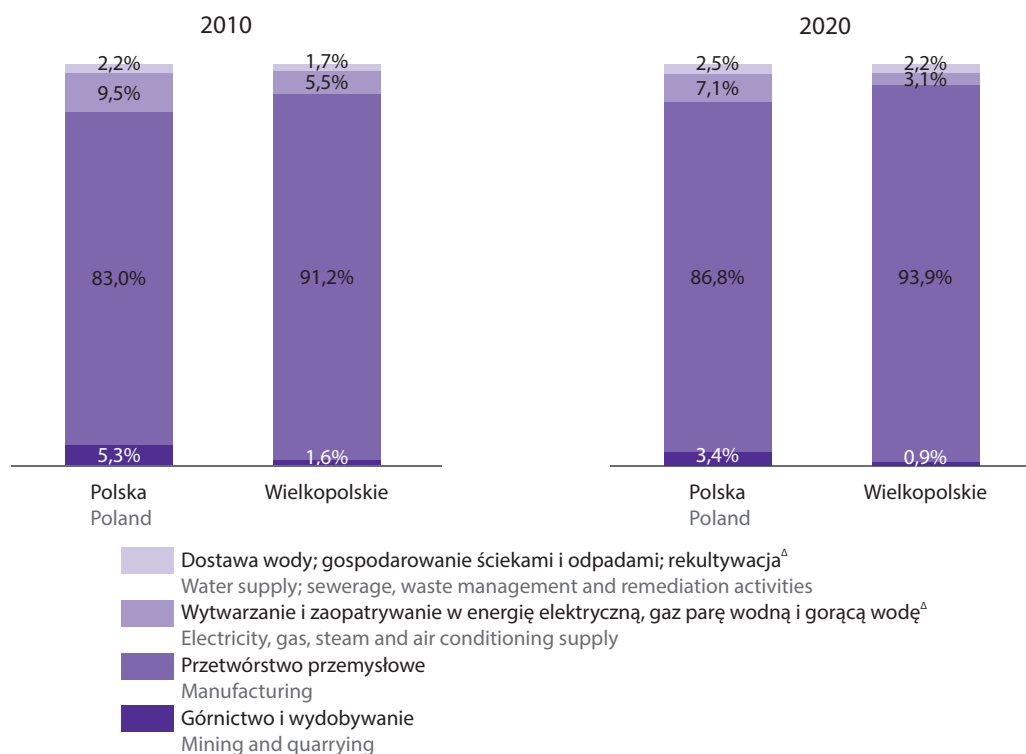

W 2020 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle ukształtowało się w województwie na poziomie 341,0 tys. osób (12,5% w kraju), z czego 92,7% to zatrudnienie w sekcji przetwórstwo przemysłowe. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w województwie spadło o 1,3% w stosunku do 2019 r., ale wzrosło o 10,5% wobec 2015 r. W kraju zanotowano spadek w odniesieniu do roku poprzedniego o 1,9% i wzrost o 8,3% w porównaniu z 2015 r. W województwie wyższe niż przed rokiem było przeciętne zatrudnienie w sekcji dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 2,3%) oraz w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 2,3%).

Wydajność pracy w przemyśle w 2020 r. mierzona wartością produkcji sprzedanej przemysłu na 1 zatrudnionego, w województwie wielkopolskim wyniosła 536,7 tys. zł (w cenach bieżących) i w ciągu roku zwiększyła się o 1,1% (w cenach stałych spadła o 0,3%). W Polsce wydajność pracy w przemyśle w omawianym okresie wzrosła o 0,9%.

Wykres 61. Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)

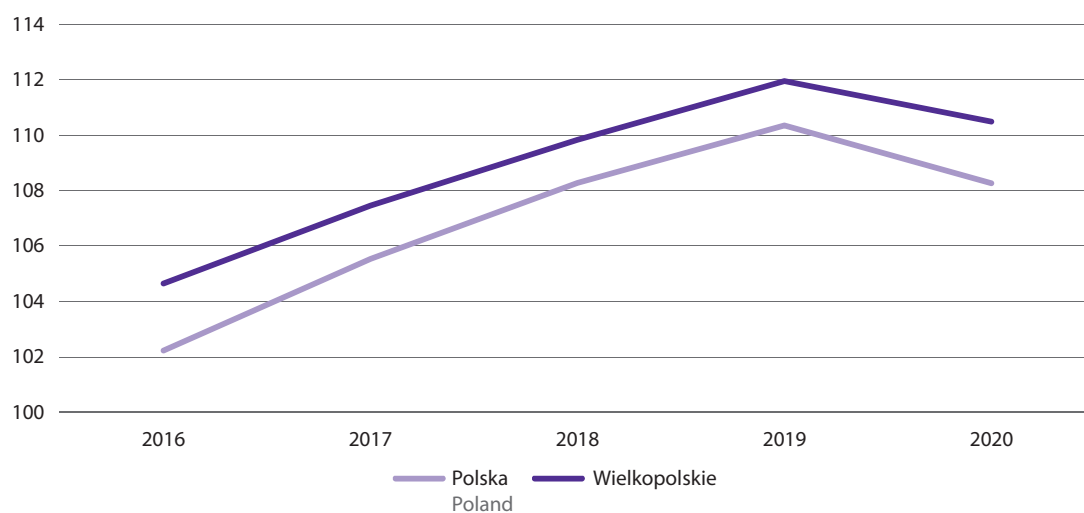
Chart 61. Sold production of industry by PKD sections (current prices)

Wykres 62. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle

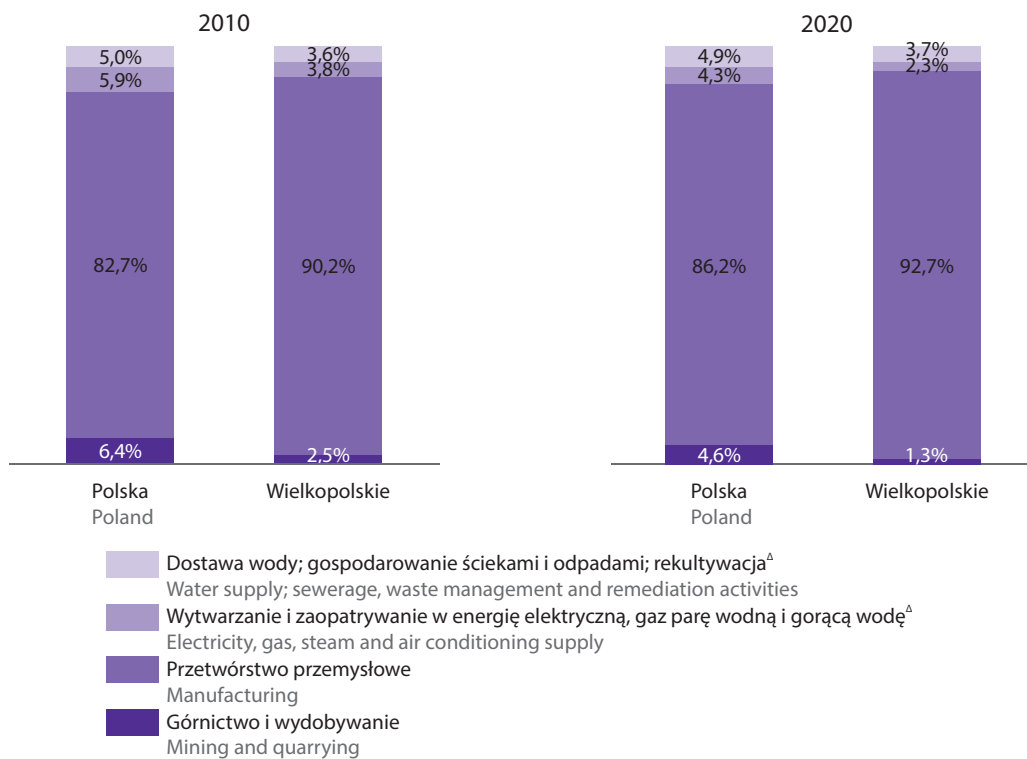
2015=100

Chart 62. Indices of average paid employment in industry

2015=100

Wykres 63. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD
 Chart 63. Average paid employment in industry by PKD sections

Budownictwo Construction

W 2020 r. w województwie wielkopolskim odnotowano spadek produkcji sprzedanej budownictwa oraz wartości sprzedaży produkcji budowlano-montażowej w odniesieniu do roku poprzedniego. W omawianym okresie nastąpiło zmniejszenie wydajności pracy w budownictwie. Spadła liczba mieszkań oddanych do użytkowania, natomiast zwiększyła się nieznacznie ich przeciętna powierzchnia użytkowa. Zmniejszyła się liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto, a zwiększyła, na budowę których wydano pozwolenia.

W 2020 r. w województwie wielkopolskim produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) kształtowała się na poziomie 29349,7 mln zł i w ciągu roku zmniejszyła się o 2,0% (rok wcześniej wzrost o 8,8%), a w kraju wzrosła o 0,4% (wobec wzrostu 10,6% w 2019 r.). Udział produkcji sprzedanej budownictwa w produkcji krajowej w 2020 r. stanowił 11,0%. W 2020 r. województwo wielkopolskie zajęło 2. miejsce wśród województw pod względem wartości produkcji sprzedanej budownictwa i 7. lokatę pod względem dynamiki tego wskaźnika.

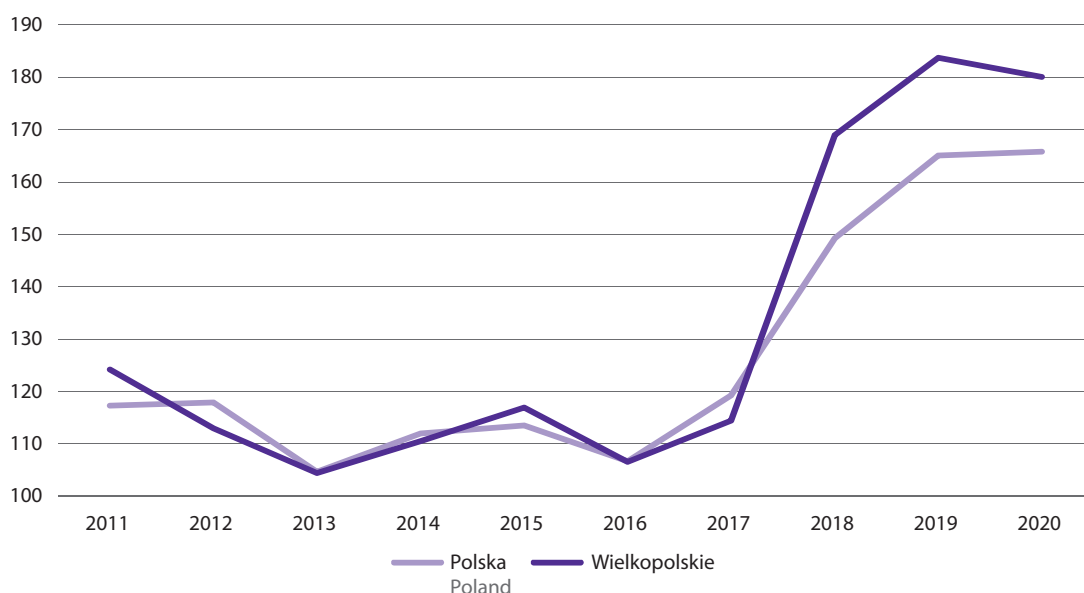
Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”. Dane obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Tabela 39. Budownictwo
Table 39. Construction

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) Sold production of construction (current prices)				
w mln zł in million PLN	16291,6	19044,9	29952,7	29349,7
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	10,2	10,5	11,3	11,0
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % Share of construction and assembly production in sold production of construction (current prices) in %	49,4	47,7	40,7	41,3
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. Average paid employment in construction in thousands	43,6	36,1	39,4	39,6

Wykres 64. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)
2010=100

Chart 64. Indices of sold production of construction (current prices)
2010=100

Dane o **sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju, wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zlecniodawców przez podmioty budowlane zaliczane zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Obejmują roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów. Dane obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

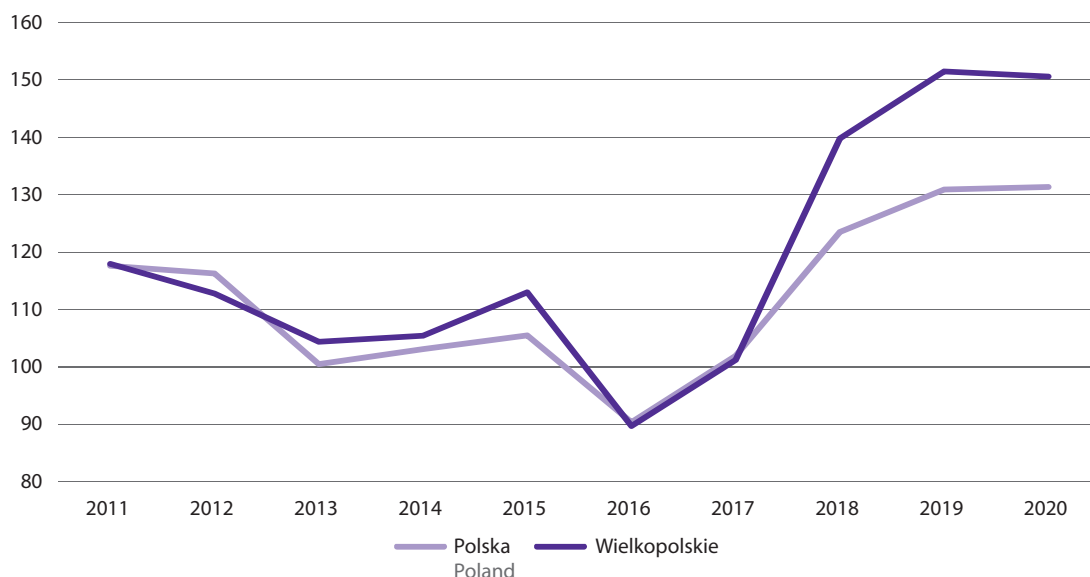
Wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej w 2020 r. w województwie wielkopolskim wyniosła (w cenach bieżących) 12122,6 mln zł i zmniejszyła się w stosunku do zanotowanej w roku poprzednim o 0,6% (w 2019 r. wzrost o 8,4%), a w kraju wzrosła o 0,4% (wobec 6,0% rok wcześniej). Udział produkcji budowlano-montażowej w przychodach ogółem sekcji budownictwo w województwie w 2020 r. wyniósł 41,3%.

Wykres 65. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)

2010=100

Chart 65. Indices of construction and assembly production (current prices)

2010=100

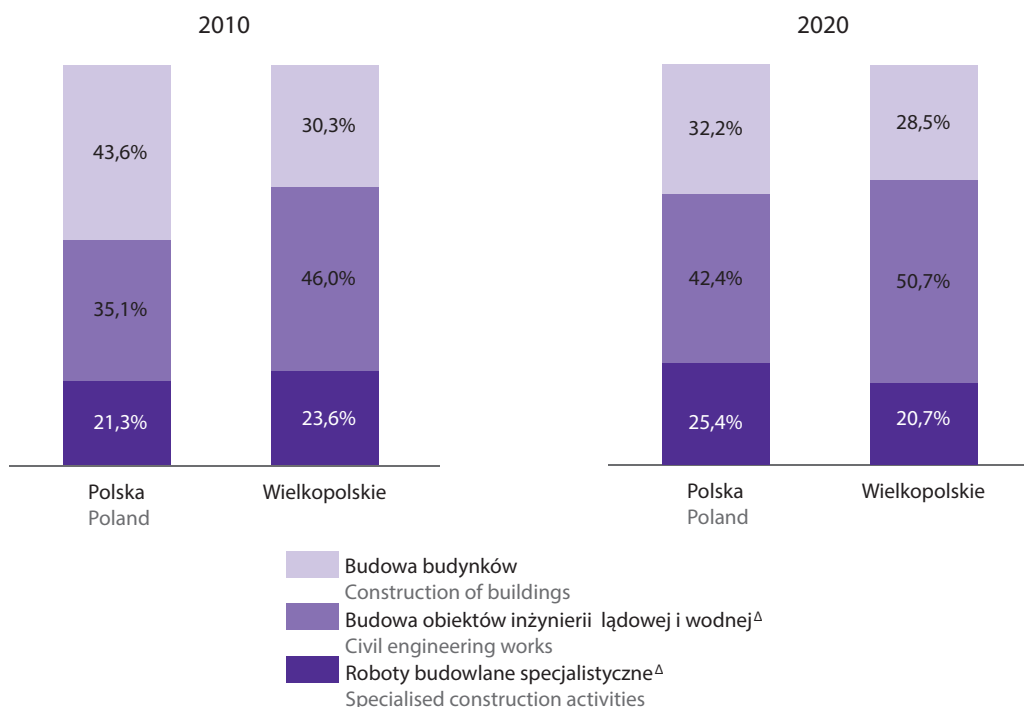

Wśród przedsiębiorstw budowlano-montażowych najwyższy udział w produkcji (50,7%) miały przedsiębiorstwa zajmujące się budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej, a ich produkcja wzrosła w ciągu roku o 1,7%. Na drugim miejscu (z udziałem w produkcji budowlano-montażowej równym 28,5%, ale spadkiem produkcji w ciągu roku o 10,4%) znalazły się przedsiębiorstwa, których podstawowym rodzajem działalności jest budowa budynków. Natomiast przedsiębiorstwa zajmujące się specjalistycznymi robotami budowlanymi osiągnęły 20,7% udziału w produkcji budowlano-montażowej, a ich produkcja zmniejszyła się o 9,9% w ciągu roku. W porównaniu z 2010 r. w strukturze produkcji budowlano-montażowej wzrósł udział przedsiębiorstw zajmujących się budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej, a zmniejszyły się dwóch pozostałych działów.

Spadkowi produkcji sprzedanej budownictwa w 2020 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, towarzyszył wzrost przeciętnego zatrudnienia w tej sekcji (o 0,5%, wobec wzrostu o 0,2% w skali kraju). Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w 2019 r. wyniosło w województwie wielkopolskim 39,6 tys. osób. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w latach 2011-2020 była nieco niższa niż dla Polski.

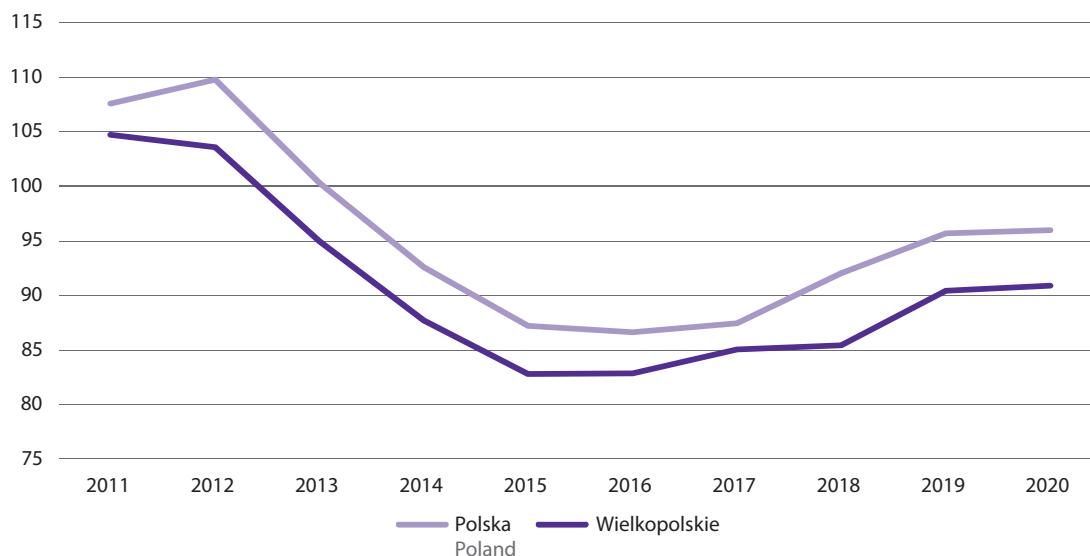
Wydajność pracy w budownictwie w 2020 r., mierzona wartością produkcji sprzedanej budownictwa w przeliczeniu na 1 zatrudnionego, kształtowała się w województwie wielkopolskim na poziomie 740,6 tys. zł (w cenach bieżących), co oznacza spadek o 2,5% w stosunku do roku poprzedniego.

Wykres 66. Produkcja budowlano-montażowa według działów PKD (ceny bieżące)
Chart 66. Construction and assembly production by PKD divisions (current prices)

Wykres 67. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie

2010=100
Chart 67. Indices of average employment in construction
 2010=100

W 2020 r. w województwie wielkopolskim oddano do użytkowania 22031 mieszkań (10,0% w Polsce), tj. o 0,6% mniej niż przed rokiem, ale 63,3% więcej niż w 2010 r. W kraju liczba lokali mieszkalnych przekazanych do użytkowania wzrosła o 6,5% w odniesieniu do roku poprzedniego i o 62,6% w porównaniu z 2010 r.

Wykres 68. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania
2010=100

Chart 68. Indices of the number of dwellings completed
2010=100

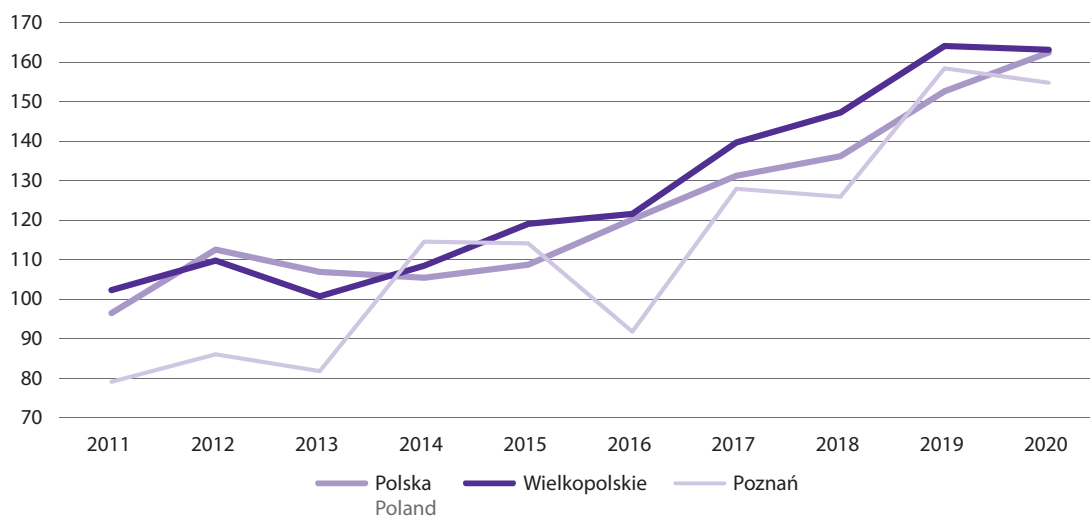
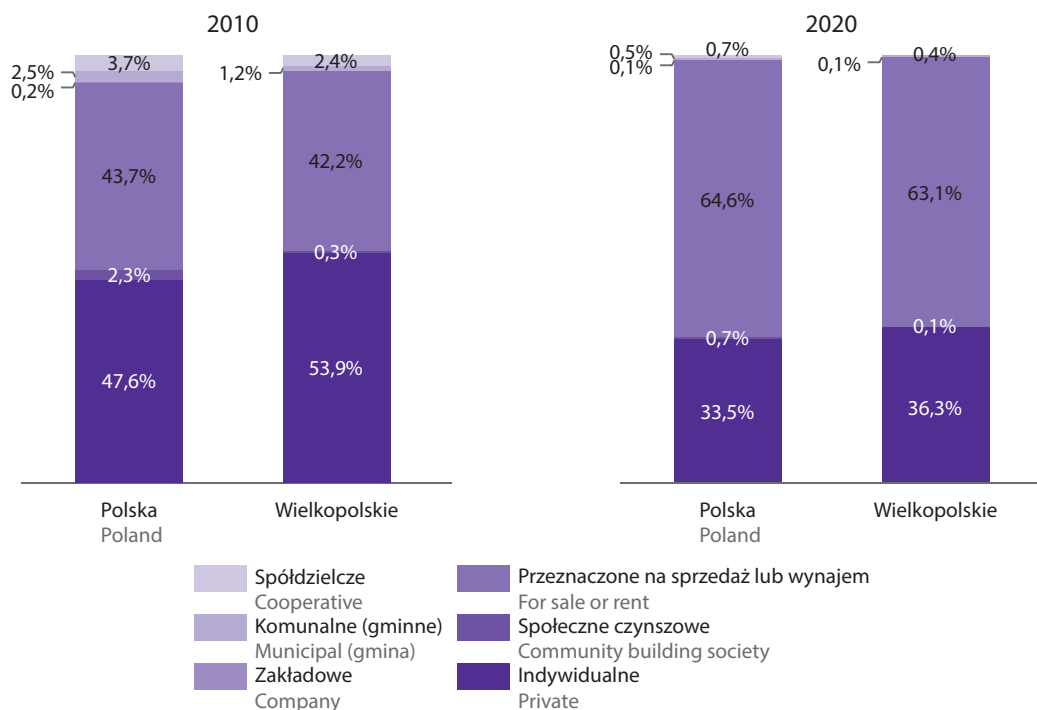

Tabela 40. Budownictwo mieszkaniowe
Table 40. Residential construction

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 Polska Poland
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1000 population	3,9	4,6	6,3	6,3	5,8
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average useful floor area of a dwelling completed in m ²	111,4	102,9	91,1	91,6	88,7
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings for permits were granted or which were registered with a construction project per 1000 population	5,0	5,6	8,2	8,3	7,2
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings started per 1000 population	4,1	5,4	6,9	6,4	5,8

W 2020 r., w stosunku do 2019 r., w województwie wielkopolskim liczba lokali przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem wzrosła o 6,2% przy ich udziale w liczbie mieszkań oddanych ogółem wynoszącym 63,1%. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w budownictwie indywidualnym zwiększyła się o 2,4% (przy udziale 36,3%). W 2020 roku odnotowano również wzrost (15-krotny) liczby mieszkań zakładowych oddanych do użytkowania (przy udziale 0,1%). Natomiast zmniejszyła się liczba mieszkań komunalnych o 70,2% oraz społeczno-czynszowych o 96,9% oddanych do użytkowania. Nie powstało żadne mieszkanie spółdzielcze.

Wykres 69. Mieszkania oddane do użytkowania według forma budownictwa
Chart 69. Dwellings completed by forms of construction

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

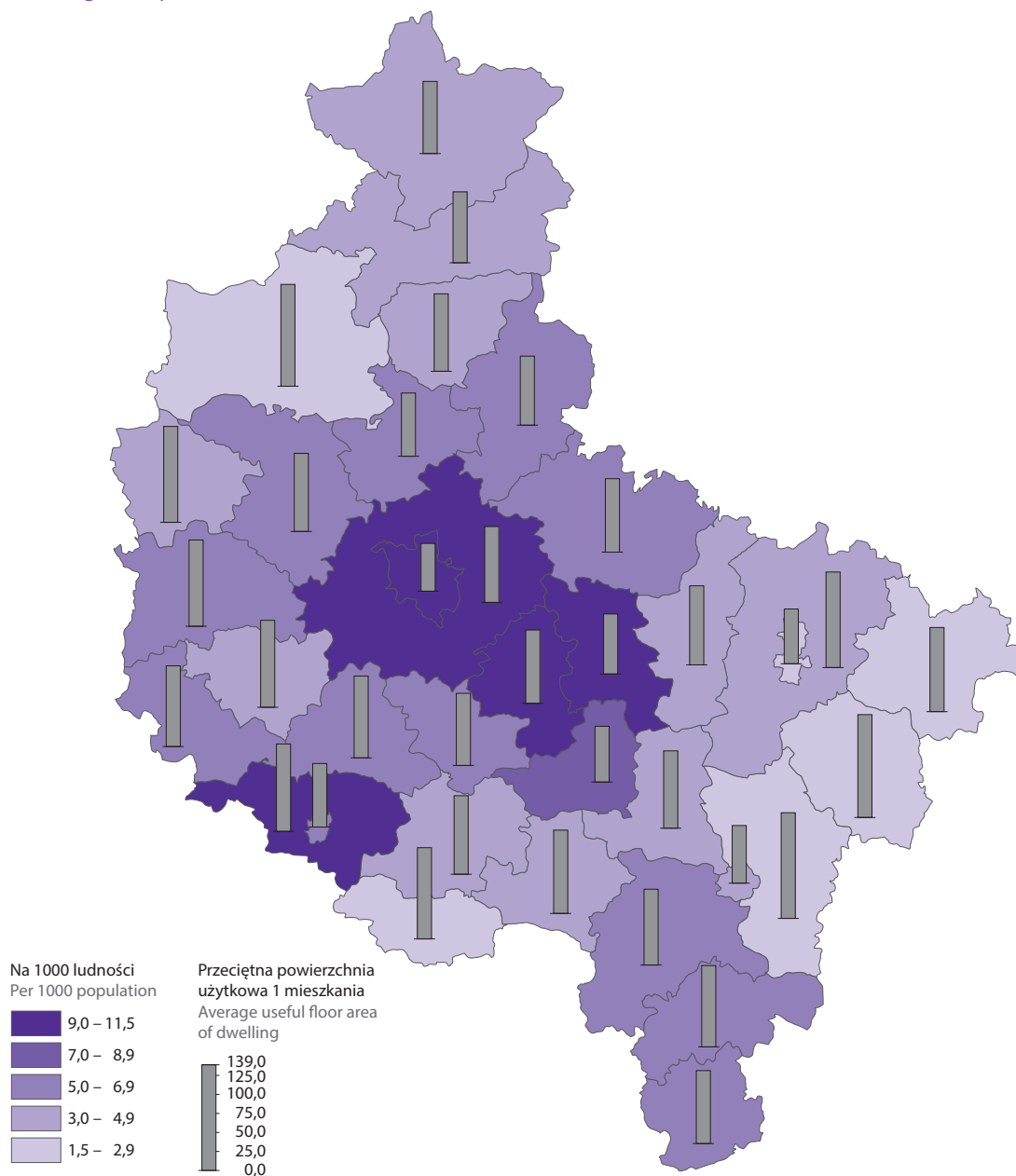
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w województwie wielkopolskim w 2020 r. wyniosła $91,6 \text{ m}^2$ (w kraju – $88,7 \text{ m}^2$) i zwiększyła się o $0,6 \text{ m}^2$ w stosunku do roku poprzedniego (w kraju o $0,1 \text{ m}^2$), a w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o $19,7 \text{ m}^2$ (w kraju o $17,4 \text{ m}^2$). Powierzchnia mieszkań oddanych do użytkowania oraz przeciętna liczba izb w mieszkaniu na wsi jest wyższa niż w mieście. W 2020 r. powierzchnia mieszkań oddanych do użytkowania w województwie wielkopolskim wynosiła średnio na wsi $111,8 \text{ m}^2$ (w kraju $126,6 \text{ m}^2$), a w mieście $73,3 \text{ m}^2$ (w kraju $70,6 \text{ m}^2$). Podobnie przeciętna liczba izb w mieszkaniu wynosiła na wsi 4,7 (w kraju 5,1), a w mieście 3,2 (w kraju również 3,2).

W 2020 r. najwięcej nowych mieszkań oddano do użytkowania w Poznaniu (4927, czyli 22,4%) i powiecie poznańskim (4653, tj. 21,1%), a dalej w gnieźnieńskim (903, tj. 4,1%) i ostrowskim (900, tj. 4,1%). Najmniej mieszkań przybyło w tym czasie w powiatach: tureckim (122) i międzychodzkiem (126). Na 1000 mieszkańców najwięcej mieszkań oddano do użytkowania w powiecie poznańskim (11,5), leszczyńskim (11,1) i w Poznaniu (9,2), natomiast najmniej w powiecie tureckim (1,5), czarnkowskim (2,4) i w Koninie (2,6). Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania była najwyższa w powiecie kaliskim ($139,0 \text{ m}^2$) i tureckim ($135,3 \text{ m}^2$), a najniższa w Poznaniu ($62,8 \text{ m}^2$) oraz Koninie ($72,1 \text{ m}^2$).

W województwie wielkopolskim w 2020 r. rozpoczęto budowę 22345 mieszkań, tj. o 7,2% mniej niż w 2019 r. (w kraju spadek o 5,7%), ale o 57,6% więcej niż w 2010 r. (w kraju wzrost o 41,6%). Najwięcej inwestycji rozpoczęli deweloperzy (budowa 12621 mieszkań, stanowiących 56,5% ogółu inwestycji, w tym 163 na wynajem), a także inwestorzy indywidualni (9296, tj. 41,6%). W odniesieniu do roku poprzedniego, wzrost liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto, odnotowano w 12 powiatach; najwyższy – w Koninie (ponad 2,5-krotny) oraz powiecie grodziskim (o 122,3%), natomiast wyraźny spadek – w powiecie obornickim (o 38,4%) i Kaliszu (o 37,6%).

Mapa 39. Mieszkania oddane do użytkowania w 2020 r.

Map 39. Dwellings completed in 2020

W 2020 r. w województwie odnotowano o 1,4% większą niż przed rokiem liczbę pozwoleń na budowę i zgłoszeń z projektem budowlanym (tj. 28917), przy wzroście w kraju o 2,9%. W odniesieniu do roku 2010, nastąpił wzrost zarówno w wielkopolskim (o 69,2%) jak i w kraju (o 57,9%). Wydane pozwolenia w województwie dotyczyły wszystkich form budownictwa, a największą ich liczbę przyznano deweloperom (wydano na budowę 17806 mieszkań na sprzedaż lub wynajem tj. 61,6% ogółu pozwoleń) oraz inwestorom indywidualnym (na budowę 10930 mieszkań na własne potrzeby tj. 37,8%).

Rynek wewnętrzny

Internal market

W 2020 r. w województwie wielkopolskim odnotowano, jak w latach poprzednich, ogólny wzrost wartości sprzedaży detalicznej. Wzrosła również sprzedaż hurtowa towarów. W wielu kategoriach sprzedaż detaliczna i hurtowa jednak spadła.

Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż towarów własnych i komisowych (nowych i używanych), dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. składy, magazyny) w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

Wartość sprzedaży detalicznej (w cenach bieżących) zrealizowanej przez jednostki handlowe i niehandlowe w 2020 r. zwiększyła się w odniesieniu do poprzedniego roku o 6,3% (w kraju sprzedaż detaliczna ukształtowała się na poziomie o 2,6% niższym niż w roku poprzednim). W 2019 r. sprzedaż wzrosła odpowiednio o 11,8% w województwie i 6,7% w kraju).

Tabela 41. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące)

Table 41. Indices of retail sales of goods^a (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 Polska Poland
	rok poprzedni=100 previous year=100				
Ogółem Total	110,7	104,4	111,8	106,3	97,4
w tym: of which:					
Pojazdy samochodowe, motocykle, części Motor vehicles, motorcycles, parts	128,7	110,8	99,1	80,1	86,8
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe Solid, liquid and gaseous fuels	114,8	97,3	104,6	72,3	83,4
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe Food, beverages and tobacco products	109,5	98,9	115,0	118,3	102,8
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny Pharmaceuticals, cosmetics, orthopedic equipment	117,7	119,0	121,1	101,5	101,0
Tekstylia, odzież, obuwie Textiles, clothing, footwear	113,7	123,7	122,8	89,8	82,7
Meble, RTV, AGD Furniture, radio, TV and household appliances	65,9	111,0	124,6	111,3	105,4
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach Newspapers, books, other sale in specialized stores	130,0	107,0	111,4	69,9	96,7
Pozostałe Others	85,2	64,6	109,1	100,4	92,3

^a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym stanem organizacyjnym. Kształtowanie się dynamiki sprzedaży detalicznej wynika m.in. ze zmiany zarówno przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa, jak i zmian organizacyjnych.

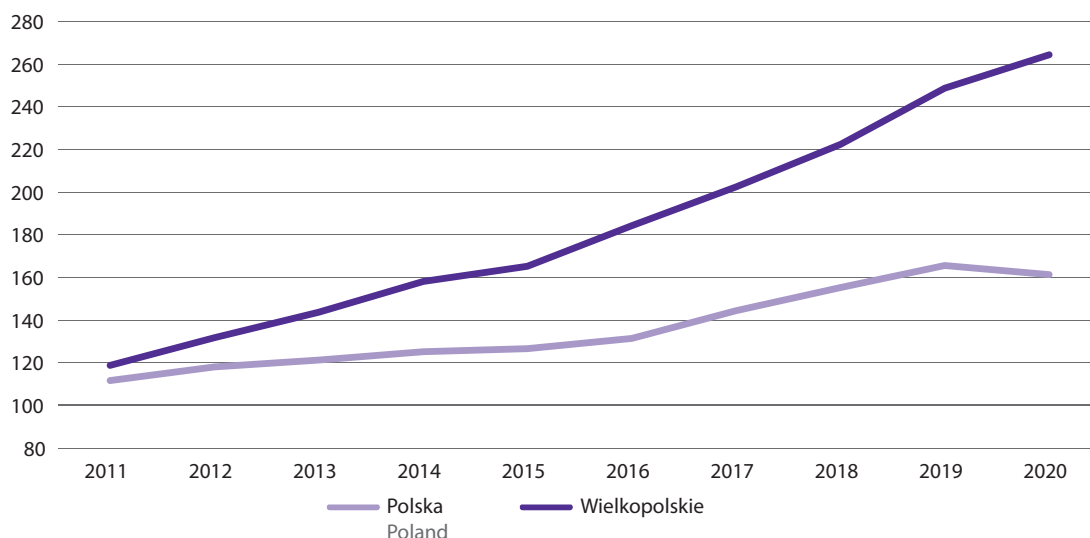
^a Enterprises were grouped on the basis of the Polish Classification of Activities (PKD 2007), and a given enterprise is included to a specific category by predominating kind of activity and according to its present organizational status. The retail sales index may results interalia from a change in both the predominating kind of activity of the enterprise and in its organisation.

Wykres 70. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)

2010=100

Chart 70. Indices of retail sales of goods (current prices)

2010=100

Największy wzrost sprzedaży w 2020 r. w odniesieniu do 2019 r. obserwowano w przedsiębiorstwach wytwarzających żywność, napoje i wyroby tytoniowe (o 18,3%), a także meble i sprzęt RTV, AGD (o 11,3%). Największy spadek dotyczył sprzedaży prasy, książek i pozostałej sprzedaży w wyspecjalizowanych sklepach (o 30,1%), paliw stałych, ciekłych i gazowych (o 27,7%) oraz pojazdów samochodowych, motocykli i części (o 19,9%).

W strukturze sprzedaży detalicznej województwa dominuje grupa żywność, napoje i wyroby tytoniowe z udziałem 32,7%. Na drugim miejscu w 2020 r. uplasowały się tekstylia, odzież i obuwie (5,5%), a na trzecim pojazdy samochodowe, motocykle, części (4,1%). Sprzedaż mebli oraz sprzętu RTV i AGD stanowiła 2,8% ogółu sprzedaży detalicznej, zaś farmaceutyków, kosmetyków i sprzętu ortopedycznego – 2,1%.

Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

W 2020 r. w województwie wielkopolskim wartość sprzedaży hurtowej towarów (w cenach bieżących) w jednostkach handlowych przekroczyła o 0,9% poziom zanotowany przed rokiem, w tym w przedsiębiorstwach hurtowych o 2,3%. W kraju sprzedaż hurtowa w jednostkach handlowych w 2020 r. była o 0,9% niższa niż w 2019 r., ale zrealizowana przez jednostki hurtowe o 0,3% wyższa. W roku 2019 dynamika sprzedaży hurtowej wynosiła w województwie 106,3 (w tym w przedsiębiorstwach hurtowych 104,6). W kraju odpowiednio 106,6 (oraz 105,0).

Sprzedaż prowadzona przez jednostki hurtowe w 2020 r. w województwie wzrosła w ciągu roku w 5 z 11 grup. Największy wzrost odnotowały: żywność (o 15,5%) oraz narzędzia technologii informacyjnej i komunikacyjnej (o 7,5%). Spadek dynamiki sprzedaży przez jednostki hurtowe w województwie był największy w grupie sprzedaż realizowana na zlecenie (o 64,5%), a także AGD, RTV (o 18,6%).

Transport

Transport

W 2019 r. w porównaniu z rokiem poprzednim nie odnotowano istotnych zmian w strukturze dróg publicznych. Spadała liczba krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej, natomiast rozwijała się komunikacja podmiejska i miejska. Wskaźnik gęstości linii kolejowych eksploatowanych na obszarze województwa wielkopolskiego był nieco wyższy niż w kraju. Dobrze rozwijała się komunikacja lotnicza w ruchu krajowym.

Według stanu na koniec 2019 r. sieć dróg publicznych w województwie wielkopolskim wyniosła 41,1 tys. km, tj. 9,7% dróg w kraju. Drogi o nawierzchni twardej stanowiły w województwie 73,5% długości dróg publicznych (30,2 tys. km), były to głównie drogi gminne (47,6% w 2019 r.) i powiatowe (37,4%). W odniesieniu do 2010 r. o 2,1% wzrosła długość dróg publicznych, a o 12,1% dróg o nawierzchni twardej (przede wszystkim gminnych). W ogólnej długości dróg publicznych zwiększył się również udział dróg ekspresowych i autostrad (z 0,6% do 1,2%). Spadł natomiast (z 37,2% w 2010 r. do 29,8% w 2019 r.) udział dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni gruntowej w ogólnej długości tych dróg. W porównaniu z 2018 r. nie odnotowano istotnych zmian w strukturze dróg publicznych.

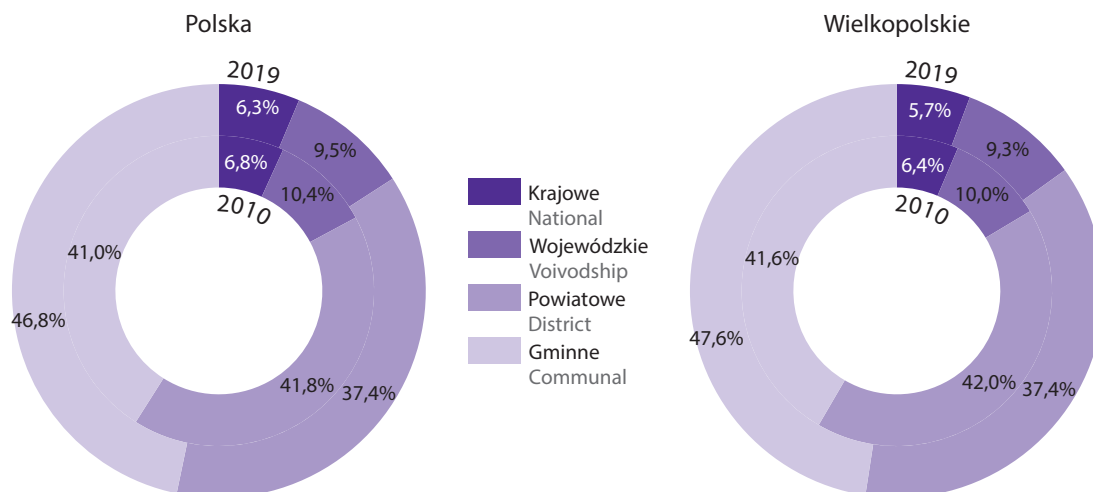
Drogi publiczne to drogi zaliczone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1440) do jednej z kategorii dróg, z których może korzystać każdy, zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze względu na funkcje w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie: drogi krajowe; drogi wojewódzkie; drogi powiatowe oraz drogi gminne.

W 2019 r. wskaźnik gęstości dróg o nawierzchni twardej na obszarze województwa wielkopolskiego wyniósł 101,3 km na 100 km² i zwiększył się w stosunku do 2010 r. o 11,0 km. Na każde 100 km² przypadało 5,8 km dróg krajowych (w odniesieniu do 2010 r. bez zmian), 9,4 km wojewódzkich (wzrost o 0,4 km), oraz 86,0 km gminnych i powiatowych (wzrost o 10,5 km). Drogi ekspresowe i autostrady na 1000 km² stanowiły 16,0 km w 2019 r. i wzrosły o 8,0 km w porównaniu z 2010 r., w tym autostrady odpowiednio 7,1 km i zwiększyły się o 0,5 km.

Wykres 71. Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 71. Structure of hard surface public roads
As of 31st December

Mapa 40. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Map 40. Improved hard surface communal and district roads in 2019
As of 31st December

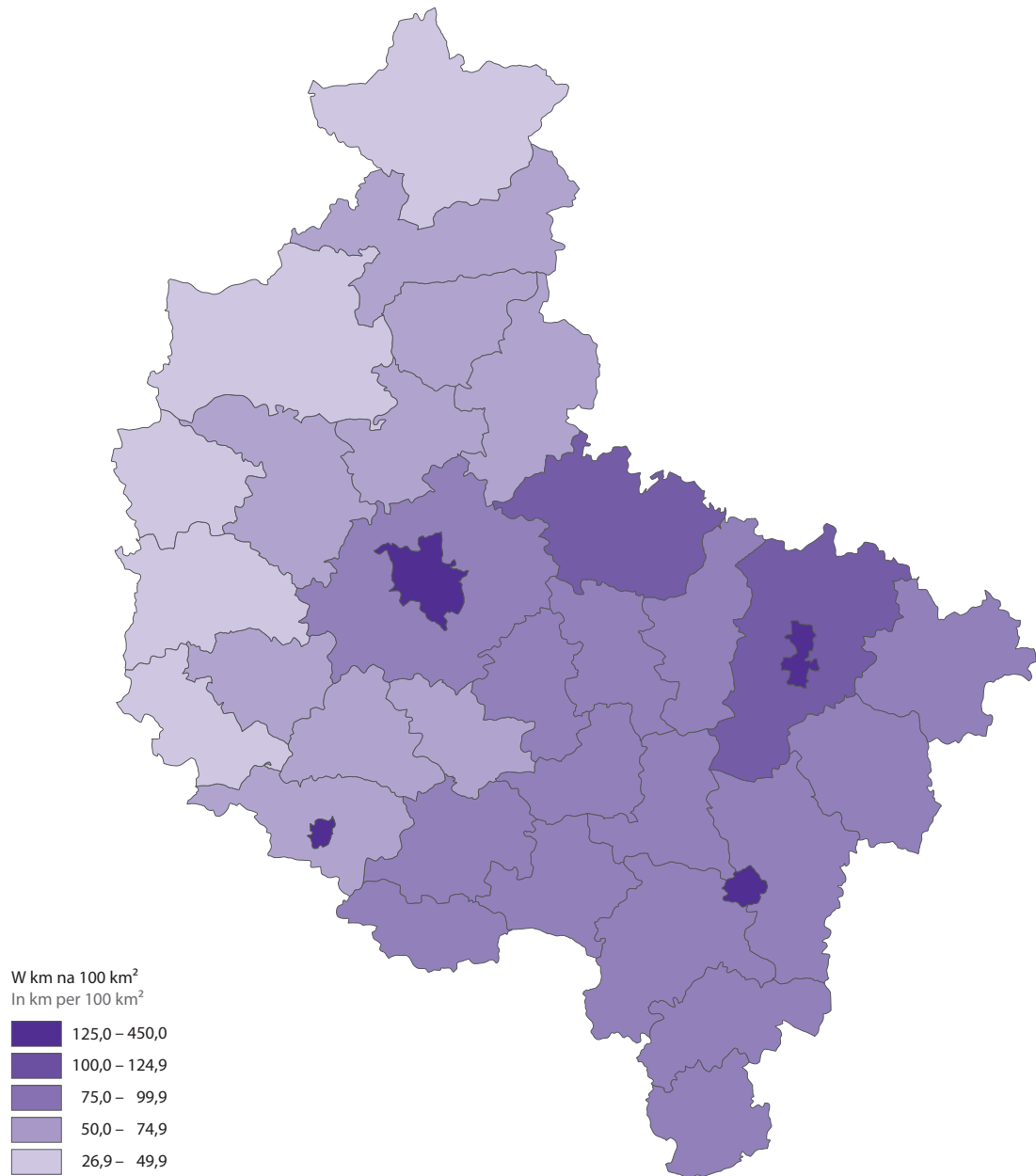

Tabela 42. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 42. Public roads by type of surface

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Ogółem w km Total in km	40277,4	40795,3	41042,1	41123,5
o nawierzchni twardej hard surface	26944,6	28463,5	29771,0	30211,0
ulepszonej improved	24598,6	26261,8	27503,4	27952,1
o nawierzchni gruntowej unsurfaced	13332,8	12331,8	11271,1	10912,5

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Tabela 43. Drogi publiczne o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 43. Hard surface public roads

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Ogółem w km Total in km	26944,6	28463,5	29771,0	30211,0
na 100 km ² per 100 km ²	90,3	95,4	99,8	101,3
O nawierzchni ulepszonej With improved surface	24598,6	26261,8	27503,4	27952,1
ekspresowe expressways	42,3	150,2	226,0	267,7
autostrady motorways	195,1	210,5	210,4	210,5

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

W województwie wielkopolskim w 2019 r. działało 909 krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej o łącznej długości 32,3 tys. km. Większość, tj. 821, to linie podmiejskie o łącznej długości 26,1 tys. km. Linii regionalnych było 85 (o długości 5,5 tys. km), a linii dalekobieżnych 3 (długości 0,7 tys. km). W odniesieniu do roku poprzedniego liczba linii podmiejskich zwiększyła się o 27 (3,4%), a pozostałych spadła, najbardziej dalekobieżnych (o 5 tj. 62,5%). W porównaniu z 2010 r. liczba linii ogółem spadła o 594 (39,5%), w tym zlikwidowano 344 linii podmiejskich, 225 regionalnych i 25 dalekobieżnych.

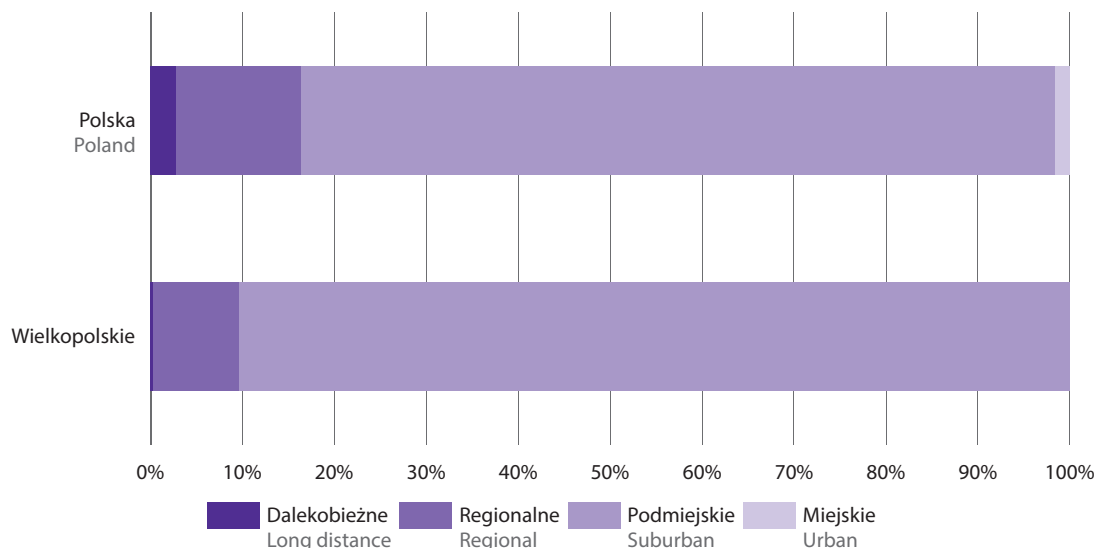
W 2019 r. komunikacja miejska realizowana była na liniach o długości 7,3 tys. km, tj. większej o 2,8% niż w roku poprzednim (o 3,1% na liniach autobusowych) i o 50,5% niż w 2010 r. Całkowita liczba autobusów wyniosła 987 (łącznie 99,5 tys. miejsc), a tramwajów – 277 (50,1 tys. miejsc). Wielkość taboru komunikacji miejskiej kształtowała się na podobnym poziomie jak przed rokiem. W porównaniu z 2010 r. liczebność autobusów zwiększyła się o 19,9%, natomiast tramwajów zmniejszyła się o 17,8%. W 2019 r. taborem komunikacji miejskiej przewieziono łącznie 309 mln pasażerów tj. o 1,3% mniej niż w 2018 r., oraz o 19,0% mniej niż w 2010 r.

Wykres 72. Struktura krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 72. Structure of national lines of scheduled bus transport in 2019

As of 31st December

Długość linii kolejowych eksploatowanych w województwie wielkopolskim w 2019 r. wyniosła 1889 km. Stanowiły one 9,7% linii kolejowych w Polsce. W odniesieniu do roku poprzedniego długość linii zwiększyła się o 0,9%, a do 2010 r. zmniejszyła się o 11,4%. W 2019 r. wskaźnik gęstości linii kolejowych eksploatowanych na obszarze województwa wielkopolskiego wyniósł 6,3 km na 100 km² (w Polsce 6,2) i zmniejszył się w porównaniu z 2010 r. o 0,8 km.

W województwie wielkopolskim jest jeden port lotniczy, obsługujący połączenia krajowe i międzynarodowe (Ławica w Poznaniu). W porcie tym w 2019 r. odbyło się 15614 startów (w tym 6877 krajowych) oraz 15596 lądowań (w tym 6879 krajowych). W ciągu roku ruch krajowy wzrósł o 9,4%, a ruch międzynarodowy spadł o 10,1%, natomiast w stosunku do 2010 r. ruch wzrósł odpowiednio o 84,4% i 8,1%. Samoloty polskie były odpowiedzialne za 97,9% ruchu krajowego oraz 27,7% ruchu międzynarodowego. W odniesieniu do roku poprzedniego udział polskich samolotów w porcie lotniczym w Poznaniu zwiększył się o 0,6 p.proc. w ruchu krajowym oraz spadł o 0,5 p.proc. w ruchu międzynarodowym.

Tabela 44. Komunikacja miejska^a
Stan w dniu 31 grudnia
Table 44. Urban transport^a
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Długość linii komunikacji miejskiej ogółem w km Total length of urban transport lines in km	4856	6026	7106	7308
w tym: of which:				
linii autobusowych bus lines	4639	5782	6877	7088
linii tramwajowych tram lines	217	244	229	219
Tabor komunikacji miejskiej: Urban transport stock:				
autobusy buses	823	849	950	987
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	600	729	826	865
tramwaje trams	337	314	280	277
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	25	94	128	176
Liczba miejsc w autobusach w tysiącach Number of seats in buses in thousands	85,4	87,6	95,5	99,5
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	64,9	77,9	85,7	89,7
Liczba miejsc w tramwajach w tysiącach Number of seats in trams in thousands	52,8	49,1	46,6	50,1
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	5,9	20,8	27,8	39,3
Przewozy pasażerów w mln (w ciągu roku) Transport of passengers in millions (during the year)	381,5	279,8	313,4	309,2
Przewozy pasażerskie na 1 mieszkańca (w ciągu roku) Passenger transport per capita (during the year)	111	81	90	88

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

Dane o **ruchu pasażerów w portach lotniczych** obejmują pasażerów: dla których określony port krajowy jest portem zakończenia lotu rozpoczętego w porcie krajowym lub zagranicznym, dla których określony port krajowy jest portem rozpoczęcia lotu kończącego się w porcie krajowym lub zagranicznym, w transzycie bezpośrednim, tj. pasażerów dla których przy kontynuacji podróży samolotem numer lotu pozostał bez zmian.

Tabela 45. Ruch pasażerów w Porcie Lotniczym Ławica
Table 45. Passenger traffic at Lawica Airport

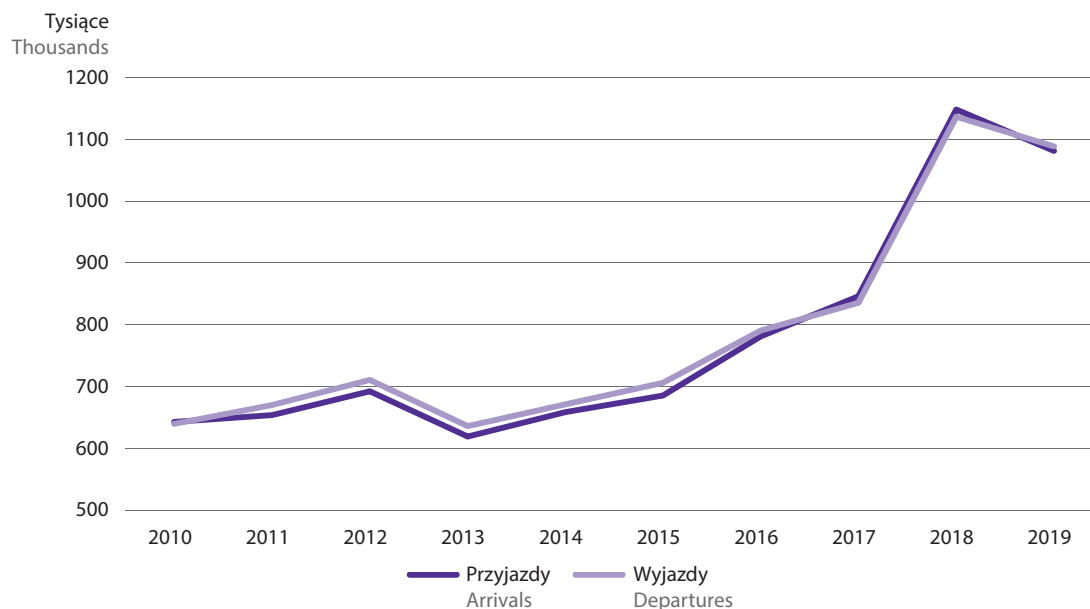
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Pasażerowie przybyli z portów ^a : Passenger arrivals from airports ^a :	696737	731899	1240552	1181389
krajowych domestic	54354	46850	91943	99274
zagranicznych foreign	642383	685049	1148609	1082115
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	640034	681 029	1146029	954141
Pasażerowie odprawieni z portów ^a : Passenger departures to airports ^a :	693888	751911	1229552	1190674
krajowych domestic	54493	46134	92435	101552
zagranicznych foreign	639395	705777	1137117	1089122
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	636360	701 697	1135125	981293

^a W lotach komunikacyjnych.

^a In transport flights.

W 2019 r. przybyło 1181,4 tys. pasażerów z innych portów, a 1190,7 tys. pasażerów zostało odprawionych. Razem odprawiono 2372,1 tys. osób, z czego 91,5% stanowili pasażerowie zagraniczni. Samolotami polskimi zostało przewiezionych 48,8%. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba pasażerów spadła o 4,0%, a z 2010 r. wzrosła o 70,6%. Liczba pasażerów obsługiwanych w Poznaniu stanowiła w 2019 r. 4,8% ruchu pasażerów na wszystkich lotniskach w Polsce. W 2019 r. w odniesieniu do 2018 r. udział ten spadł o 0,6 p.proc., a w porównaniu z 2010 r. o 2,0 p.proc.

Wykres 73. Międzynarodowy ruch pasażerów w porcie lotniczym (przyjazdy i wyjazdy)
Chart 73. International passenger traffic at airport/airports (arrivals and departures)

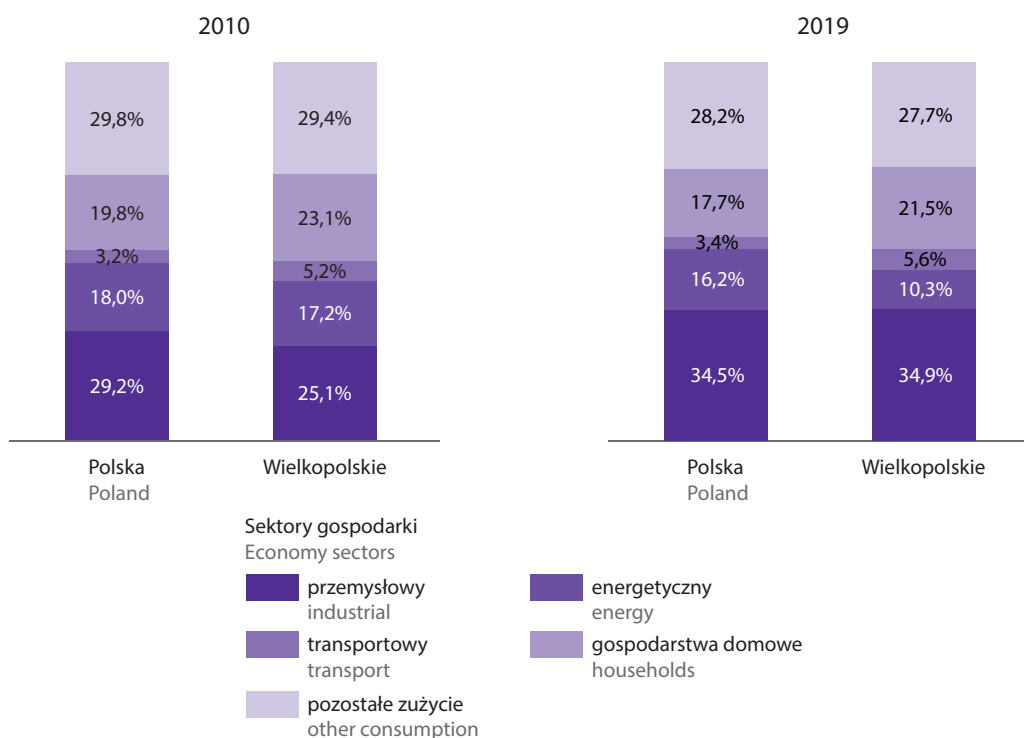

Energia Energy

Głównym źródłem pozyskiwania energii są elektrownie ciepłne, ale udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w województwie stale rośnie. Za zużycie energii elektrycznej w ponad 1/5 odpowiadają gospodarstwa domowe, a liczba odbiorców zwiększa się. Mieszkańcy wsi zużywają średnio więcej energii niż mieszkańcy miast.

W 2019 r. moc zainstalowana w elektrowniach w województwie wielkopolskim wynosiła 3823,8 MW, co stanowiło 8,1% mocy zainstalowanej w kraju. W porównaniu z 2010 r. moc zainstalowana wzrosła w województwie o 26,0% (w kraju o 31,6%), natomiast w odniesieniu do roku 2018 r. odnotowano wzrost odpowiednio 3,4% i 7,0%. Moc osiągnięta w 2019 r. była w województwie niższa od zainstalowanej w województwie o 17,4%, przy czym w kraju o 2,4%. Zarówno w województwie jak i w kraju głównym źródłem pozyskiwania energii (ponad 3/4) były elektrownie ciepłne.

Wykres 74. Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki
Chart 74. Structure of electricity consumption by economy sectors

W 2019 r. w województwie wielkopolskim produkcja energii elektrycznej wyniosła 9570,5 GWh (5,8% energii wyprodukowanej w kraju). Produkcja energii zmniejszyła się o 2,7% w porównaniu z 2018 r. i o 24,3% z 2010 r. W 2019 r. w Polsce odnotowano spadek o 3,6% w stosunku do roku poprzedniego oraz wzrost o 4,0% w stosunku do 2010 r.

W 2019 r. elektrownie ciepłne w województwie wielkopolskim były odpowiedzialne za 80,8% wytworzonej energii, tj. mniej o 2,9 p.proc. niż w roku poprzednim. W Polsce w tym czasie elektrownie ciepłne wyprodukowały 88,4% energii ogółem, tj. mniej o 2,2 p.proc. niż w 2018 r. Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem w województwie wielkopolskim rósł od 7,3% w 2010 r. do 21,3% w 2018 r. i 25,3% w 2019 r. Natomiast w Polsce udział energii odnawialnej w 2019 r. wyniósł 15,5% i był wyższy o 2,8 p.proc. niż w roku poprzednim i o 8,6 p.proc. w porównaniu z 2010 r.

Informacje o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Tabela 46. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych

Table 46. Consumers and consumption of electricity in households

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Odbiorcy (stan w dniu 31 grudnia) w tys. Consumers (as of 31st December) in thousands	1150,8	1176,9	1292,4	1313,8
miasta urban areas	721,7	731,7	799,0	812,1
wieś rural areas	429,1	445,3	493,4	501,7
Zużycie (w ciągu roku): Consumption (during the year):				
w GWh in GWh	2669,5	2554,1	2848,0	2880,0
miasta urban areas	1471,0	1349,1	1477,7	1485,7
wieś rural areas	1198,5	1205,0	1370,2	1394,3
w kWh na odbiorcę ^a in kWh per consumer ^a				
miasta urban areas	2038,2	1843,9	1849,5	1829,4
wieś rural areas	2793,1	2706,2	2777,1	2779,4

^a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia.

^a The number of consumers as of 31 December was used in calculations.

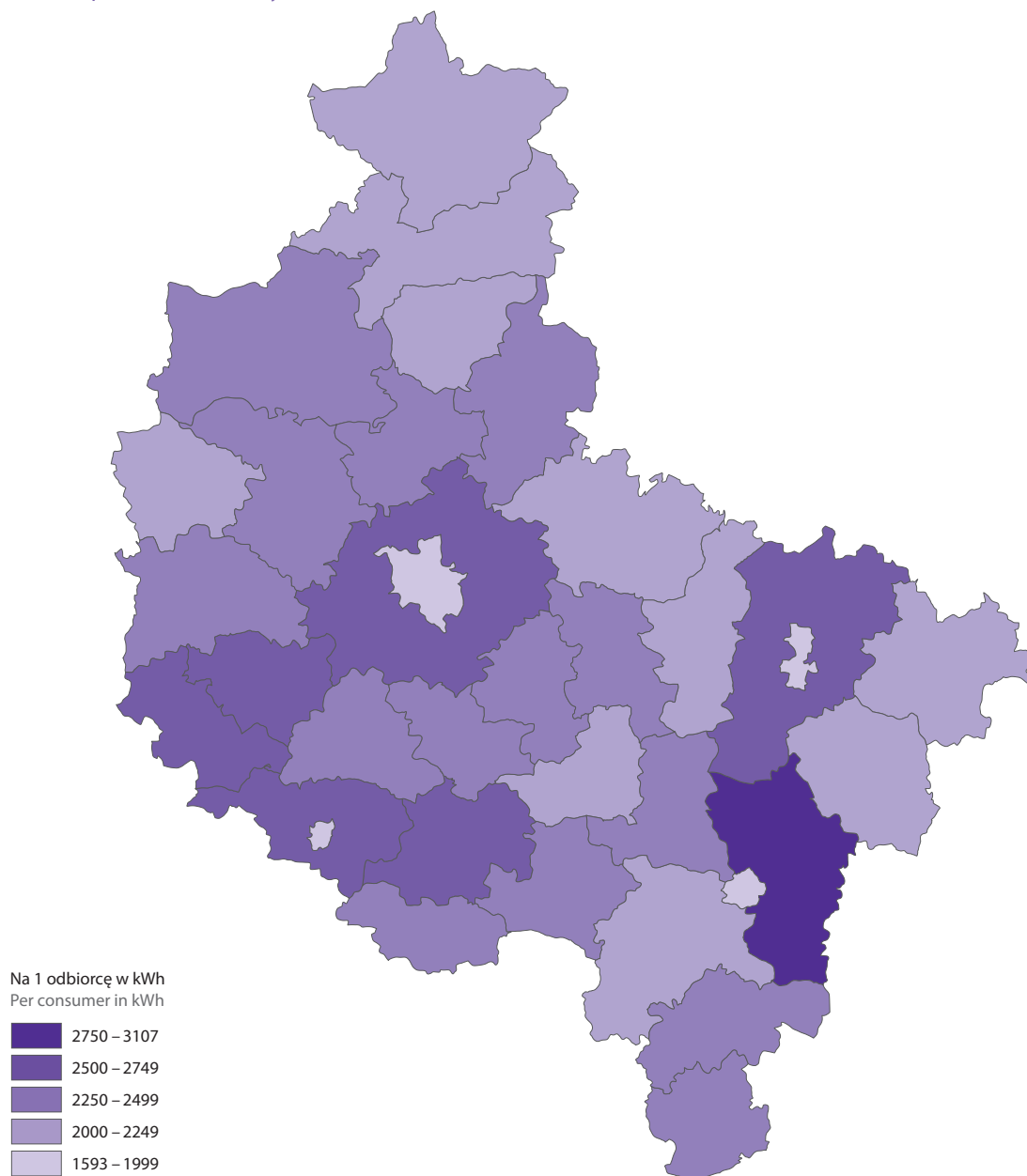
Źródło: dane Ministerstwa Energii.

Source: data of Ministry of Energy.

Odbiorcami energii są przede wszystkim sektor przemysłowy i gospodarstwa domowe. W 2019 r. w województwie wśród gospodarstw domowych było 1313,8 tys. odbiorców. Stanowili oni 8,4% wszystkich odbiorców w Polsce. Liczba odbiorców w województwie wzrosła o 21,4 tys. w stosunku do 2018 r. i o 163,0 tys. do 2010 r. W 2019 r. odbiorcami w województwie wielkopolskim w 38,2% byli mieszkańcy wsi (w kraju 33,3%). W porównaniu z rokiem poprzednim ich udział nie zmienił się (w kraju spadł o 0,2 p.proc.).

W 2019 r. zużycie energii elektrycznej ogółem w gospodarstwach domowych województwa wielkopolskiego wyniosło 2,9 mln MWh, co stanowiło 9,4% zużycia w kraju. Zużycie energii na wsi stanowiło w województwie 48,4% zużycia ogółem w gospodarstwach domowych (w kraju 41,4%). Na 1 mieszkańca województwa wielkopolskiego przypadało 823,9 kWh, podczas gdy w kraju 797,5 kWh. W 2019 r. mieszkańcy wsi zużywali średnio więcej energii niż mieszkańcy ogółem (w województwie o 5,6%, a w kraju o 3,7%).

Mapa 41. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2019 r.
Map 41. Consumption of electricity in households in 2019

Rozdział 7

Chapter 7

Finanse jednostek samorządu terytorialnego

Finances of local government units

7.1 Dochody jednostek samorządu terytorialnego

7.1 Revenue of local government units

W przeliczeniu na 1 mieszkańca łączne dochody jednostek samorządu terytorialnego (JST) w województwie wielkopolskim w 2019 r. były wyższe niż w roku poprzednim. Najwyższy udział w dochodach łącznych miały gminy. Dochody własne stanowiły średnio w JST połowę dochodów ogółem. Istotnym elementem budżetu wszystkich szczebli samorządu były dotacje, z których ponad 1/5 to środki w ramach programów finansowanych z udziałem funduszy europejskich.

W 2019 r. w województwie wielkopolskim łączne dochody jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 24822,7 mln zł i były o 12,7% wyższe od uzyskanych w 2018 r. Na tę kwotę składały się przede wszystkim dochody gmin (57,8%) i miast na prawach powiatu (23,4%), a w mniejszym stopniu – powiatów (12,6%) i województwa (6,2%).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca łączne dochody jednostek samorządu terytorialnego w województwie wielkopolskim w 2019 r. wyniosły 7101 zł i w porównaniu do roku poprzedniego wzrosły o 12,5%. Najwyższe dochody na 1 mieszkańca miały miasta na prawach powiatu, a największy wzrost w porównaniu do roku 2018 odnotowało województwo (25,1%).

W 2019 r. łączne dochody gmin (bez mających status miasta na prawach powiatu) zamknęły się kwotą 14345,5 mln zł i w porównaniu z 2018 r. były wyższe o 12,6%. Ponad połowę dochodów (50,6%) wygenerowały gminy miejsko-wiejskie (94 jednostki, tj. 42,3% gmin). Udział dochodów gmin wiejskich (113 jednostek, tj. 50,9%) wyniósł 34,9%, a miejskich (15 jednostek, tj. 6,8%) – 14,6%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody ogółem wyniosły 5271 zł, tj. o 577 zł (o 12,3%) więcej niż w 2018 r. Najwyższy wskaźnik zanotowano w jednostkach wiejskich (5565 zł) i był on o 7,6% większy niż w miejsko-wiejskich (5173 zł) i o 12,0% większy niż w gminach miejskich (4969 zł). Najwyższe dochody per capita uzyskano w Tarnowie Podgórnym (9694 zł) i Suchym Lesie (9139 zł), a najniższe – w Golinie (4344 zł) i Zakrzewie (4431 zł).

Powiaty w 2019 r. osiągnęły dochody ogółem w wysokości 3125,0 mln zł, co oznacza wzrost o 9,4% w porównaniu z 2018 r. Na 1 mieszkańca wyniosły one średnio 1148 zł, tj. o 96 zł więcej niż w 2018 r. Najwyższy wskaźnik odnotowano w powiecie międzychodzkiem (1611 zł) i wrzesińskim (1542 zł), a najniższy – w kaliskim (845 zł) i konińskim (852 zł).

Źródłami **dochodów własnych** jednostek samorządu terytorialnego są: udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT), wpływy z podatków oraz opłat, dochody z majątku JST, spadki, zapisy i darowizny na rzecz JST, dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez JST (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej), odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody JST, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej) i inne.

Tabela 47. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 47. Revenue of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział dochodów własnych w dochodach ogółem w % share of own revenue in total revenue in %
Ogółem Total	3923,58	4835,23	6312,47	7101,39	49,9
Gminy ^a Gminas ^a	2614,82	3306,94	4693,83	5270,84	45,6
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	4288,83	5710,13	6698,27	7499,77	59,7
Powiaty Powiats	793,49	856,02	1052,58	1148,19	44,8
Województwo Voivodship	309,09	321,09	354,06	443,11	62,7

^a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

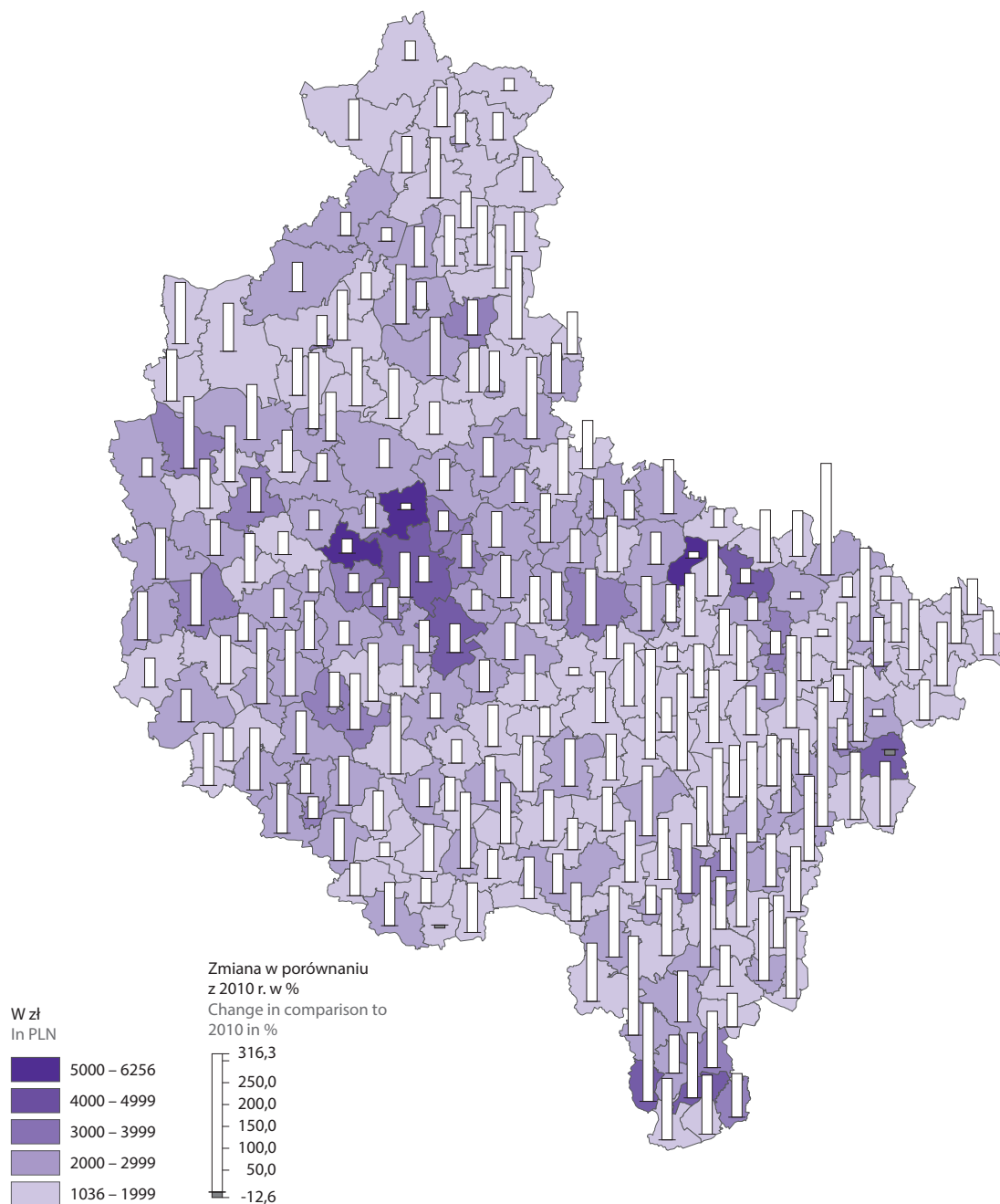
^a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

W 2019 r. w województwie wielkopolskim wśród JST dochody własne stanowiły 49,9% dochodów ogółem, w gminach 45,6%, w miastach na prawach powiatu 59,7%, a w powiatach 44,8%. Największy udział tej kategorii budżetowej wśród gmin odnotowano w Powidzu (68,2%), Suchym Lesie (68,0%), a najmniejszy – w gminach Grodziec (19,6%) i Skulsk (20,2%). Z miast na prawach powiatu największy udział dochodów własnych wykazał budżet Poznania (63,8%), najmniejszy – Leszna (46,9%). Wśród powiatów największy udział dochodów własnych miały: poznański (63,1%), kaliski (58,8%) i kępiński (58,0%), a najmniejszy – wągrowiecki (30,8%).

W strukturze dochodów własnych gmin oraz miast na prawach powiatu największymi pozycjami były wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych (odpowiednio 42,0% i 46,4%) oraz z podatku od nieruchomości (26,0% i 17,3%). W strukturze dochodów własnych powiatów wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych stanowiły 52,9%, a pozostałe dochody (m.in. wpływy z usług, z opłaty komunikacyjnej, wpływy z opłaty eksploatacyjnej oraz wpływy z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań inwestycyjnych i zakupów inwestycyjnych) – 43,3%. Największą część dochodów własnych budżetu samorządu województwa stanowiły natomiast wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych (70,7%) i od osób fizycznych (17,4%).

Dochody własne na 1 mieszkańca w gminach wyniosły w 2019 r. 2404 zł. Najwyższe dochody uzyskały: Tarnowo Podgórne (6256 zł), Suchy Las (6212 zł) oraz Powidz (5452 zł). Wymienione gminy miały wyższe dochody własne na 1 mieszkańca niż Poznań (4958 zł), miasto na prawach powiatu o najwyższej wartości wskaźnika. Dochód własny na 1 mieszkańca wyższy niż przeciętny miało 68 spośród 222 gmin.

W 2019 r., w porównaniu do 2010 r., 220 gmin odnotowało wzrost dochodu własnego na 1 mieszkańca. Najwyższy wzrost wystąpił w gminie wiejskiej Lisków (o 316,3% do 2487 zł), natomiast w 113 innych gminach wzrost wyniósł ponad 100%. Największy spadek dochodów własnych na 1 mieszkańca miał miejsce w gminie wiejskiej Przykona (o 12,6% do 4048 zł).

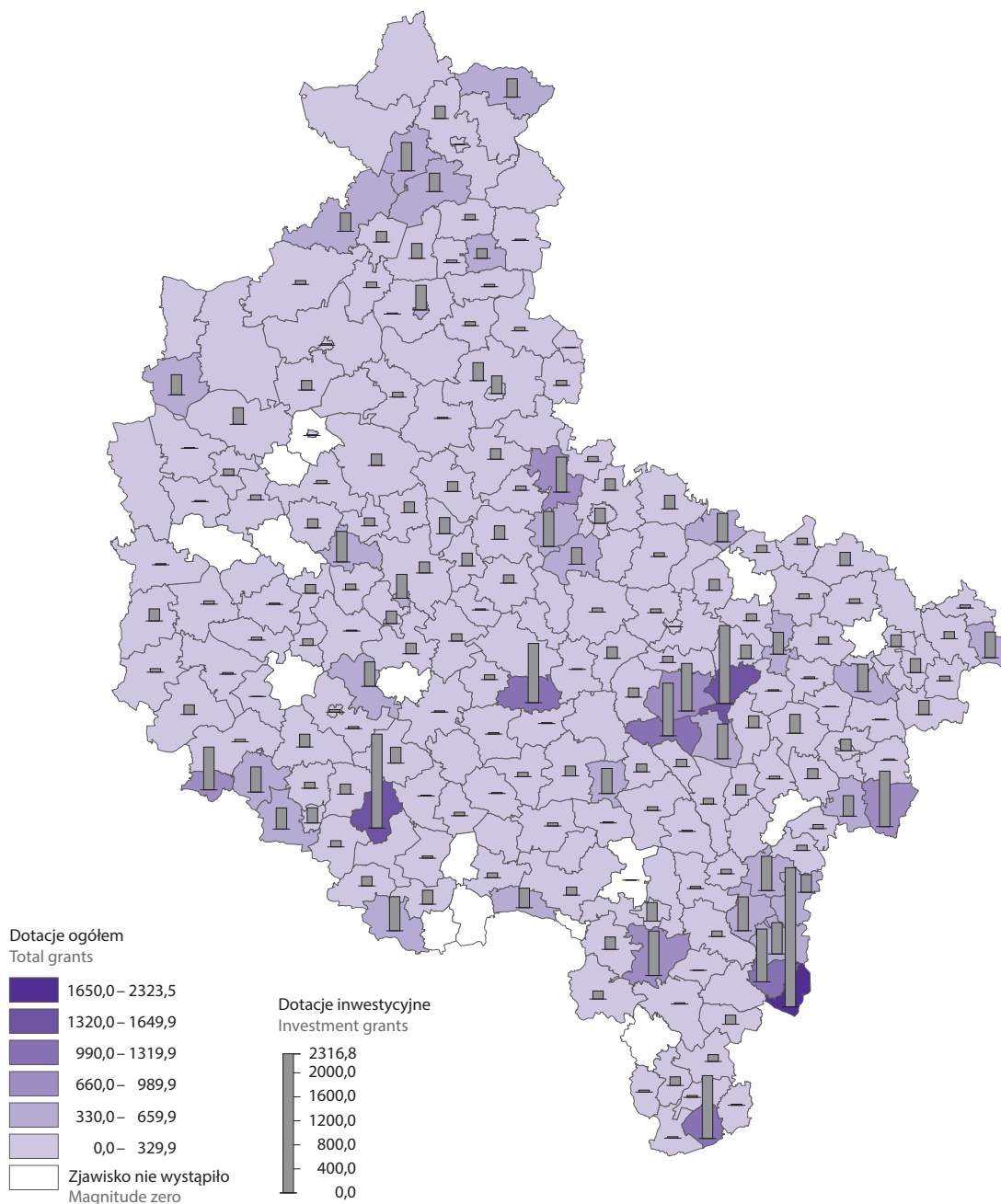
Mapa 42. Dochody własne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2019 r.Map 42. Own revenue of gminas^a per capita in 2019

^a Dochody własne miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.

^a Own revenue of cities with powiat status comprise gmina and powiat parts.

W 2019 r. dotacje ogółem dla gmin wyniosły 4814,2 mln zł i zwiększyły się w ciągu roku o 18,2%. Udział tej pozycji budżetowej w dochodach ogółem wzrósł z 32,0% w 2018 r. do 33,6% i największy był w Czajkowie (54,9%), Gizałkach (52,1%) oraz Krzemieniewie (50,7%). Główna część dotacji ogółem pochodzi z budżetu państwa (86,8%) i jest przeznaczana przede wszystkim na zadania z zakresu administracji rządowej oraz na realizację innych zadań zleconych ustawami m.in. na wypłatę świadczeń wychowawczych (program „Rodzina 500+”).

Mapa 43. Dotacje^a dla gmin^b na 1 mieszkańca w 2019 r.
 Map 43. Grants^a for gminas^b per capita in 2019

a Dotacje z paragrafów 200 i 620 oraz 205 i 625 według klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych. *b* Dotacje miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.

a Grants from paragraphs 200 and 620 as well 205 and 625 according to budget classification of revenue and expenditures. *b* Grants of cities with powiat status comprise gmina and powiat parts.

Miasta na prawach powiatu w ramach dotacji w 2019 r. otrzymały 1249,2 mln zł, tj. o 22,5% więcej niż przed rokiem. Środki uzyskane z tego tytułu stanowiły 21,5% dochodów ogółem. Największy udział dotacji w dochodach zanotowano w Koninie (28,2%), a najmniejszy w Poznaniu (19,6%). W powiatach dotacje wyniosły 612,0 mln zł, tj. o 12% mniej niż w 2018 r. W strukturze dochodów stanowiły one 19,6%. Na zadania inwestycyjne przypadała kwota 191,8 mln zł (o 30,6% mniejsza niż przed rokiem), tj. 31,3% dotacji.

W budżecie samorządu województwa z dotacji pochodziło 33,1% środków, czyli 513,2 mln zł, tj. o 81,0% więcej niż w 2018 r. Z tej kwoty 82,3% stanowiły dotacje w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich z paragrafów 200 i 620 oraz 205 i 625 klasyfikacji budżetowej. Wyniosły one 422,5 mln zł, tj. o 113,2% więcej niż w 2018 r.

Dotacje przekazane gminom w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich w 2019 r. w 86,8% miały charakter inwestycyjny i przeliczeniu na 1 mieszkańca były najwyższe w Czajkowie (2324 zł), w Krzemieniewie (1564 zł) oraz Rzgowie (1323 zł). Dotacji z paragrafów 200 i 620 oraz 205 i 625 nie uzyskało 15 gmin, natomiast 48 gmin nie dostało dotacji inwestycyjnej.

7.2 Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

7.2 Expenditure of local government units

Wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego w 2019 r. były wyższe niż przed rokiem. Średni udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wyniósł 16,9%. Najwięcej środków z budżetów rozdysponowano na wydatki w działach: oświata i wychowanie, rodzina oraz transport i łączność.

Wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego w 2019 r. wyniosły 24686,0 mln zł (o 7,4% więcej niż przed rokiem), z czego wydatki gmin stanowiły 57,7%, miast na prawach powiatów – 24,0%, powiatów – 11,9% i samorządu województwa – 6,4%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca łączne wydatki jednostek samorządu terytorialnego w województwie wielkopolskim w 2019 r. wyniosły 7062 zł. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wyniósł 16,9%, przy czym najniższy udział wydatków inwestycyjnych – 15,0% odnotowano w gminach. Najwyższy udział – 39,7% w wydatkach województwa.

Tabela 48. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Table 48. Expenditure of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w % share of investment expenditure in total expenditure in %
Ogółem Total	4377,16	4652,60	6586,39	7062,27	16,9
Gminy ^a Gminas ^a	2888,62	3199,19	4958,25	5235,14	15,0
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	5006,26	5414,89	6636,46	7646,18	15,8
Powiaty Powiats	870,14	842,24	1145,54	1081,58	16,4
Województwo Voivodship	326,29	299,42	363,97	451,25	39,7

^a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

^a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

Wydatki gmin w 2019 r. zamknęły się kwotą 14248,3 mln zł i były o 5,9% wyższe niż w 2018 r. Ponad połowę z nich stanowiły wydatki jednostek miejsko-wiejskich (50,1%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 5235 zł i były o 277 zł większe niż w 2018 r. Najwyższy wskaźnik odnotowano w gminach wiejskich (średnio 5587 zł) i był on o 615 zł większy niż w miejskich (4972 zł) i o 499 zł większy niż w miejsko-wiejskich (5088 zł). Największe wydatki per capita poniosły gminy: Suchy Las (11434 zł), Tarnowo Podgórne (10092 zł), Łęka Opatowska (8123 zł) i Kraszewice (8062 zł), a najniższe – Chodzież (4111 zł) i Ujście (4248 zł).

Głównym obciążeniem dla budżetów wszystkich szczebli były wydatki bieżące. W 2019 r. w gminach wyniosły one 12047,4 mln zł, stanowiąc 84,6% wydatków ogółem. Z tej kwoty najwięcej przeznaczono na wynagrodzenia wraz z pochodnymi (4252,4 mln zł) oraz na zakup materiałów i usług (2270,1 mln zł). Wydatki majątkowe w 2019 r. wyniosły w gminach 2200,9 mln zł i były o 19,9% mniejsze niż przed rokiem. Na inwestycje przekazano 2130,7 mln zł (96,8% wydatków majątkowych), tj. o 20,4% mniej niż w 2018 r. Największy udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem odnotowano w gminach: Czajków (39,5%), Łęka Opatowska (37,1%) i Suchy Las (36,0%).

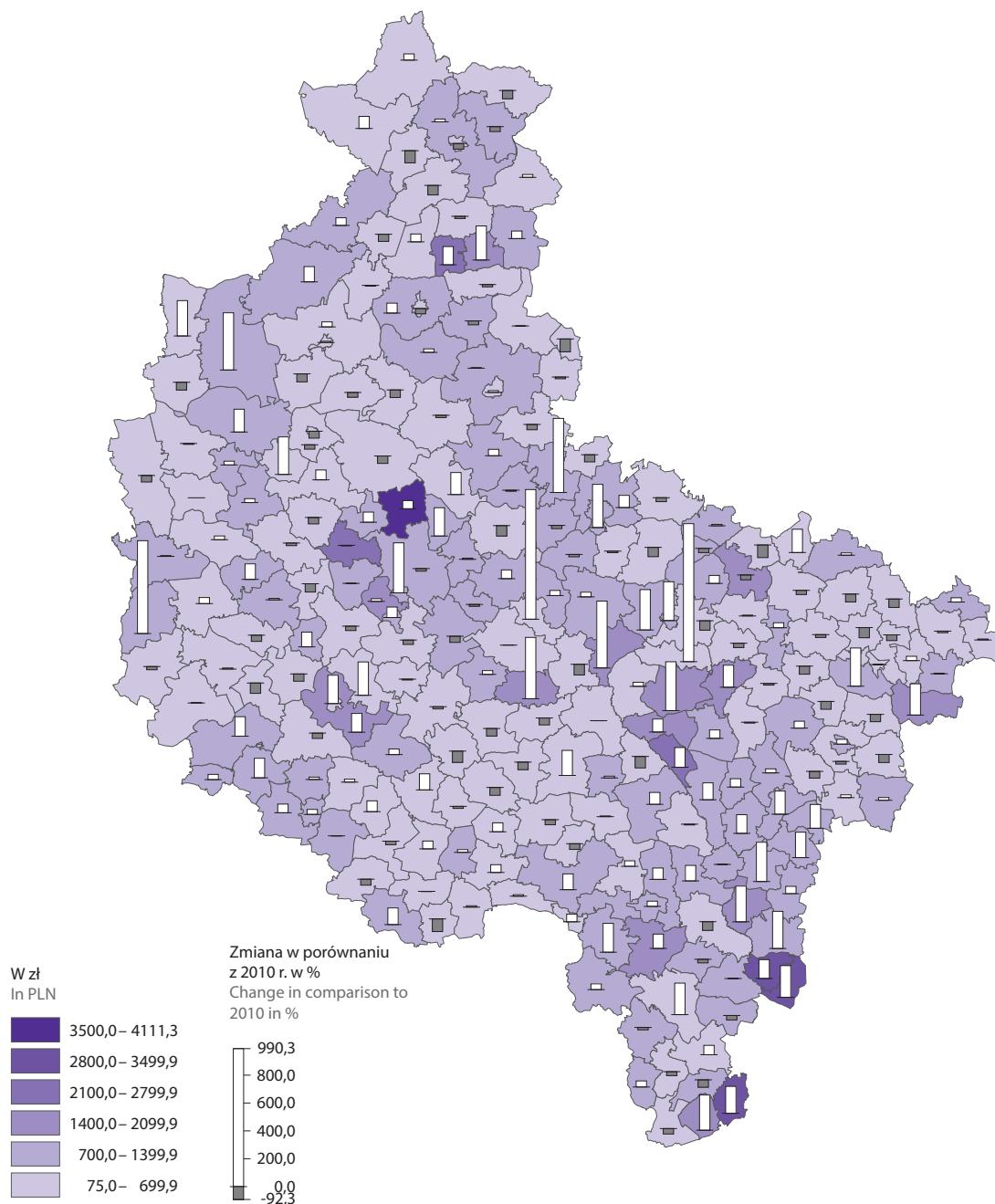
W miastach na prawach powiatu na wydatki majątkowe przeznaczono łącznie 997,8 mln zł, czyli o 26,9% więcej niż w 2018 r. Środki te przekazano w zdecydowanej większości (w 93,8%) na zadania inwestycyjne. Największy odsetek wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem odnotowano w Lesznie (17,5%), a najmniejszy w Kaliszu (13,5%).

Wydatki ogółem powiatów osiągnęły wartość 2943,7 mln zł, tj. o 5,3% niższą niż w 2018 r. Z tej kwoty 83,1% stanowiły wydatki bieżące. Wydatki majątkowe wyniosły 498,0 mln zł i w ciągu roku zmalały o 32,5%. Środki te niemal w całości przeznaczone zostały na realizację zadań inwestycyjnych (96,7%). Udział inwestycji w wydatkach ogółem był największy w powiatach: leszczyńskim (44,7%), wrzesińskim (35,6%) i kaliskim (34,0%), podczas gdy w powiatach: ostrzeszowskim i chodzieskim nie przekroczył 3%, przy średniej wynoszącej 16,4%.

W województwie wydatki majątkowe w ciągu roku wzrosły o 84,3% i wyniosły 645,9 mln zł, które w 96,9% (625,9 mln zł) przeznaczono na inwestycje. Z budżetu na 1 mieszkańca wydano w ramach wydatków inwestycyjnych średnio 179 zł wobec 97 zł przed rokiem.

Na 1 mieszkańca gminy w województwie wielkopolskim w 2019 r. przeznaczyły na inwestycje średnio 783 zł. W 90 gminach (40,5% jednostek) wydatki na inwestycje były wyższe niż przeciętnie w województwie. Największe wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca w 2019 r. wykazała gmina Suchy Las (4111 zł), a najmniejsze gmina Wapno (75 zł). W roku 2019 w porównaniu do roku 2010 średnie wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca gminy wzrosły o 139 zł. W 129 gminach wydatki inwestycyjne per capita w 2019 r. były niższe niż 9 lat wcześniej.

W 2019 r. przeciętne wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu wyniosły 1210 zł, z czego najwyższe w Poznaniu (1277 zł). W porównaniu do 2010 r. wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca w miastach na prawach powiatu, z wyjątkiem Poznania, były wyższe.

Mapa 44. Wydatki inwestycyjne gmin^a na 1 mieszkańca w 2019 r.Map 44. Investment expenditures of gminas^a per capita in 2019

^a Wydatki miast na prawach powiatu obejmują środki w ramach części gminnej i powiatowej.

^a Expenditures of cities with powiat status comprise gmina and powiat parts.

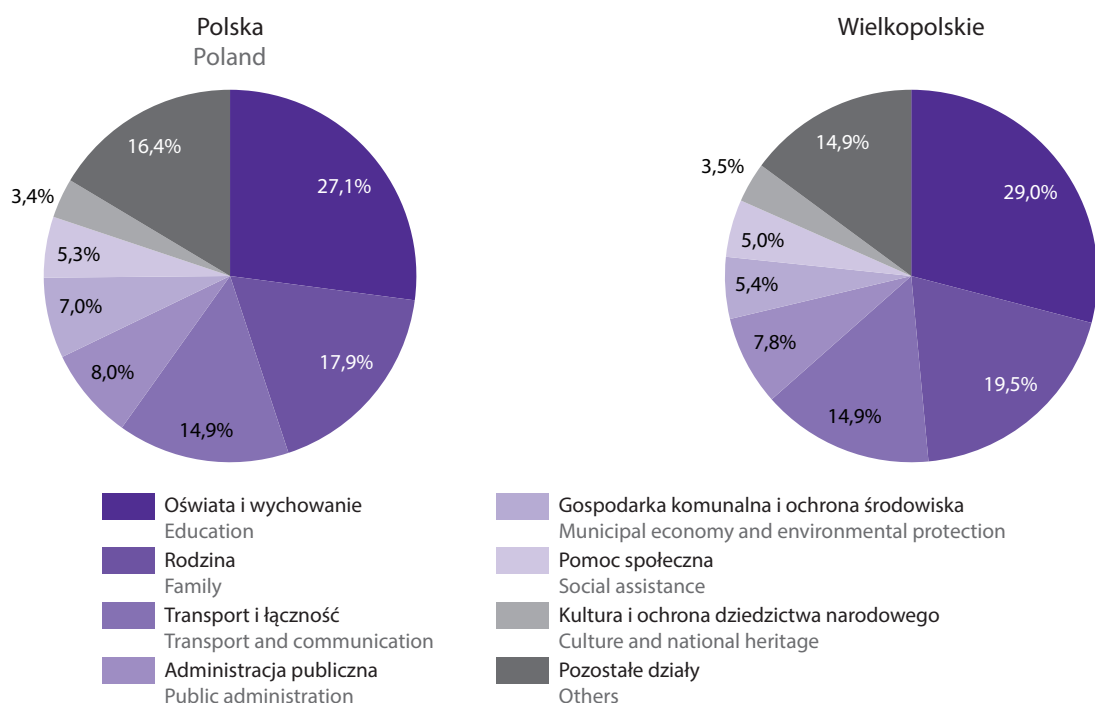
Najwięcej środków z budżetów wszystkich jednostek samorządu terytorialnego rozdysponowano na wydatki w działach: oświata i wychowanie (29,1%), rodzina (19,5%), transport i łączność (15,0%), administracja publiczna (7,8%), gospodarka komunalna i ochrona środowiska (5,4%) oraz pomoc społeczna (5,0%). Wydatki tych 6 działów stanowiły łącznie 81,6% wydatków ogółem i zamknęły się kwotą 20153,6 mln zł.

Wydatki w dziale oświata i wychowanie były największym obciążeniem dla powiatów i gmin (stanowiąc odpowiednio 32,2% i 30,7% wydatków ogółem). Wydatki w dziale rodzina największy udział miały w budżetach gmin (26,3%) i miast na prawach powiatu (15,3%). Ponadto dla powiatów istotnym obciążeniem były wydatki w dziale administracja publiczna (11,6% wydatków ogółem) i pomoc społeczna (9,6%), a dla gmin – gospodarka komunalna i ochrona środowiska (7,6%). W wydatkach budżetu województwa dominował dział transport i łączność (47,5%), stosunkowo dużo wydatkowano też na ochronę zdrowia (13,9%) oraz kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (9,6%).

Struktura wydatków budżetowych województwa wielkopolskiego jest podobna do przeciętnej struktury wydatków województw w Polsce. Największe różnice to wyższy o 5,5 p.proc udział w województwie wielkopolskim wydatków na ochronę zdrowia oraz niższy o 1,7 p.proc. udział wydatków na administrację publiczną.

Wykres 75. Wydatki budżetowe według działów w 2019 r.

Chart 75. Budget expenditure by divisions in 2019

7.3 Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.3 Result of budgets of local government units

W 2019 r. 155 z 258 jednostek samorządu terytorialnego osiągnęło nadwyżkę budżetową, a 103 odnotowało deficyt. Łączną nadwyżkę odnotowano w budżetach gmin i powiatów, natomiast budżety wszystkich miast na prawach powiatu oraz samorządu województwa zamknęły się deficytem. Zadłużenie wszystkich jednostek samorządu terytorialnego zwiększyło się o 6%.

Budżety jednostek samorządu terytorialnego ogółem w 2019 r. zamknęły się nadwyżką w wysokości 136,7 mln zł (wobec notowanego przed rokiem deficytu 956,2 mln zł). Nadwyżkę odnotowano w budżetach gmin (97,2 mln zł) oraz powiatów (181,3 mln zł). Natomiast budżety miast na prawach powiatu oraz samorządu województwa zamknęły się deficytem (w wysokości odpowiednio 113,3 mln zł i 28,5 mln zł). Relacja nadwyżki w budżetach JST do dochodów ogółem ukształtowała się na poziomie 0,6%, przy czym

w gminach wyniosła 0,7%, powiatach – 5,8%, a w przypadku miast na prawach powiatu oraz województwa kwota niedoboru w budżetach stanowiła odpowiednio 2,0% i 1,8% ich dochodów. W 2010 r. budżety wszystkich grup jednostek samorządu terytorialnego zamknęły się deficytem, a w 2015 r. nadwyżką.

W 2019 r. 155 jednostek samorządu terytorialnego (na 258 łącznie) osiągnęło nadwyżkę budżetową, a 103 odnotowało deficyt (przed rokiem odpowiednio 59 i 199). Dla 84 JST relacja dodatniego wyniku do wykonanych dochodów nie przekroczyła 5%. Wśród JST, które wykazały deficyt, najliczniejszą grupę stanowiły te z relacją niedoboru do dochodów poniżej 5% (72 jednostek, tj. 69,9%).

Tabela 49. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Table 49. Result of budgets of local government units

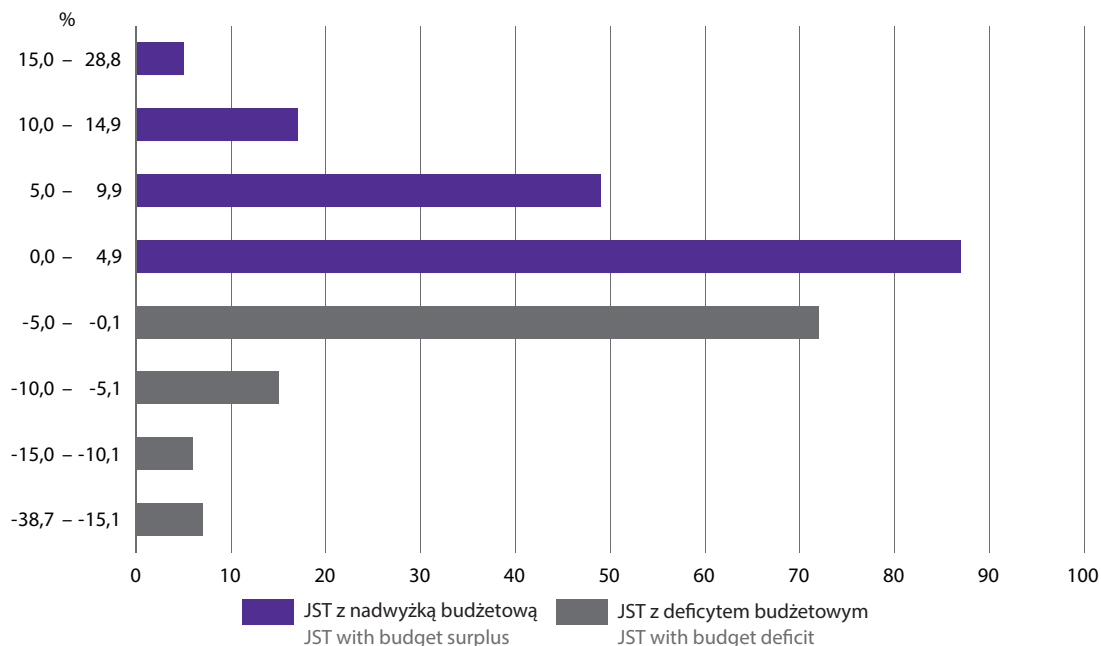
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	-1561,0	634,4	-956,2	136,7
Gminy ^a Gminas ^a	-721,6	289,4	-717,4	97,2
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	-578,2	232,8	48,1	-113,3
Powiaty Powiats	-202,0	37,0	-252,2	181,3
Województwo Voivodship	-59,2	75,3	-34,6	-28,5

^a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

^a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

Wykres 76. Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku budżetowego do dochodów ogółem w 2019 r.

Chart 76. Number of local government units by relation of the budget result to total revenue in 2019

W 2019 r. w 130 spośród 222 gmin nie wydatkowano wszystkich środków budżetowych, a w 92 gminach kwota wydatków przewyższała uzyskane dochody. Łącznie w budżetach gminnych wykazano nadwyżkę, która wyniosła 97,2 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca dawało to 36 zł wobec deficytu w kwocie 264 zł w 2018 r. Do jednostek, które osiągnęły największą nadwyżkę budżetową w stosunku do swoich dochodów należały: Krzemieniewo (relacja 28,8%), Baranów (18,7%) oraz Turek (14,6%). Natomiast do gmin z relatywnie największym deficytem zaliczono Miasteczko Krajeńskie, gdzie wydatki przewyższyły dochody o 38,7% oraz Suchy Las (o 25,1%) i Chocz (o 22,5%).

W 2019 r. wszystkie cztery miasta na prawach powiatu zamknęły rok budżetowy deficytem. W liczbach bezwzględnych największy niedobór środków finansowych wykazały budżety Poznania (37,5 mln zł) i Konina (33,6 mln zł), ale relatywnie najniższy był on w Poznaniu (wynosił 0,9% ogółu jego dochodów), a najwyższy w Koninie (6,1%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca deficyt wyniósł 146 zł wobec nadwyżki w wysokości 62 zł przed rokiem.

Budżety powiatów zamknęły się nadwyżką w kwocie 181,3 mln zł, wobec deficytu (252,2 mln zł) w 2018 r., co w przeliczeniu na 1 mieszkańca dało kwotę 67 zł (przed rokiem deficyt 93 zł). Wśród 31 powiatów województwa w 25 odnotowano nadwyżkę budżetową, a w 6 deficyt. Największą nadwyżkę budżetową odnotowano w powiecie wolsztyńskim (23,6 mln zł, tj. 28,2% jego dochodów ogółem), a największy deficyt wykazał powiat słupecki (7,5 mln zł, tj. 9,6% dochodów).

Budżet samorządu województwa w 2019 r. zamknął się nieco niższym niż przed rokiem niedoborem finansowym w wysokości 28,5 mln zł (34,6 mln zł w 2018 r.), który stanowił 1,8% uzyskanych dochodów. Deficyt na 1 mieszkańca wyniósł 8 zł (10 zł przed rokiem).

Tabela 50. Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 50. Debt of local government units in 2019
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem w mln zł Total in mil- lion PLN	Na 1 mies- kańca w zł Per capita in PLN	W % docho- dów ogółem In % of total revenue	2018=100
Ogółem Total	6418,0	1836	25,9	106
Gminy ^a Gminas ^a	3362,0	1235	23,4	105
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	1815,6	2346	31,3	106
Powiaty Powiats	798,8	229	25,6	105
Województwo Voivodship	441,5	126	28,5	109

^a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

^a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego ogółem wyniosło 6418,0 mln zł, co stanowiło 25,9% ich dochodów. Źródłem finansowania zadłużenia są: kredyty i pożyczki, papiery wartościowe oraz zobowiązania wymagalne. Na 1 mieszkańca województwa wielkopolskiego zadłużenie wyniosło w 2019 r. 1836 zł i było wyższe niż w roku poprzednim o 6%.

W 2019 r. zadłużenie gmin wyniosło 3362,0 mln zł. W województwie 4 gminy, tj. Baranów, Pogorzela, Wronki i Żelazków, nie miało żadnego zadłużenia. Dla 134 gmin relacja zobowiązań do dochodów kształtowała się poniżej średniej czyli 23,4%. Zadłużenie w 7 gminach stanowiło ponad 50% dochodów uzyskanych w 2019 r. Należą do nich: Wyrzysk, Lubasz, Suchy Las, Odolanów, Chocz, Miasteczko Krajeńskie i Wieleń.

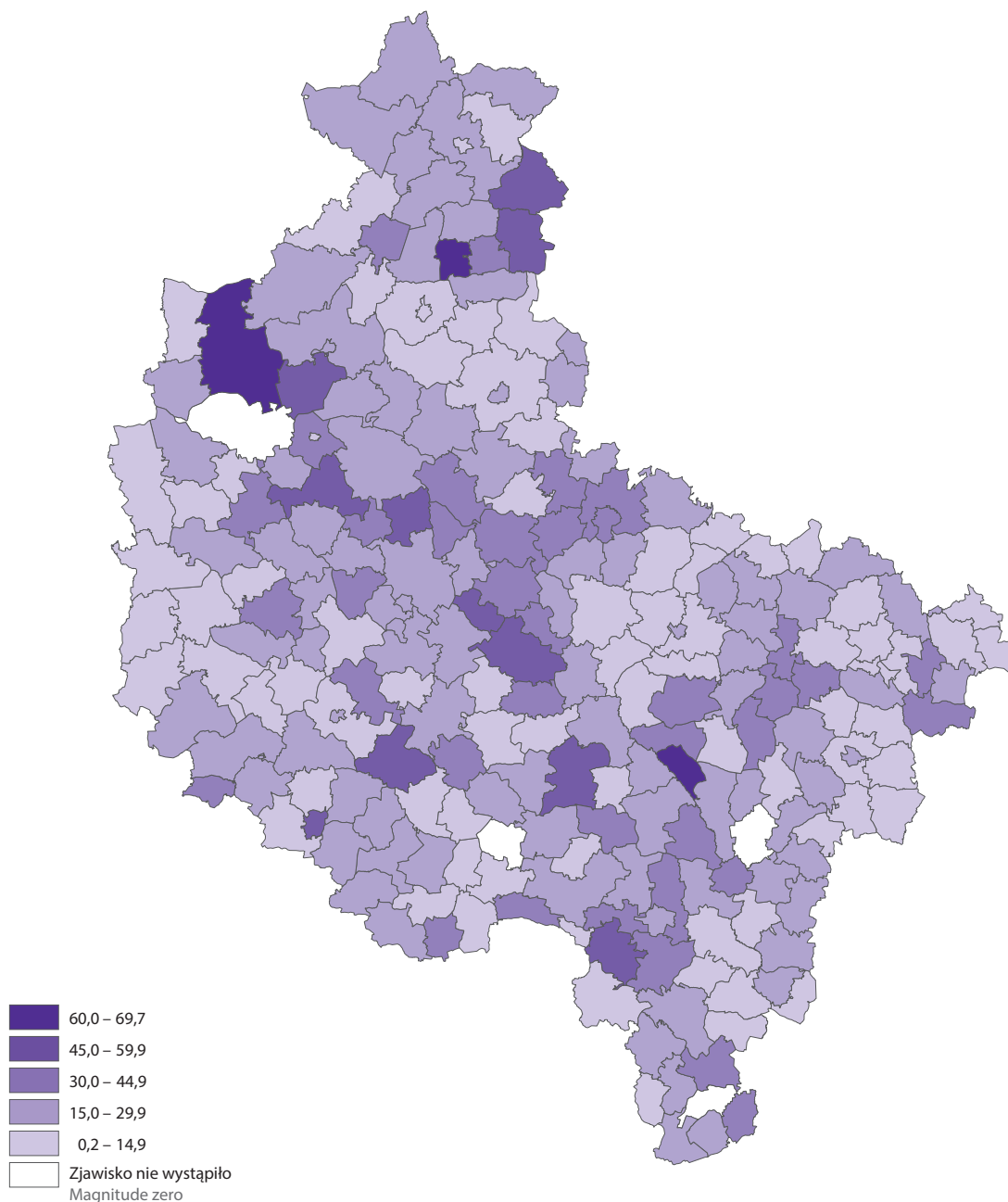
Zadłużenie powiatów wyniosło 798,8 mln zł i wzrosło w porównaniu do roku poprzedniego o 5%. W 2019 r. powiat leszczyński jako jedyny nie miał zadłużenia, natomiast w powiecie śremskim relacja zobowiązań do dochodów była najwyższa i wyniosła 127,6%. W 17 powiatach wskaźnik zadłużenia kształtował się poniżej średniej czyli 25,6%.

Mapa 45. Zadłużenie gmin w % dochodów ogółem w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 45. Debt of gminas in % of revenue in 2019

As of 31st December

7.4 Projekty dofinansowane z UE z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności

7.4 Projects co-financed by the EU from structural funds and the Cohesion Fund

Wartość projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa wielkopolskiego do końca 2019 r. stanowiła 6,6% wartości całkowitej dofinansowania w Polsce. Najwięcej pieniędzy wydano w ramach projektów Regionalnego Programu Operacyjnego.

Wartość całkowita projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa wielkopolskiego do końca 2019 r. wynosiła 29207 mln zł, w tym dofinansowanie ze środków UE stanowiło 58,1%. Tylko część środków publicznych przekazanych na realizację programów operacyjnych jest realizowana przez samorządy, natomiast pozostałe trafiają bezpośrednio do sektora MŚP, fundacji, stowarzyszeń, uczelni, szkół itp.

Najwięcej pieniędzy wydatkowano w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych (13549 mln zł) oraz Programu Infrastruktura i Środowisko (11140 mln zł), co w odniesieniu do wartości całkowitej dofinansowania tych projektów w Polsce stanowiło odpowiednio 8,7% oraz 5,7%.

W ramach wszystkich 5 programów na 1 mieszkańca województwa zrealizowano projekty o wartości 8356 zł. Najmniej środków, 181 zł na 1 mieszkańca, wydano w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, ale program ten charakteryzował się najwyższym stopniem dofinansowania ze środków UE, które wyniosło 84,5%.

Tabela 51. Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa do końca 2019 r.^a

Table 51. The total project value and the additional EU financing value projects which are implemented based on the Partnership Agreement 2014-2020 in voivodship to end the 2019^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym dofinansowane ze środków UE Of which co-financing from the EU resources	Na 1 miesz- kańca w zł Per capita in PLN	W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	29207	16958	8356	6,6
programy operacyjne: operational programmes:				
Infrastruktura i Środowisko Infrastructure and Environment	11140	5487	3187	5,7
Inteligentny Rozwój Smart Growth	3170	1702	907	6,0
Polska Cyfrowa Digital Poland	715	313	205	5,7
Wiedza Edukacja Rozwój Knowledge Education Development	633	535	181	3,5
Regionalne Programy Operacyjne Regional Operational Programmes	13549	8920	3876	8,7

^a Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. ^b Dla Polski łącznie ze środkami Programu Operacyjnego Polska Wschodnia.

^a Estimated data; place of project implementation in accordance with the financing agreement; data relate to signed co-financing agreements; without the funds of the Technical Assistance Operational Programme. ^b For Poland included financing value of operational programme Eastern Poland.

Należy podkreślić, że nie są to wszystkie środki europejskie wykorzystywane na terenie województwa, gdyż nie zawierają:

- funduszy z formalnie zakończonych poprzednich ram finansowych 2007-2013, lecz jeszcze w 2019 r. w niewielkim stopniu wykorzystywanych;
- środków pozaunijnych z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego czy funduszy norweskich;
- projektów unijnych na lata 2014-2020 realizowanych poza funduszami strukturalnymi (czyli poza Umową Partnerstwa i pieczęcią Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju), np. Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Rozdział 8

Chapter 8

Wybrane dane o województwie wielkopolskim

Selected data on wielkopolskie voivodship

Tabela 52. Wybrane dane o województwie wielkopolskim

Table 52. Selected data on wielkopolskie voivodship

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w tys. zł (ceny bieżące) Outlays on fixed assets in environmental protection (current prices) in thousand PLN	863739,3	1181767,3	804203,6	651942,8	1434656,3	2021785,6	551254,6	577956,2	865236,4	1150696,0	.
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w tys. zł (ceny bieżące) Outlays on fixed assets in water management (current prices) in thousand PLN	224206,5	279098,3	239608,6	193135,5	268150,1	139483,3	112100,7	99940,9	160470,7	163567,0	.
Ścieki komunalne odprowadzone na 1 mieszkańca w dam ³ Municipal wastewater discharged per capita in dam ³	0,031	0,031	0,031	0,032	0,032	0,032	0,033	0,034	0,034	0,035	.
Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w % Share of municipal waste collected separately in total municipal waste in %	10,3	11,2	11,8	14,0	18,3	18,4	20,2	24,2	25,9	29,0	.
Przyrost naturalny na 1000 ludności Natural increase per 1000 population	2,87	2,12	1,82	1,23	1,71	1,03	1,70	2,06	1,05	0,92	-1,18
Urodzenia żywe na 1000 ludności Live births per 1000 population	11,89	11,04	10,94	10,56	10,66	10,58	10,99	11,61	11,11	10,72	10,25
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności Net migration for permanent residence per 1000 population	0,37	0,41	0,18	0,05	0,02	-0,03 ^a	0,30	0,33	0,40	0,42	0,50
Wskaźnik starości demograficznej w % Old age index in %	11,8	12,4	13,0	13,5	14,1	14,6	15,2	15,7	16,3	16,8	17,3
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6	724	745	754	787	852	876 ^b	832	888	917	916	.

^a Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r. ^b W 2015 r. do przeliczeń wskaźnika użyto liczbę dzieci w grupie 3–5 lat.

^a For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used. ^b In 2015, the rate was calculated using the number of children aged 3–5.

Tabela 52. Wybrane dane o województwie wielkopolskim (cd.)

Table 52. Selected data on wielkopolskie voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w % Employment rate by LFS in %	52,8	52,4	52,4	53,0	53,2	54,2	55,3	57,1	57,5	57,3	56,7
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w % Activity rate by LFS in %	57,8	57,3	57,3	58,1	57,7	57,6	58,1	58,9	58,8	58,9	57,6
Stopa bezrobocia według BAEL w % Unemployment rate by LFS in %	8,7	8,7	8,5	8,8	7,7	5,8	4,8	3,1	2,2	2,6	1,8
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy Registered unemployed persons per job offer	61	72	73	45	29	21	13	14	13	14	16
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^a w zł Average monthly gross wages and salaries in enterprise ^a sector in PLN	3141,53	3291,06	3412,35	3503,58	3581,54	3676,42	3870,60	4147,65	4436,31	4732,26	4922,32
Przeciętna w roku liczba emerytów i rencistów w tys. Annual average number of retirees and pensioners in thousand	766,8	760,0	754,9	748,7	742,4	744,8	749,5	754,2	779,4	788,4	749,9
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	1514,25	1591,83	1678,94	1770,68	1836,25	1897,51	1935,97	1991,99	2089,24	2193,73	2320,35
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w zł Average monthly available income per capita in households in PLN	1132,89	1135,02	1153,43	1206,72	1268,78	1287,79	1399,99	1606,64	1629,98	1806,98	.
Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach domowych – o wydatkach poniżej granicy ubóstwa skrajnego Persons – in % of total persons in households – with expenditures below extreme poverty threshold	6,6	9,3	8,5	8,9	10,1	8,9	7,5	5,6	6,0	5,2	.
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w % Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in %	8,0	7,5	7,5	7,7	7,0	6,4	5,7	5,1	4,6	4,3	.
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 Children staying in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3	19	22	31	40	54	61	75	84	103	122	.
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności Dwelling stocks per 1000 population	322,6	325,3	328,5	331,5	334,9	339,0	342,8	347,2	352,2	357,8	.

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.^a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

Tabela 52. Wybrane dane o województwie wielkopolskim (cd.)

Table 52. Selected data on wielkopolskie voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w m ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) per capita w m ³	35,0	35,5	35,4	35,1	35,6	36,9	37,4	36,8	39,3	40,3	.
Porady lekarskie udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej ^a na 1 mieszkańca Doctor's consultation provided within the scope of out-patient health care ^a per capita	6,5	6,8	6,7	6,8	6,9	7,1	7,2	7,3	7,4	7,4	.
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej ^a Population per out-patient health care unit ^a	1504	1315	1332	1338	1343	1356	1325	1345	1363	1379	.
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach ^b niefinansowych w % Cost level indicator in non-financial enterprises ^b in %	94,6	95,5	96,2	94,9	95,5	95,2	94,9	95,5	95,6	94,9	95,1
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach ^b niefinansowych w % Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^b in %	4,3	3,7	3,0	4,4	3,9	4,1	4,3	3,8	3,7	4,3	4,1
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw ^b niefinansowych w mln zł (ceny bieżące) Investment outlays of non-financial enterprises ^b in million PLN (current prices)	7103,7	8652,1	9324,1	8941,5	11644,0	12845,8	11797,4	12744,9	14764,2	15606,4	13695,4
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw ^b niefinansowych (rok poprzedni=100; ceny bieżące) Investment outlays of non-financial enterprises ^b (previous year=100; current prices)	109,8	121,8	107,7	95,9	130,2	110,3	91,8	108,0	115,8	105,7	87,8
Nakłady wewnętrzne ^c na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące) Intramural expenditure ^c on research and development per capita in PLN (current prices)	226,0	263,8	393,3	287,7	305,3	378,6	310,9	357,0	444,7	528,5	.
Sprzedaż detaliczna towarów ^d (rok poprzedni=100; ceny bieżące) Retail sale of goods ^d (previous year=100; current prices)	110,7	118,6	110,9	108,9	109,8	104,4	111,6	109,3	109,9	111,8	106,3
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej Hard surface communal and district roads per 100 km ² of total area	75,5	76,3	76,8	78,3	79,1	80,2	82,0	83,7	84,6	86,0	.

^a Od 2012 r. łącznie z danym o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji. ^b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. ^c Bez amortyzacji środków trwałych. ^d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Since 2012, data have included health care of the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration. ^b Data concern economic entities employing more than 49 persons. ^c Excluding depreciation of fixed assets. ^d Data concern economic entities employing more than 9 persons.

Tabela 52. Wybrane dane o województwie wielkopolskim (cd.)

Table 52. Selected data on wielkopolskie voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w % Share of renewable energy sources in production of electricity in %	7,3	7,8	10,1	9,4	11,3	14,6	15,4	14,7	21,3	55,6	.
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w % Share of own revenue in total revenue of local government units in %											
ogółem total	50,8	50,9	50,6	51,6	53,1	52,9	50,5	49,9	50,5	49,9	.
gminy ^a gminas ^a	49,6	50,0	50,1	51,5	52,8	53,2	46,4	45,4	46,1	45,6	.
miasta na prawach powiatu cities with powiat status	65,6	65,1	63,1	62,6	63,3	58,3	61,2	61,0	61,6	59,7	.
powiaty powiats	31,1	30,3	31,8	34,1	36,2	37,7	40,1	40,1	40,6	44,8	.
województwo voivodship	49,4	52,6	48,7	50,0	54,4	60,3	69,4	70,5	71,9	62,7	.
Dotacje inwestycyjne ogółem ^b dla jednostek samorządu terytorialnego w mln zł Total investment grants ^b for local government units in million PLN											
ogółem total	671,2	900,5	931,1	776,9	681,5	1147,3	440,2	573,0	1035,1	1199,0	.
gminy ^a gminas ^a	177,7	353,0	354,4	257,0	237,7	261,9	150,9	212,7	509,9	530,4	.
miasta na prawach powiatu cities with powiat status	61,8	61,2	212,4	168,1	163,7	569,9	105,2	101,2	159,8	162,5	.
powiaty powiats	151,1	175,7	113,4	84,8	101,4	111,1	103,9	165,5	276,6	191,8	.
województwo voivodship	280,7	310,7	250,9	266,9	178,7	204,5	80,2	93,7	88,8	314,3	.

^a Bez gmin mających również status miast na prawach powiatu. ^b Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych.

^a Excluding gminas which are also cities with powiat status. ^b Sum of all types of investment grants.

Tabela 52. Wybrane dane o województwie wielkopolskim (dok.)

Table 52. Selected data on wielkopolskie voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w % Share of investment expenditure in total expenditure of local government units in %											
ogółem total	24,8	24,2	18,0	17,2	16,4	16,7	13,6	16,1	19,4	16,9	.
gminy ^a gminas ^a	22,3	21,1	17,0	14,2	16,5	14,4	11,9	15,9	19,9	15,0	.
miasta na prawach powiatu cities with powiat status	27,0	26,7	18,5	16,9	12,0	20,6	15,0	12,6	14,0	15,8	.
powiaty powiats	20,4	17,5	11,9	10,1	11,4	11,6	13,3	17,5	23,6	16,4	.
województwo voivodship	43,4	45,6	35,4	46,1	38,8	30,9	25,7	29,4	26,6	39,7	.
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w mln zł Result of budgets of local government units in milion PLN											
ogółem total	-1561,0	-1264,4	-127,0	-62,6	139,9	634,4	558,5	-282,7	-956,2	136,7	.
gminy ^a gminas ^a	-721,6	-408,2	-47,2	121,1	-36,4	289,4	304,1	-305,1	-717,4	97,2	.
miasta na prawach powiatu cities with powiat status	-578,2	-659,6	-68,2	-10,4	235,1	232,8	63,1	91,4	48,1	-113,3	.
powiaty powiats	-202,0	-91,9	24,9	41,7	23,8	37,0	54,8	-32,8	-252,2	181,3	.
województwo voivodship	-59,2	-104,8	-36,4	-215,0	-82,6	75,3	136,4	-36,1	-34,6	-28,5	.

^a Bez gmin mających również status miast na prawach powiatu.^a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Rozdział 9

Chapter 9

Wybrane dane o Poznaniu

Selected data on Poznań

Tabela 53. Wybrane dane o Poznaniu

Table 53. Selected data on Poznań

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (tony/rok): Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality (tonnes/year):											
gazowych gaseous pollutants	1689050	1597330	1645726	1615832	1491037	1556054	1507892	1582539	1833477	1649487	.
pyłowych particulate pollutants	431	488	439	396	404	301	205	146	167	114	.
Odpady wytworzone ^a (w tys. t) Waste generated ^a (in thousand tonnes)	692,5	577,4	559,1	456,2	399,7	513,5	599,6	474,6	358,2	319,4	.
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca (w kg) Mixed municipal waste collected per capita (in kg)	375,4	378,9	369,7	350,7	313,3	312,2	328,0	299,1	292,0	269,3	.
Przyrost naturalny na 1000 ludności Natural increase per 1000 population	0,7	0,8	0,2	-0,2	0,2	-0,3	1,0	1,5	0,7	0,6	-1,5
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 grudnia) Non-working age population per 100 persons of working age (as of 31st December)	52,4	54,1	56,2	58,3	60,7	63,0	65,5	68,1	70,3	72,2	73,8
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych ^b (w %) Share of children up to the age of 3 attending nurseries and children's club ^b (in %)	6,5	7,6	9,3	12,1	15,8	16,7	18,6	20,6	21,1	23,0	.
Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan w dniu 31 grudnia) Registered unemployment rate (as of 31st December)	3,6	3,6	4,2	4,2	3,1	2,4	1,9	1,4	1,2	1,1	2,0
Udział długotrwale bezrobotnych (w %) Share of long-term unemployed persons (in %)	14,1	20,4	21	29,6	35,7	31	32,3	33,6	30,9	25,6	29,9

^a W ciągu roku; Z wyłączenie odpadów komunalnych. ^b Do 2012 r. bez klubów dziecięcych.

^a During the year; Excluding municipal waste. ^b Untill 2012, excluding children's clubs.

Tabela 53. Wybrane dane o Poznaniu (dok.)**Table 53. Selected data on Poznań (cont.)**

Wyszczególnienie Specification	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy Registered unemployed persons per job offer	78	35	68	33	38	13	9	10	7	5	9
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych Population per 1 dwelling in dwelling stocks	2,3	2,3	2,3	2,2	2,2	2,2	2,1	2,1	2,0	2,0	.
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6	919	898	901	914	985	995 ^a	899	958	979	962 ^a	.
Liczba osób na 1 przychodnię ^b Population per out-patient department ^b	1629	1238	1208	1184	1181	1121	1027	1026	1030	1025	.
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej ^b na 1 mieszkańca Medical consultations provided in out-patient health care ^b per capita	9,7	9,8	10,4	10,5	10,8	11,0	11,4	11,7	11,9	12,2.	.
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w % Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in %	4,7	4,7	4,9	4,9	4,5	4,3	4,1	3,9	3,7	3,5	.
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych ^c na 1000 dzieci w wieku do lat 3 Places in nurseries and children's clubs ^c per 1000 children up to the age of 3	56	82	98	136	182	186	200	224	243	259	.
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy per 1000 population (as of 31st December)	177	180	186	192	196	201	205	209	208	216	223
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia) Natural persons conducting economic activity per 1000 population (as of 31st December)	124	124	126	127	126	124	123	123	128	132	136
Spółki handlowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies per 1000 population (as of 31st December)	24,2	26,5	29,6	33,5	37,9	42,8	47,1	50,7	46,5	49,2	51,8
Wskaźnik rentowności obrotu netto ^d (w %) Net turnover profitability indicator ^d (in %)	5,3	4,4	4,2	4,4	4,4	4,1	3,7	3,5	4,3	4,6	4,7
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca ^c (ceny bieżące, tys. zł) Investment outlays per capita ^c (current prices, in thousand PLN)	5226	6225	6886	6212	7495	6665	6791	7633	8651	10103	11444
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1000 population	5,7	4,5	4,9	4,7	6,7	6,7	5,4	7,5	7,5	9,4	9,2
Dochody własne gmin na 1 mieszkańca (w zł) Own revenue of gminas per capita (in PLN)	3119	3136	3383	3272	3478	3681	3929	4259	4559	4958	.
Wydatki majątkowe gmin na 1 mieszkańca (w zł) Property expenditure of gminas per capita (in PLN)	1567	1706	1076	910	558	1414	1082	815	923	1372	.

^a Do przeliczeń wskaźnika użyto liczbę dzieci w grupie 3–5 lat. ^b Od 2012 r. łącznie z danym o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji. ^c Do 2012 r. bez klubów dziecięcych. ^d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

^a The rate was calculated using the number of children aged 3–5. ^b Since 2012, data have included health care of the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration. ^c Until 2012, excluding children's clubs. ^d Data concern economic entities employing more than 49 persons.